



AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ



Metin ERDEM

KAMU GÖREVLİSİNİN MAL BİLDİRİMİNDE BULUNMA MECBURİYETİ
(3628 Sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması
Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu Kapsamında)

Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya,2018



AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ



Metin ERDEM

KAMU GÖREVLİSİNİN MAL BİLDİRİMİNDE BULUNMA MECBURİYETİ
(3628 Sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması
Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu Kapsamında)

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Kürşat ERSÖZ

Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya,2018

T.C.
Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Metin ERDEM'in bu çalışması, jürimiz tarafından Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Mustafa AVCI (imza)

Üye (Danışmanı) : Dr. Öğr. Üyesi A. Kürşat ERSÖZ (imza)

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Mahmut KAPLAN (imza)

Tez Başlığı: KAMU GÖREVLİSİNİN MAL BİLDİRİMİNDE BULUNMA MECBURİYETİ
(3628 Sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu
Kapsamında)

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 07/05/2018

Mezuniyet Tarihi : 31/05/2018

(İmza)

Prof. Dr. İhsan BULUT

Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Kamu Görevlisinin Mal Bildiriminde Bulunma Mecburiyeti (3628 Sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu Kapsamında)” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

(İmza)

Metin ERDEM





T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
BEYAN BELGESİ



SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Metin ERDEM
Öğrenci Numarası	20088519202
Enstitü Ana Bilim Dalı	Kamu Hukuku
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Programın Türü	(x) Tezli Yüksek Lisans () Doktora () Tezsiz Yüksek Lisans
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Kürşat ERSÖZ
Tez Başlığı	Kamu Görevlisinin Mal Bildiriminde Bulunma Mecburiyeti (3628 Sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu Kapsamında)
TurnItIn Ödev Numarası	964487858

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 161 sayfalık kısmına ilişkin olarak, 16/05/2018 tarihinde tarafımdan TurnItIn adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nda belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

alıntılar hariç % 14

alıntılar dahil % 21 'dir.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

() Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.

() Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdelerle sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

29/05/2018

(imza)

Danışmanın Unvanı-Adı-Soyadı
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Kürşat ERSÖZ

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR LİSTESİ	v
ÖZET	vii
SUMMARY	ix
ÖNSÖZ	xi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAMU GÖREVLİSİNİN MAL BİLDİRİMİNDE BULUNMA AMACI VE KAPSAMI

1.1. Türk Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı	4
1.1.1. Genel Olarak Kamu Görevlisi	4
1.1.2. Uluslararası Sözleşmelere Göre Kamu Görevlisi	5
1.1.3. Türk Ceza Kanuna Göre Memur ve Kamu Görevlisi	6
1.1.4. Anayasa Hukukunda Kamu Görevlisi	8
1.1.5. İdare Hukukunda Kamu Görevlisi	9
1.2. Mal Bildiriminin Hukuki Dayanağı, Amacı ve Kişiler Açısından Kapsamı	10
1.2.1. Mal Bildiriminin Hukuki Dayanağı	10
1.2.1.1. 3628 Sayılı MBBRYMK Öncesi Dönemde Mal Bildirimi	11
1.2.1.2. 3628 Sayılı MBBRYMK Döneminde Mal Bildirimi	12
1.2.2. Mal Bildiriminin Amacı	12
1.2.2.1. Rüşvet ve Yolsuzlukları Engellemek	13
1.2.2.2. Rüşvet ve Yolsuzluk Suçu İşlenmesini Engellemek	14
1.2.3. Mal Bildiriminin Kişiler Açısından Kapsamı	15
1.2.3.1. Mal Bildiriminde Bulunmak Zorunda Olan Kişiler	15
1.2.3.1.1. 3628 Sayılı MBBRYMK Kapsamında Mal Bildiriminde Bulunmak Zorunda Olan Kişiler	16
1.2.3.1.1.1. Her Tür Seçimle İş Başına Gelen Kamu Görevlileri ve Dışardan Atanan Bakanlar Kurulu Üyeleri	16
1.2.3.1.1.2. Noterler	18
1.2.3.1.1.3. Türk Hava Kurumunun Genel Yönetim Kurulu Üyeleri, Merkez Denetleme Kurulu Üyeleri, Merkez Disiplin Kurulu Üyeleri, Genel Merkez Teşkilatında Görev Alanlar, Şube Başkanları İle Türk Kuşu Genel Müdürlüğünde Türkiye Kızılay Derneğinin Merkez Kurullarına ve Genel Müdürlük Teşkilatında Görev Alanlar ve Bunların Şube Başkanları	18

1.2.3.1.1.4. Kamu Görevlileri ile İşçi Niteliği Taşımayan Diğer Kamu Görevlileri	18
1.2.3.1.1.5. Siyasi Parti Genel Başkanları, Vakıfların İdare Organlarında Görev Alanlar, Kooperatiflerin ve Birliklerinin Başkanları, Yönetim Kurulun Üyeleri ve Genel Müdürleri, Yeminli Mali Müşavirler, Kamu Yararına Sayılan Dernek Yönetici ve Deneticileri	27
1.2.3.1.1.6. Gazete Sahibi Gerçek Kişiler, Yönetim ve Denetim Kurulu Üyeleri Sorumlu Müdürler, Başyazarları, Fıkra Yazarları	31
1.2.3.1.2. Özel Kanunlarına Göre Mal Bildiriminde Bulunmak Zorunda Olan Kişiler	32
1.2.3.1.3. Kamu Görevlilerinin Suç Ortakları İle Belirli Dereceye Kadar Akrabalarının Mal Bildiriminde Bulunma Zaruryeti.....	35
1.2.3.2. Mal Bildiriminde Bulunmak Zorunda Olmayan Kişiler.....	38
1.2.3.2.1. Muhtarlar ve İhtiyar Heyeti Üyeleri	39
1.2.3.2.2. İşçiler	39
1.2.4. Mal Bildirimlerinin Verileceği Merciler	40

İKİNCİ BÖLÜM

MAL BİLDİRİMİNDE BULUNULMASI GEREKEN VARLIKLAR VE MAL BİLDİRİMİNİN VERİLME USULÜ

2.1. Mal Bildirimine Konu Unsurlar	42
2.1.1. Aktif (Alacakları) Varlıklar	42
2.1.2. Pasif (Borçları) Varlıklar	43
2.1.3. Mevcut Varlıklar.....	45
2.1.3.1. Taşınmaz Mallar (arsa ve yapı kooperatif hisseleri dâhil)	45
2.1.3.2. Para ve Para Hükmündeki Kıymetli Kâğıtlar	47
2.1.3.3. Hisse Senedi ve Tahviller	50
2.1.3.4. Altın ve Mücevherat	51
2.1.3.5. Her Türlü Kara, Deniz ve Hava Taşıt Araçları.....	53
2.1.3.6. Ziraat Makineleri	54
2.1.3.7. İnşaat ve iş Makineleri.....	54
2.1.3.8. Hayvanlar.....	54
2.1.3.9. Koleksiyon.....	55
2.1.3.10. Ev Eşyaları.....	55
2.1.3.11. Diğer Taşınır Mallar	56
2.1.3.12. Hakları	58

2.1.3.13. Gelirleri.....	58
2.1.4. Hediye Kavramı.....	59
2.1.4.1. Kamu Görevlilerinin Yurt İçinden Hediye Kabul Etmeleri	60
2.1.4.2. Kamu Görevlilerinin Yurt Dışında Aldıkları Hediyeler	62
2.1.5. Mal Bildirimlerinin Gizliliği ve İstisnaları	62
2.1.5.1. Bildirimlerin Gizliliği	62
2.1.5.2. Bildirimlerin Gizliliğinin İstisnaları	64
2.1.5.2.1. Bilgi Verme Zorunluluğu	64
2.1.5.2.2. Kamu Görevlileri Etik Kurulu	65
2.2. Mal Bildiriminin Verilme Usulü	66
2.2.1. Genel Mal Bildirimi.....	66
2.2.2. Ek Mal Bildirimi.....	69
2.2.3. Mal Bildirimlerin Yenilenmesi.....	72
2.2.4. Eşlerin Mal Bildirimi.....	73
2.2.5. Birden Fazla Mal Bildirimi.....	74
2.2.6. Görev Değişikliği Nedeniyle Mal Bildirimi	74
2.2.7. Aylıksız İzinde Bulunanların Mal Bildirimi.....	75
2.2.8. Seçimlere Katılmak İçin İstifa Edenlerin Mal Bildirimi	75

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MAL BİLDİRİMLERİNİN VERİLMESİNDE AMİRLERİN SORUMLULUĞU

MAL BİLDİRİMİ SUÇLARI VE CEZALARI İLE SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA USULÜ

3.1. Genel Olarak Amir ve Sorumluluk	77
3.1.1. Süresinde Mal Bildiriminde Bulunmayanlara İhtarda Bulunmak	77
3.1.2. Mal Bildirimlerinin Karşılaştırılması	80
3.1.3. İhbarda Bulunmak	81
3.2. Mal Bildirimi Suçları ve Cezaları	82
3.2.1. Süresinde Mal Bildiriminde Bulunmama Suçu	83
3.2.1.1. İhtara Rağmen Mal Bildiriminde Bulunmama	83
3.2.1.2. Soruşturma Kapsamında Mal Bildiriminde Bulunmama	91
3.2.2. Gerçeğe Aykırı Açıklama Suçu	94
3.2.3. Gerçeğe Aykırı Bildirimde Bulunma Suçu	95
3.2.4. Haksız Mal Edinme, Mal Kaçırma veya Gizleme Suçu	102

3.2.4.1. Haksız Mal Edinme	103
3.2.4.2. Haksız Edinilen Malın Kaçırılması veya Gizlenmesi.....	106
3.2.5. Müfettiş ve Muhakkiklerin Görevi İhmal Suçu.....	110
3.2.6. Bilgi Verme Zorunluluğuna Uymamak.....	111
3.3. Soruşturma ve Kovuşturma Usulü	111
3.3.1. 3628 Sayılı MBBRYMK Kapsamında Soruşturma Usulü	113
3.3.2. Soruşturma Usulünün İstisnaları	114
3.3.2.1. Müsteşar, Vali ve Kaymakamlar	115
3.3.2.2. Özel Soruşturma ve Kovuşturma Usulüne Tabi Olanlar	115
3.3.2.2.1. Cumhurbaşkanı	116
3.3.2.2.2. Başbakan ve Bakanlar	116
3.3.2.2.3. Milletvekilleri	117
3.3.2.2.4. Anayasa Mahkemesi Başkan ve Üyeleri	117
3.3.2.2.5. Yargıtay Başkanı ve Üyeleri ile Başsavcı ve Vekili.....	118
3.3.2.2.6. Danıştay Başkanı ve Üyeleri ile Başsavcısı	118
3.3.2.2.7. Sayıştay Başkanı ve Üyeleri	119
3.3.2.2.8. Bölge Adliye Mahkemeleri Başkanı ve Üyeleri ile Cumhuriyet Savcıları	119
3.3.2.2.9. Hâkimler ve Cumhuriyet Savcıları	120
3.3.2.2.10. Avukatlar	120
3.3.2.2.11. Noterler.....	121
3.3.2.2.12. Yükseköğretim Kurulu Başkanı ve Rektörleri ile Diğer Görevliler.....	121
3.3.2.2.13. Türkiye ve Orta – Doğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE) Mensupları ...	121
3.3.3. Müsadere (Zoralım).....	122
3.3.4. Kamu Hizmetlerinden Yasaklanma.....	126
3.3.5. Tecil, Paraya Çevirme ve Ön Ödeme Yasağı	129
SONUÇ	131
KAYNAKÇA.....	135
EK 1- Mal Bildirimlerinin Verileceği Merciler Tablosu.....	142
ÖZGEÇMİŞ	148

KISALTMALAR LİSTESİ

AATUHK	Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun
C.	Cilt
CD	Ceza Dairesi
CGK	Ceza Genel Kurulu
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
CMUK	Ceza Muhakemeleri Usul Kanunu
D.	Daire
DD	Danıştay Dergisi
DMK	Devlet Memurları Kanunu
E.	Esas
f.	Fıkra
HGK	Hukuk Genel Kurulu
İDT	İktisadi Devlet Teşekkülü
K.	Karar
KİK	Kamu İktisadi Kuruluşu
KİT	Kamu İktisadi Teşebbüsü
m.	Madde
MBBRYMK	Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu
MK	Medeni Kanun
S.	Sayı
s.	Sayfa
SK	Sayı Kanun
TBB	Türkiye Belediyeler Birliği

TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TCK	Türk Ceza Kanunu
TDK	Türk Dil Kurumu
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi
v.b.	Ve benzeri
v.d.	Ve devamı
v.s.	Vesaire
VHB	Vilayetler Hizmet Birliği

ÖZET

Ülkemizde, devletin ekonomideki rolü nedeniyle kamu görevlileri normal bir vatandaştan farklı olarak kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde doğrudan görev almakta ve özel menfaat teminlerine konu olabilmektedir. Bu nedenlerle de kamu hizmetlerinin etkin ve daha verimli bir şekilde sunulabilmesi için Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren bazı yasal düzenlemelere gidilmeye ihtiyaç duyulmuştur.

Kamu görevlisinin, görevinin gereklerini yerine getirirken menfaat sağlaması uygulamada karşılaşılan durumlardandır. Vatandaşların bir kısmı, yararlandıkları kamu hizmetlerinin daha hızlı bir şekilde gerçekleşmesi amacıyla kamu görevlisine rüşvet vermekte, haksız menfaat sağlamaktadır. Rüşvet ve yolsuzluğun önlenmesi ve hukuk devleti olabilme adına, birçok önemli çalışmalar yapılmış ve halen de yapılmaya devam edilmektedir. Ülkemizde, kamu hizmetinde bulunanların ve kamu personeli olmadığı halde kanunla önem atfedilen bazı meslekleri yerine getirenlerin; rüşvet, yolsuzluk ve benzeri suçları işlemesinin önüne geçilmesi ve haksız mal edinimlerinin engellenmesi amacıyla hazırlanan en kapsamlı kanunun 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'dur.

Aslında kamu idaresinde yolsuzluğun önüne geçilebilmesi için gerçekleştirilmesi gereken en önemli konu adalet, eşitlik ve hesap verilebilirlik ilkelerine dayalı bir kültürel altyapının kamuda sağlanmasıdır. Ayrıca yolsuzluk olaylarının engellenebilmesi için kamu görevlilerinin ahlaki donanımlarının son derece yüksek olması gerekir.

Çalışmamız, 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanun'da yer alan düzenlemeleri araştırmak, irdelemek, diğer ulusal ve uluslararası mevzuatlarla birlikte değerlendirmek amacı ile hazırlanmıştır. Bu çalışmada kamu görevlisinin mal bildiriminde bulunmasına ilişkin mevzuatlar, birçok kitap, tez, dergi, makale, rapor, web sayfalarından yararlanılmıştır.

Çalışmamızın birinci bölümünde; kamu görevlisi kavramı, mal bildiriminin hukuki dayanağı, amacı ve kişiler açısından kapsamı ile mal bildiriminin verileceği merciler ele alınmıştır.

Çalışmamızın ikinci bölümünde; mal bildirimine konu unsurlar, mal bildiriminin gizliliği ve istisnaları, mal bildiriminin verilme usulü ve hediye kavramı ele alınmış olup, uygulamada karşılaşılan ve tereddüt oluşturan konular yüksek mahkeme kararları ile açıklanmaya çalışılmıştır.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde; mal bildiriminin verilmesinde amirlerin sorumluluğu, Yargıtay kararları ışığı altında mal bildirim suçları ve cezaları ile soruşturma ve kovuşturma usullerine yer verilmiştir.

Çalışmamızın sonuç kısmında ise; kamu görevlisinin mal bildiriminde bulunma yükümlülüğüne ilişkin olarak 3628 sayılı kanun ile ilgili genel bir değerlendirme yapılarak, kanunun uygulanabilirliği ve uygulamadan kaynaklanan sorunlara ve bu sorunların çözümlerine ilişkin önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: 3628 Sayılı Kanun, Mal Bildirimi, Rüşvet, Yolsuzluk.



SUMMARY

THE OBLIGATION OF THE PUBLIC OFFICIAL TO REPORT THE GOODS
(Declaration Of Goods Numbered 3628 Covered By The Law Against Bribery And
Corruption)

In our country, due to the role of the state in the economy, public officials take a direct role in the fulfillment of public service and may be subject to special benefits, unlike a normal citizen. For these reasons, some legal arrangements have been needed since the first years of the Republic so that public services can be effectively and efficiently presented.

It is the situation in which the public officer is practicing in the interests of fulfilling the requirements of his / her duty. Some of the citizens give unfair advantage to the public officials in order to make the public services that they benefit more quickly. In order to prevent bribery and corruption and to become a state of law, many important works have been done and still continue to be done. In our country, those who are in public service and those who fulfill certain professions that are of legal significance in the absence of public personnel; bribery, corruption and similar crimes, and preventing the acquisition of unfair goods, 3628 of the most comprehensive law prepared to prevent misdemeanors, bribery and corruption.

In fact, the most important thing to be done in order to prevent corruption in public administration is to provide a cultural infrastructure based on the principles of justice, equality and accountability. Moreover, the moral equipment of public officials must be extremely high in order to prevent corruption incidents.

Our work has been prepared with the aim of investigating, analyzing and evaluating the regulations contained in the Law on the Prevention of Bribery and Corruption Law No. 3628, together with other national and international legislation. In this study, the legislation related to the declaration of property by public officials, many books, thesis, magazine, article, report, web pages were used.

In the first part of our study; the concept of public servant, the legal basis of the declaration of property, the scope for the purpose and persons, and the goods to which the declaration of property shall be given.

In the second part of our study; the subjects of the declaration of goods, the confidentiality and exceptions of the declaration of the goods, the method of giving the declaration of goods and the concept of the gift have been dealt with and the issues that have been encountered and hesitated in practice have been tried to be explained by high court decisions.

In the third part of our study; the responsibilities of the supervisors in giving the declaration of property, the crimes of the declaration of property under the Supreme Court decisions and the punishments and the proceedings of the investigation and prosecution are included.

In the result part of our study; a general evaluation of the law no. 3628 on the obligation of public officials to submit declarations of property has been made, and proposals on the problems arising from the applicability of the law and the implementation and the solutions of these problems have been given.

Keywords: Law No. 3628, Declaration of Property, Bribery, Corruption.



ÖNSÖZ

Öncelikle tez çalışmam boyunca yüksek bilgi, tecrübe, zaman ve emeklerini benden esirgemeyen tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Kürşat ERSÖZ'e sonsuz şükranlarımı sunarım. Bana tez hazırlama fırsatı veren Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nin ve Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün tüm akademik ve idari çalışanlarına eğitimime verdikleri destekten dolayı sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak, attığım her adımda yanımda olduklarını hissettiren aileme, özellikle sevgili eşim Ece Erdem'e bana göstermiş oldukları inançları, destekleri ve sevgileri için teşekkür ederim.

Metin ERDEM
Antalya, 2018

GİRİŞ

Kamu görevlilerinin, mal bildiriminde bulunma yükümlülüğü Anayasal bir düzenleme olup, Anayasanın 71'inci maddesinde; “kamu hizmetine girenlerin mal bildiriminde bulunmaları ve bu bildirimlerin tekrarlanma sürelerinin kanunla düzenleneceği, yasama ve yürütme organlarında görev alanların bundan istisna edilemeyeceği” ifade edilmiştir. 657 sayılı DMK’ nın, 14'üncü maddesinde; “Devlet memurlarının kendileriyle, eşlerine ve velayetleri altındaki çocuklarına ait taşınır ve taşınmaz malları, alacak ve borçları hakkında, özel kanunda yazılı hükümler uyarınca, mal bildirimini verecekleri” düzenlenmiştir. 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunun 1'inci maddesinde; “Kanunda sayılanların mal bildiriminde bulunmalarını, bildirimlerin yenilenmesini, mal edinmelerin denetimiyle, haksız mal edinme veya gerçeğe aykırı bildirimde bulunma halinde uygulanacak hükümleri, bu Kanunda belirlenen suçlarla bazı suçlardan dolayı kamu görevlileri ve suç ortakları hakkında takip ve muhakeme usulü” düzenlenmiş bulunmaktadır. 15.11.1990 tarihli Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmeliğin 1'inci maddesinde ise “3628 sayılı Kanun gereğince verilecek olan mal bildiriminin şekli, düzenleniş biçimi, sayısı, neleri kapsayacağı, merciiine nasıl ulaştırılacağı ve bu Kanunun uygulanmasına ilişkin diğer esas ve usuller” düzenlenmiştir.

Bu çalışmamızın konusu, 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'dur. Çalışmamızda, kanunun düzenlenmesinden kaynaklanan ve uygulamada karşılaşılan sorunlar nedeniyle, yirmi beş maddeden oluşan kanun maddeleri tek tek ele alınarak, yüksek mahkeme kararları ışığı altında açıklamalarda bulunmak suretiyle, çözüm adına bazı önerilerde bulunulacaktır.

Çalışmamızın birinci bölümünde; Öncelikle kamu görevlisi kavramının, Anayasa ve İdare hukukunda, Türk Ceza Kanunu ile Uluslararası sözleşmelerde ne anlam ifade ettiği konusunda açıklamalarda bulunulmuştur. Daha sonra kimlerin mal bildiriminde bulunması gerektiği, kimlerin bulunmasına gerek olmadığı hususunda, 3628 sayılı kanunun 2. maddesinde genel ifadelerle belirtilen ve uygulamada sorun teşkil eden, kanunun kişiler açısından kapsamı ayrıntılı şekilde ifade edilmiştir. Mal bildiriminin amacı başta olmak üzere, 3628 sayılı kanunun döneminde ve öncesinde mal bildiriminde bulunmanın hukuki dayanakları anlatılarak, mal bildirimlerinin verileceği mercilerin, bildirimde bulunan kişiler esas alınmak suretiyle tek tek sınıflandırılarak EK 1 de tablo halinde sunulmuştur.

Çalışmamızın ikinci bölümünde; Uygulamada, kamu görevlilerinin en çok sıkıntı yaşadığı mal bildirimine konu unsurlar, 3628 sayılı kanunun 5. maddesi ve ilgili yönetmeliğin 8. maddesi uyarınca aktif, pasif ve mevcut varlıklar başlığı altında ayrıntılı şekilde ifade edilmiştir. Ayrıca diğer kanunlarda yer alan benzer veya paralel düzenlemelere yer verilmek suretiyle konu, Türk hukuk sisteminde bir bütün olarak değerlendirilmiştir. Daha sonra kamu görevlisine görevi nedeniyle verilen hediyelerin bildirimine konu olup olmayacağı hususu açıklandıktan sonra mal bildiriminin verilme zamanı ve usulü konusu ifade edilmiştir.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde; Mal bildirimlerinin verilmesinde amir konumunda olan kişilerin sorumlulukları ele alınarak, 3628 sayılı kanunda düzenlenen mal bildirim suçları ve cezaları Yüksek Mahkeme kararları (Anayasa Mahkemesi, Yargıtay Ceza Genel Kurulu, Yargıtay ilgili daireleri, Danıştay, Askeri Yargıtay) ışığı altında incelemeye konu edilmiştir. Ayrıca 3628 sayılı kanun 14. maddesinde düzenlenen “zoralmı”, 15. maddesinde düzenlenen “kamu hizmetlerinden yasaklanma” ve 16. maddesinde düzenlenen “tecil, paraya çevirme ve ön ödeme yasağı”, 5237 sayılı TCK’nın 5. Maddesinde yer alan “Bu Kanunun genel hükümleri, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanır” hükmü, 5252 sayılı Türk Ceza Kanunun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanuna 5349 sayılı kanunla eklenen ve 5560 sayılı kanunla değişik geçici maddesindeki “Diğer kanunların, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun Birinci Kitabında yer alan düzenlemelere aykırı hükümleri, ilgili kanunlarda gerekli değişiklikler yapıncaya ve en geç 31 Aralık 2008 tarihine kadar uygulanır” hükmü uyarınca ele alınarak TCK’da yer alan düzenlemeler ile karşılaştırmak suretiyle kanunun zaman bakımından uygulanabilirliği konusun da açıklamalarda bulunulmuştur.

Çalışmamızın sonuç kısmında ise; Kamu görevlisinin mal bildiriminde bulunma yükümlülüğüne ilişkin olarak 3628 sayılı kanunun ayrıntılı bir düzenleme içermeyen maddeleri diğer ilgili mevzuat hükümleri ile bir bütün olarak ele alınarak, son yıllarda reform niteliğinde olan Türk Ceza Kanunda ve Ceza Muhakemesi Kanununda yapılan değişiklikler ile kanunun uygulanabilirliğine, uygulamadan kaynaklanan sorunlara ve sorunların çözümlerine ilişkin önerilere yer verilmiştir.

Yolsuzlukla mücadele kapsamında büyük beklentiler ile çıkartılan 3628 sayılı kanun hakkında yapılmış detaylı çalışmaların sınırlı sayıda olması, mevcut çalışmaların daha fazla 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması hakkında kanunun istisnasını teşkil eden 3628 sayılı kanunun soruşturma şekline ilişkin maddelerinin ele alınmış olması nazara alındığında bu çalışmamızda, akademik bir eser ortaya koymakla birlikte uygulamada birçok sıkıntılara neden olan ve uygulanabilirliği konusunda tereddütler yaşayan

veya kötü niyetli olmamasına rağmen kanun maddelerini tam olarak anlayamayan kamu görevlileriyle, kanunen kendilerine mal bildiriminde bulunma yükümlüğü yüklenen diğer kişilere de çözüm önerilerinde bulunmak ve yardımcı olmak amaçlanmıştır.

Unutulmamalı ki, demokratik kurum ve kuralların işlediği, adalet, eşitlik, şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkelerine dayalı hukukun üstünlüğünün egemen olduğu bir Türkiye için öncelikle yolsuzluklarla ve haksız kazanımlarla mücadele edilmelidir. Bu konuda yapılması gereken en önemli husus, mali işlemlerin bütün aşamalarının düzenli bir kayıt sistemine dayandırılarak kurumlar arasında koordinasyonun sağlanmasıdır. Ayrıca 3628 sayılı kanunun günümüz ihtiyaçlarına cevap vermeyen maddelerinin yeniden ele alınarak başta Türk Ceza Kanunu olmak üzere diğer kanunların ilgili maddeleri ile uyumlu bir hale getirecek yasal düzenlemelerin yapılması ve toplumun genelini kapsayacak kültürel altyapının gerçekleştirilmesidir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAMU GÖREVLİSİNİN MAL BİLDİRİMİNDE BULUNMA AMACI VE KAPSAMI

1.1. Türk Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı

1.1.1. Genel Olarak Kamu Görevlisi

Türk hukukunda, kamu görevlisi kavramı ile ilgili tüm hukuk dalları için geçerli bir tanım yapılmamıştır. Kanun koyucu, yapmış olduğu düzenlemelerde kamu görevlileri ile ilgili birçok değerlendirme yapmış olmasına rağmen genel bir tanım yapmaktan kaçınmıştır¹.

Anayasanın 128. Maddesinin 1.fıkrasında “Kamu hizmeti görevlileriyle ilgili hükümler” başlığı altında kamu görevlileriyle ilgili düzenlemeler yer almaktadır. Bu madde de “Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür” hükmüne göre kamu hizmeti görenler diğer kamu görevlileri ve memurlar olarak ifade edilmektedir. Aynı maddenin 2. fıkrasında “Diğer kamu görevlilerinin ve memurların nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir. Ancak, mali ve sosyal haklara ilişkin toplu sözleşme hükümleri saklıdır” düzenlemesi uyarınca dar anlamda kamu görevlileri ifade edilmektedir. 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanunun 2. maddesinde “devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürüttükleri kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri ifa eden memurlar ve diğer kamu görevlileri” denilmek suretiyle Anayasanın 128. Maddesine benzer bir düzenleme getirilmiştir. 657 sayılı DMK’nın, 4/A maddesinde ise “Mevcut kuruluş biçimine bakılmaksızın, Devlet ve diğer kamu tüzel kişiliklerince genel idare esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli kamu hizmetlerini ifa ile görevlendirilenler, bu Kanunun uygulanmasında memur sayılır” denilmek suretiyle memur tanımı yapılmıştır.

Türk hukukunda kamu görevlisi ve memur kavramlarının tanımları ve kapsamaları farklı şekilde yapılmış olması nedeniyle bu kavramlara farklı anlamlar yüklenmiştir. Yargıtay, kimlerin kamu görevlisi olarak kabul edileceği ile ilgili daha çok ceza hukuku açısından değerlendirme yapmıştır. Bunun nedeni, kamu görevlisi olarak cezalandırılması gereken kişilerin, mahkemelerce yapılan değerlendirilmesinde yanılığa düşerek hata yapılmasının önüne geçilmesi düşüncesi oluşturmaktadır. Yüksek Seçim Kurulu, kamu görevlisi kavramını seçim hukuku açısından yaklaşmakta ve bakanları, “memur veya kamu görevlisi” olarak

¹ Aydın, 2010: 111.

görmemektedir. Anayasa Mahkemesi ise bu kavramı daha çok Anayasa hukuku yönünden değerlendirirken, İdare hukukçuları da soruna kendi açılarından değerlendirmektedir. Kamu görevlisi kavramı ile ilgili yapılan bu farklı değerlendirmeler, bu kavramın yorumlanmasında ve anlaşılmasında bazı zorluklara sebebiyet vermektedir².

1.1.2. Uluslararası Sözleşmelere Göre Kamu Görevlisi³

Türkiye'nin imzaladığı, Türkiye Büyük Millet Meclisin de ilgili kanunlarla uygun bulunduğu ve Bakanlar Kurulu kararıyla onaylanan, bu şekilde Anayasanın 90. Maddesine göre iç hukukumuzun bir parçası hatta üstünde⁴ olan Uluslararası Sözleşmelerinin bazılarında da kamu görevlisi tanımı yapılmıştır.

Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin, 8. maddesinin 4. fıkrasına göre; “kamu görevlisi”, kamu görevi yapan ve iç hukukta tanımlandığı şekilde kamuya yönelik bir hizmet gören ve bu hizmeti veren kişinin bulunduğu taraf Devletin ceza yasasına göre bu şekilde uygulayan kişi olarak ifade edilmiştir.

Birleşmiş Milletler Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi'nin 2. maddesinde de “kamu görevlisi” ile ilgili tanımlama yapılmıştır. “Bu sözleşmenin amaçları bakımından kamu görevlisi; kıdemi göz önüne alınmaksızın, seçilmiş veya atanmış, geçici veya sürekli, ücretli veya ücretsiz her taraf Devletin yasama, yürütme, adli veya idari bir görevini ifade eden kişi; her taraf Devletin iç hukukunda tanımlanan ve iç hukukun ilgili alanında uygulanan şekliyle, bir kamu kurumu veya bir kamu teşebbüsü de dâhil olmak üzere kamuya ait bir görev icra eden veya bir kamu hizmeti gören diğer bir kişi; her tarafın Devletin iç hukukunda kamu görevlisi olarak tanımlanmış diğer kişileri ifade eder. Bununla birlikte bu sözleşmenin 2. bölümünde yer alan bazı tedbirler nedeniyle kamu görevlisi her bir taraf Devletin iç hukukun da tanımladığı ve iç hukukun ilgi alanında uygulandığı şekliyle bir kamu görevi ifade eden veya kamu hizmeti gören kişi anlamına gelebilir.

Yolsuzluğa Karşı Ceza Hukuku Sözleşmesi'nin 1. maddesine göre ise kamu görevlisi, Devletin ulusal kanunlarına göre bu görevi ifa ettiği ve ceza kanunu uygulamasında da memur, devlet memuru, belediye başkanı, bakan veya hâkim olarak yapılan tanım çerçevesinde değerlendirilmiştir.

² Durmuş, 2009: 49.

³ Uğur, 2010: 307-309.

⁴ 1982 Anayasası m. 90/4; “Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. (Ek cümle: 7.5.2004-5170/7 md.) Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır.”

Uluslararası Sözleşmelerde kamu görevlisi tanımıyla ilgili taraf devletlerin ulusal kanunlarına ve iç hukukuna yollama yapılmış olup, seçilmiş veya atanmış, kamu görevlisi, geçici veya sürekli, ücretli veya ücretsiz bir kamu kurumu veya bir kamu teşebbüsü de dâhil olmak üzere adli veya idari kamuya, yasama, yürütmeye ait bir görev yapan veya bu hizmeti veren veya bir kamu hizmeti gören uygulayan kişi olarak belirtilmiştir.

5237 sayılı TCK'nın 6/c maddesinde düzenlenen kamu görevlisi tanımı Uluslararası Sözleşmelerdeki tanıma uygun olduğu görülmektedir⁵.

1.1.3. Türk Ceza Kanuna Göre Memur ve Kamu Görevlisi

765 sayılı TCK'nın 279. maddesinde yer alan ilk düzenlemede, kanunun uygulanması bakımından “devletin veya vilayet ve nahiye ve kariyerlerin nezareti altında bulunan bir hizmette maaşlı veya maaşsız daimî veya muvakkat vazife görenler “memur olarak ifade edilmiştir. Daha sonra yapılan değişiklik ile “Devamlı veya muvakkat surette teşrii, idari veya adli bir amme vazifesi gören Devlet veya diğer her türlü amme müesseseleri memur, müstahdemleri ile devamlı veya muvakkat, ücretsiz veya ücretli, ihtiyari veya mecburi olarak teşrii, idari veya adli bir amme vazifesi gören diğer kimseler “kanunun uygulaması bakımından memur olarak değerlendirilmiştir.

765 sayılı TCK'da yer alan düzenleme uyarınca, kamu görevi yapanlar ve kamu hizmeti yapanlar olarak kamu personeli ikiye ayrılmakta, kamu görevini ifa edenleri memur, kamu hizmetini görenleri ise memur olarak değerlendirmemektedir. 765 sayılı TCK'nın kimlerin memur olarak kabul edileceği hususunda belirlediği kıstas, kişinin yerine getirdiği faaliyet içerisindeki görevin mahiyetidir. Buna kıstasa göre kişinin yerine getirdiği görevin mahiyeti kamu görevi ise memur olarak değerlendirilmekte, kamu hizmeti ise memur olarak değerlendirilmemektedir⁶. Ancak hangi faaliyetlerin kamu görevi, hangi hizmetlerin kamu hizmeti olarak kabul edileceği konusunda ayrıntılı bir düzenleme olmaması nedeniyle, kimlerin memur sayılacağı konusunda öğretilerde farklı görüşlerin ileri sürülmüştür. Bu konuda Yüksek Yargı kararlarıyla önemli ölçüde istikrar sağlanmıştır⁷. Ayrıca, kimin memur kimin kamu görevlisi olduğu konusunda yaşanan zorlukların yanı sıra, kamu hizmetlisinin suç işlemesi durumunda kanunda uygulanacak yaptırım bakımından herhangi bir özel düzenleme

⁵ 5237 S. TCK m.6/c; “Kamu görevlisi deyiminden; kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi anlaşılır.”

⁶ Özgenç, 2005: 102.

⁷ Gökcan ve Artuç, 2007: 26.

olmadığı için, kanun tarafından kuruluş ve işleyişi düzenlenen kurumların personeli, memur olarak değerlendirilmiştir⁸.

765 sayılı TCK'da düzenlenen kamu görevlisi tanımı, öğretide farklı şekillerde eleştiriye konusu edilmiştir. Kamu görevi olarak değerlendirilmekte olan bir faaliyetin yerine getirilmesinde görev alan personelin, yerine getirdiği görev şeklinin kamu hizmeti olarak kabul edilebileceği durumlarda aynı faaliyete farklı şekillerde katılan kişilerin başka bir hukuki rejime tabi tutulmamaları önemli bir tezatlık olarak görülmüştür⁹. Bunlardan dolayı, memur tanımı kaldırılarak kamusal faaliyete katılan herkesin kamu görevlisi olarak kabul edilmesi gerektiği ileri sürülmüştür. 5237 sayılı TCK'nın 6/1-c maddesinde yapılan düzenleme uyarınca memur tanımından vazgeçilerek, kamusal faaliyetin yürütülmesine atmama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir suretle sürekli, süreli ya da geçici olarak katılan herkes kamu görevlisi olarak kabul edilmiştir¹⁰. Bu nedenlerle kamu görevlisi kavramı, memur kavramını da içine alacak şekilde daha kapsamlı olarak tanımlanmıştır. Bu değerlendirmeden yola çıkarak her memur kamu görevlisi olup her kamu görevlisi memur olarak kabul edilmemiştir. 5237 sayılı TCK'da yer alan Anayasa'da düzenlenen kamu görevlisi tanımıyla kamu görevlisi tanımı arasında nispeten de olsa ortak bir değerlendirme yapıldığı ifade edilebilir¹¹.

5237 sayılı TCK'nın 6/1-c maddesindeki düzenleme ile kamu görevlisinin iki unsuru olduğu görülmektedir. Bunlardan birincisi yürütülen bir kamusal faaliyetin olması, ikincisi ise kişinin yürütülen bu kamu faaliyetine katılmasıdır. Kamusal faaliyetin tanımı konusunda idare hukukunda bir düzenleme bulunmamaktadır, bu da kimin kamu görevlisi olarak kabul edilmesi gerektiği hususunda tartışmalara yol açmıştır. Kamusal faaliyet, Anayasa ve kanunlarda belirlenmiş olan usullere verilen siyasi kararlar gereği kamunun ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kamu adına hizmet yürütülmesi şeklinde ifade edilebilir¹². Bu durumda 4483 sayılı kanunun kapsamının 5237 sayılı kanunda ki kamu görevlisi tanımından daha dar nitelikte olduğu söylenebilir. 5237 sayılı kanunda ki kamu görevlisi kavramı hem idare hukukunda ki memur kavramından hem de 4483 sayılı Kanunda ki memur tanımından daha geniş niteliktedir¹³.

⁸ Soyaslan, D., "Ceza Hukukunda Memur Kavramı (Kamu Menfaati İçin Görevlendirilmiş Şahıslar)" https://dergiler.ankara.edu.tr/detail.php?id=38&sayi_id=297&makale_id=2729. Pdf/ (erişim tarihi: 13.02.2018).

⁹ Gökcan ve Artuç, 2007: 26.

¹⁰ Hükmün gerekçesinde " 765 sayılı TCK'daki memur tanımının doğurduğu sakıncaları aynen devam ettirecek nitelikte olan tanım, Tasarı metninden çıkarılarak; memur kavramını da kapsayan kamu görevlisi tanımına yer verilmiştir. Yapılan yeni tanıma göre kişinin kamu görevlisi sayılması için aranacak tek ölçüt, gördüğü için bir kamusal faaliyet olmasıdır." denilmiştir.

¹¹ Durmuş, 2009: 53-54.

¹² Kaplan, 2015: 56.

¹³ Uğur, 2010: 307.

1.1.4. Anayasa Hukukunda Kamu Görevlisi

1982 Anayasası kamu görevlileri kavramını net bir şekilde ifade edilmemiş olup, uygulamada karışıklığa yol açabilecek bir biçimde, farklı ifadeler kullanılmıştır. Mesela Anayasanın 13. maddesinde, dernek kurma hürriyetini düzenleyen 33. maddenin 7. fıkrasında ve 121. maddede ifade edilen "kamu hizmeti görevlileri", 70. maddede "Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir", 71. maddede "kamu hizmetine girenler", 76. maddede "memur statüsündeki görevliler ile yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri", 39. maddede "kamu görev ve hizmetinde bulunanlar", 128 ve 129. maddede "memurlar ve diğer kamu görevlileri", kanunsuz emre ilişkin 137. maddede "kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimse", 68. maddenin son fıkrasında, "yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri" ve 40. maddede "resmi görevliler" ifadeleri, hangi grupları kapsamına aldığına dair bir tespit bulunmamaktadır¹⁴.

Anayasada kullanılan kavram ve deyimlerin sistematik olmaması ve anlamlarının Anayasa koyucu tarafından açıklanmaması oldukça karmaşık sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır¹⁵. Anayasada, kamu hizmetlerini yerine getirmekte olan görevlileri isimlendirmek bakımından, yukarıda da açıkça ifade edildiği gibi bir anlam birliği bulunmamaktadır. Anayasada, birtakım kelimelerin, kavramların, ifade ve ibarelerin, belirsizlikten uzak, kolay anlaşılır, son derece somut olması gerekirken karışıklığa yol açacak biçimlerde kullanılması terminoloji sorunu doğurmuştur¹⁶. 1982 Anayasası "personel rejimi açısından", soruna çözüm getirememiş, kamu görevlileri arasında karışıklığa ve belirsizliğe yol neden olmuştur¹⁷. Kullanılan tüm bu kavramların içerik ve kapsamı bakımından Anayasa yeterli açıklama yapmadığı gibi genel olarak bu konuların düzenlenmesinde özensiz bir yaklaşım içinde olduğu da değerlendirilmektedir¹⁸.

Kamu görevlisi kavramına 1982 Anayasası'nın bütünü açısından bakıldığında, dar ve geniş anlam olmakla birlikte iki türlü kamu görevlisi grubu öngörülmüş olduğu ifade edilebilir. Geniş anlamda kamu görevlileri, yaptıkları görevin niteliğine veya hukuki durumlarına bakılmaksızın, Cumhurbaşkanından işçilere ve ödevlilere kadar kamu kesiminde görev yapan büyük bir kesimi kapsamaktadır. Dar anlamda kamu görevlisi kavramı ise, genel olarak Anayasanın 128. maddesinde düzenlenmiş olan özel hukuk hükümlerine tabi olarak

¹⁴ Güran, 1989: 39-43.

¹⁵ Duran, 1984: 201.

¹⁶ Güran, 1984: 195.

¹⁷ Eren, 1998: 2.

¹⁸ Ozansoy, 1989: 315.

çalışan işçilerle devletin siyasal yapısını oluşturan (yasama ve yürütme) organlarındaki görevliler ve ödevliler dışındaki kamu görevlilerini kapsamaktadır¹⁹.

1.1.5. İdare Hukukunda Kamu Görevlisi

İdare hukukunda kamu görevlisi kavramı, idarenin mevzuatla kendisine verilen görevleri yerine getirmesi için gereken insan unsurudur²⁰. Kişinin yerine getirdiği hizmetin kamu hizmeti olması veya yürüttüğü faaliyetin kamusal nitelikte olması kamu görevlisi sayılması için yeterli kabul edilmemektedir. Örnek olarak, Kanuni düzenleme gereğince avukatlık hizmeti bir kamu hizmeti olarak kabul edilmekte olup, bir kamu kuruluşuna veya kurumuna bağlı olarak çalışmayan, serbest olarak bu mesleği yürüten bir avukat, idare hukuku kapsamında kamu görevlisi olarak kabul edilmemektedir²¹.

Kamu görevlisi tanımı, İdare hukukunda farklı şekillerde kullanılmaktadır. Kamu kesiminde çalışan tüm görevliler geniş anlamda kamu görevlisi olarak kabul edilmektedir²². Bu nedenle kamu görevlisi tabiri için kamu personeli kavramı kullanılmaktadır²³. Kamu iktisadi teşebbüsleri ve öteki kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri ifade eden kişiler ise dar anlamda kamu görevlisi olarak kabul edilmektedir²⁴. Bu esaslara göre kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi sırasında asli ve sürekli olmasından anlaşılması gereken o görevin bir kadro çerçevesinde yapılmış olması gerekmektedir²⁵. İdare Hukukunda, dar anlamda kamu görevlisi kavramı kullanılmaktadır²⁶.

¹⁹Kanlıgöz, C., “1982 Anayasasına Göre Kamu Görevlisi Kavramının Anlamı ve Kapsamı”. <https://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/299/2796.pdf/> (erişim tarihi: 15.02.2018).

²⁰ Kaplan, 2015: 52.

²¹ Akgüner ve Berk, 2017: 547; Danıştay 8.D., 08.04.1991, E. 1990/1672, K. 1991/689 sayılı kararı, D.D., S.82-83, s.636.

²² Günday, 2003: 504.

²³ Gözler, 2008: 233.

²⁴ Akgüner ve Berk, 2017: 547-548.

²⁵ Atasayan, 2012: 14.

²⁶ Danıştay 1 inci Dairesi, 17.04.2000 tarih E. 2000/29, K. 2000/59 sayılı kararında; “4483 sayılı Kanun bağlamında kamu görevlilerini kapsamını belirlerken Anayasanın 128 inci maddesine atıfla bir sonuca varmaya çalışmış ve dar anlamda görevlisi kavramına temas etmiştir. Daire'ye göre“ kamu hizmeti, umuma arz edilen, sürekli ve kesintisiz bir biçimde işlemesi zorunlu, toplumun genel ve ortak gereksinimlerini karşılamak amacıyla kanunla kurulan idarenin, doğrudan ya da yakın gözetim ve sorumluluğu altında kamusal yetki ve usuller kullanarak yürüttüğü faaliyetlerdir. Bu faaliyetler, Anayasanın 128 inci maddesinde de belirtildiği gibi genel idare esaslarına göre yürütülür. Asli ve sürekli görevler, genel idare esaslarına göre kamu gücü kullanılarak yürütülen görevlerdir. Bu görevlerde kamu gücünü kullanarak çalışanlar ise, kamu görevlileridir. Kamu görevlileri, kamu hizmetinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerde yönetime kamu hukuku ilişkisi ile bağlı olarak çalışan, kendilerine kadro tahsis edilen, bütçeden ödeme yapılan ve haklarında yasalarda belirlenen özel kurallar uygulanan memurlar ile diğer kamu görevlileridir. Bu durumda, genel idare esaslarına göre asli ve sürekli görevlerde çalışmayan, kamu gücünü kullanma yetkisi olmayan personel 4483 sayılı Yasa kapsamına girmemektedir”.

Doktrinde, TCK’da düzenlenen kamu görevlisi tanımı, idare hukukundaki kamu görevlisi tanımından daha geniş bir düzenleme içerdiği iddia edilmektedir. Ceza hukukunda bir kimsenin kamu görevlisi olarak kabul edilebilmesi için kişiyle devlet arasında bir istihdam ilişkisinin bulunmasına gerek bulunmamaktadır²⁷. İdare hukukunda ise bir kimsenin kamu görevlisi olarak kabul edilebilmesi için, kamuda bir örgüte bağlı olarak çalışması gerekmektedir²⁸. Fakat kamu kesiminde örgüte bağlı biri olarak çalışan herkesin ise kamusal faaliyet yerine getirdiği söylenemez. Bundan dolayı da idare hukukunda kamu görevlisi sayılan herkesin, ceza hukuku anlamında kamu görevlisi olarak kabul edilmesi de mümkün değildir.

1.2. Mal Bildiriminin Hukuki Dayanağı, Amacı ve Kişiler Açısından Kapsamı

1.2.1. Mal Bildiriminin Hukuki Dayanağı

Türkiye’de, devletin ekonomideki rolü nedeni ile kamu görevlileri normal bir vatandaştan farklı olarak kamu hizmetinin yerine getirilmesinde direk görev almakta ve özel menfaat teminlerine konu olmaktadır. Bundan dolayı da kamu hizmetlerinin etkin, verimli ve daha verimli bir şekilde sunulabilmesi için hizmetin usul ve esasına bağlı kurallara uyulması gerekmektedir²⁹. Kamu görevlisinin kendisinden beklenen görevi yapması veya yapmaması için menfaat sağlaması uygulama da karşılaşılan durumdur. Vatandaşların bir kısmı, yararlandıkları kamu hizmetlerinin daha da hızlı bir şekilde gerçekleşmesi amacı ile kamu görevlisine rüşvet verme teşebbüsünde bulunarak, haksız menfaat sağlanmaktadır. Yolsuzluğun ve rüşvetin önlenmesi ve hukuk devleti olabilme adına, birçok önemli çalışmalar yapılmış olup hala yapılmaya devam edilmektedir. Ülkemizde, kamu hizmetinde yerine getirenlerin mal bildiriminde bulunma yükümlülüğü 1926 yılından 1960 yılına kadarki süreçte kanun gereği olup, 1960 yılından sonra ise Anayasa hükmü gereğidir³⁰.

Kamu görevlilerinin, mal bildiriminde bulunma mecburiyetleri Anayasal bir düzenleme olup, Anayasası’nın 71. maddesinde; “kamu hizmetine girenlerin mal bildiriminde bulunmaları ve bu bildirimlerin tekrarlanma sürelerinin kanunla düzenleneceği, yasama ve yürütme organlarında görev alanların bundan istisna edilemeyeceği” ifade edilmiştir.

²⁷ Tezcan vd., 2006: 619.

²⁸ Günday, 2003: 503-504.

²⁹ <https://mehmetmeccek.com.tr/Kamu-Personelinin-Mal-Bildiriminde-Bulunmasi/> (erişim tarihi: 15.02.2018).

³⁰ 2709 S. T.C. Anayasası m. 71; “Kamu hizmetine girenlerin mal bildiriminde bulunmaları ve bu bildirimlerin tekrarlanma sürelerinin kanunla düzenlenir. Yasama ve yürütme organlarında görev alanlar bundan istisna edilemez.”

Mal bildirimini³¹, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunun “Ödevler ve Sorumluluklar” başlıklı 2’nci bölümünün 14’üncü maddesinde; “Devlet memurları, kendileriyle, eşlerine ve velayetleri altındaki çocuklarına ait taşınır ve taşınmaz malları, alacak ve borçları hakkında, özel kanunda yazılı hükümler uyarınca, mal bildirimini verirler.” şeklinde ki düzenleme ile devlet memurlarının ödev ve sorumlulukları arasında sayılmıştır. Ayrıca, mal bildiriminde bulunulması yükümlülüğü, aynı kanunun 125/D-j fıkrasında; “belirlenen durum ve sürelerde mal bildiriminde bulunmamak,” denilerek kademe ilerlemesinin durdurulması cezası verilmesini gerektiren fiil ve durumlar arasında gösterilmek suretiyle, bu yükümlülüğü yerine getirmeyenler hakkında kademe ilerlemesinin durdurulması cezası verileceği düzenlenmiştir.

Anayasanın 71 inci maddesinde düzenlenen atıf nedeniyle 19/04/1990 tarih ve 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu ile Kanunda belirtilen kişilerin mal bildiriminde bulunmaları, bildirimlerin yenilenmesi, mal edinmelerinin denetimiyle, haksız mal edinme veya gerçeğe aykırı bildirimde bulunma hali gibi çeşitli hukuksuzluklara uygulanacak hükümler düzenlenmiştir.

Bu Kanunun uygulanmasını göstermek amacıyla da 15/11/1990 tarih ve 20696 sayılı “Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmelik” düzenlenmiştir³².

Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte yer alan etik davranış ilkelerinin on sekizinci ilkesi “mal bildiriminde bulunma ilkesidir”.

1.2.1.1. 3628 Sayılı MBBRYMK Öncesi Dönemde Mal Bildirimi³³

Kamu hizmetinde bulunanların, mal beyanı vermeleri hususunda 85 yıl öncesinde kanuni düzenleme yapılmıştır.

1926 tarihli ve 788 sayılı Memurin Kanunun da yer alan “İş bu kanunun ahkâmı askerden maada bilumum Devlet memurlarına şamildir...” şeklindeki düzenleme uyarınca tüm devlet memurları bu kanun kapsamına dâhil edilmekle, “ Her memurun sicili bulunur ve atideki hususat sicilın esaslarını teşkil eder: Y- Emlaki ve serveti ve bunların menşeleri...” hükmü uyarınca tüm devlet memurlarının mal varlıkları ve bunların kaynakları ile ilgili açıklamaların sicil dosyalarında bulunacağı ilişkin yasal düzenleme yapılmıştır.

3628 sayılı MBBRYMK öncesi yaklaşık altmış yıllık dönemde, 20.05.1930 tarihli ve 1609 sayılı Bazı Cürümlerden Dolayı Memurlar ve Şerikleri Hakkında Takip ve Muhakeme

³¹ Güncel Türkçe sözlükte mal bildirimini; mülkiyeti altında bulunan taşınır ve taşınmaz malların listelenerek istenen makama sunulması, mal beyanı olarak tarif edilmiştir.

³² <http://www.dpb.gov.tr/tr-tr/duyuru/al-bildirimine-iliskin-rehber/> (erişim tarihi: 21.01..2018).

³³ Sökmen, 2011: 24-25.

Usulüne Dair Kanun, 29.05.1942 tarihli ve 4237 sayılı Fevkalade Hallerde Haksız Olarak Mal İktibas Edenler Hakkında Kanun, 10.06.1949 tarihli ve 5440 sayılı Memur ve Hizmetlilerden Mal Beyannamesi Alınması Hakkında Kanun, 09.08.1983 tarihli ve 2871 sayılı Kamu Görevlileri ile İlgili Mal Bildirimi Kanunu olmak üzere toplam 4 adet kanunun uygulanmış olup zamanla bunların ihtiyaçlara cevap vermemesi nedeniyle halen yürürlükte olan ve bu konuda temel kanunun olan 19/04/1990 tarih ve 3628 Sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu yürürlüğe girmiş olup bir önceki kanunun yürürlükten kaldırılmıştır.

1.2.1.2. 3628 Sayılı MBBRYMK Döneminde Mal Bildirimi

3628 sayılı Kanunun gerekçesinde, rüşvet ve yolsuzlukla mücadele için 2871 sayılı Kamu Görevlileri ile İlgili Mal Bildirimi Kanunundan istenilen ve beklenen sonucun gerçekleşmediği ifade edilmiştir. Bu nedenle kamu görevlilerinin mal bildiriminde bulunmaları, aksi halde uygulanacak yaptırımlara işlerlik kazandırmak, Cumhuriyet Savcısına izin almadan doğrudan soruşturma yetkisi vermek, rüşvet ve yolsuzluklarla daha iyi mücadele edebilmek için kanun teklifinin hazırlandığı belirtilmiştir³⁴.

Kamu görevlilerinin, mal bildiriminde bulunmalarını sağlamak amacıyla yapılan en kapsamlı kanunun 19.04.1990 tarihli ve 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunudur. Kanunda, kimlerin mal bildiriminde bulunması gerektiği, bildirimlerin yenilenmesi, mal edinmelerinin kontrolü ile haksız mal edinme veya gerçeğe aykırı bildirimde bulunma gibi suçlarda uygulanacak hükümler düzenlenmiştir. Bu kanunun uygulanmasını göstermek amacıyla da Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmelik düzenlenmiştir. Bu yönetmelikte ise, kanunun uygulanmasına ilişkin gerekli konular düzenlenmiştir³⁵.

1.2.2. Mal Bildiriminin Amacı

Kamu personeli ve kamu personeli olmadığı halde kanunla önem arz eden bazı meslekleri yerine getirenlerin, rüşvet ve benzeri suçları işlemesinin önüne geçilmesi ve bu şekilde yolsuzlukla mücadele edilerek haksız kazanç elde etmenin engellenmesi amaçlanmaktadır. Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmeliğin 2. maddesinde

³⁴<https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d18/c044/tbmm18044104.pdf/>(erişim tarihi: 15.02.2018).

³⁵ MBBRYMK m.22: Mal bildiriminin şekli, düzenleniş biçimi, sayısı, neleri kapsayacağı ve merciine nasıl ulaştırılacağı hususları ile Kanunun uygulanması bakımından gerekli görülecek diğer konular, Kanunun yayımını izleyen altı ay içinde Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir ve bu yönetmelik Resmi Gazete' de yayımlanır.

haksız kazanç elde etme; “Mevzuata veya genel ahlaka uygun olarak sağlandığı ispat edilemeyen mallar veya ilgilinin sosyal yaşantısı bakımından geliriyle uygun olduğu kabul edilemeyecek harcamalar şeklinde ortaya çıkan artışlar” olarak tanımlanmıştır³⁶.

Mal bildiriminin en önemli amaçlarından biri, kanuna veya genel ahlaka uygun olup, elde edildiği ispat edilemeyen haksız mal kazanımlarının önlenmesi ve böylelikle rüşvet ve yolsuzluklara engel olunmasıdır.

1.2.2.1. Rüşvet ve Yolsuzlukları Engellemek

Kamu görevlilerinin, görevinin gereklerini yerine getirirken bazen çıkar sağlamaları söz konusu olabilmektedir. Bundan dolayı kamu görevinde bulunanların gerek kendisinin gerekse eşi ve velayetleri altındaki çocuklarının sahip olduğu taşınır ve taşınmaz mallarını, bu malların edinim şekillerini, alacak ve borçları ile haklarını mal beyanında göstermek zorundadır. Bu şekilde kamu görevlilerinin, kanuna ve genel ahlaka uygun olmayan haksız mal edinmelerinin engellenmesi ve rüşvet ve yolsuzluğun önüne geçilmesi amaçlanmıştır. 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu uyarınca mal bildiriminde bulunmanın en temel amacı rüşvet ve yolsuzluklarla mücadeledir³⁷.

Rüşvet kelimesi Arapça kökenlidir, sözlükteki anlamı “Haksız bir menfaat sağlamak için yetkili kişilere çıkar sağlamak. Bir işin yasa dışı olarak daha kolay ve çabuk yapılması için o işte görevli kişiye sağlanan aynî veya parasal çıkar³⁸.” Bu anlamıyla rüşvet, dar ve geniş olarak iki farklı şekilde kullanılmakta, halk arasında kullanılan geniş anlamıyla, kamu görevlisi olsun ya da olmasın herhangi bir işi gördürmek maksadıyla usulsüz olarak menfaat sağlama şeklinde ifade etmektedir. Dar anlamıyla rüşvet ise, ceza hukukunda da belirtildiği şekliyle kamu görevlisinin herhangi bir işi gördürmek maksadıyla usulsüz olarak menfaat sağlamasıdır.

Doktrinde, rüşvet ile ilgili değişik tanımlamalar yapılmıştır. Dönmezer, rüşveti geniş anlamı ile tanımlamış ve “özel veya kamusal, belirli bir fonksiyonla yükümlü olan bir kişinin, kendisi veya başkası için, doğrudan doğruya veya dolayısıyla diğer bir kimseden fonksiyonuna bağlı veya fonksiyonunun kolaylaştırdığı bir tasarrufu icra etmek, geciktirmek veya ihmal etmek için herhangi bir suretle olursa olsun bir şey talep etmesi veya vaatle bulunulmasını istemesi³⁹” şeklinde ifade etmiştir. Önder rüşveti, “memurun görevini menfaat karşılığı satması veya ferdin Devlet fonksiyonunu menfaat karşılığı satın almaya yönelik

³⁶ <http://mehmetmecek.com.tr/Kamu-Personelinin-Mal-Bildiriminde-Bulunmasi/> (erişim tarihi: 17.02.2018).

³⁷ Sökmen, 2010: 17.

³⁸ <https://www.tdk.gov.tr/> (erişim tarihi: 14.04.2018).

³⁹ Dönmezer, 1984: 95.

girişimde bulunması⁴⁰” olarak tanımlamıştır. Erman ve Özek ise rüşveti, “memurun kendi görevine giren bir tasarruf veya işlem sebebiyle, bir kimseden verilmesi gerekmeyen bir karşılık kabul etmesine yol açan bir anlaşmayı ifade eder⁴¹” şeklinde tanımlamış olup. Artuk, Gökçen ve Yenidünya rüşveti, “kamu görevlisinin icbar veya ikna tarzında bir hareket olmaksızın görevi sebebiyle temin ettiği haksız menfaat⁴²” olarak tanımlamışlardır.

Yargıtay 5.C.D. 2. 4. 1985 tarihli ve E. 924/ K. 1330 sayılı kararında rüşvet, “memurun görevine giren, yetkili olduğu konuda karşı tarafla aralarında serbest iradenin ürünü olan, karşılıklı rızaya dayalı bir anlaşma sonucunda çıkar elde etmesidir⁴³” şeklinde tanımlanmıştır.

Yolsuzluk kelimesinin sözlükteki anlamı ise, bir görevi, bir yetkiyi kötüye kullanma, nizamsızlıktır⁴⁴. Berkman ise yolsuzluğu, kamu görevlisinin maddi ve maddi olmayan çıkarları için yetkisini kanuni düzenlemelere aykırı olarak kullanması şeklinde ifade etmiştir⁴⁵. Dünya Bankası tarafından yolsuzluk, en basit şekliyle kamu gücünün özel çıkarlar amacıyla kötüye kullanılması olduğu ifade edilmiştir. Yolsuzluk, Kamu Yönetimi Sözlüğünde ise “ yolunda yapılmayan, kurala aykırı, uygunsuz, usulsüz iş ve davranışlar ile hukuksal ve sosyolojik anlamda, kamusal görev, yetki ve kaynakların toplumsal düzenin temelini oluşturan hukuksal ve sosyal norm ve standartlara aykırı olarak özel çıkarlar için kullanılması⁴⁶” şeklinde tanımlanmıştır.

Kısaca mal bildiriminde bulunmanın amacı; 3628 sayılı Kanunda sayılanların, mal bildiriminde bulunmalarını, bildirimlerin yenilenmesini, mal edinmelerin denetimiyle, haksız mal edinme veya gerçeğe aykırı beyanda bulunmaları halinde uygulanacak hükümleri, bu kanunda belirlenen suçlarla bazı suçlardan dolayı kamu görevlileri ve suç ortakları hakkında takip ve muhakeme usulünü düzenlemek şeklinde ifade edilmiştir⁴⁷.

1.2.2.2. Rüşvet ve Yolsuzluk Suçu İşlenmesini Engellemek

Mal bildirimini öncelikli amacı yukarıda da ifade edildiği üzere rüşvet ve yolsuzluklarla mücadeledir. Diğer bir amacı ise, mal bildiriminde bulunmakla yükümlü olan kişilerin rüşvet ve yolsuzluk suçu işlenmesini engellemek, diğer bir bakış açısıyla bu kişileri rüşvet ve yolsuzluk suçlamaları ile karşı karşıya kalmasının önüne geçebilmektedir.

⁴⁰ Önder, 1994: 153.

⁴¹ Erman ve Özek, 1992: 88.

⁴² Artuk vd, 2011: 853.

⁴³ Bakıcı, 1988: 263.

⁴⁴ <https://www.tdk.gov.tr/> (erişim tarihi: 14.04.2018).

⁴⁵ Berkman, 1983: 16.

⁴⁶ Bozkurt vd., 2008: 264.

⁴⁷ 3628 S. MBBRYMK, m.1

Öncelikle, rüşvet ve yolsuzluklarla mücadele edebilmek ve mal bildiriminde bulunmakla yükümlü olan kişilerin rüşvet ve yolsuzluk suçlamaları ile karşı karşıya gelmelerinin önüne geçilebilmesi için kamu görevlilerinin gerek kendilerinin gerekse eşi ve velayetleri altındaki çocuklarının sahip olduğu taşınır ve taşınmaz mallarını, bu malların edinim şekillerini, alacak ve borçları ile haklarının idare tarafından denetim altında tutulması gerekir⁴⁸.

Danıştay 1. Dairesinin mal bildiriminde bulunmanın amacına ilişkin olarak görüşü de; *“Üstlendiği hizmetin niteliği dikkate alınarak yasa koyucu tarafından belirlenmiş olan görevlilerin mal bildirimini vermekle yükümlü kılınmasının amacının, bu kişilerin rüşvet ve her türlü yolsuzluk suçu işlemesini önlemek ve bu suçlamalardan korunmasını sağlamak olduğu açıkça görülmektedir. Bu amacın gerçekleşmesi için genel olarak kişinin her türlü mal, gelir, hak ve borçlarının bilinmesi gereklidir”*⁴⁹ şeklindedir.

1.2.3. Mal Bildiriminin Kişiler Açısından Kapsamı

3628 sayılı Kanunda yer alan düzenlemeye göre, mal bildirimine tabi olanların kapsamı oldukça geniş tutulmuştur. 3628 sayılı Kanunun 1 inci maddesinde yer alan “Bu Kanunda sayılanların...” ifadesi uyarınca sadece kamu görevlilerini değil ayrıca işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri ile yerine getirdikleri görevlerin önemi nedeniyle kamu görevlisi olmayan ancak kamu adına görev yapan bir kısım kişiler de mal bildiriminde bulunma yükümlülüğüne tabi tutulmuştur. Mevzuatımız mal bildiriminde bulunma zorunluluğunu memurlar ve memurlar dışındaki tüm kamu görevlilerini kapsayacak şekilde düzenleme yapmıştır. Hatta kamu personeli olmamakla birlikte kamu yararına çalışan bazı kişiler ile kamu sektörü ile alakası olmayan bazı meslek sahiplerini de haksız kazanç elde edilmesinin engellenmesi amacıyla bu kapsama dâhil edilmişlerdir.

1.2.3.1. Mal Bildiriminde Bulunmak Zorunda Olan Kişiler

Mal Bildiriminde bulunmak zorunda olan kişiler üç gruba ayrılmaktadır. Bu gruplardan birincisi 3628 sayılı MBBRYM Kanuna göre mal bildiriminde bulunmak mecburiyetinde olan kişiler, ikincisi özel kanunlarına göre mal bildiriminde bulunmak mecburiyetinde olan kişiler, üçüncüsü de kamu görevlilerinin suç ortaklarıyla ikinci dereceye kadar kan ve kayın akrabaları ile gelin ve damatların mal bildiriminde bulunma mecburiyeti olan kişilerdir.

⁴⁸ Sökmen, 2011: 33.

⁴⁹ Danıştay 1. D. 22.1.1991 tarih ve E:1991/3; K:1991/7 sayılı kararı. <http://www.maliyeokulu.org.tr/> (erişim tarihi: 14.04.2018).

1.2.3.1.1. 3628 Sayılı MBBRYMK Kapsamında Mal Bildiriminde Bulunmak Zorunda Olan Kişiler

3628 sayılı Kanunun 2. maddesinde ve ilgili yönetmeliğin 3. maddesinde mal bildiriminde bulunmak zorunda olan kişiler ayrıntılı şekilde belirtilmiştir.

Bu düzenlemelere göre mal bildiriminde bulunmak mecburiyetin de olan kişiler şunlardır;

1.2.3.1.1.1. Her Tür Seçimle İş Başına Gelen Kamu Görevlileri ve Dışardan Atanan Bakanlar Kurulu Üyeleri⁵⁰

Seçim; Hukuk, kanunlar, yönetmelikler uyarınca bir veya daha çok aday arasından belli birini veya birkaçını seçme, intihap etmek demektir⁵¹. Tayin ve atamanın ise tam tersidir.

Halk oylamasıyla⁵², genel ve yerel seçimler ile TBMM'nin kendi içerisinde yaptığı seçimler sonucunda kamu görevine seçilen kişiler kanun kapsamında mal bildiriminde bulunması gereken kişilerdir.

Cumhurbaşkanı, halk oylamasıyla seçilen kamu görevlisidir. Cumhurbaşkanı, kırk yaşını doldurmuş, yükseköğrenim yapmış, milletvekili seçilme yeterliliğine sahip Türk vatandaşları arasından, doğrudan halk tarafından seçilir. Cumhurbaşkanının görev süresi beş yıl olup bir kimse en fazla iki defa Cumhurbaşkanı seçilebilir. Cumhurbaşkanlığına, siyasi parti grupları, en son yapılan genel seçimlerde toplam geçerli oyların tek başına veya birlikte en az yüzde beşini almış olan siyasi partiler ile en az yüz bin seçmen aday gösterebilir. Cumhurbaşkanı seçilen milletvekilinin Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği sona erer⁵³.

Cumhurbaşkanları, halk oylaması ile iş başına geldiklerinden dolayı 3628 sayılı Kanunun kapsamında mal bildiriminde bulunması gereken kişilerdendir.

Milletvekilleri, genel seçim sonucunda seçilen gelen kamu görevlileridir. Milletvekili⁵⁴, halk tarafından genel oyla yasama meclisine seçilen temsilci, parlamento

⁵⁰ 3628 S. MBBRYMK, m. 2-a

⁵¹ www.tdk.gov.tr/ (erişim tarihi:18.02.218).

⁵² Halk oylaması, yarı doğrudan doğruya demokrasi araçlarından birisidir. Özbudun, 2005: 85., TDK' da ise "halkın türlü siyasi ve toplumsal olaylar karşısında olumlu veya olumsuz siyasi görüşünü belirlemek için başvuru olan oylama" olarak tanımlanmıştır. Referandum ve Plebisti'in eş anlamlısıdır. Ancak her ikisi de Türkçeye halkoylaması olarak çevrilmişse de ve birçok dilde eş anlamlı olarak kullanılmış ise de aynı şeyler değildir. Neziroğlu, 2008: 199.

⁵³ 21/01/2017 tarihli ve 6771 sayılı kanunun 7.maddesi ile değiştirilmiş olan Anayasa'nın 101.maddesi.

⁵⁴ Milletvekili, Parlamenter veya Mebus bir parlamentoda oy verenleri temsil eden kişidir. Birçok ülkede bulunan bikameral sistem gereği; parlamento üyelerine değişik isimler verilebilmektedir. Örneğin; senato bulunan sistemlerde seçilen kişi; senatör olarak tanımlanabilmektedir. Türkiye'de bir tane meclis vardır ve üyelerine milletvekili denir. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Milletvekili/> (erişim tarihi: 18.02.2018).

üyесidir. Türkiye Büyük Millet Meclisi genel oyla seçilen beş yüz elli milletvekilinden oluşur⁵⁵. Türkiye Büyük Millet Meclisinin seçimleri dört yılda bir yapılır⁵⁶.

Milletvekilleri, genel seçimle iş başına geldiklerinden dolayı 3628 sayılı Kanunun kapsamında mal bildiriminde bulunması gereken kişilerdendir.

Bakanlar Kurulu, Başbakan ve bakanlar olarak iki unsurdan meydana gelmektedir⁵⁷. Bütün bakanlar, Bakanlar Kurulu üyesidir. Bakanlar, 1982 Anayasasının 109/3. maddesi kapsamında, Başbakan tarafından seçilmekte ve Cumhurbaşkanı tarafından atanmaktadırlar. Bakanlar Kurulu, Cumhurbaşkanının atama işlemi ile birlikte kurulmuş olur ve doğrudan göreve başlarlar ayrıca TBMM'den güvenoyu almasına gerek yoktur⁵⁸. Bakanların seçiminde Anayasal düzenleme açısından getirilen tek sınırlama, milletvekili seçilme yeterliliğine sahip olma yeterliliğine sahip olmaktır. Buna göre, bakan seçilecek kişi için milletvekili olması şart değildir, ancak milletvekili seçilme şartlarını taşımasının yeterli olduğu görülmektedir. Böylece 1961 Anayasasıyla başlayan usule uygun olarak, 1982 Anayasası döneminde de, Türkiye Büyük Millet Meclisi içinden ve dışından bakan seçme olanağı tanınmış bulunmaktadır. Meclis dışından bakan olarak atanan kişilerin statüleri, milletvekili olan bakanlarla aynıdır⁵⁹.

TBMM üyesi olmayan kişilerde bakan olarak atanabildikleri için dışardan atanan Bakanlar Kurulu Üyeleri 3628 sayılı Kanunun kapsamında mal bildiriminde bulunması gereken kişilerdendir.

Belediye başkanları, belediye meclis üyeleri ile il genel meclis üyeleri, mahalli idare seçimleriyle iş başına gelen kamu görevlileridir. Bu kişiler her tür seçimle iş başına gelen kamu görevlileri sınıfına dâhil oldukları için 3628 sayılı Kanun kapsamında mal bildiriminde bulunması gereken kişilerdendir.

Sayıştay Başkan ve Üyeleri ile Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Başkan ve Üyeleri, TBMM'nin kendi içinde yaptığı seçim neticesinde iş başına gelen kamu görevlileridir. TBMM'nin kendi içerisinde yaptığı seçimle kamu görevine seçilenler, her tür seçimle iş başına gelen kamu görevlileri sınıfına de dâhil olduğundan, Sayıştay Birinci Başkanı ve Sayıştay üyeleri ile Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Başkan ve Üyeleri de 3628 sayılı Kanun kapsamında mal bildiriminde bulunması gereken kişilerdendir.

⁵⁵ Anayasa, m. 75

⁵⁶ Anayasa, m. 77/1

⁵⁷ 1982 Anayasasının 109. maddesinin birinci fıkrası: "Bakanlar Kurulu, Başbakan ve bakanlardan kurulur." şeklindedir.

⁵⁸ Sancakdar vd., 2015: 143.

⁵⁹ Okşar, 2012: 221-254.

1.2.3.1.1.2. Noterler⁶⁰

Noter, hukuki güvenliği sağlamak ve anlaşmazlıkları önlemek amacıyla çeşitli belge ve işlemlere resmiyet kazandıran ve kanunların öngördüğü diğer görevleri yerine getiren, belli nitelikleri ve kendine özgü bir hukuki statüsü olan kamu görevlisi olarak tanımlamak mümkündür⁶¹. Her asliye ve münferit sulh mahkemesinin bulunduğu yerde, o mahkemenin yargı çevresindeki noterlik işlerini görmeye yetkili olmak üzere bir noterlik kurulur. Adalet Bakanlığı, iş yoğunluğunda artış görülen yerlerde birden çok noterlik açabilir⁶².

3628 sayılı Kanunun 2/b maddesinde yer alan açık düzenleme uyarınca; noterler, mal bildiriminde bulunulması gereken kişilerdendir⁶³.

1.2.3.1.1.3. Türk Hava Kurumunun Genel Yönetim Kurulu Üyeleri, Merkez Denetleme Kurulu Üyeleri, Merkez Disiplin Kurulu Üyeleri, Genel Merkez Teşkilatında Görev Alanlar, Şube Başkanları İle Türk Kuşu Genel Müdürlüğünde, Türkiye Kızılay Derneğinin Merkez Kurullarına ve Genel Müdürlük Teşkilatında Görev Alanlar ve Bunların Şube Başkanları⁶⁴

3628 sayılı Kanunun 2/c maddesinde yer alan açık düzenleme uyarınca; Türk Hava Kurumunun Genel Yönetim Kurulu üyeleri, Merkez Denetleme Kurulu üyeleri, Merkez Disiplin Kurulu üyeleri, Genel Merkez Teşkilatında Görev alanlar, Şube Başkanları ile Türk kuşu Genel Müdürlüğünün Genel Müdürlük Teşkilatında görev alanlar ile Türkiye Kızılay Derneğinin merkez kurullarında ve Genel Müdürlük teşkilatında görev alanlar ve bunların şube başkanları 3628 sayılı Kanun kapsamında mal bildiriminde bulunmak zorunda olan kişilerdendir.

1.2.3.1.1.4. Kamu Görevlileri ile İşçi Niteliği Taşımayan Diğer Kamu Görevlileri

3628 sayılı MBBRYMK' nın 2. maddesinin d fıkrasında “Genel ve katma bütçeli daireler, il özel idareleri, belediyeler ve bunlara bağlı kuruluş veya alt kuruluşlarda, kamu iktisadi teşebbüsleri (İktisadi devlet teşekkülleri ve kamu iktisadi kuruluşları) ile bunlara bağlı müessese, bağlı ortaklık ve işletmelerde, özel kanunlarla veya özel kanunların verdiği yetkiye dayanılarak kurulan ve kamu hizmeti gören kurum ve kuruluşlar ile bunların alt kuruluşlarında veya komisyonlarında aylık, ücret ve ödenek almak suretiyle kamu hizmeti

⁶⁰ 3628 S. MBBRYMK, m. 2-b

⁶¹ Batmaz, 2014: 8.

⁶² Noterlik Kanunu, m. 2/1, 3/1

⁶³ 3628 S. MBBRYMK, m. 2/b, 8/e, <http://www.tnb.org.tr/> (erişim tarihi: 27.12.2017).

⁶⁴ 3628 S. MBBRYMK, m. 2-c

gören memurları, işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri ile yönetim ve denetim kurulu üyelerinin” de mal bildiriminde bulunmak zorunda olduğu ifade edilmiştir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunun da yer alan düzenlemeye göre katma bütçe kalmadığından Genel ve Katma Bütçeli Daireler” yerine “Genel Yönetim⁶⁵ Kapsamındaki Kamu İdareleri” hususu ifade edilecektir.

Genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri: Uluslararası sınıflandırmalara göre belirlenmiş olan, merkezî yönetim kapsamındaki kamu idareleri, sosyal güvenlik kurumları ve mahallî idarelerdir⁶⁶.

Merkezî yönetim kapsamındaki kamu idareleri: Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri, yükseköğretim kurulu, üniversiteler ve yüksek teknoloji enstitüleri ile özel bütçeli diğer idareleri ve düzenleyici ve denetleyici kurumlardır⁶⁷.

Genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunun (I), (II), (III), (IV) sayılı cetvellerinde belirtilmiştir⁶⁸. Belirtilen bu genel

⁶⁵ Sökmen, 2009: 25.

⁶⁶ 5018 S. Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, m. 3/a

⁶⁷ 5018 S. Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, m. 3/b

⁶⁸ (I) Sayılı Cetvel: Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri: 1) Türkiye Büyük Millet Meclisi, 2) Cumhurbaşkanlığı, 3) Başbakanlık, 4) Anayasa Mahkemesi, 5) Yargıtay, 6) Danıştay, 7) Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu (11/12/2010 tarihli ve 6087 sayılı Kanunun 46’ncı maddesiyle, bu cetvele 6’ncı sırasından sonra gelmek üzere 7) Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu” ibaresi eklenmiş ve müteakip sıra numaraları buna göre teselsül ettirilmiştir.), 8) Sayıştay, 9) Adalet Bakanlığı, 10) Millî Savunma Bakanlığı, 11) İçişleri Bakanlığı, 12) Dışişleri Bakanlığı, 13) Maliye Bakanlığı, 14) Millî Eğitim Bakanlığı, 15) ¹, 16) Sağlık Bakanlığı, 17) (Değişik: 26/9/2011-KHK-655/44 md.) Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, 18) ¹, 19) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 20) ¹, 21) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, 22) Kültür ve Turizm Bakanlığı, 23) ¹, 24) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ¹, 25) Avrupa Birliği Bakanlığı ¹, 26) Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ¹, 27) Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ¹, 28) Ekonomi Bakanlığı ¹, 29) Gençlik ve Spor Bakanlığı ¹, 30) Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ¹, 31) Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ¹, 32) Kalkınma Bakanlığı ¹, 33) Orman ve Su İşleri Bakanlığı ¹, 34) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, 35) Millî İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı, 36) Jandarma Genel Komutanlığı, 37) Sahil Güvenlik Komutanlığı, 38) Emniyet Genel Müdürlüğü, 39) Diyanet İşleri Başkanlığı, 40) Hazine Müsteşarlığı, 41) (Mülga: 26/9/2011-KHK-655/44 md.), 42) Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı ², 43) Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu, 44) Devlet Personel Başkanlığı, 45) Türkiye İstatistik Kurumu ³, 46) Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ³, 47) Gelir İdaresi Başkanlığı, 48) (Mülga: 11/10/2011-KHK-662/58 md.), 49) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, 50) Meteoroloji Genel Müdürlüğü ⁴, 51) (Mülga: 11/10/2011-KHK-662/58 md.), 52) Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü, 53) (Ek: 11/10/2011-KHK-663/58 md.; Mülga: 15/8/2017-KHK-694/203 md.) , 54) (Ek: 11/10/2011-KHK-663/58 md.; Mülga: 15/8/2017-KHK-694/203 md.), 55) (Ek:4/4/2013-6458/123) Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, ¹ 3/6/2011 tarihli ve 643 sayılı KHK’nin 13 üncü maddesiyle; bu cetvelde yer alan “15) Bayındırlık ve İskân Bakanlığı”, “18) Tarım ve Köy işleri Bakanlığı”, “20) Sanayi ve Ticaret Bakanlığı”, “23) Çevre ve Orman Bakanlığı”, “30) Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı”, “32) Dış Ticaret Müsteşarlığı”, “33) Gümrük Müsteşarlığı”, “36) Avrupa Birliği Genel Sekreterliği”, “39) Özürlüler İdaresi Başkanlığı”, “46) Tarım Reformu Genel Müdürlüğü”, “49) Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü”, “50) Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, 51) Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, 52) Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü” sıraları yürürlükten kaldırılmış olup, aynı cetvele 23 üncü sırasından sonra gelmek üzere “24) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 25) Avrupa Birliği Bakanlığı, 26) Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 27) Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığı, 28) Ekonomi Bakanlığı, 29) Gençlik ve Spor Bakanlığı, 30) Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, 31) Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, 32) Kalkınma Bakanlığı” sıraları eklenmiş ve müteakip sıra numaraları buna göre teselsül ettirilmiş, daha sonra bu sıra 29/6/2011 tarihli ve 644 sayılı KHK’nin 37’nci maddesiyle cetvelde yer aldığı şekilde değiştirilmiş ve teselsül ettirilmiştir.

²⁾ 17/2/2010 tarihli ve 5952 sayılı Kanunun 18 inci maddesiyle bu cetvele 33 üncü sırasından sonra gelmek üzere "34) Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı" ibaresi eklenmiş ve müteakip sıra numaraları buna göre teselsül ettirilmiştir.

³⁾ 29/5/2009 tarihli ve 5902 sayılı Kanunun 25 inci maddesiyle bu cetvele "38 – Türkiye İstatistik Kurumu" ibaresinden sonra gelmek üzere "39 – Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı" ibaresi eklenmiş ve müteakip sıra numaraları buna göre teselsül ettirilmiştir.

⁴⁾ 10/10/2011 tarihli ve 657 sayılı KHK'nın 16'ncı maddesiyle bu cetvelde geçen "Devlet Meteoroloji İşleri" ibaresi "Meteoroloji" şeklinde değiştirilmiştir.

(II) Sayılı Cetvel: Özel Bütçeli İdareler: A) Yükseköğretim Kurulu, Üniversiteler ve Yüksek Teknoloji Enstitüleri: 1) Yükseköğretim Kurulu, 2) (Değişik: 17/2/2011-6114/11 md.) Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı, 3) İstanbul Üniversitesi, 4) İstanbul Teknik Üniversitesi, 5) Ankara Üniversitesi, 6) Karadeniz Teknik Üniversitesi, 7) Ege Üniversitesi, 8) Atatürk Üniversitesi, 9) Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 10) Hacettepe Üniversitesi, 11) Boğaziçi Üniversitesi, 12) Dicle Üniversitesi, 13) Çukurova Üniversitesi, 14) Anadolu Üniversitesi, 15) Cumhuriyet Üniversitesi, 16) İnönü Üniversitesi, 17) Fırat Üniversitesi, 18) Ondokuz Mayıs Üniversitesi, 19) Selçuk Üniversitesi, 20) Uludağ Üniversitesi, 21) Erciyes Üniversitesi, 22) Akdeniz Üniversitesi, 23) Dokuz Eylül Üniversitesi, 24) Gazi Üniversitesi, 25) Marmara Üniversitesi, 26) Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 27) Trakya Üniversitesi, 28) Yıldız Teknik Üniversitesi, 29) (Değişik: 18/6/2017-7033/81 md.) Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 30) Gaziantep Üniversitesi, 31) Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 32) Adnan Menderes Üniversitesi, 33) Afyon Kocatepe Üniversitesi, 34) Balıkesir Üniversitesi, 35) (Değişik: 20/8/2016-6745/22 md.) Manisa Celal Bayar Üniversitesi, 36) Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, 37) Dumlupınar Üniversitesi, 38) Gaziosmanpaşa Üniversitesi, 39) (Değişik: 21/10/2014-6562/4 md.) Gebze Teknik Üniversitesi, 40) Harran Üniversitesi, 41) İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, 42) Kafkas Üniversitesi, 43) Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, 44) Kırıkkale Üniversitesi, 45) Kocaeli Üniversitesi, 46) Mersin Üniversitesi, 47) (Ek: 16/5/2012-6307/4 md.) Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 48) Mustafa Kemal Üniversitesi, 49) (Değişik: 18/6/2017-7033/81 md.) Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, 50) Pamukkale Üniversitesi, 51) Sakarya Üniversitesi, 52) Süleyman Demirel Üniversitesi, 53) (Değişik: 30/3/2012-6287/22 md.) Bülent Ecevit Üniversitesi, 54) Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, 55) Galatasaray Üniversitesi, 56) (Ek: 1/3/2006-5467/5 md.) Ahi Evran Üniversitesi, 57) (Ek: 1/3/2006-5467/5 md.) Kastamonu Üniversitesi, 58) (Ek: 1/3/2006-5467/5 md.) Düzce Üniversitesi, 59) (Ek: 1/3/2006-5467/5 md.) Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, 60) (Ek: 1/3/2006-5467/5 md.) Uşak Üniversitesi, 61) (Ek: 1/3/2006-5467/5 md.; Değişik: 30/3/2012-6287/22 md.) Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, 62) (Ek: 1/3/2006-5467/5 md.) Namık Kemal Üniversitesi, 63) (Ek: 1/3/2006-5467/5 md.) Erzincan Üniversitesi, 64) (Ek: 1/3/2006-5467/5 md.) Aksaray Üniversitesi, 65) (Ek: 1/3/2006-5467/5 md.) Giresun Üniversitesi, 66) (Ek: 1/3/2006-5467/5 md.) Hitit Üniversitesi, 67) (Ek: 1/3/2006-5467/5 md.) Bozok Üniversitesi, 68) (Ek: 1/3/2006-5467/5 md.) Adıyaman Üniversitesi, 69) (Ek: 1/3/2006-5467/5 md.) Ordu Üniversitesi, 70) (Ek: 1/3/2006-5467/5 md.) Amasya Üniversitesi, 71) (Ek: 17/5/2007-5662/9 md.) Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, 72) (Ek: 17/5/2007-5662/9 md.) Ağrı Dağı Üniversitesi, 73) (Ek: 17/5/2007-5662/9 md.) Sinop Üniversitesi, 74) (Ek: 17/5/2007-5662/9 md.) Siirt Üniversitesi, 75) (Ek: 17/5/2007-5662/9 md.; Değişik: 30/10/2013-6501/3 md.) Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, 76) (Ek: 17/5/2007-5662/9 md.) Karabük Üniversitesi, 77) (Ek: 17/5/2007-5662/9 md.) Kilis 7 Aralık Üniversitesi, 78) (Ek: 17/5/2007-5662/9 md.) Çankırı Karatekin Üniversitesi, 79) (Ek: 17/5/2007-5662/9 md.) Artvin Çoruh Üniversitesi, 80) (Ek: 17/5/2007-5662/9 md.; Değişik: 19/4/2012-6296/4 md.) Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, 81) (Ek: 17/5/2007-5662/9 md.) Bitlis Eren Üniversitesi, 82) (Ek: 17/5/2007-5662/9 md.) Kırklareli Üniversitesi, 83) (Ek: 17/5/2007-5662/9 md.) Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, 84) (Ek: 17/5/2007-5662/9 md.) Bingöl Üniversitesi, 85) (Ek: 17/5/2007-5662/9 md.) Muş Alparslan Üniversitesi, 86) (Ek: 17/5/2007-5662/9 md.) Mardin Artuklu Üniversitesi, 87) (Ek: 17/5/2007-5662/9 md.) Batman Üniversitesi, 88) (Ek: 22/5/2008-5765/3 md.) Ardahan Üniversitesi, 89) (Ek: 22/5/2008-5765/3 md.) Bartın Üniversitesi, 90) (Ek: 22/5/2008-5765/3 md.) Bayburt Üniversitesi, 91) (Ek: 22/5/2008-5765/3 md.) Gümüşhane Üniversitesi, 92) (Ek: 22/5/2008-5765/3 md.) Hakkari Üniversitesi, 93) (Ek: 22/5/2008-5765/3 md.) Iğdır Üniversitesi, 94) (Ek: 22/5/2008-5765/3 md.) Şırnak Üniversitesi, 95) (Ek: 22/5/2008-5765/3 md.; Değişik: 20/8/2016-6745/22 md.) Munzur Üniversitesi, 96) (Ek: 22/5/2008-5765/3 md.) Yalova Üniversitesi, 97) (Ek: 1/4/2010-5979/4 md.) Türk-Alman Üniversitesi, 98) (Ek: 14/7/2010-6005/2 md.; Değişik: 20/8/2016-6745/22 md.) Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, 99) (Ek: 14/7/2010-6005/2 md.) Bursa Teknik Üniversitesi, 100) (Ek: 14/7/2010-6005/2 md.) İstanbul Medeniyet Üniversitesi, 101) (Ek: 14/7/2010-6005/2 md.) İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, 102) (Ek: 14/7/2010-6005/2 md.; Değişik: 30/3/2012-6287/22 md.) Necmettin Erbakan Üniversitesi, 103) (Ek: 14/7/2010-6005/2 md.; Değişik: 30/3/2012-6287/22 md.) Abdullah Gül Üniversitesi, 104) (Ek: 14/7/2010-6005/2 md.) Erzurum Teknik Üniversitesi, 105) (Ek: 31/3/2011-6218/2 md.) Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, 106) (Ek: 22/1/2013-6410/5 md.) Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, 107) (Ek: 27/3/2015-6639/6 md.) Sağlık Bilimleri Üniversitesi, 108) (Ek: 31/3/2015-6640/7 md.) Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, 109) (Ek: 31/3/2015-6640/7 md.) İskenderun Teknik Üniversitesi, 110) (Ek: 31/3/2015-6640/7 md.) Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, 111) (Ek: 1/4/2015-6641/6 md.) Türkiye Uluslararası İslam, Bilim ve Teknoloji Üniversitesi 112) (Ek: 20/8/2016-

yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin aylık, ücret ve ödenek almak suretiyle kamu hizmeti gören memurları, işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri ile yönetim ve denetim kurulu üyeleri 3628 sayılı kanun kapsamında mal bildiriminde bulunmak zorunda olan kişilerdendir⁶⁹.

İl özel idareleri, belediyeler ve bunlara bağlı kuruluş veya alt kuruluşlarda, aylık, ücret ve ödenek almak suretiyle kamu hizmeti gören memurları, işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri ile yönetim ve denetim kurulu üyeleri;

İl Özel İdaresi:

İl özel idaresi, il sınırları içerisinde yaşayan insanların mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organları seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişileri olarak tanımlanmıştır⁷⁰.

6745/22 md.) İzmir Bakırçay Üniversitesi, 113) (Ek: 20/8/2016-6745/22 md.) İzmir Demokrasi Üniversitesi, 114) (Ek: 18/6/2017-7033/81 md.) Yükseköğretim Kalite Kurulu, 115) (Ek: 18/6/2017-7033/81 md.; Değişik: 6/12/2017-7063/6 md.) Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi,

(II) Sayılı Cetvel, B) Özel Bütçeli Diğer İdareler: 1) Savunma Sanayi Müsteşarlığı, 2) Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 3) (Ek: 25/6/2009-5917/47 md.) Atatürk Araştırma Merkezi, 4) (Ek: 25/6/2009-5917/47 md.) Atatürk Kültür Merkezi, 5) (Ek: 25/6/2009-5917/47 md.) Türk Dil Kurumu, 6) (Ek: 25/6/2009-5917/47 md.) Türk Tarih Kurumu, 7) Türkiye ve Orta-Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, 8) Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu, 9) Türkiye Bilimler Akademisi, 10) Türkiye Adalet Akademisi, 11) Yükseköğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu, 12) (Ek: 25/6/2010-6001/43 md.) Karayolları Genel Müdürlüğü, 13) (Değişik: 6/3/2011-KHK-643/13 md.) Spor Genel Müdürlüğü, 14) Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü, 15) Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü, 16) (Ek: 1/7/2006-5538/19 md.) Orman Genel Müdürlüğü, 17) Vakıflar Genel Müdürlüğü, 18) (Değişik: 11/10/2011-KHK-663/58 md.) Türkiye Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü, 19) (Mülga: 11/10/2011-KHK-662/58 md.), 20) Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, 21) Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü, 22) Türk Akreditasyon Kurumu, 23) Türk Standartları Enstitüsü, 24) (Mülga: 8/8/2011-KHK-649/60 md.), 25) (Değişik: 22/12/2016-6769/188 md.) Türk Patent ve Marka Kurumu, 26) Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü, 27) Türkiye Atom Enerjisi Kurumu, 28) Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı, 29) (Mülga: 6/3/2011-643-KHK/13 md.), 30) (Ek: 24/10/2011-KHK-656/20 md.) Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, 31) (Mülga: 8/8/2011-648-KHK/19 md.), 32) GAP Bölge Kalkınma İdaresi, 33) Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, 34) (Ek: 28/9/2006-5548/36 md.; İptal: Anayasa Mahkemesi'nin 25/12/2008 tarihli ve E.: 2006/140, K.: 2008/185 sayılı Kararı ile; Yeniden düzenleme: 14/6/2012-6328/35 md.) ⁶⁹Kamu Denetçiliği Kurumu, 35) Ceza ve İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İş Yurtları Kurumu , 36) (Ek: 21/9/2006-5544/31 md.) Meslekî Yeterlilik Kurumu, 37) (Ek: 24/3/2010-5978/30 md.) Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, 38) (Ek: 28/12/2010-6093/14 md.) Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 39) (Ek: 6/3/2011-KHK-643/13 md.) Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, 40) (Ek: 6/3/2011-KHK-643/13 md.) Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, 41) (Ek: 8/8/2011-KHK-649/60 md.)Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, 42) (Ek: 11/10/2011-KHK-662/58 md.) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, 43) (Ek: 10/10/2011-KHK-658/12 md.)Türkiye Su Enstitüsü, 44) (Ek: 11/10/2011-KHK-663/58 md.) Türkiye İlaç ve Tıbbî Cihaz Kurumu, 45) (Ek: 21/6/2012-6332/22 md.; Değişik: 6/4/2016-6701/28 md.) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, 46) (Ek: 19/11/2014-6569/40 md.) Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı, 47) (Ek: 1/11/2017-7060/13 md.) Helal Akreditasyon Kurumu,

(III) Sayılı Cetvel: Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar: 1) Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, 2) (Değişik: 25/6/2009-5917/47 md.) Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, 3) Sermaye Piyasası Kurulu, 4) Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, 5) Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu, 6) Kamu İhale Kurumu, 7) Rekabet Kurumu, 8) (Mülga: 20/11/2017-KHK-696/135 md.), 9) (Ek: 26/9/2011-KHK-660/32 md.) Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, 10) (Ek: 24/3/2016-6698/30 md.) Kişisel Verileri Koruma Kurumu,

(IV) Sayılı Cetvel: Sosyal Güvenlik Kurumları: 1) Sosyal Güvenlik Kurumu, 2) Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü,

⁶⁹ 3628 S. MBBRYMK, m. 2/d ve son f., 8/b, c, d, f, i o ve son f.

⁷⁰ Tortop vd., 2006: 114.

İl özel idarelerinin üç organı vardır. Karar organları İl Genel Meclisi ve İl Encümeni'dir, yürütme organı ise Vali'dir⁷¹.

İl genel meclisi, il özel idaresinin karar organı olup, üyeleri halk tarafından seçilir. İl genel meclisi tümüyle yerel bir organdır, çünkü üyeleri yerel halkın seçtiği kişilerden meydana gelmektedir⁷².

İl encümeni de il özel idaresinin müzakere, danışma ve karar organıdır. Eski İl Özel İdaresi Kanunu'nda ismi "il daimî encümeni" idi. Vali'nin başkanlığında on üyeden oluşur. İl encümeni, her yıl il genel meclisinin üyeleri arasından seçeceği beş üye ile biri mali hizmetler birim amiri olmak üzere valinin her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden oluşmaktadır⁷³.

Vali, Bakanlar Kurulu kararı ve Cumhurbaşkanı'nın onayı ile atanır. Devletin, hükümetin ve ayrı ayrı her bir bakanlığın merkezi idarenin ildeki en büyük temsilcisidir. Valilik istisnai bir memuriyettir. Vali, il özel idaresinin üçüncü organı olup, tüzel kişiliğin temsilcisidir. Vali, merkezi yönetim tarafından atanmaktadır⁷⁴.

İl Özel idarelerinde ve bunlara bağlı kuruluş veya alt kuruluşlarda aylık, ücret ve ödenek almak suretiyle kamu hizmeti gören memurları, işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri ile yönetim ve denetim kurulu üyeleri de 3628 sayılı kanun kapsamında mal bildiriminde bulunmak zorunda olan kişilerdendir⁷⁵.

Belediyeler:

5393 sayılı Belediye Kanuna göre Belediye: Belde halkının mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar bölümü seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisini ifade eder⁷⁶. Belediyenin bölümleri: Belediye meclisini, belediye encümenini ve belediye başkanıdır⁷⁷.

Belediye meclisi, Belediyenin karar organı olan meclis üyeleri ilgili kanun hükümlerine göre beş yılda doğrudan halk tarafından seçilir.

Belediye encümeni de, belediye başkanının başkanlığında; il belediyelerinde ve nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği üç üye, malî hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği iki üye olmak üzere yedi kişiden; diğer belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği iki üye, malî

⁷¹ Sancakdar vd., 2015: 246.

⁷² Akgüner ve Berk, 2017: 335.

⁷³ Güzel, 2010: 69.

⁷⁴ Çetin, 2009: 252.

⁷⁵ 3628 S. MBBRYMK, m. 2/d, 8/b, c, f, i, n.

⁷⁶ 5393 S. Belediye Kanunu, m. 3/a

⁷⁷ 5393 S. Belediye Kanunu, m. 3/b

hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği bir üye olmak üzere beş kişiden oluşur.

Belediye Başkanı, belediye tüzel kişiliğinin temsilcisidir.

Ülkemizde, 30 büyükşehir belediyesi, 519 büyükşehir ilçe belediyesi, 51 il belediyesi, 400 ilçe belediyesi ve 397 belde belediyeleri olmak üzere 1397 belediye bulunmaktadır⁷⁸.

Belediyelerde ve bunlara bağlı kuruluş veya alt kuruluşlarda aylık, ücret ve ödenek almak suretiyle kamu hizmeti gören memurları, işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri ile yönetim ve denetim kurulu üyeleri de 3628 sayılı kanun kapsamında mal bildiriminde bulunmak zorunda olan kişilerdendir.

Mahalli İdare Birlikler⁷⁹

Mahallî idare birliği; birden fazla mahallî idarenin (il özel idaresi, belediye ve köy), yürütmekle görevli oldukları hizmetlerden bazılarını birlikte görmek amacıyla kendi aralarında kurdukları kamu tüzel kişiliğine haiz ve kendilerine özgü bütçeleri olan kamu idareleridir.

Mahallî idare birlikleri özerk yapıları olan yerel yönetim niteliğinde kamu kuruluşlarıdır. Birliğin meclis, encümen ve başkan olmak üzere üç organı vardır. Kanunda öngörülen istisnalar hariç mahalli idare birliği organları seçimle iş başına gelir.

Mahalli idare birliği kurmak için en az iki mahalli idarenin bir araya gelmesi zorunlu iken, birlik kuracak mahalli idarenin aynı türde olması gerek yoktur.

Mahalli idareler kendi aralarında birlik kurmaları için Bakanlar Kurulundan izin almaları gerekmektedir.

Birlikler kuruluş amaçlarına göre şu şekilde sınıflandırılır;

-Ülke düzeyinde kurulan birlikler: Mahallî idarelerin menfaatlerinin koruma altına alınması, gelişmelerine yardımcı olunması, personelinin eğitilmesi ve mahallî idarelerle ilgili kanun hazırlıklarında görüş bildirilmesi amacıyla il özel idarelerini ve belediyeleri temsil etmek üzere ülke düzeyinde sadece birer birlik kurulabilmeleri mümkündür.

Ülkemizde, bu amaçla iki birlik kurulmuştur. Kanun gereği bu amaçla başka birlik kurulması mümkün değildir.

a) Türkiye Belediyeler Birliği (TBB): Ülkemizdeki bütün belediyeleri temsil etmek üzere kurulmuştur.

b) Vilayetler Hizmet Birliği (VHB): Ülkemizdeki bütün il özel idarelerini temsil etmek üzere kurulmuştur.

⁷⁸ www.tbb.gov.tr/ (erişim tarihi: 28.12.2017).

⁷⁹ www.tbb.gov.tr/mahalli-idari-birlikler/ (erişim tarihi: 28.12.2017).

-Üye Sayısı yüzden fazla olan birlikler: En az iki mahalli idare bir araya gelerek ortak amaçlarını gerçekleştirmek için birlik oluşturabilir. Üye sayısı yüzden fazla olan birlikler genellikle birden çok ili kapsayan, bazen belli bir coğrafik bölgedeki mahalli idarelerin oluşturduğu birliklerdir.

Ülkemizde, üye sayısı yüzden fazla olan birlikler sadece belediyeler tarafından kurulduğu görülmektedir.

Örneğin; Marmara Belediyeler Birliği, Ege Belediyeler Birliği gibi

-Turizm Altyapı Hizmet birlikleri: 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunun Turizm, alt yapı, hizmet birlikleri “Ek Madde 1- (28/12/2006-5571/27 md.) ‘e göre; ” Kültür ve turizmi koruma ve gelişim bölgeleri ile turizm merkezlerinde, alanın bütüncül bir anlayışla korunması, geliştirilmesi, tanıtımı, kültür ve turizme ilişkin sosyal ve teknik altyapının gerçekleştirilmesi ve işletilmesini sağlamak amacıyla alandaki bütün mahalli idarelerin katılımı ile bir mahalli idare birliği kurulur. Bu amaçla kurulan mahalli idare birliklerinin meclis üyelerinin üçte biri, alandaki Kültür ve Turizm Bakanlığından turizm belgeli konaklama tesislerinin ve deniz turizmi tesislerinin temsilcilerinin kendi aralarından, birlik tüzüğünde belirlenen sayıda ve gizli oyla belediye meclis üyeliğine seçilme şartlarını taşımak kaydıyla seçecekleri üyelerden oluşur. Seçim, birlik merkezinin bulunduğu yer il özel idaresi encümenleri gözetiminde yapılır.”

-Sulama Birlikleri: Sulama Birlikleri, Köylere Hizmet Götürme Birliklerinden sonra ikinci en fazla sayısal çoğunluğa sahip olan birlik türüdür⁸⁰. Sadece tarım arazilerinin sulanması faaliyetlerini yürütmek amaçlı kurulan mahalli idari birliklerdir.

Sulama birlikleri meclisine birliğin sulama faaliyetinden faydalanan mülk sahibi çiftçiler arasından birlik tüzüğünde gösterilen sayıda üyede seçilebilmektedir.

-Köylere Hizmet Götürme Birliği: 5355 sayılı Kanununun 18. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre: “ İlçelerde, tarım ürünlerinin pazarlanması hariç olmak üzere, yol, su, kanalizasyon ve benzeri altyapı tesisleri ile köylere ait diğer hizmetlerin yürütülmesine yardımcı olmak, bizzat yapmak, yaptırmak ve kırsal kalkınmayı sağlamak üzere, tüm köylerin iştiraki ile o ilçenin adını taşıyan, köylere hizmet götürme birliği kurulabilir.

Birlik başkanı merkez ilçelerde vali veya görevlendireceği vali yardımcısı, diğer ilçelerde kaymakamdır. Köylere hizmet götürme birliğinin meclisi, birlik başkanı başkanlığında, birliğe üye köylerin muhtarları ve o ilçeden seçilen il genel meclisi üyelerinden oluşur. Köylere hizmet götürme birliğinin encümeni birlik başkanının başkanlığında, meclisin

⁸⁰ Özdemir, 2008: 106.

kendi üyeleri arasından gizli oyla seçeceği iki il genel meclisi üyesi ve iki köy muhtarı olmak üzere beş kişiden oluşur.”

Köylere Hizmet Götürme Birlikleri birlik türleri içerisinde en fazla sayısal çoğunluğa sahip olan birlik türüdür. Sayıları gün geçtikçe de artmaya devam etmektedir.

-Diğer Birlikler: Bu birlikler diğer beş birlik türünden hiçbirine dâhil olmayan birliklerdir. Bu tür birlikler tek bir amacı gerçekleştirmek için kurulan birlikler olabileceği gibi birden fazla amacı gerçekleştirmek içinde kurulabilmeleri söz konusudur.

-Bağlı Kuruluşlar: Belediyelere bağlı olarak kanun kurulan ayrı bütçeli ve kamu tüzel kişiliği olan su ve kanalizasyon, otobüs, ulaştırma ve benzeri hizmetleri yürüten idarelerdir. Ülkemizde belediyelere bağlı idare, sadece büyükşehir belediyelerinde bulunmaktadır.⁸¹

Belediyelere bağlı kuruluş sayısı 30’dur⁸².

Mahalli idareler ve bunlara bağlı kuruluş veya alt kuruluşlarda aylık, ücret ve ödenek almak suretiyle kamu hizmeti gören memurları, işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri ile yönetim ve denetim kurulu üyeleri de 3628 sayılı Kanun kapsamında mal bildiriminde bulunmakla yükümlü olan kişilerdendir.⁸³

Kamu iktisadi teşebbüsleri (İktisadi devlet teşekkülleri ve kamu iktisadi kuruluşları) ile bunlara bağlı müessese, bağlı ortaklık ve işletmelerinde aylık, ücret ve ödenek almak suretiyle kamu hizmeti gören memurları, işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri ile yönetim ve denetim kurulu üyeleri;

⁸¹ Sökmen, 2011: 68.

⁸² Su ve Kanalizasyon İdareleri: Adana Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (ASKİ), Sakarya Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (SASKİ), Ankara Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (ASKİ), Antalya Su ve Atıksu İdaresi Genel Müdürlüğü (ASAT), Bursa Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (BUSKİ), Diyarbakır Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (DİSKİ), Erzurum Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (ESKİ), Eskişehir Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (ESKİ), Gaziantep Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (GASKİ), İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (İSKİ), İzmir Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (İZSU), Kayseri Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (KASKİ), Kocaeli Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (İSU), Konya Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (KOSKİ), Mersin Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (MESKİ), Samsun Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (SASKİ), Malatya Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (MASKİ), Şanlıurfa Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (SUSKİ), Muğla Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (MUSKİ), Ordu Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (OSKİ), Trabzon İçme Suyu ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (TİSKİ), Mardin Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (MARSU), Kahramanmaraş Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (MARASKASKİ), Balıkesir Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (BASKİ), Manisa Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (MANİSASU), Hatay Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (HATSU), Tekirdağ Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (TESKİ), AYDIN Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (AYDINASKİ), Van Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (VASKİ), Denizli Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (DESKİ),

Bağlı İdareler ise: Ankara Elektrik, Gaz ve Otobüs Genel Müdürlüğü (EGO), İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri Genel Müdürlüğü (İETT), İzmir Elektrik, Su, Havagazı, Otobüs ve Tramvay Genel Müdürlüğü (ESHOT), www.tbb.gov.tr/belediyelerimiz/bagli-idareler/ (erişim tarihi: 28.12.2017).

⁸³ 3628 S. MBBRYMK, m. 2/d, 8/b, c, f, i, n.

Kamu İktisadi Teşebbüsü kavramı, sermayesinin tamamı devlete ait, tekel niteliğindeki mal ve hizmetleri kamu yararı gözeterek üretmek ve pazarlamak üzere kurulan ve gördüğü bu kamu hizmeti dolayısıyla ürettiği mal ve hizmetler imtiyaz sayılan, iktisadi alanda ticari esaslara göre faaliyet göstermek üzere kurulan idari ve mali özerklikleri bulunan devlet teşebbüsleridir⁸⁴.

1982 Anayasasının 165 inci maddesinde ise Kamu iktisadi teşebbüsü; sermayesinin yarısından fazlası doğrudan doğruya veya dolaylı olarak Devlete ait olan kamu kuruluşları olarak tanımlanmıştır.

233 sayılı KHK'ya göre⁸⁵;

Kamu İktisadi Teşebbüsü (KİT); İktisadi devlet teşekkülü ile kamu iktisadi kuruluşunun ortak adıdır.

İktisadi Devlet Teşekkülü (İDT); Sermayesinin tamamı Devlete ait iktisadi alanda ticari esaslara göre faaliyet göstermek üzere kurulan, kamu iktisadi teşebbüsüdür (MKEK, EÜAŞ, ÇAYKUR, BOTAŞ, TTK, TKİ vd.).

Kamu İktisadi Kuruluşu (KİK); Sermayesinin tamamı Devlete ait olup tekel niteliğindeki mal ve hizmetleri kamu yararı gözeterek üretmek ve pazarlamak üzere kurulan ve gördüğü bu kamu hizmeti dolayısıyla ürettiği mal ve hizmetler imtiyaz sayılan kamu iktisadi teşebbüsüdür⁸⁶ (TCDD, PTT, DHMİ, vd.),

İktisadi Devlet Teşekkülleri ile Kamu İktisadi Kuruluşları birbirinden ayıran nitelik İDT' lerin piyasa koşullarına göre çalışmalarının belirlenmiş olmasıdır. KİK tekel niteliğinde olan kuruluşlardır, kamu hizmeti ağır basan işlevleri yerine getirmekle görevlendirilmişlerdir.

İDT ve KİK'ler benzer biçimde bağlı ortaklıklar, iştirakler, müesseseler ile şirketleri olarak faaliyet göstermektedirler.

Müessese; Sermayesinin tamamı bir iktisadi devlet teşekkülüne veya kamu iktisadi kuruluşuna ait olup, ona bağlı işletme veya işletmeler topluluğudur.

Bağlı Ortaklık; Sermayesinin yüzde ellisinden fazlası iktisadi devlet teşekkülüne veya kamu iktisadi kuruluşuna ait olan işletme veya işletmeler topluluğundan oluşan anonim şirketlerdir.

İşletme; müesseselerin ve bağlı ortaklıkların mal ve hizmet üreten fabrika ve diğer birimleridir, şeklinde tanımlanmıştır.

⁸⁴ Alaca, 2008: 63.

⁸⁵ Resmi Gazete, 233 Sayı ve 08.06.1984 Tarihli Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, Kısım 1, Madde 2

⁸⁶ Sancakdar vd., 2015: 301.

Kamu iktisadi teşebbüsleri (İktisadi devlet teşekkülleri ve kamu iktisadi kuruluşları) ile bunlara bağlı müessese, bağlı ortaklık ve işletmelerinde aylık, ücret ve ödenek almak suretiyle kamu hizmeti gören memurları, işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri ile yönetim ve denetim kurulu üyeleri de 3628 sayılı Kanun kapsamında mal bildiriminde bulunmakla yükümlü olan kişilerdendir⁸⁷.

Özel kanunlarla veya özel kanunların verdiği yetkiye dayanılarak kurulan ve kamu hizmeti gören kurum ve kuruluşlar ile bunların alt kuruluşlarının veya komisyonlarının aylık, ücret ve ödenek almak suretiyle kamu hizmeti gören memurları, işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri ile yönetim ve denetim kurulu üyeleri;

Bu kurum ve kuruluşlar, 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmündeki Kararname kapsamındaki diğer kamu idareleri olarak da adlandırılan; Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü, İller Bankası Genel Müdürlüğü, Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü, Üniversiteler Arası Kurul Başkanlığı, MSB Akaryakıt İkmal ve NATO POL Tesisleri İşletmesi Başkanlığı ve Toplu Konut İdaresi Başkanlığıdır⁸⁸.

Bu idareler de özel kanunlarla veya özel kanunların verdiği yetkiye dayanılarak kurulan ve kamu hizmeti gören kurum ve kuruluşlar olduklarından, bu idareler ile bunların alt kuruluşlarının veya komisyonlarının aylık, ücret ve ödenek almak suretiyle kamu hizmeti gören memurları, işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri ile yönetim ve denetim kurulu üyeleri de 3628 sayılı Kanun kapsamında mal bildiriminde bulunmakla yükümlü olan kişilerdir⁸⁹.

1.2.3.1.1.5. Siyasi Parti Genel Başkanları, Vakıfların İdare Organlarında Görev Alanlar, Kooperatiflerin ve Birliklerinin Başkanları, Yönetim Kurulun Üyeleri ve Genel Müdürleri, Yeminli Mali Müşavirler, Kamu Yararına Sayılan Dernek Yönetici ve Deneticileri

3628 sayılı MBBRYMK' nın 2. maddesinin f fıkrasında “Siyasi parti genel başkanları, vakıfların idare organlarında görev alanlar, kooperatiflerin ve birliklerinin başkanları, yönetim kurulun üyeleri ve genel müdürleri, yeminli mali müşavirler, kamu yararına sayılan dernek yönetici ve deneticileri ” de mal bildiriminde bulunmak mecburiyetinde olduğu belirtilmiştir.

Siyasal partiler, Anayasaya ve yasalara uygun olarak; yerel yönetim ve milletvekili seçimleri yoluyla, tüzük ve programlarında belirlenen düşünceleri açısından çalışmaları ve açık propagandaları ile milli iradenin oluşmasını sağlayarak, demokratik bir Devlet ve toplum

⁸⁷ 3628 S. MBBRYMK, m. 2/d, 8/b, c, f, i.

⁸⁸ Sökmen, 2011: 71.

⁸⁹ 3628 S. MBBRYMK, m. 2/d ve son f., 8/b, c, f, i

düzeni içinde ülkenin çağdaş uygarlık seviyesine ulaşması amacını güden ve ülke çapında etkinlik göstermek üzere örgütlenen tüzel kişiliğe sahip kuruluşlardır⁹⁰.

Anayasanın 71 inci maddesine göre yasama organında görev alanların mal bildiriminden istisna edilemeyeceği belirtildiğinden, siyasi parti genel başkanları da 3628 sayılı Kanun kapsamında mal bildiriminde bulunmakla yükümlü olan kişilerdendir⁹¹.

Faaliyette bulunan siyasi partilerin listesine aşağıdaki adresten ulaşılabilir⁹².

Vakıflar, gerçek veya tüzel kişilerin hakları belirli, yeterli mal ve sürekli bir amaca özgülemeleriyle oluşan tüzel kişiliğe sahip mal topluluklarıdır. Vakıf kurma iradesi, noterde düzenleme şeklinde yapılacak bir resmî senetle veya ölüme bağlı tasarrufla açıklanır. Ancak vakfın kurulması için yetkili asliye hukuk mahkemesine başvurularak tescilinin sağlanması gereklidir. Vakıf, yerleşim yeri mahkemesi nezdinde tutulan sicile tescil ile tüzel kişilik kazanır⁹³.

Vakıflarda, diğer tüzel kişiliklerden farklı olarak tek bir zorunlu bölüm vardır, o da yönetim bölümüdür. Yönetim bölümü dışında vakıf senedinde farklı bölümlere yer verilmesi de mümkündür⁹⁴.

Vakıflarda yönetim bölümüyle birlikte denetim birimi ve mütevelli heyeti de duruma göre bulunabilir.

Vakıfların idare bölümlerinde görev alanlar da 3628 sayılı Kanun kapsamında mal bildiriminde bulunmakla yükümlü olan kişilerdendir⁹⁵.

Faaliyette bulunan Vakıfların listesine aşağıdaki adresten ulaşılabilir⁹⁶.

Tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklara kooperatif denir⁹⁷.

Kooperatiflerin müşterek menfaatlerini korumak, amaçlarını gerçekleştirmek için iktisadi faaliyette bulunmak, faaliyetlerini koordine etmek ve denetlemek, dış memleketlerle olan ilişkilerini düzenlemek, kooperatifçiliği geliştirmek ve eğitim yapmak, kooperatifçilik

⁹⁰ 2820 S. Siyasi Partiler Kanunu, m. 2

⁹¹ 2820 S. Siyasi Partiler Kanunu, m. 2

⁹² <https://www.yargitaycb.gov.tr/sayfa/faaliyette-olan-siyasi-partiler/documents/SPartiler31122017.pdf/> (erişim tarihi: 24.02.2018).

⁹³ MK, m.101-102-104

⁹⁴ <http://www.selingundogdu.av.tr/index.php/makaleler/1460-vakifta-organlarin-olusumu-ve-yetkileri-ile-vakfin-sona-ermesi-halinde-malvarliginin-ne-olacagi-husus/> (erişim tarihi: 24.02.2018), MK m. 109/1 “Vakfın bir yönetim organının bulunması zorunludur. Vakfeden, vakıf senedinde gerekli gördüğü başka organları da gösterebilir.”

⁹⁵ 3628 S. MBBRYMK, m. 2/f, 8/r

⁹⁶ <https://acikacak.org/sivil-toplum-kuruluslari/> (erişim tarihi: 24.02.2018).

⁹⁷ 1163 S. Kooperatifler Kanunu, m.1

konularında tavsiyelerde bulunmak gibi hizmetlerin yerine getirilmesi için kooperatif birlikleri kurulabilir⁹⁸.

Birlik ve kooperatif organları genel kurul ve yönetim kuruludur⁹⁹.

Kooperatiflerin ve birliklerinin başkanları, yönetim kurulu ve denetim kurulu üyeleri ile genel müdürleri de 3628 sayılı Kanun kapsamında mal bildiriminde bulunmakla yükümlü olan kişilerdendir¹⁰⁰.

Kooperatifler ve Kooperatifler Birliği Listesine aşağıdaki adresten ulaşılabilir¹⁰¹.

3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu'nda; İşletmelerde faaliyetlerin ve işlemlerin sağlıklı ve güvenilir bir şekilde işleyişini sağlamak, faaliyet sonuçlarını ilgili mevzuat çerçevesinde denetlemeye, değerlendirmeye tabi tutarak gerçek durumu ilgililerin ve resmi mercilerin istifadesine tarafsız bir şekilde sunmak ve yüksek mesleki standartları gerçekleştirmek üzere, "Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik" ve "Yeminli Mali Müşavirlik" meslekleri ve hizmetleri ile Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliğinin kurulmasına, teşkilat, faaliyet ve denetimlerine, organlarının seçimlerine dair esasları kazananlara "Serbest Muhasebeci Mali Müşavir", "Yeminli Mali Müşavir" denir. Birliğin kısa adı TÜRMOB' dur¹⁰².

Yeminli mali müşavir olabilmenin özel şartları; en az 10 yıl serbest muhasebeci mali müşavirlik yapmış olmak, yeminli mali müşavirlik sınavını vermiş olmak ve yeminli mali müşavir ruhsatını almış olmak şeklinde Kanununda düzenlenmiştir¹⁰³.

Yeminli mali müşavir; Kişi ve şirketlere ait işletmelerin muhasebe sistemlerini kuran, geliştiren; muhasebe, finans ve mali (para ile ilgili) konularda belgelere dayanarak inceleme ve denetim yapan, mali tabloların ve beyannamelerin yasa ve yönetmelik hükümleri, muhasebe prensipleri ile muhasebe standartlarına uygunluğunu ve hesapların denetim standartlarına göre incelendiğini onaylayan kişidir¹⁰⁴.

Yeminli mali müşavirlerde yerine getirdikleri görevleri nedeniyle 3628 sayılı Kanun kapsamında mal bildiriminde bulunmakla yükümlü olan kişilerdendir¹⁰⁵.

⁹⁸ 1163 S. Kooperatifler Kanunu, m.70

⁹⁹ 4572 S. Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun, m. 1, 4

¹⁰⁰ 3628 S. MBBRYMK, m. 2/f, 8/k

¹⁰¹ <http://www.turkey.coop/menu/Turkiye-Milli-Kooperatifler-Birligi/> (erişim tarihi: 24.02.2018).

¹⁰² 3568 S. Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu, m. 1

¹⁰³ 3568 S. Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu, m. 9

¹⁰⁴ <http://www.mynet.com/cevaplar/sorular-cevaplar/taninkisi-ve-sirketlere-ait-isletmelerin-muhasebe-sistemlerini-kuran-gelistiren-muhasebe-finans-ve-mali-para-ile-ilgili-konularda-belgelere-dayanarak-inceleme-ve-denetim-yapan-mali-tablolarin-ve-beya/6473209/> (erişim tarihi:24.02.2018).

¹⁰⁵ 3628 S. MBBRYMK, m. 2/f, 8/l

Kazanç paylaşma dışında, kanunlarla yasaklanmamış belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, en az yedi gerçek veya tüzel kişinin, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kişi topluluklarına dernek denir¹⁰⁶.

Türk Medeni Kanunu'na göre herkesin önceden izin almadan dernek kurma hakkı vardır. Fiil ehliyetine sahip her gerçek kişi dernek kurma hakkına sahiptir ayrıca, hiç kimse dernek kurmaya veya bir derneğe üye olmaya zorlanamaz. Dernekler de vakıflar gibi topluma yararlı bir hizmet gerçekleştirmek için kurulmuş yasal topluluklardandır.

Kamu yararına çalışan dernekler, İlgili Bakanlıkların ve Maliye Bakanlığının görüşü üzerine, İçişleri Bakanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulu kararıyla tespit edilir. Bir derneğin kamu yararına çalışan derneklerden sayılabilmesi için, en az bir yıldan beri faaliyette bulunması ve derneğin amacı ve bu amacı gerçekleştirmek üzere giriştiği faaliyetlerin topluma yararlı sonuçlar verecek nitelikte ve ölçüde olması şarttır. Kamu yararına çalışan dernek statüsünün kazanılması, kaybedilmesi ve gerekli belgeler ile diğer esas ve usuller yönetmelikte düzenlenir. Kamu yararına çalışan dernekler en az iki yılda bir denetlenir. Yapılan denetimler sonucunda düzenlenen raporlar üzerine, kamu yararına çalışan derneklerin organlarında görev alan üyeler veya ilgili personel, hapis cezası verilmesini gerektiren suçların işlendiğinin tespit edilmesi halinde, geçici bir tedbir olarak İçişleri Bakanınca görevden uzaklaştırılabilir. Dernek merkezinin bulunduğu ilin valisi, görevden uzaklaştırılma kararının derneğe bildirilmesiyle eş zamanlı olarak, görevden uzaklaştırılan organların yerlerine; Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre dernek merkezinin bulunduğu yerdeki sulh hukuk mahkemesinden kayyım atanmasını ister. Mahkeme bir hafta içinde, öncelikle dernek üyeleri arasından görevden uzaklaştırılanların sayısı kadar kayyım atanmasına karar verir ve bu kararda kayyımın görev ve yetkileri ile dernek tarafından kayyıma verilecek ücret de belirtilir. Kayyımın görevi dava sonucu verilen hüküm kesinleşinceye kadar devam eder. Çeşitli nedenlerle boşalan bu kayyımların yerine, aynı usulle yeni kayyım atanır...¹⁰⁷.

Dernekler belli bir amaç için kurulup bunun dışında faaliyette bulunamadıklarından, kamu yararına sayılan derneklerde yöneticiler, denetçiler, şube başkanları da 3628 sayılı Kanun kapsamında mal bildiriminde bulunmakla yükümlü olan kişilerdendir¹⁰⁸.

Türkiye'de 28 Ocak 2017 itibarı ile toplam 109.438 faal dernek bulunmaktadır¹⁰⁹.

¹⁰⁶ 5253 S. Dernekler Kanunu, m. 2/a

¹⁰⁷ 5253 S. Dernekler Kanunu, m. 27

¹⁰⁸ 3628 S. MBBRYMK, m. 2/f, 8/m

¹⁰⁹ www.siviltoplumsaati.com/ (erişim tarihi: 28.12.2017).

1.2.3.1.1.6. Gazete Sahibi Gerçek Kişiler, Yönetim ve Denetim Kurulu Üyeleri, Sorumlu Müdürler, Başyazarları, Fıkra Yazarları¹¹⁰

Gazete; Düzenli bir şekilde, genelde kâğıt üzerine basılan, haber, bilgi ve reklam içeren okuyucuya güncel olaylara ilişkin bilgi aktaran yazılı bir yayındır. İnternetin ve dijital yayıncılığın gelişmesiyle internet üzerinde yayınlanan gazeteleri sayısı da artmıştır. Gazeteler güncel bilgileri bir arada toplayarak en düşük maliyetle belirli bir hedef kitleye ulaştırmayı amaçlayan ticari veya kamusal yayın araçlarıdır¹¹¹.

Sürelî Yayın;_Belli aralıklarla yayımlanan gazete, dergi gibi basılmış eserler ile haber ajansları yayınlarına sürelî yayın denmektedir¹¹².

Gazete sahibi;_Gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşları sürelî yayın sahibi olabilirler¹¹³.

Gazete sahibi şirketlerin yönetim ve denetim kurulu üyeleri; Yazılı basın kuruluşunun yönetiminde ve denetiminde görev alan kişilerdir.

Sorumlu Müdür (Yazı İşleri Müdürü); Yayımlanan gazete ve dergilerin hukuksal sorumluluğunu taşıyan ve bu görevi üstlenmek için; yaş, öğretim durumu ve sabıkasızlık yönünden belirli şartlara sahip olması gereken kişidir. Her gazetenin (sürelî yayının) bir sorumlu müdürü bulunur. Sorumlu müdür, birden fazla ise her birinin sorumlu olduğu bölüm belirtilir¹¹⁴.

Başyazar; Gazete ya da dergi gibi sürelî yayınlarda kuruluşun genel politikasını yansıtan, genel yayın müdürü veya en kıdemli yazar tarafından yazılan yazılara atfen verilen unvan. Başyazarlar bazen imzasız yayınlanır fakat kimin yazdığı bilinir¹¹⁵.

Köşe yazarı (fıkra yazarı); Yazıları belirli bir gazetede, her gün ya da belirli zamanlarda kendisine ayrılan belirli bir bölümde yayın kuruluşu yazarıdır¹¹⁶. Gazete, dergi, internet ortamlarında sürekli bir yazı köşesi olan yazar. Genellikle günlük gazetelerde bir başyazar bulunur, Başyazar gazetenin genel politikasını günlük olaylara göre okura aktarır.

3628 sayılı Kanunun 2. maddesinin g fıkrasında, açıkça gazete sahibi kişiler, yönetim ve denetim kurulu üyeleri, sorumlu müdürleri, başyazar ve fıkra yazarlarının mal bildiriminde bulunmasından söz edildiği için bunun kapsamını genişletmek mümkün değildir. Bu hükme göre gazetelerin fıkra (köşe yazarı) dışında kalan muhabirleri ile diğer sürelî olan ve olmayan

¹¹⁰Kanun teklifinde ve Adalet Komisyonu raporunda yer almayan bu bent kanunun TBMM Genel Kurulunda görüşülmesi sırasında verilen bir önerge ile eklenmiştir. TBBM Tutanak Dergisi, Dönem 18, 3. Yasama Yılı, 104. Birleşim, s. 35-39.

¹¹¹ <http://www.gazeteler.co.uk/2015/12/gazete-nedir.html/> (erişim tarihi: 24.02.2018).

¹¹² 5187 S. Basın Kanunu, m.2-c

¹¹³ 5187 S. Basın Kanunu, m.6

¹¹⁴ 5187 S. Basın Kanunu, m. 5

¹¹⁵ www.turkcebilgi.com/ (erişim tarihi: 28.12.2017).

¹¹⁶ <http://www.lafsozluk.com/2014/07/kose-yazari-nedir-ne-demektir-anlami.html/> (erişim tarihi: 24.02.2018).

yayınların (kitap, dergi, yıllık vb.) sahipleri ve yazarları kanuni düzenlemenin kapsamı dışındadır.

Yargıtay 7. Ceza Dairesi'nin 10/03/2005 Tarih ve 2003/7555 Esas 2005/1783 Karar sayılı ilamı da bu yöndedir, “3628 sayılı yasanın 6.maddesinin g bendinin “Gazete sahibi gerçek kişiler ile gazete sahibi şirketlerin yönetim ve denetim kurulu üyeleri ile sorumlu müdürleri, başyazarları ve fıkra yazarlarının mal beyanında bulunacaklarını düzenlediği cihetle gazete niteliğinde olmayan Erguvan isimli derginin sahibi ve yazı işleri müdürü olan sanıkların mal beyanında bulunma zorunluluğu olmadığı gözetilmeden yazılı şekilde mahkumiyet kararı verilmesi yasaya aykırıdır”¹¹⁷ şeklinde karar vermek suretiyle kanunun da mal bildiriminde bulunacak kişilerin tahdidi olarak sayıldığı ve bunun genişletilmesinin mümkün olmadığı ifade edilmiştir.

Kanuni düzenleme gereği gazete sahipleri, yöneticileri, sorumlu müdürleri ve yazarlarının bu kanun kapsamında olması gerekiyorsa 1990 tarihli MBBRYMK' nın artık bu düzenlemeye cevap vermediği görülmektedir. Şöyle ki artık gazetecilik mesleği ve gazetecilik sektörüne günümüzde yazılı, görsel ve dijital olarak; gazete, radyo, televizyon, internet gibi kitlesel yayın organları ile faaliyet göstermektedir. Medya kuruluşları gazeteden ibaret olmadığı için yeni bir kanuni düzenleme ile yazılı, görsel ve dijital medyanın tamamının sahip ve yöneticileri ile bu sektörde görev alanlarında 3628 sayılı Kanunun kapsamına alınması gerekir¹¹⁸.

Yukarıda açıkça ifade edilen gazete sahibi gerçek kişiler, yönetim ve denetim kurulu üyeleri, sorumlu müdürler, başyazarları, köşe yazarları da 3628 sayılı Kanun kapsamında mal bildiriminde bulunmakla yükümlü olan kişilerdendir¹¹⁹.

1.2.3.1.2. Özel Kanunlarına Göre Mal Bildiriminde Bulunmak Zorunda Olan Kişiler

3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzlukla Mücadele Kanunun 2. maddesinde belirtilen kişiler haricinde özel Kanunlarda yer alan düzenlemeler ile mal bildiriminde bulunmak zorunda olanlar kişiler de bu Kanun hükümlerine tabidir¹²⁰.

Özel kanunlara göre mal bildiriminde bulunmak zorunda olan kişiler şu şekildedir;

Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu Üyeleri;

¹¹⁷ Uğur, 2008: 293.

¹¹⁸ Sökmen, 2011: 51,52.

¹¹⁹ 3628 S. MBBRYMK, m. 2/g, 8/p

¹²⁰ 3628 S. MBBRYMK, m.2/son f.

Enerji Piyasası Düzenleme Kurul üyeleri göreve başlama ve görevden ayrılma tarihlerinden itibaren bir ay içinde ve görevleri devam ettiği sürece her iki yılda bir mal beyanında bulunmak zorundadır,¹²¹

4628 sayılı Kanununda yer alan bu düzenleme uyarınca Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu başkan ve üyeleri de 3628 sayılı kanun kapsamına dâhil olmuşlardır¹²².

Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurulu Üyeleri;

Kurul üyeleri göreve başlama ve görevden ayrılma tarihlerinden itibaren bir ay içinde ve görevleri devam ettiği sürece her iki yılda bir mal beyanında bulunmak zorundadır¹²³.

4733 sayılı Kanununda yer alan bu düzenleme uyarınca Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurulu Başkan ve Üyeleri de 3628 sayılı Kanun kapsamına dâhil olmuşlardır¹²⁴.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Üyeleri;

Üst Kurul üyeleri, her yıl ocak ayında Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına mal bildiriminde bulunurlar¹²⁵.

6112 sayılı Kanunda yer alan bu düzenleme uyarınca Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Başkan ve Üyeleri de 3628 sayılı Kanun kapsamına dâhil olmuşlardır¹²⁶.

Kamu İhale Kurulu Üyeleri;

Kurul üyeleri göreve başlama ve görevden ayrılma tarihlerini izleyen bir ay içinde ve görevleri devam ettiği sürece her yıl genel mal beyanında bulunmak mecburiyetindedir¹²⁷.

4734 sayılı Kanunda yer alan bu düzenleme gereğince Kamu İhale Kurulu Başkan ve Üyeleri de 3628 sayılı Kanun kapsamına dâhil olmuşlardır¹²⁸.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu Başkan ve Üyeleri;

Kurul Başkan ve üyeleri 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanununa tâbidir¹²⁹.

5411 sayılı Kanunda yer alan bu düzenleme uyarınca Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu Başkan ve Üyeleri de 3628 sayılı Kanun kapsamına dâhil olmuşlardır¹³⁰.

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Başkan ve Üyeleri;

Fon Kurulu Başkan ve üyeleri 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanununa tâbidir¹³¹.

¹²¹ 4628 S. Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun Teşkilat ve Görevlileri Hakkında Kanunun, m. 7/4

¹²² 3628 S. MBBRYMK, m.2/son f.

¹²³ 4733 S. Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, m. 4/6

¹²⁴ 3628 S. MBBRYMK, m.2/son f.

¹²⁵ 6112 S. Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun, m. 39/7

¹²⁶ 3628 S. MBBRYMK, m.2/son f.

¹²⁷ 4734 S. Kamu İhale Kanunu, m. 53/f

¹²⁸ 3628 S. MBBRYMK, m.2/son f.

¹²⁹ 5411 S. Bankacılık Kanunu, m. 86/5

¹³⁰ 3628 S. MBBRYMK, m.2/son f.

5411 sayılı Kanunda yer alan bu düzenleme uyarınca Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Başkan ve Üyeleri de 3628 sayılı Kanun kapsamına dâhil olmuşlardır¹³².

Bankaların Yönetici ve Diğer Görevlileri, Bankaların Yönetim Kurulu Başkan ve Üyeleri ile Müdürler Kurulu Başkan ve Üyeleri, Genel Müdür ve Yardımcıları ve İmza Yetkisine Sahip Mensuplarından Bölge Müdürleri, Şube Müdürleri ve Genel Müdürlük Merkez Teşkilatında Yer Alan Bölüm, Kısım, Grup ve Bunlara Eşdeğer İsimler Altında Faaliyet Gösteren Birimlerin Yöneticileri ve Diğer Görevlileri;

5411 sayılı Bankacılık Kanunun 27. maddesinde yer alan “Bankaların yönetim kurulu üyeleri ile müdürler kurulu başkan ve üyeleri, seçilmeleri veya atanmalarından sonra yerel ticaret mahkemesi huzurunda yemin etmedikçe göreve başlayamazlar. Bu kişiler ile genel müdür ve yardımcıları ve imza yetkisine sahip mensuplarından bölge müdürleri, şube müdürleri ve genel müdürlük merkez teşkilatında yer alan bölüm, kısım, grup ve bunlara eşdeğer isimler altında faaliyet gösteren birimlerin yöneticileri, 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu hükümlerine tâbidirler şeklindeki düzenleme uyarınca mal bildiriminde bulunmak zorunda olan kişilerdendir.

Türkiye Bankalar Birliği tarafından yapılan açıklamaya göre Eylül 2017 itibariyle faaliyet gösteren banka sayısı 51’dir. Mevduat bankaları sayısı 33, kalkınma ve yatırım bankaları sayısı 13, katılım bankaları sayısı 5’dir. Mevduat bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarında toplam çalışan sayısı ise 195.064 kişidir¹³³.

Konfederasyon, sendika ve sendika şubelerinin başkanları ve yöneticileri;

2821 sayılı Sendikalar Kanunun 42. maddesine göre “Konfederasyon, sendika ve sendika şubelerinin başkanları ve yöneticileri göreve seçildikten sonra üç ay içinde, kendilerinin, eşlerinin, velayetleri altındaki çocuklarının 6 ncı maddedeki yönetmelik esaslarına göre doldurulacak mal varlığı bildirimini notere vermek zorundadırlar...” şeklindeki düzenleme uyarınca konfederasyon, sendika ve sendika şubelerinin başkanları ve yöneticileri 3628 sayılı Kanun kapsamına dâhil olmuşlardır¹³⁴.

Asker Kişiler;

Subay ve astsubaylar, kendiler ile eşlerine ve velayetleri altındaki çocuklarına ait alacak ve borçları hakkında, taşınır ve taşınmaz malları, özel kanunda yazılı hükümler uyarınca mal bildiriminde bulunurlar¹³⁵.

¹³¹ 5411 S. Bankacılık Kanunu, m. 115/5 f.

¹³² 3628 S. MBBRYMK, m.2/son f.

¹³³ https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/istatistikraporlar/ekler/851/Banka_Calisan_ve_Sube_Sayilari-Eylul_2017.pdf/ (erişim tarihi: 25.02.2018).

¹³⁴ 3628 S. MBBRYMK, m.2/son f.

¹³⁵ 926 S. Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, m.5

926 sayılı Kanunda yer alan bu düzenleme uyarınca Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununa tabi subay ve astsubaylar da 3628 sayılı Kanun kapsamına dâhil olmuşlardır¹³⁶.

1.2.3.1.3. Kamu Görevlilerinin Suç Ortakları İle Belirli Dereceye Kadar Akrabalarının Mal Bildiriminde Bulunma Zaruriet

3628 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin son kısmında yer alan “Bu Kanunda belirlenen suçlarla bazı suçlardan dolayı kamu görevlileri ve suç ortakları...” ifadesi, aynı kanunun 17’nci maddesinin birinci fıkrasında geçen “Bu Kanunda ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununda yazılı suçlarla, irtikâp, rüşvet, basit ve nitelikli zimmet, görev sırasında veya görevinden dolayı kaçakçılık, resmî ihale ve alım ve satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarının açıklanması veya açıklanmasına sebebiyet verme suçlarından veya bu suçlara iştirak etmekten sanık olanlar.” ifadesi ve aynı kanunun 19 uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Cumhuriyet Savcısı soruşturmaya başladığında ihbarı doğrulayan emareler bulunduğu takdirde sanıktan, haksız edinilen malın kaçırıldığı yolunda delil ve emare elde edildiği takdirde sanığın ikinci dereceye kadar kan ve sıhrî hısımları ile gelini ve damadından mal bildiriminde bulunmalarını ister. Bu istemin sanığa ve diğer ilgililere ulaştığı tarihten itibaren yedi gün içinde Cumhuriyet Savcısına mal bildirimini verilmesi zorunludur. Soruşturmanın, müfettiş veya muhakkik tarafından yapılması halinde müfettiş veya muhakkik de sanıktan ve yukarıda sayılan ilgililerden mal bildirimini isteminde bulunurlar. Bu istemin sanık ve ilgililere ulaştığı tarihten itibaren yedi gün içinde müfettiş veya muhakkike mal bildirimini verilmesi keza zorunludur...” ifadeleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde kamu görevlilerinin suç ortakları olan 3. kişiler ile ikinci dereceye kadar kan ve kayın hısımları ile gelini ve damadının mal bildiriminde bulunmak zorunda olan diğer kişiler olarak ifade edilebilir.

Genel olarak, tek bir kişi tarafından gerçekleştirilebilecek bir suçun birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi “suça iştirak” olarak ifade edilir¹³⁷. TCK’nın 37. ve devamı maddelerinde düzenlenen iştirak kavramı, kendi içinde faillik ve şeriklik olarak ikiye ayrılır. Faillik, doğrudan, dolaylı ve müşterek faillik olarak kendi içinde üçe ayrılırken; şeriklik de azmettirme ve yardım etme olarak kendi içinde ikiye ayrılır¹³⁸.

Suçun kanuni tarifine uygun olarak haksızlığı gerçekleştiren kişiye fail denir. Kanunda yer alan bu haksızlığı tek başına gerçekleştiren kişiye doğrudan fail denir. Ancak suç bazen doğrudan fail tarafından gerçekleştirilmeyebilir, başkasını aracı kılmak suretiyle de

¹³⁶ 3628 S. MBBRYMK, m.2/son f.

¹³⁷ Toroslu, 2005: 272.

¹³⁸ Onarok, 2014:23.

gerçekleştirilmesi söz konusudur. Bu durumda dolaylı fail söz konusu olacaktır. Suç birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi halinde ise müşterek faillik hali vardır¹³⁹.

Bir suçun işlenişine katılan, fakat gerçekleştirmiş oldukları katkı ile suçun kanuni tanımında yer alan fiil üzerinde hâkimiyet kuramayanlara şerik denir¹⁴⁰. Azmettirme, suç işleme düşüncesi ve kararı bulunmayan bir kimseye, bu kararı verdirmek suretiyle bir suçun işletilmesi halidir. Bir suçun işlenişine yardım şeklindeki eylemleri ile katkı sağlayan kişi yardım eden olarak tanımlanmıştır. Yardım eden hareketleri ile failin suçu icra etmesini kolaylaştırmaktadır. Başka bir ifadeyle, başkası tarafından işlenen kasıtlı bir suça kasıtlı destek vermek olarak tanımlanabilir¹⁴¹.

3628 sayılı kanunda yer alan düzenlemeler uyarınca mal bildiriminde bulunmakla yükümlü olan kişinin bir suç işlemesi¹⁴² ve bu suça normal şartlarda mal bildiriminde bulunmak zorunda olmayan üçüncü bir kişinin iştirak etmesi halinde nu üçüncü kişi açısından da mal bildiriminde bulunulması söz konusu olmaktadır.

Burada üzerinde durulması gereken diğer bir konuda hısımlık nedir, kaç çeşit hısımlık vardır ve ikinci dereceye kadar kan ve kayın hısımlarının kimler olduğu konusudur.

Kişilerin, aile bireyleriyle doğum gibi doğal yollarla ya da evlilik veya evlat edinme kararıyla birlikte diğer kişilerle aralarında oluşan yakınlığın bütünü, hukuk düzeninde hısımlık olarak ifade edilir¹⁴³. Başka bir deyişle hısımlık, doğum gibi doğal yollarla, sözleşme ya da mahkeme kararıyla oluşan ilişkiler sonucunda meydana gelen ve belli kişileri birbirinin yakını haline getiren (akrabalık ilişkisi) hukuki bir bağ olarak da tanımlanabilir¹⁴⁴.

Hısımlık, kuruluş ve doğuş şekillerine göre, “kan hısımlığı”, “kayın hısımlığı” ve “evlat edinmeden doğan hısımlık” olmak üzere üç türe ayrılır¹⁴⁵.

Kan (soy) hısımlığı, Kişinin kan bağı ile bağlı olduğu kişiler arasındaki hısımlıktır. Uygulamada soy hısımlığı olarak da adlandırılmaktadır. Örneğin o kişinin kendi ana ve babası, kardeşleri, ana babasının ana ve babaları (büyük ana ve büyük babaları) ve bunların çocukları (amca, hala, dayı, teyze), kendi çocukları ve onların çocukları (torunları) arasındaki hısımlıktır¹⁴⁶. Kişiler arasındaki mevcut kan hısımlığının derecesi, hısımlar arasındaki doğumların sayısı ile belli olur.

¹³⁹ Demirbaş, 2012: 470.

¹⁴⁰ Koca ve Üzülmüş, 2013: 444.

¹⁴¹ Hakeri, 2012: 493.

¹⁴² 3628 S. MBBRYMK, m. 1-19 da belirtilen suçlar

¹⁴³ Akipek vd., 2012: 452.

¹⁴⁴ Köprülü, 1984: 32.

¹⁴⁵ Zevkliler vd., 2000: 337.

¹⁴⁶ Akıntürk ve Kahraman, 2013: 139.

Kan hısımlığında, kadın ve erkek taraf açısından herhangi bir fark yoktur¹⁴⁷. Kişinin kendi anası veya teyzesiyle arasındaki hısımlığı da o kişinin babası veya amcasıyla olan hısımlığı gibi yine kan hısımlığıdır¹⁴⁸.

Kan hısımlığı da kendi içinde, “üstsoy-altsoy hısımlığı” ve “yansoy hısımlığı” olmak üzere iki gruba ayrılır.

Üstsoy-Altsoy Kan Hısımlığı; Düz hat hısımlığı olarak da adlandırılan üstsoy-altsoy hısımlığı, asıl olarak birbirinin soyundan gelenler arasındaki hısımlıktır. Bir kimsenin düz hattan aşağı inen hısımları alt soy hısımları, düz hattın üzerindeki hısımları ise üst soy hısımlarıdır. Örneğin, bir kimsenin babası, dedesi, büyük dedesi, annesi, anneannesi üst soyu, oğlu, oğlunun oğlu veya kızı ise alt soyudur.

MK’ da üstsoy-altsoy hısımlığının belli bir dereceden sonra sona ereceğine ilişkin herhangi bir düzenleme söz konusu olmadığı için kişinin çocukları, torunları, torununun çocukları ve torunları ile sonsuz bir hısımlık bağı vardır¹⁴⁹.

Yan soy (civar) hısımlığı; ortak soydan gelenler arasındaki hısımlıktır¹⁵⁰. O hâlde, iki kimsenin birbirlerinin yansoy hısımlı olabilmeleri için, her ikisinin de ortak köke bağlanması gerekir. Bu itibardır ki, kardeşler arasında; bir kimse ile amcası, halası, dayısı ve teyzesi arasında; aynı şekilde, o kimse ile amca, hala, dayı ve teyzesinin çocukları yani kuzenleri arasında yansoy hısımlığı vardır.

Kayın (hukuksal işlem ile doğan hısımlık) hısımlığı, evlenme dolayısıyla meydana gelen hısımlıktır¹⁵¹. Örneğin, eşin anası, babası, kardeşleri, kuzenleri vb. diğer eşin aynı dereceden kayın hısımlarıdır.

Kayın hısımlığının bazı önemli sonuçları vardır. Öncelikle evlenmeyle meydana gelmiş olan kayın hısımlığı, evliliğin sonradan iptal, ölüm veya boşanma sebebiyle ortadan kalkması hâlinde ve gerçekleştirilen evliliğin geçersiz olması halinde bile sona ermez, yine devam eder. Fakat evlilik sona erdikten sonra eski eşlerin yeni doğan kan hısımları ile diğer eski eş arasında kayın hısımlığı meydana gelmez. Başka bir ifadeyle evlilik birliğinin sona ermesinin ardından yeni kayın hısımlığı doğmaz¹⁵².

Kan hısımlığının derecesi, hısımları birbirine bağlayan doğum sayısı ile belli olur¹⁵³.

Eşlerden biri ile diğer eşin kan hısımları, aynı tür ve dereceden kayın hısımları olur¹⁵⁴.

¹⁴⁷ Oğuzman vd., 2014: 126.

¹⁴⁸ Velidedeoğlu, 1963: 98.

¹⁴⁹ Dural, 1995: 192.

¹⁵⁰ Helvacı, 2013: 86.

¹⁵¹ MK, m.18/1: Eşlerden biri ile diğer eşin kan hısımları, aynı tür ve dereceden kayın hısımları olur.

¹⁵² Özsunay, 1979: 81.

¹⁵³ 4721 S. Türk Medeni Kanunu, m. 17/1

¹⁵⁴ 4721 S. Türk Medeni Kanunu, m. 18/1

Kişinin;

- 1.Derece Kan Hısımları: Anne, Babası ve Çocukları,
- 2.Derece Kan Hısımları: Kardeşleri, Torunları, Büyük annesi, Büyük babası,
- 3.Derece Kan Hısımları: Kardeşinin çocukları (yeğen), Dayısı, Amcası, Halası,

Teyzesi

- 1.Derece Kayın Hısımları: Eşinin Annesi ve Babası,
- 2.Derece Kayın Hısımları: Eşinin Kardeşleri, Büyük annesi, Büyük Babası,
- 3.Derece Kayın Hısımları: Eşinin kardeş çocukları, Dayısı, Amcası, Halası,

Teyzesidir¹⁵⁵.

Gelin; Aileye evlenme yoluyla girmiş kadın¹⁵⁶.

Damat; Evlenmekte olan bir erkeğe, evlenme töreni sırasında verilen ad, güveyi¹⁵⁷.

3628 sayılı kanunda yer alan düzenlemeler uyarınca mal bildiriminde bulunmakla yükümlü olan sanığın, haksız edinilen malın kaçırıldığı konusunda delil bulunması halinde sanığın ikinci dereceye kadar kan ve sıhrî hısımları ile gelini ve damadından mal bildiriminde bulunmaları söz konusu olmaktadır.

1.2.3.2. Mal Bildiriminde Bulunmak Zorunda Olmayan Kişiler

Mal bildiriminde bulunmak zorunda olan kişiler yukarıda ayrıntılı şekilde anlatılmıştır. Mal bildiriminde bulunmak zorunda olmayan kişiler ise 3628 sayılı MBBRYMK kapsamına dâhil olmayan ve tabi oldukları özel kanunlarda mal bildiriminde bulunmakla yükümlü kılınmayan kamu görevlileri ile diğer kişilerdir. Bu başlık altında 3628 sayılı kanunda açıkça mal bildiriminde bulunmak zorunda olmadığı belirtilen Muhtarlar ve İhtiyar heyeti üyeleri ile işçiler hakkında açıklama yapılacaktır. 3628 sayılı kanun kapsamına dâhil olmayan ve mal bildiriminde bulunmakla yükümlü kılınmayan diğer kişiler hakkında ise herhangi bir sınırlama olmadığı için açıklama yapılması söz konusu olmayacaktır. Yani bir önceki başlık altında belirtilen kişiler haricindekilerin mal bildiriminde bulunmaları zorunlu değildir. Tabi ki bunun kıstası tabi oldukları kanunda bir düzenleme olmaması veya 3628 sayılı kanunun tabi olmamaları halidir.

¹⁵⁵ www.acikogretimadalet.com/medeni-hukuk-hisimlik-yerlesim-yeri-kisilik-hakki-ve-korunmasi-konusu.html/ (erişim tarihi: 29.12.2017).

¹⁵⁶ <http://www.nedirnedemek.com/gelin-nedir-gelin-ne-demek/> (erişim tarihi: 25.02.2018).

¹⁵⁷ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=DAMAT/ (erişim tarihi: 25.02.2018).

1.2.3.2.1. Muhtarlar ve İhtiyar Heyeti Üyeleri

Muhtar: Köy veya mahallenin idari işlerini yürütmekle görevli, seçimle iş başına gelen kimseye “muhtar” denir. Köy veya mahalle halkı tarafından beş yıl görev yapmak üzere seçilen muhtarlık için partiler aday gösteremez. Seçildikten sonra devlet memuru statüsüne kazanan muhtarlar seçilebilmek için; en az altı aydan beri o mahalle veya köyde oturmak, yirmi beş yaşını bitirmiş olmak, okur-yazar olmak, köy ve mahalle işlerinin müteahhidi, yardımcısı veya ortağı olmamak vasıfları aranır.

Mahalle muhtarının görevleri köy muhtarlarının görevlerine göre daha sınırlıdır, asli görevi, bölgesinde ikamet edenlerin kanunlarla gösterilen nüfus, yer değiştirme, seçim gibi çeşitli işlerine bakmaktır.

Köy muhtarının görevleri ise daha fazla ve farklıdır. Köy muhtarının, kanun ve hükümet emirlerini köylülere duyurmak, köy dâhilin de itimat, dirlik ve düzeni sağlamak, salgın ve bulaşıcı hastalıkları hükümete haber vermek, köydeki doğum, ölüm ve evlenme gibi halleri hükümete haber vermek, köye gelen devlet memurlarına yardım etmek, okul çağına girenleri okula, askerlik çağına girenleri askere yollamak gibi görevleri vardır.

Köy muhtarlarının 18 Mart 1924 tarihli ve 442 sayılı kanun ile mahalle muhtarlarının da 15 Nisan 1944 tarihli 454 sayılı kanun ile görev ve yetkileri belirlenmiştir¹⁵⁸.

İhtiyar heyeti: İki tür üyeden oluşur. Bunlardan bir kısmı “Seçilenler” diğeri “Doğal” üyelerdir. Köy Öğretmeni, köy imamı ihtiyar meclisinin “doğal” üyeleridir¹⁵⁹.

3628 sayılı MBBRYMK’ un 2-a maddesinde parantez içerisinde her türlü seçimle iş başına gelen kamu görevlilerinden olan muhtar ve ihtiyar heyeti üyelerinin mal bildiriminde bulunmak zorunda olmadıkları ifade edilmiştir¹⁶⁰.

1.2.3.2.2. İşçiler

Başkasının yararına bedenini, kafa gücünü veya el becerisini kullanarak ücretle çalışan kimseye işçi denir¹⁶¹.

Memur, sözleşmeli personel ve geçici personel dışında kalan ve ilgili mevzuatı gereğince tahsis edilen sürekli işçi kadrolarında belirsiz süreli iş sözleşmeleriyle çalıştırılan sürekli işçiler ile mevsimlik veya kampanya işlerinde ya da orman yangınıyla mücadele

¹⁵⁸ <https://www.turkcebilgi.com/muhtar/> (erişim tarihi: 25.02.2018).

¹⁵⁹ Sökmen, 2011: 83.

¹⁶⁰ 3628 S. MBBRYMK, m. 2/a (...) f.

¹⁶¹ www.tdk.org.tr/ (erişim tarihi: 29.12.2017).

hizmetlerinde ilgili mevzuatına göre geçici iş pozisyonlarında altı aydan az olmak üzere belirli süreli iş sözleşmeleriyle çalıştırılan geçici işçilerdir¹⁶².

Anayasa Mahkemesi 09/02/1993 Tarih 1992/44 E. 1993/7 K. ile işçilerin Anayasanın 128 inci maddesindeki memur ve diğer kamu görevlilerinden sayılamayacağına karar vermiştir¹⁶³.

Yargıtay HGK. 08.02.1995 Tarihli ve E. 1994/10-75; K. 1995/45 sayılı kararı ile de işçilerin, diğer kamu görevlisi sayılamayacaklarına karar vermiş bulunmaktadır¹⁶⁴.

Nitelikleri itibariyle işçiler, memur sayılmadıklarından ve diğer kamu görevlileri sınıfında bulunmadıklarından 3628 sayılı yasa kapsamında mal bildiriminde bulunmak zorunda değildir¹⁶⁵.

1.2.4. Mal Bildirimlerinin Verileceği Merciler

Mal bildiriminde bulunmak zorunda kişilerin mal beyannamelerini hangi mercie verecekleri konusu 3628 sayılı MBBRYMK' nın 8. maddesinde açıkça düzenlenmiştir.

Bu düzenlemeye göre mal bildirimlerinin verileceği merciler şunlardır;

- a) Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Bakanlar Kurulu Üyeleri için Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı,
- b) Kamu kurum ve kuruluşlarında görevli personel için özlük işleriyle ilgili sicil ve belge raporlarının bulunduğu makam veya merci,
- c) Kurum, teşebbüs, teşekkül ve kuruluşların Genel Müdürleri, yönetim ve denetim kurulu için ilgili Bakanlık,
- d) Yüksek mahkemelerin daire başkan ve üyeleri için mahkemenin başkanı,
- e) Noterler için Adalet Bakanlığı,
- f) Diğer kurum ve kuruluşların memur ve hizmetlileri için atamaya yetkili makam veya merci,
- g) Türk Hava Kurumu ile Türkiye Kızılay Derneğinde görev alanlar için kurum ve dernek genel başkanlığı,
- h) (Mülga: 24/6/1995 - KHK - 557/21 md.)
- i) Görevlerinden ayrılanlar için bu görevlerinde iken bildirimlerinin vermeleri gereken makam veya merci,
- j) Siyasi parti genel başkanları için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı,

¹⁶² 657 S. DMK, m. 4/D

¹⁶³ <http://kararlar.yeni.anayasa.gov.tr/Karar/> (erişim tarihi: 29.12.2017).

¹⁶⁴ www.yargitay.gov.tr/kararlar/ (erişim tarihi: 30.12.2017).

¹⁶⁵ 3628 S. MBBRYMK, m. 2/d.

k) Kooperatifler ve birliklerin başkanları, yönetim kurulu üyeleri ve genel müdürleri için kooperatiflerin ve birliklerin denetimlerinin yapıldığı kuruluşlar,

l) Yeminli mali müşavirler için Maliye ve Gümrük Bakanlığı,

m) Türk Hava Kurumunun, Türkiye Kızılay Derneğinin ve Kamu yararına sayılan derneklerin genel yönetim ve merkez denetleme kurulu üyeleri için İçişleri Bakanlığı, bunların şube başkanları için bulundukları İl Valilikleri,

n) İl Genel Meclisi Üyeleri için Valiler, Belediye Meclis Üyeleri için Belediye Başkanları, Belediye Başkanları için İçişleri Bakanlığı,

o) Mal bildirimini verecek son merciler için, kendi kuruluşlarının özlük işleri ile ilgili makam veya merci,

p) Gazete sahibi gerçek kişiler ile, gazete sahibi şirketlerin yönetim ve denetim kurulu üyeleri, sorumlu müdürleri, başyazarları ve fıkra yazarları bulundukları yer en büyük mülki amirliği,

r) Vakıfların idare organlarında görev alanlar için Vakıflar Genel Müdürlüğü'dür.

Genel olarak kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan kamu görevlileri için mal bildirimlerinin verileceği merciler, özlük işleriyle ilgilenen makam veya merciler iken diğer kimseler için ise kanunda yazılı mercilerdir. Ayrıca mal bildirimini verecek son merciler için ise kendi kuruluşlarının özlük işleri ile makam veya mercilere mal bildiriminde bulunacaklardır.

Konunun daha iyi anlaşılabilmesi ve mal bildiriminde bulunacak kişilerin bildirimini hangi mercilere yapacakları konusunda karışıklığa neden olunmaması için bu merciler ekte tablo halinde gösterilmiştir. (EK 1.)

İKİNCİ BÖLÜM

MAL BİLDİRİMİNDE BULUNULMASI GEREKEN VARLIKLAR VE MAL BİLDİRİMİNİN VERİLME USULÜ

2.1. Mal Bildirimine Konu Unsurlar

Mal bildiriminde bulunmak zorunda olan kişilerin, kendilerine, eşlerine ve velayetleri altındaki çocuklarına ait bulunan taşınmaz malları ile görevliye yapılan aylık net ödemenin, ödeme yapılmayan görevlilerin ise, birinci derece devlet memurlarına yapılan aylık net ödemenin beş katından fazla tutarındaki her biri için ayrı ayrı olmak üzere, para, hisse senetleri ve tahviller ile altın, mücevher ve diğer taşınır malları, hakları, alacakları ve gelirleriyle bunların kaynakları, borçları ve sebepleri mal bildiriminin konusunu teşkil eder¹⁶⁶.

Net aylık, brüt maaş üzerinden yapılacak olan tüm kesintilerin (SGK primi, damga vergisi, gelir vergisi vb.) yapılması sonucu ortaya çıkan, çalışanın eline geçen tutardır¹⁶⁷.

Kendilerine aylık ödenenler, net aylık tutarının beş katından; aylık ödenmeyenler ise genel idare hizmetleri sınıfında, birinci derecenin birinci kademesindeki şube müdürüne ödenen net aylığın beş katından fazla değer ve tutarındaki mal, hak, gelir, alacak ve borçlarındaki değişiklikler mal beyanına konu teşkil etmektedir¹⁶⁸. Genel idare hizmetleri sınıfında birinci derecenin birinci kademesindeki şube müdürüne ödenen her türlü zam ve tazminatlar dâhil net aylık miktarı, aylıklara uygulanan katsayının belirlenmesini müteakip Maliye Bakanlığınca tespit ve ilan edilmektedir. Maliye Bakanlığının, Mali ve Sosyal Haklar konulu 27998389-010.06.02 sayı ve 03/01/2017 tarihli genelgesi ile 01/01/2017 tarih itibarıyla genel idare hizmetleri sınıfında birinci derecenin birinci kademesindeki şube müdürüne ödenen her türlü zam ve tazminatlar dâhil net aylık tutarı 4.151,79 TL'dir¹⁶⁹.

2.1.1. Aktif (Alacakları) Varlıklar

Mal bildiriminde bulunmakla yükümlü olan kişi kendisine, eşine ve velayeti altında bulunan çocuklarına ait olan alacakları ile ilgili net aylık tutarının beş katından fazla değer ve tutarındaki alacakları konusunda bildirimde bulunmak zorundadır.

¹⁶⁶ 3628 S. MBBRYMK, m. 5

¹⁶⁷ <https://kolayik.com/ikutuphane/bordrolama/net-maas-ve-brut-maas/> (erişim tarihi: 20.03.2018).

¹⁶⁸ Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmelik, m. 8/b

¹⁶⁹ <http://maasmutemetleri.com/home/genelgeler-ve-yonetmelikler/genelgelerveyonetmelikler/genelgeler/> (erişim tarihi: 07.01.2018).

Alacak; bir ilişki sonucu, bir hesap gereğince, birinden ya da bir yerden alınması gereken ama henüz alınmamış para, mal ya da başka bir şeydir¹⁷⁰.

Net aylık tutarının beş katını geçmeyen alacakları ile ilgili bildirim yapılmasına gerek yoktur¹⁷¹.

Ayrı ayrı alacakları, net aylığının beş katından az, ancak toplam alacakları net aylığının beş katından fazla olması halinde mal bildiriminde bulunması gerekmektedir.

Alacaklar, beyan tarihindeki değerleri esas alınmak suretiyle bildirimde konu edilir¹⁷².

Örnek olay; *Aylık net maaşı 3.000- TL olan bir memur, $3.000 \times 5 = 15.000$ - TL den fazla alacağının bulunması halinde ek mal bildiriminde ve genel beyan döneminde ise genel mal beyanında bulunmak zorundadır.*

Kendilerine aylık ödeme yapılmayanlar için ise, genel idare hizmetleri sınıfında birinci derecenin birinci kademesindeki şube müdürüne ödenen her türlü zam ve tazminatlar dahil net aylık tutar 2017 yılı için 4.151,79 TL olduğundan $4.151,79 \times 5 = 20.758,95$ TL'den fazla mal alacağının bulunması halinde ek mal bildiriminde ve genel beyan döneminde ise genel mal beyanında bulunmak zorundadır.

Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 7.7.2003 Tarih 2003/1322 Esas ve 2003/5799 Karar sayılı ilamında “Kanunun 5. maddesinde öngörülen “Bu kanun kapsamına giren görevlilerin kendilerine, eşlerine ve velayetleri altındaki çocuklarına ait bulunan taşınmaz malları... mal bildiriminin konusunu teşkil eder” hüküm dikkate alınıp, sanığın daha evvel boşanmış olduğu eşine ve velayeti altında olmayan kızına ait mal varlıklarının 9.6.1998 tarihli mal bildiriminin konusunu oluşturmayacağı.” belirtilmektedir¹⁷³. Yargıtay’ın ilgili dairesinin vermiş olduğu bu kararda, mal bildiriminde bulunmakla yükümlü olan kişinin, kendisi ile birlikte eşi ve velayeti altındaki çocuklarının mal varlıkları hakkında bildirimde bulunması gerektiği, daha önce boşanmış olduğu eşinin ve velayeti kendisine ait olmayan çocuğuna ait mal varlıklarına ait bildirimde bulunmasına gerek olmadığı ifade edilmiştir.

2.1.2. Pasif (Borçları) Varlıklar

Mal bildiriminde bulunmakla yükümlü olan kişi kendisine, eşine ve velayeti altında bulunan çocuklarına ait olan borçları ile ilgili net aylık tutarının beş katından fazla değer ve tutarında ki borçlar ile ilgili bildirimde bulunmak zorundadır.

¹⁷⁰ <http://www.nedirnedemek.com/alacak-nedir-alacak-ne-demek/> (erişim tarihi: 20.03.2018).

¹⁷¹ Sökmen, 2010: 184.

¹⁷² Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmelik, m. 8

¹⁷³ <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/arama/> (erişim tarihi: 07.01.2018).

Geri verilmek üzere alınan ya da ödenmesi gerekli olan para veya başka bir şeye borç denir¹⁷⁴.

Borç ilişkisi, alacaklı ile borçlu arasında bir veya daha fazla alacak hakkını, bazı defî haklarını, yenilik doğuran haklarını ve bazı yan yükümlülükleri kapsayan hukuk ilişkisidir. Borç ilişkisi, borç kavramından daha geniş bir alanı kapsar ve borcu içine alır. Borç ilişkileri nisbî ilişkilerden olup sadece o ilişkinin taraflarını ilgilendirir. Borç ilişkisi üç unsurdan oluşur; borçlu, alacaklı ve edimdir. Borç ilişkisi doğuran hukuki bir sebep bulunmalıdır. Bunlar sözleşme, haksız eylem ve sebepsiz zenginleşmedir¹⁷⁵.

Net aylık tutarının beş katını geçmeyen borçları ile ilgili bildirim yapılmasına gerek yoktur.

Ayrı ayrı borçları, net aylığının beş katından az, ancak toplam borçları net aylığının beş katından fazla olması halinde mal bildiriminde bulunulması gerekmektedir.

Borçlar, beyan tarihindeki değerleri esas alınmak suretiyle bildirim konu edilir.

Örnek Olay: *Aylık net maaşı 5.000- TL olan bir memur, $5.000 \times 5 = 25.000$ - TL den fazla borcunun bulunması halinde ek mal bildiriminde ve genel beyan döneminde ise genel mal beyanında bulunmak zorundadır.*

Kendilerine aylık ödeme yapılmayanlar için ise, genel idare hizmetleri sınıfında birinci derecenin birinci kademesindeki şube müdürüne ödenen her türlü zam ve tazminatlar dâhil net aylık tutar 2017 yılı için 4.151,79 TL olduğundan $4.151,79 \times 5 = 20.758,95$ TL'den fazla borcunun bulunması halinde ek mal bildiriminde ve genel beyan döneminde ise genel mal beyanında bulunmak zorundadır.

Danıştay 1. Dairesinin 22/01/1991 tarih 1991/3 esas 1991/7 karar sayılı kararında “mal bildiriminde bulunulması hakkında yönetmelik eki mal bildiri formunun “borçları” bölümünün doldurulması hususunda düşülen duraksamanın giderilmesi amacıyla istişâri düşünce istenilmesi üzerine gereği görüşülüp düşünüldü:

Bu amacın gerçekleşmesi için genel olarak kişinin her türlü mal, gelir hak ve borçlarının bilinmesi gereklidir. Yasa ve yönetmelik, bildirilmesi gerekli olan borç, alacak ve diğer haklar için net aylık gelirin 5 katından fazla değer ve tutarı kendisine aylık ödenmeyenler için de benzer bir ölçüyü esas almıştır. Bu miktarın üstünde olan ve yönetmeliğin 8. Maddesinde sıralanan her hak ve borcun kendi içindeki toplamalarının bildirilmesi zorunluğu yasada “...5 katından fazla tutarındaki her biri için ayrı ayrı olmak üzere...” yönetmelikte ise “...ayrı ayrı toplam değerleri” şeklinde ifade edildiğinden, ayrı ayrı borçları, net aylığın 5 katından az ancak toplam borcu net aylığının 5 katından fazla olan

¹⁷⁴ <https://www.tdk.gov.tr/> (erişim tarihi: 14.04.2018).

¹⁷⁵ Taştan, 2012: 2-15.

*kişinin mal bildirimi formunda bu borcu bildirmesi zorunlu ve açık olduğu..., mütalaa kılındı*¹⁷⁶ şeklinde karar verildiği görülmüştür. Danıştay'ın ilgili dairesinin vermiş olduğu bu kararda, ilgilinin borçlarının tek tek net aylık gelirinin beş katından az ancak toplamı beş katından fazla ise bildirim konu edilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Askeri Yargıtay 3. Dairesinin 1.5.2007 Tarih 2007/1055 Esas ve 2007/1052 Karar sayılı kararında “Sanık, Renault Megane marka otomobili babası adına Oyak kampanyasından aldığını, taksit ödememelerini babasının yaptığı, araç kendi adına kayıtlı olmakla birlikte fiilen kendisine ait olmaması nedeniyle beyan etmediğini, Fiat Albea marka otomobili ise, borcunu ödemediği için kredi veren banka tarafından haciz konması nedeniyle mülkiyetinde olmadığını düşünerek beyan etmediğini ileri sürmekte ve temyiz dilekçesinde belirtmekte ise de, 3628 sayılı Kanunun 5. maddesinde bildirim konusu olan malların kamu görevlisinin fiilen kullanımında olup olmaması bakımından bir ayırım yapılmadığı, borçlarında mal bildiriminde “Bölüm-7 Borç Alacak Bilgileri” hanesinde gösterilmesi gerektiği, ayrıca, beyan edilen mal veya nakitin nereden, hangi tarihte ve nasıl temin edildiğinin açıklanması yapılmak suretiyle belirtilebileceğinden, temyiz sebepleri kabule değer görülmemiştir. Suç tarihinde yürürlükte bulunan mülga 765 sayılı TCK'nin 44. maddesindeki “Kanunu bilmemek mazeret sayılmaz” hükmü karşısında, sanığın kanunları tam olarak bilmediği için söz konusu ...'yı mal bildirimine yazmadığına yönelik temyiz sebeplerinde de haklılık görülmemiştir”¹⁷⁷ şeklinde karar verildiği görülmüştür. Askeri Yargıtay'ın ilgili dairesinin vermiş olduğu bu kararda, kanunda açıkça bildirim konu edilecek malvarlıklarının belirtildiği, bu nedenle üzerinde tedbirde bulunsa dahi söz konusu mal varlıklarının bildirim konu edilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

2.1.3. Mevcut Varlıklar

Mal bildiriminde bulunmakla yükümlü kişi kendisine, eşine ve velayeti altında bulunan çocuklarına ait mevcut varlıkları ile ilgili de bildirimde bulunmak zorundadır.

Bu mevcut varlıklar;

2.1.3.1. Taşınmaz Mallar (arsa ve yapı kooperatif hisseleri dâhil)

Mal bildiriminde bulunmakla yükümlü olan kişi taşınmaz mallarının değeri ne olursa olsun bildirimde bulunmak zorundadır. Yani alacaklarının ve borçlarının mal bildirimine konu olabilmesi için net aylık tutarının beş katından fazla değeri olması gerekirken taşınmaz

¹⁷⁶ <http://emsal.danistay.uyap.gov.tr/BilgiBankasiIstemciWeb/> (erişim tarihi 07.01.2018).

¹⁷⁷ Uğur, 2010: 133.

mallarda böyle bir sınırlama söz konusu olmaksızın ve değerine bakılmaksızın taşınmaz malların mal bildirimine konu edilmesi gerekmektedir.

Taşınmaz mal (gayrimenkul); Yerinde sabit olan bir yerden başka bir yere içeriğinde değişiklik olmadan götürülemeyen maddi mallardır¹⁷⁸. Türk Medeni Kanunun 998. maddesine göre taşınmaz mallar toprak (arazi), tapu kütüğüne bağımsız ve sürekli olarak ayrıca yazılması gerekli olan haklar ve madenlerdir. Örneğin; bina, ev, apartman dairesi, kat mülkiyeti, villa, büro, arsa, yapı kooperatifleri ve bu kooperatiflere ait hisseler taşınmaz maldır.

Mal bildiriminde bulunmak zorunda olan kişi velayeti altında olmayan çocuklarına, boşandığı veya nikâhsız eşine ait taşınmaz mallarla ilgili bildirim yapmasına gerek yoktur.

Taşınmaz mallar, beyan tarihindeki değerleri esas alınmak suretiyle bildirim konu edilir.

Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 27.6.2001 Tarih ve 2001/4748 Esas, 2001/12155 Karar sayılı kararında “Sanığın göreve başlaması nedeniyle verdiği 6.6.1996 tarihinde verdiği mal bildiriminde 22.6.1995 tarihinde satın aldığı taşınmazı göstermediği, dava konusu taşınmazın ipotekli olmasının bildirim zorunluluğunu ortadan kaldırmaz”¹⁷⁹ şeklinde karar verildiği görülmüştür. Yargıtay’ın ilgili dairesinin vermiş olduğu bu kararda, taşınmaz malların her şekilde bildirim konu edilmesi gerektiği, kazanımının mirasa dayanması ya da ipotekli olması gibi hallerin bildirim engel teşkil etmeyeceği ifade edilmiştir.

Yargıtay 7.Ceza Dairesi 04/07/2007 Tarih ve 2006/7187 Esas, 2007/5352 Karar sayılı kararında “... Sanığın kendisi adına 6.6.2000 ve 18.3.2003 tarihli, eşi adına 3.12.2001 tarihli ek mal bildirimini verdiği bu tarihler itibariyle maliki bulunduğu Gebze’deki 971 ve 972 no’lu parsellerde 2252 ve 1240 metrekarelik tarlalar, İzmir Karaburun Merkez Mahallesinde 20.6.1991 tarihinde edindiği 1960 metrekarelik tarla, Antalya Keşirler Köyünde kız kardeşi Ayşe ile müştereken sahip olduğu 26.12.1997 tarihinde edindiği 3356 metrekarelik arsa, İstanbul Üsküdar Beylerbeyi Mahallesi Havuzbaşı Sokak 117 pafta, 769 ada, 4. parselde 26.11.1999 tarihinde edinilen 294 metrekarelik ahşap ev, aynı yer 5. parselde aynı tarihte edinilen 8/6 hissesine sahip olduğu 119 metrekarelik arsa, İstanbul Çavuşbaşı Y.Selim Mahallesi Güzelbahçede B2 vasfında tapusuz arazi olduğu kabul edilip miras kaldığı ileri sürülen 5000 metrekarelik arsa ve bu arsa üzerinde 31.12.1999 tarihinde yapılan üç adedi 300 metrekare, bir adedi 180 metrekare olan betonarme binalar, emekli olmadan önce 11.9.2002 tarihinde 2 milyar lira karşılığı hissesinin –ki sermaye artırımı sonucu 23.12.2002 itibariyle 400 milyar liraya çıkmıştır- yüzde kırkına ortak olduğu Görkem Denizcilik A.Ş.deki

¹⁷⁸ Akipek ve Akıntürk, 2009: 32.

¹⁷⁹ Sökmen, 2011: 133.

ortaklığı ile 1998 yılından itibaren çeşitli bankalarda milyarlarca liralık ve yüz bin doları aşan hesap hareketleri ve emekliliğinden beş ay sonraki tarih itibariyle Takasbank'ta çeşitli menkul kıymet şirketlerinde 6 ayrı hesapta 3,5 trilyon lirayı aşkın hisse senetlerini bildirmediği gibi, edinim tarihi dosyadan belli olmamakla birlikte eşi Şadıman Cantez'e miras kaldığı belirtilen İstanbul Fatih Haydar Mahallesi 1007 ada, 43 parselde hisseli 41 metrekairelik arsa, Unkapanı'nda yarı hisseli bir apartman dairesi ve Görkem Denizcilik A.Ş. deki hissesini de bildirmediği, böylece dört yıl içinde verdiği üç ayrı mal bildiriminde gerçeğe aykırı bildirimlerde bulunduğu sabit olduğu halde dosyada mevcut üç ayrı bilirkişi raporundan "sanığın her yıl muntazaman mal beyanında bulunduğu ve mal varlığındaki değişimleri de beyan ettiği" yönünde dosyayla uyuşmayan, afaki bilgiler içeren 7.2.2006 tarihli rapora itibar edilerek delil yetersizliği ve unsurları itibariyle suçun oluşmadığından bahisle beraat kararı verilmesi,

...Dosyada mevcut soruşturma raporları ve ekleriyle tespit edilen sanık ve ailesine ait malvarlıklarının edinim şekilleri, gerektiğinde vergi kayıtları, şirket sermayeleri de araştırıldıktan sonra nasıl ve ne şekilde edinildiği konularında, suç tarihinin malların edinim tarihleri olacağı da gözetilerek savunma doğrultusunda biri bankacı, biri yeminli mali müşavir veya hesap uzmanı ve biri de sanığın yaşam tarzına ve sosyal seviyesine göre harcamaları ile yasal gelirlerini karşılaştırıp, tasarruflarını hesaplayabilecek kişi olmak üzere seçilecek üç kişilik bilirkişi heyetinden alınacak rapora göre, sanığın malvarlığı ile yasal ve genel ahlaka uygun gelirleri karşılaştırılarak edinimlerinin tamamının veya bir kısmının haksız mal edinme niteliğinde olup olmadığı tespit edilerek karar verilmesi gerekirken, dosyayla uyuşmayan, afaki bilgiler içeren 7.2.2006 tarihli rapora itibar edilerek delil yetersizliği ve unsurları itibariyle suçun oluşmadığından bahisle eksik soruşturma sonucu yazılı şekilde beraatına"¹⁸⁰ şeklinde karar verildiği görülmüştür. Yargıtay'ın ilgili dairesinin vermiş olduğu bu kararda ve birçok kararında ilgilinin, haksız mal ediniminde bulunup bulunmadığının tespiti bakımından üçlü bilirkişi heyeti oluşturularak inceleme yaptırılması ve neticesine göre karar verilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

2.1.3.2. Para ve Para Hükmündeki Kıymetli Kâğıtlar

Mal bildiriminde bulunmakla yükümlü olan kişi kendisine, eşine ve velayeti altında bulunan çocuklarına ait olan para ve para hükmündeki kıymetli kâğıtlarla ilgili net aylık tutarının beş katından fazla değer ve tutarındakiler ile ilgili konularda beyanda bulunmak zorundadır.

¹⁸⁰ www.uyap.gov.tr/yargitay içerik ile arama/ (erişim tarihi: 13.01.2018).

Para, Devletçe bastırılan üzerinde değeri yazılı kâğıt veya metalden ödeme aracıdır¹⁸¹. Para hükmündeki kıymetli kâğıt ise piyasalarda para olarak kullanılabilen, üzerinde hak yazılı olan belgedir. Nakit para, yurtiçindeki veya yurt dışındaki bankalar ile özel finans kuruluşlarında bulunan para, döviz, banka mevduatı veya menkul değerlerin beyan edilmesi gerekir¹⁸².

Ayrı ayrı para ve para hükmündeki kıymetli kâğıtları, net aylığının beş katından az, ancak toplamı net aylığının beş katından fazla olması durumunda mal bildirimine konu edilmesi gerekmektedir.

Para ve para hükmündeki kıymetli kâğıtların beyan tarihindeki değerleri esas alınmak suretiyle bildirimine konu edilir.

Yargıtay C.G.K.'nun 30/05/2006 tarih 2005/173 Esas, 2006/145 Karar sayılı kararında "Sanığın kardeşi ...'nin, aynı tarihlerde kendi tasarrufu olan 700-800 milyon ve 1994 yılında emekli olduğunda da 700 milyon lira verdiğine ilişkin beyanının da doğru bulunmadığı, daha önce açıklandığı gibi 1002-1994 yılları arasında nemalandırılmaya başlayan miktarın 530 milyon lira civarında bulunması, öte yandan 1990-1991 yıllarında birikimi olan 700-800 milyon lirayı verdikten yaklaşık 2,5 yıl sonra emekli olduğu 1994 yılında 700 milyon lirayı sanığa verdiğini açıklamasına rağmen, adı geçen emekli olduğu 14.07.1994 tarihinde toplam 274.100.209 lira aldığı anlaşılmış olup, bu sürede almış olduğu bu miktarı 700 milyon liraya tamamlamasının olanaksız olduğu, kaldı ki, söz edilen tarih ve yakın süreler içinde belirtilen miktarda herhangi bir paranın tasarruf sistemine dahil olmadığı, bu nedenle ifadelerinin gerçeği yansıtmadığı; Sanığın eşinin anlatımlarının da gerçeğe uymadığı, sanığın anlatımları ile çeliştiği; çünkü, eşinin altınların bozdurulduğundan söz etmesine karşılık, sanığın ise 4 milyar lira civarında değeri bulunan ziynet eşyasının bulunduğunu bildirdiği; Bütün bunlara göre, 1990-1991 yıllarında sanığın babası tarafından verildiği iddia olunan 11 milyar lira ile yakınları tarafından bu miktara yapılan ilaveler ile son tasarruf rakamına ulaşılmadığı, 18.12.1992 tarihinde yatırılıp işletilmeye başlanılan 35 milyon liradan başlamak suretiyle, 18.12.1992-1994 Haziran ayına kadar peyder pey yatırılmış olan 530 milyon lira, 1994 yılı Haziran, Ekim ve Kasım aylarındaki yaklaşık 4 milyar lira, 10.12.1997-16.09.1998 tarihleri arasında 150 milyar lira ve 1999 yılı içinde de 100 milyar lira civarındaki naktin dışarıdan sisteme sokularak sağlandığının anlaşıldığı; Bu itibarla, sanığın ifadelerinde samimi olmadığı, doğru beyanda bulunmadığı, avukatından almış olduğu hukuki yardıma göre açıklama yaptığı, belirlenen değere ulaşımı sağlayacak beyanların verilmesi hususunda yakın çevresinin çaba sarfettiği, ancak bu ifadeler ile

¹⁸¹ <http://www.tdk.gov.tr/> (erişim tarihi 13.01.2018).

¹⁸² Sökmen, 2011: 146.

gerçeğin gizlenmeye çalışıldığı kanaatine varıldığı; Sonuç olarak, sanığın saptanmış olan tasarrufunu mal bildirimlerinde göstermeyip gizlemeye çalıştığı, son durum olarak belirlenen ve bloke edilen miktarlara ulaşmayı sağlayan ana paranın, sanık ve yakınlarının beyan ettiğinin aksine, onlar tarafından işletilmek üzere verilmeyip, 1992 yılından başlamak üzere işletilmeye başlanılan ve artan birikimin tekrar tekrar devreye sokulması yanı sıra, sisteme dışarıdan yapılan büyük miktarlardaki ilavelerle oluştuğu, işletim zinciri içine sonradan dahil olan miktarlar olduğu kadar sistemden çekilen paraların da yekun teşkil ettiğinin belirlendiği, Devlet memuru sıfatını taşıyan sanığın bu denli bir tasarrufa ulaşmış olmasının hayatın olağan akışına uymadığı, mal varlığının geliriyle uyumlu bulunmadığı sonucuna varıldığı belirtilmiştir”¹⁸³ şeklinde karar verildiği görülmüştür.

Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 15/10/2008 Tarih 2006/13770 Esas, 2008/19344 Karar sayılı kararında “Tüm dosya kapsamına göre, şüpheli Temel Doğangün ile birlikte eşi Canan Doğangün ve kardeşi Nuran Doğangün adlarına İmar Bankasında 21, Vakıfbank da 7, Tekfen bank da 5 ve Pamukbank da 3 adet olmak üzere toplam 36 adet farklı hesap bulunduğu, bahsedilen hesaplardaki mali varlık toplamının 2003 yılı Mart ayı sonu itibarıyla 251.074 USD ve 72 milyar Türk lirası olup, bahsedilen tarih itibarıyla 397 milyar Türk lirasına tekabül ettiği, bu miktarın Temel Doğangün'ün geliriyle mütenasip olmayıp, kaynağının tam olarak tespit edilemediği gibi Adalet Başmüfettişi tarafından 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu uyarınca, kendisi ve eşinin mal beyanını bildirmesi 05/04/2004 tarihli yazı ile talep edildiğinde adı geçen Temel Doğangün'ün 397 milyar Türk lirasının 80 milyar Türk lirasını bildirdiği halde, geriye kalan miktarını ise soruşturmayı yürüten Adalet Başmüfettişine bildirmediği gibi, muhtelif tarihlerde Bakanlığa verdiği mal bildirim beyannamelerinde de göstermediği cihetle, mevcut delillerin tartışılması ve değerlendirilmesinin son soruşturma aşamasında davayı görececek olan mahkemeye ait bulunduğu gözetilmeksizin yazılı şekilde karar verilmesinde isabet görülmemiş ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 309. Maddesi uyarınca anılan kararın bozulması lüzumu kanun yararına bozmaya atfen ihbar olunmuş bulunmakla Türk Milleti adına gereği görüşüldü:

Mahkemece yaptırılan, konusunda uzman üç kişilik bilirkişi heyeti tarafından düzenlenen rapor esas alınmak suretiyle verilen karar usul ve yasaya uygun bulunduğu cihetle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın Kanun Yararına Bozma isteminin REDDİNE”¹⁸⁴ şeklinde karar verildiği görülmüştür.

¹⁸³ www.uyap.gov.tr/yargitay içerik ile arama/ (erişim tarihi: 22.03.2018).

¹⁸⁴ www.uyap.gov.tr/yargitay içerik ile arama/ (erişim tarihi: 22.03.2018).

2.1.3.3. Hisse Senedi ve Tahviller

Mal bildiriminde bulunmakla yükümlü kişi kendisine, eşine ve velayeti altında bulunan çocuklarına ait olan hisse senedi ve tahvillerinin net aylık tutarının beş katından fazla değer ve tutarındakileri ile ilgili beyanda bulunmak zorundadır.

Hisse senedi; Anonim ortaklıklar tarafından çıkartılan belirli ortaklık sermayesine katılma payını temsil eden, yasal şekil şartlarına uygun olarak düzenlenmiş kıymetli evraktır. Hisse senetleri nama ya da hamiline yazılı olarak çıkartılabilir¹⁸⁵.

Tahvil; “cins değiştirme”, “çevirme”, “dönüştürme”¹⁸⁶ gibi anlamların yanı sıra Devletin, ortaklıkların veya kurumların borç sağlamak amacı ile çıkarttıkları senetler; ihraç vadesi bir yıldan uzun menkul kıymet anlamına da gelmektedir¹⁸⁷. 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 420. maddesinde Tahvil “anonim şirketlerin ödünç para bulmak için itibari kıymetleri eşit ve ibareleri aynı olmak üzere çıkardıkları borç senetleri” olarak tanımlamıştır.

Ayrı ayrı hisse senedi ve tahviller net aylığının beş katından az ancak toplamı beş katından fazla olması halinde bu hisse senedi ve tahvillerin mal bildirimine konu edilmesi gerekmektedir.

Hisse senedi ve tahvillerin beyan tarihindeki değerleri esas alınmak suretiyle bildirimde konu edilir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun 30/05/2006 Tarih 2005/173 Esas 2006/145 Karar sayılı kararında: “... Saniğin mal bildirim formları incelendiğinde; 14.08.1976 tarihli : Çankırı-Karamürsel k. G.menkul ve Kredi Yurtlar Kurumuna 1971-72-73 yıllarına ait borcunun taksit halinde ödendiği (borç) hanesinde yazılı olduğu, Sonraki tarihsiz bildirimde sadece yukarıdaki g.menkulün yazıldığı,23.06.1982 tarihli bildirimde, g.menkulün yer almadığı ve eşine ait verasetten gelme Ankara Altındağ semtinde bir dairenin beyan edildiği, 06.02.1985 yıllı beyannamede: 1982 ye ek olarak Antalya’da 3 adet arsa, hisse senedi, altın eşyalar, **tahvil** ve eşi adına otomobilin beyan edildiği,19.09.1988 de alım ve satım ve değişmelerin devam ettiği,28.12.1989 da diğerlerinin yanında kızının doğum ve yaş günlerinde takılan bilezik-kolye, çeşitli miktarda para, kendisine ait **tahvil**, hisse senedi, babadan kalan para,01.03.1992 tarihinde 1992 model Doğan marka otomobil (52 milyon), 02.04.1993 tarihinde 1993 model Opel marka otomobil (170 milyon),23.01.1995 de eşi adına ev (Maltepe-Ank.), kendi adına kooperatif evi (Antalya), 2 arsa, kendine ait Opel marka araç, eşinin ziynet eşyaları,29.02.1996 tarihinde Opel marka araç satılarak yerine yeni Opel marka araç satın alındığı, bu yön ve tarz artarak devam eden beyanlar.

¹⁸⁵ www.baskent.edu.tr/~gurayk/islefinhissebonospktanimplari.doc/ (erişim tarihi: 22.03.2018).

¹⁸⁶ Türkçe Sözlük (TDK), 2010: 2246.

¹⁸⁷ Yılmaz, 2011: 1312.

Ankara 11. Asliye Ceza Mahkemesinin 12.09.2002 gün ve 12-658 sayılı kararının;

a- Sanığın hangi mal varlığını hangi tarihte edindiği, edindiği tarihlere göre bunların kaynağının açıklanıp açıklanamadığı ve geliriyle uyumlu olup olmadığı, bunların sonucuna göre de hangilerinin haksız mal edinme, hangilerinin yasal mal edinme olduğu hususlarının hiçbir kuşkuyla yer vermeyecek şekilde belirlenmesi,

b- Dosya içerisine giren ve herhangi bir işleme tabi tutulmayan ikinci soruşturma raporu C.savcılığına gönderilerek, sanığın sonradan belirlenen bu eylemi ile ilgili dava açılması halinde davaların birleştirilmesi, sanığın bütün eylemleri bir arada değerlendirilmek suretiyle hukuki durumunun tayin ve takdir edilmesi,

c- Öncelikle haksız mal edinme tarihleri belirlendikten sonra, yukarıda açıklanıp kabul edilen ilkeler doğrultusunda bu haksız mal edinmelerin aynı suç işleme kararı altında olup olmadığı, sanık hakkında zincirleme suç hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı ve buna bağlı olarak da dava zamanaşımı süresinin saptanması suretiyle soruşturmanın genişletilmesi için hükmün BOZULMASINA,¹⁸⁸ şeklinde karar verildiği görülmüştür. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun vermiş olduğu bu kararda, ilgilinin kazanımlarının haksız mal edinimi kapsamında olup olmadığının tespiti bakımından gerekli araştırma ve soruşturmanın yapılarak her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delillerin bulunması halinde mahkûmiyet kararı verilmesi ayrıca haksız edindiği iddia edilen malların aynı suç işlenmesi icrası kapsamında olup olmadığının tespiti ile zincirleme suç hükümleri bakımından değerlendirme yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

2.1.3.4. Altın ve Mücevherat

Mal bildiriminde bulunmakla yükümlü kişi kendisine, eşine ve velayeti altında bulunan çocuklarına ait olan altın ve mücevheratını net aylık tutarının beş katından fazla değer ve tutarındakileri ile ilgili beyanda bulunmak zorundadır.

Ayrı ayrı altın ve mücevheratını net aylığının beş katından az ancak toplamı beş katından fazla olması durumunda bu altın ve mücevheratını bildirimine konu edilmesi gerekmektedir.

Altın ve mücevheratın, beyan tarihindeki değerleri esas alınmak suretiyle bildirimine konu edilir.

Yargıtay 19.Ceza Dairesi 01/03/2017 Tarih ve 2007/88 Esas, 2074/170 Karar sayılı kararında” ...Kadıköy Belediyesinde Destek Hizmetleri müdür yardımcısı olarak görev yapan sanık hakkında Kadıköy Cumhuriyet Başsavcılığının 2009/64601 soruşturma sayılı dosyasın

¹⁸⁸ www.uyap.gov.tr/yargitay içerik ile arama/ (erişim tarihi: 22.03.2018).

da 04/10/2011 tarihinde ikametinde yapılan aramada Ziraat Bankası Suadiye Şubesi'ne ait kasa anahtarının bulunması üzerine, bahse konu kasada yapılan aramada 3 ayrı kesenin içinde birinci kesede 375 adet cumhuriyet altını, ikinci kesede 80 adet cumhuriyet altını, 12 adet çeyrek altın ve bir adet alyans ile birinci kesede küçük bir not kağıdında üzeri çizili “Sabri 355” yazılı bir not kağıdı bulunmuştur. Ayrıca sanık hakkında ihaleye fesat karıştırma, rüşvet almak ve vermek suçlarından Kadıköy 2. Ağır Ceza Mahkemesine açılmış bir davanın bulunduğu dosya kapsamından anlaşılmış olup ihaleye fesat karıştırma, rüşvet almak ve vermek suçlarından görülmekte olan davanın akıbeti araştırılması, sonucuna göre de,... suç tarihinin malların edinim tarihleri olacağı da gözetilerek, sanığa ait maaş, ikramiye, ek ödeme gibi kamu görevlisi olduğu döneme ilişkin gelirler, hisse senetleri, hazine bonosu, döviz, ziynet eşyası, gayrimenkul (arsa, tarla ve daireler), banka hesapları, otomobil ve kira gelirleri gibi malvarlıklarının edinim tarihleri ve ne şekilde edinildiğinin tespiti, mal varlıklarındaki aktif ve pasiflerin birlikte değerlendirilmesi amacıyla biri bankacı, biri yeminli mali müşavir veya hesap uzmanı ve biri de sanığın aile fertleriyle birlikte yaşam tarzına, mesleki durumuna ve sosyal seviyesine göre (yiyecek, giyecek, kira, eğitim, telefon faturaları, kredi kartı gibi) harcamaları ile yasal gelirleri yönünden denetime imkan verecek şekilde karşılaştırma yapabilecek uzman kişiden oluşacak bilirkişi heyetinden rapor alınarak bir karar verilmesi gerekirken dava konusu olan 3628 Sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'nun 12. maddesine aykırılık suçu ile ilgisi bulunmayan gerekçe ile eksik kovuşturma yapılmak suretiyle karar verilmesi, Bozmayı gerektirmiş ve katılan vekilinin temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görüldüğünden, hükmün 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nın 321. Maddesi uyarınca, tebliğ nameye aykırı olarak BOZULMASINA”¹⁸⁹ şeklinde karar verildiği görülmüştür. Yargıtay'ın ilgili dairesinin vermiş olduğu bu kararda, ilgilinin evinde yapılan aramada ele geçirilen malvarlıkları ile ilgili olarak münferiden değerlendirme yapılmaması, ilgili hakkında yürütülen diğer kovuşturma dosyası ile birlikte değerlendirilmesi, söz konusu mal varlıklarının haksız kazanım olup olmadığının tespit bakımından bilirkişi incelemesi yapılması ve sonucuna göre karar verilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

¹⁸⁹ www.uyap.gov.tr/yargitay içerik ile arama/ (erişim tarihi: 14.01.2018).

2.1.3.5. Her Türlü Kara, Deniz ve Hava Taşıt Araçları

Mal bildiriminde bulunmakla yükümlü kişi kendisine, eşine ve velayeti altında bulunan çocuklarına ait olan her türlü kara, deniz ve hava taşıt araçları net aylık tutarının beş katından fazla değer ve tutarındakileri ile ilgili beyanda bulunmak zorundadır.

Otomobil, karavan, gemi, helikopter, uçak mal bildirimine konu her türlü kara, deniz ve hava taşıt aracı olarak kabul değerlendirilir¹⁹⁰.

Ayrı ayrı her türlü kara, deniz ve hava taşıt araçları net aylığının beş katından az ancak toplamı net aylığının beş katından fazla olması halinde mal bildirimine konu edilmesi gerekmektedir.

Her türlü kara, deniz ve hava taşıt araçları beyan tarihindeki değerleri esas alınmak suretiyle bildirimine konu edilir.

Yargıtay 7.Ceza Dairesi 11/10/1999 Tarih ve 1999/9424 Esas, 1999/10212 karar sayılı kararında “Sanığın vermiş olduğu mal bildirimlerinde göstermediği iddia edilen, Ankara Gaziosmanpaşa semtindeki dairesinin iktisap tarihi ile evin kimin adına kayıtlı olduğunun tapu sicil kayıtlarından yoklanarak belgelerin dosyaya eklenmesi gerektiğinin gözetilmemesi, Sanık tarafından verilen her üç beyannamede de 1 adet Mercedes marka araç gösterilmiş olup beyan dışı bıraktığı iddia edilen ... plakalı Toros marka ve ... plakalı Opel Vectra marka araçların sanık adına 1996 yılında tescil edildiği ve bu nedenle 1994-1995 yıllarına ait mal bildirimlerinde gösterilmesinin mümkün olamayacağı ve oğlu ... adına 5.2.1996 tarihinde tescil edilen ... plakalı Mercedes marka aracın ise bu tarihte reşit olan oğlu adına kayıtlı bulunması nedeniyle beyan zorunluluğu bulunmadığının nazara alınmaması, Hükmün gerekçesinde sanığın 1994 yılında Belediye Başkanı seçildiği sırada 17-18 milyar lira değerinde Türk parası, yabancı para ile menkulünün bulunduğu açıklanmış ise de buna ilişkin delillerin (banka kayıt ve belgelerin) nelerden ibaret bulunduğu denetime olanak verecek şekilde gösterilmemesi, Sanık ve eşi adına kayıtlı bulunan gayrimenkullerden hangi gayrimenkullerin bildirilmediği hususunun her türlü denetime olanak verecek şekilde tesbit edilmeden eksik araştırmaya dayalı olarak yazılı şekilde hüküm tesisi, yasaya aykırıdır”¹⁹¹ şeklinde karar verildiği görülmüştür.

¹⁹⁰ <http://www.odevustam.com/kara-hava-ulasim-araclari-nelerdir/> (erişim tarihi: 23.03.2018).

¹⁹¹ Sökmen, 2001: 191.

2.1.3.6. Ziraat Makineleri

Mal bildiriminde bulunmakla yükümlü kişi kendisine, eşine ve velayeti altında bulunan çocuklarına ait olan ziraat makineleri net aylık tutarının beş katından fazla değer ve tutarındakileri ile ilgili beyanda bulunmak zorundadır.

Traktör, biçerdöver, pulluk, rotavatör, ekim makinesi, sıra arası çapa makinesi, gübre serpmek makinesi, toprak burgusu bildirim konusu edilmesi gereken ziraat makinaları olarak kabul edilir¹⁹².

Ayrı ayrı ziraat makineleri, net aylığının beş katından az ancak toplamı net aylığının beş katından fazla olması halinde bu ziraat makinelerinin bildirim konusu edilmesi gerekmektedir.

Ziraat makinelerinin beyan tarihindeki değerleri esas alınmak suretiyle bildirim konusu edilir.

2.1.3.7. İnşaat ve İş Makineleri

Mal bildiriminde bulunmakla yükümlü kişi kendisine, eşine ve velayeti altında bulunan çocuklarına ait olan inşaat ve iş makineleri net aylık tutarının beş katından fazla değer ve tutarındakileri ile ilgili beyanda bulunmak zorundadır.

İnşaat vinci, beton vibratör, perdah, betoniye, kompaktör, asfalt kesme, harç arabası, tuğla sepeti, kalıp kelepçesi, demir kesme-bükme makinesi, dozer, ekskavatör, greyder, skreyper, yükleyici (loder), silindir, boru döşeyici vs. bildirim konusu inşaat ve iş makineleri olarak kabul edilir¹⁹³.

Ayrı ayrı inşaat ve iş makineleri net aylığının beş katından az ancak toplamı net aylığının beş katından fazla olması halinde bu ziraat makinelerinin bildirim konusu edilmesi gerekmektedir.

İnşaat ve iş makinelerinin beyan tarihindeki değerleri esas alınmak suretiyle bildirim konusu edilir.

2.1.3.8. Hayvanlar

Mal bildiriminde bulunmakla yükümlü kişi kendisine, eşine ve velayeti altında bulunan çocuklarına ait olan hayvanları ile ilgili net aylık tutarının beş katından fazla değer ve tutarındakileri ile ilgili beyanda bulunmak zorundadır.

¹⁹² <http://www.nkfu.com/tarim-makineleri-nelerdir/> (erişim tarihi: 22.03.2018).

¹⁹³ <http://www.operatorluksurucukursu.com/ismakinalaritur/> (erişim tarihi: 22.03.2018).

İnsanlar gibi hareket edebilen ve nefes alıp verebilen canlılara verilen ortak isimdir¹⁹⁴. Keçi, sığır, tavuk, hindi, balıklar, arı vs. bildirilmesi gerekli hayvanlar olarak kabul edilir.

Ayrı ayrı hayvanlar net aylığının beş katından az ancak toplamı net aylığının beş katından fazla olması halinde bu hayvanların bildirimine konu edilmesi zorunludur.

Hayvanların, beyan tarihindeki değerleri esas alınmak suretiyle bildirimine konu edilir.

2.1.3.9. Koleksiyon

Mal bildiriminde bulunmakla yükümlü kişi kendisine, eşine ve velayeti altında bulunan çocuklarına ait olan koleksiyonlar ile ilgili net aylık tutarının beş katından fazla değer ve tutarındakileri ile ilgili beyanda bulunmak mecburiyetindedir.

Koleksiyon; boş vakitleri değerlendirme amacı güdüp, öğrenme veya yarar sağlama zevk alma amacıyla toplanmış, biriktirilmiş ve özelliklerine göre bölümlendirilmiş benzeri veya türdeş şeylerin tümüne¹⁹⁵ denir. Hatıra para, fotoğraf, saat, eski para vs. bildirilmesi gereken koleksiyonlar olarak kabul edilir.

Ayrı ayrı koleksiyonlar net aylığının beş katından az ancak toplamı net aylığının beş katından fazla olması halinde bu koleksiyonların bildirimine konu edilmesi gerekmektedir.

Koleksiyonların, beyan tarihindeki değerleri esas alınmak suretiyle bildirimine konu edilir.

2.1.3.10. Ev Eşyaları

Mal bildiriminde bulunmakla yükümlü kişi kendisine, eşine ve velayeti altında bulunan çocuklarına ait olan ev eşyaları ile ilgili net aylık tutarının beş katından fazla değer ve tutarındakileri ile ilgili beyanda bulunmak mecburiyetindedir.

Bildirimine konu edilmesi gerekli ev eşyalarına; antika eşyalar, kıymetli elektronik cihazlar ve tablolar örnek gösterilebilir.

Antika eşya; Az bulunan özelliklere sahip, maddi değeri bulunan eski eşya demektir. Fakat her üzerinden uzun yıllar geçmiş eski eşya da antika sayılmaz. Antikalar belli bir tarihsel döneme veya ünlü bir kişiye ait olabilir. Eski gümüş, taş plak, madalya, mobilyalar, halı, radyo vs. antika eşya olarak kabul edilebilir¹⁹⁶.

¹⁹⁴<http://www.nenedirvikipedi.com/tarim-ve-hayvancilik/hayvan-nedir-hayvanlar-kaca-ayrilir-murgali-ve-omurgasiz-hayvanlara-ornekler-6582.html/> (erişim tarihi: 22.03.2018).

¹⁹⁵<https://www.google.com.tr/koleksiyon+ne+demek/> (erişim tarihi: 22.03.2018).

¹⁹⁶<https://tr.wikipedia.org/wiki/Antika/> (erişim tarihi: 22.03.2018).

Kıymetli tablo; Değerli ressamların yaptığı tablolarla denir. Örnek olarak Fransız ressam Paul Cezanne'ın 1892 tarihli 'Kâğıt Oyuncuları' tablosu, İngiliz ressam Francis Bacon'un 1969 yapımı Lucian Freud Üçlemesi¹⁹⁷

Kıymetli Elektronik cihaz; her elektronik cihaz olamamakla birlikte belirli bir önem taşıyan ve ev eşyası olarak kullanılan elektronik ve dijital eşyalara denir.

Ayrı ayrı ev eşyaları net aylığının beş katından az ancak toplamı net aylığının beş katından fazla olması halinde bu ev eşyalarının bildirimine konu edilmesi gerekmektedir.

Örneğin yeni evlenen ve mal bildiriminde bulunmak zorunda olan kamu görevlisinin almış olduğu ev eşyaları (televizyon, buzdolabı, koltuk takımı vb.) tek başına almış olduğu net aylığın beş katından az olmasına rağmen toplam tutarları net aylığının beş katından fazla olması durumunda bildirimine konu edilmesi gerekir. Bu eşyaların kim tarafından ve nasıl alındığı (peşin, taksit, kredi kartı vb.) bir önemi yoktur.

Ev eşyalarının, beyan tarihindeki değerleri esas alınmak suretiyle bildirimine konu edilir.

2.1.3.11. Diğer Taşınır Mallar

Mal bildiriminde bulunmakla yükümlü kişi kendisine, eşine ve velayeti altında bulunan çocuklarına ait olan diğer taşınır malları ile ilgili net aylık tutarının beş katından fazla değer ve tutarındakileri ile ilgili beyanda bulunmak zorundadır.

Ateşli silah, kılıç, kamera, fotoğraf makinesi, telefon, tablet vs. diğer taşınır mallara örnektir.

Ayrı ayrı diğer taşınır mallar net aylığının beş katından az ancak net aylığının beş katından fazla olması halinde bu diğer taşınır malları bildirimine konu edilmesi gerekmektedir.

Diğer taşınır malların, beyan tarihindeki değerleri esas alınmak suretiyle bildirimine konu edilir.

Yargıtay 7.Ceza Dairesi 15/11/2006 Tarih ve 2005/1 Esas, 2006/1 karar sayılı kararında “Sanığın, 30.4.1985 tarihli mal beyanında; 2.400.000 T. para, 300.000 TL değerli bilezik ve iki tabanca, 21.5.1990 tarihli mal beyanında; Dikmen’de 40.000.000 TL değerli ev, 6.000.000 TL para, 3.600.000 TL değerli 10 adet bilezik, iki adet tabanca, 24.8.1993 tarihli ek mal beyanında; 215.000.000 TL değerinde Etlik’te daire, 8.7.1994 tarihli ek mal beyanında; 175.000.000 TL, 1993 model Renault Broadvay marka araç, 6.1.1995 tarihli mal

¹⁹⁷ <https://www.dunya.com/foto-galeri/kultur-sanat/dunyanin-en-pahali-tablolari-galeri-43238?page=6/> (erişim tarihi: 14.01.2018).

beyanında; Etlik'te ve Dikmen'de daire, 1993 model Broadway araç, 50.000.000 TL para, 10 adet bilezik, iki adet tabanca, 25.1.2000 tarihli mal beyanında; Etlik ve Dikmen'de daire, 1993 model Broadway araç, iki tabanca, 23.8.2000 vadeli 1.480.000.000 TL'lik hazine bonusu, 19.4.2000 vadeli 5.325.000.000 TL'lik hazine bonusu, 2100 USD, 10 adet altın bilezik, 5.3.2004 tarihli ek beyanında; 2.3.2004 edinme tarihli 42.500.000 TL değerli 2004 model Opel Astra marka otomobil, 18.1.2005 tarihli beyanında; Dikmen ve Etiler'de daire, Opel Astra marka otomobil, iki tabanca, 3.10.2005 vadeli 125.000.000.000 TL'lik hazine bonusu, 20 adet altın bilezik bildirimlerinde bulunduğu 14.2.2005 tarihli müfettişliğe verdiği mal beyanında; Çankaya ve Keçiören'de daire (1986 ve 1993 edinme tarihli) Opel marka araç, iki tabanca 3.10.2005 vadeli 125.000.000.000 TL'lik hazine bonusu ve 20 adet bilezik bildirmiştir. Sanığın bir oğlunun 12.10.1998 tarihinden itibaren bir şirkette çalıştığı, net maaşının 2004 yılı Eylül ayı itibariyle 608.620.000 TL olduğu, diğer oğlunun Bursa Belediyesinde veteriner hekim olarak görev yaptığı 2004 yılı Ekim ayı itibariyle net maaşının 854.639.000 TL olduğu, gelininin ise 2004 yılı Aralık ayı net maaşının 474.000.000 TL olduğu dosyada mevcut evrakla anlaşılmıştır. Sanığın oğullarından ... tarafından 15.3.2004 tarihinde satın alınan Bursa Orhangazi İlçesi Hüdavendigâr mahallesi ... parselde kayıtlı taşınmaz ve diğer oğlu ... tarafından 10.11.2004 tarihinde satın alınan Bursa Orhangazi ilçesi Çekirge mahallesi ... parsele ait tapu kayıtları dosyada mevcut olup sanık bu dairelerin bir miktarının kendi parası bir miktarının oğullarının tasarrufuyla 18 milyar ve 73 milyara satın alındığını belirtmiştir. Sanığın bankalardaki hesaplarına ait tüm kayıtlar celp olunmuştur. Dairemizce tayin edilen üç kişilik-bilirkişi heyeti sundukları 7.8.2006 tarihli raporlarında; ... 2000-2005 yılları arasında banka kredisi gibi bir borçlanma olmaksızın mal varlığında meydana gelen kayda değer artışa rağmen bu artış ve harcamalarının kaynak olarak gösterdiği (kendisinin ve çocuklarının maaşları ile iki evin kira bedelleri ve bankadaki paraların faizi) gelirlerinin birikim ve harcamaları ile orantılı olduğu, edinimlerinin haksız mal edinme niteliğinde oluşmadığı kanaatini bildirmişlerdir. Sanığın üzerine atılı müşnet suçu işlediğine dair dosyada iddiadan başka mahkumiyeti için yeterli kesin ve inandırıcı delil elde edilemediğinden BERAATİNE¹⁹⁸ şeklinde karar verildiği görülmüştür. Yargıtay'ın ilgili dairesinin vermiş olduğu bu kararda, ilgilinin mal bildirimine konu ettiği kazanımlarının, kaynak olarak gösterdiği gelirleri ve harcamaları ile uyumlu olup olmadığının tespiti konusunda üç kişilik bilirkişi heyetinden alınan raporun yeterli olduğu ifade edilmiştir.

¹⁹⁸ Sökmen, 2001: 181.

2.1.3.12. Hakları

Mal bildiriminde bulunmakla yükümlü kişi kendisine, eşine ve velayeti altında bulunan çocuklarına ait olan hakları ile ilgili net aylık tutarının beş katından fazla değer ve tutarındakileri ile ilgili beyanda bulunmak zorundadır.

Mal Bildirimine konu haklar; ihtira beratı, patent, alâmetifarika ve telif haklarıdır.

İhtira beratı: 1879 tarihli İhtira Berat'ı Kanunun 1. maddesi “Sanatlara ve sanayie dair her çeşit buluşlar ve keşifler ve düzeltmelerden yararlanma hakkı, buluş sahibine, keşifte bulunana veya düzeltmeyi yapana aittir ve bu yararlanma hakkı, aşağıda belirtilen süreler ile kayıtlı olmak üzere Devletçe belge verilmek suretiyle onaylanır” şeklinde olup ihtira beratını düzenlemiştir.

Patent: Sanayiye uygulanabilen, yeni ve tekniği bilinene durumun ötesinde uygulanabilen ve buluş üzerindeki hakları güvence altına alan buluş belgesidir¹⁹⁹. Türkiye’de patent verme yetkisi, Türk Patent Enstitüsü’ne aittir.

Alâmetifarika: 1888 tarihli Alâmeti Farika Nizamnamesinde, alâmetifarika; mamulat ve eşyanın imal olunduğu mahallin veya fabrikanın ya da bunları imal edenlerin veya ticaret zımnında satanların isim ve şöhret ve mevkilerini bildirmek için o şeylerin üzerine konulan isim, mühür, resim, harf, rakam, mahfaza ve saire yani temyiz ve tahsis için ittihaz kılınan her nevi işaret ve damgadır şeklinde ifade edilmiştir.

Telif hakkı: Kişinin her türlü fikri emeği ile meydana getirdiği ürünler (eserler) üzerinde hukuken sağlanan hakların tümüdür²⁰⁰, bir düşünsel eser yaratan kişinin o yapıt dolayısıyla sahip olduğu hak²⁰¹ olarak ifade edilmekle birlikte, fikir ve sanat eserleri üzerinde yaratıcısının sahip olduğu haklar şeklinde de ifade edilmiştir²⁰². Telif hakkı, fikri mülkiyet hakları türlerinden ilk akla gelen olup marka, patent vb. sınai mülkiyet haklarından farklıdır.

Ayrı ayrı hakları net aylığının beş katından az ancak toplamı net aylığının beş katından fazla olması halinde bu hakların bildirimine konu edilmesi gerekmektedir.

Hakların, beyan tarihindeki değerleri esas alınmak suretiyle bildirimine konu edilir.

2.1.3.13. Gelirleri

Mal bildiriminde bulunmakla yükümlü kişi kendisine, eşine ve velayeti altında bulunan çocuklarına ait olan gelirleri ile ilgili net aylık tutarının beş katından fazla değer ve tutarındakileri ile ilgili beyanda bulunmak zorundadır.

¹⁹⁹ Baştürk, 2010: 1.

²⁰⁰ <https://www.telifhaklari.gov.tr/Telif-Hakki-Nedir/> (erişim tarihi: 14.04.2018).

²⁰¹ Yılmaz, 1985: 792.

²⁰² Gözler, 2016:407.

Mal bildiriminde bulunmakla yükümlü olan kişinin aylık alınan ücret haricinde gelen para, kira, ücret, faiz vb. unsurlar gelirleri oluşturur.

Ayrı ayrı gelirleri net aylığının beş katından az ancak toplamı net aylığının beş katından fazla olması halinde bu gelirlerin bildirimine konu edilmesi gerekmektedir.

Gelirlerin, beyan tarihindeki değerleri esas alınmak suretiyle bildirimine konu edilir.

Yargıtay 7.Ceza Dairesi 05/04/2004 Tarih ve 2004/5450Esas, 2004/4693 karar sayılı kararında“ Sanıklar savunmalarında, haksız edindikleri iddia olunan malların kaynağı olarak, babalarından miras yoluyla intikal eden gayrimenkuller ile bunların kira geliri, yakınlarından aldıkları ziynet eşyaları, ticari faaliyetlerinden ve maaşlarından elde ettikleri kazançları gösterdikleri cihetle, sanıkların mal varlıkları ve edinilme tarihleri saptanıp, babalarından kalan servet ve bunun kardeşler arasındaki taksimi ile kendilerine ziynet eşyası verdikleri ileri sürdükleri yakınlarının gelir durumu, sahip oldukları gayrimenkullerin rayiç kira getirisinin ne olabileceği, kira ödeyen kiracılarının varsa ticari defter ve vergi kayıtları incelenip, sanıkların gelir elde ettikleri şirketlerin giderleri belirlenip karlılık durumları saptanıp, sosyal durumlarına göre yapmaları gereken harcamalarda nazara alınacak şekilde, yasal ve genel ahlaka uygun gelirleri ile sahip oldukları mallar, Sayıştay denetçilerinden oluşturulacak üç kişilik bilirkişi heyetine tespit ettirilerek, sonucuna göre hukuki durumlarının tayin ve takdiri gerekir”²⁰³ şeklinde karar verildiği görülmüştür.

2.1.4. Hediye Kavramı

Literatürde “hediye” kavramı bir kimseyi onurlandırmak, kutlamak, sevindirmek, mutlu etmek için veya anı olarak verilen şey, armağan olarak belirtilmiştir²⁰⁴. Devlet memurları bakımından ise hediye devlet memurunun, objektifliğini, karar verme aşamasını veya performansını etkileyen ya da etkileme ihtimali bulunan, ekonomik değeri olan ya da olmayan kabul edilebilir her türlü eşya ve menfaat olarak ifade edilmiştir²⁰⁵.

Mal bildiriminde bulunmakla yükümlü olan kamu görevlileri, milletlerarası protokol, mücadele veya nezaket kaideleri uyarınca veya diğer herhangi bir sebeple, yabancı devletlerden, milletlerarası kuruluşlardan, sair milletlerarası hukuk tüzelkişiliklerinden, Türk uyruğunda olmayan herhangi bir özel veya tüzelkişi veya kuruluştan; aldıkları tarihteki değeri on aylık net asgari ücret toplamını aşan hediye veya hibe niteliğindeki eşyayı aldıkları tarihten itibaren bir ay içinde kendi kurumlarına teslim etmek zorundadırlar. Ancak, yabancı devlet

²⁰³ Sökmen, 2011: 190-191.

²⁰⁴ <https://www.tdk.gov.tr/> (erişim tarihi: 14.03.2018).

²⁰⁵ Sökmen, 2011: 232.

adamları ve milletlerarası kuruluş temsilcileri tarafından verilen imzalı hatıra fotoğraflarının çerçeveleri bu madde hükümlerine dâhil değildir²⁰⁶.

657 sayılı DMK' nın 29. maddesine göre, Devlet memurlarının doğrudan doğruya veya aracı eliyle hediye istemeleri ve görevleri sırasında olmasa dahi menfaat sağlama amacı ile hediye kabul etmeleri veya iş sahiplerinden borç para istemeleri ve almaları yasaklanmıştır.

Hediye alıp vermek, insan ilişkilerinde karşılaşılan doğal bir davranış olarak kabul edilebilir. Mevzuatımıza göre ise kamu görevlilerinin, görevleri sırasında veya görevleri dışında, yerine getirdikleri hizmetler nedeniyle herhangi bir şekilde menfaat sağlamaları veya hediye almaları yasaklanmıştır.

Hediye verenin kastı bakımından, kamu görevlilerine verilen hediyeleri, menfaat beklentisi ile verilen veya verilmeyen olarak ikiye ayrılabilir.

Menfaat beklentisi olmayan hediyelerde, hediye verenin bir menfaat elde etme yönünde bir beklentisi yoktur. Örneğin, yabancı bir ülkeyi ziyaretinde bulunan Başbakana sunulan sembolik bir hediye, adli yıl açılışında yargı çalışanına verilen bir çiçek, promosyon amacıyla bayramlarda verilen kalem ve benzeri hediyeler bu kapsamda değerlendirilebilir.

Menfaat beklentisi ile verilen hediyelerde, hediye verenin, bir menfaat sağlama yönünde bir beklentisi olmaktadır. Bu niyetle verilen hediyeler genellikle sembolik olmanın ötesinde yüksek bir maddi değeri olan, belli bir menfaat sağlamayı öngören hediyelerdir. Örneğin, ilaç mümessillerinin, doktorlara kendi firmalarına ait ilaçlarını yazdırmak amacıyla onların tatil masraflarını karşılaması, ev eşyası alması, tuttuğu takımının bütün sezon maçlarının maç biletlerini hediye etmek bu kapsamda değerlendirilebilir.

Kamu görevlisinden bir menfaat sağlamak amacıyla açık bir şekilde rüşvet veremeyen kişiler, kanunu dolanarak hediye vermek suretiyle kendi işini görebilmekte ve bu şekilde kamu görevlisine de çıkar sağlamaktadırlar²⁰⁷.

2.1.4.1. Kamu Görevlilerinin Yurt İçinden Hediye Kabul Etmeleri

Kamu görevlilerinin, yurt içinde doğrudan doğruya veya dolaylı olarak hediye kabul etmeleri, görevleri sırasında olmasa dahi yerine getirdikleri görevleri nedeniyle menfaat sağlamak için hediye almaları yasaklanmıştır²⁰⁸. Kamu görevlilerinden beklenen temel prensip, çıkar amacıyla hediye almamaları, yerine getirdikleri görev sebebiyle çıkar

²⁰⁶ 3628 S. MBBRYMK, m. 3

²⁰⁷ <http://www.etikturkiye.com/etik/kam1/3MustafaLutfiSEN.pdf>. Yrd. Doç. Dr. Mustafa Lütfi ŞEN; Kamu Görevlilerini Yoldan Çıkararak Bubi Tuzakları: Hediye Ve Kişisel Kullanım Amacıyla Yapılan Bağışlar, Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi - 2010/ (erişim tarihi: 24.03.2018).

²⁰⁸ 657 S. Kanunun, m.29

sağlanmamalarıdır²⁰⁹. Mevzuatımızda neyin hediye olduğu konusunda bir tanımlama yapılmamış, hediyenin miktar veya büyüklüğü konusunda herhangi bir kıstas konulmamıştır. Bu nedenlerle sembolik olmanın ötesinde çıkar amacıyla verilen her türlü hediyenin yasaklandığı ifade edilebilir. Fakat Uluslararası ilişkilerden kaynaklanan protokol kuralları uyarınca, yabancı kişi ve kuruluşlar tarafından verilen hediyelerden, 3628 sayılı kanunun 3'üncü maddesi hükümleri uyarınca, söz konusu maddede belirtilen sınırın altında kalanlar da beyan edilir.

Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 15/6 maddesi uyarınca; a) Görev yapılan kuruma katkı anlamına gelen, kurum hizmetlerinin hukuka uygun yürütülmesini etkilemeyecek olan ve kamu hizmetine tahsis edilmek, kurumun demirbaş listesine kaydedilmek ve kamuoyuna açıklanmak koşuluyla alınanlar (makam aracı ve belli bir kamu görevlisinin hizmetine tahsis edilmek üzere alınan diğer hediyeler hariç) ile kurum ve kuruluşlara yapılan bağışlar, b) Kitap, dergi, makale, kaset, takvim, cd veya buna benzer nitelikte olanlar, c) Halka açık yarışmalarda, kampanyalarda veya etkinliklerde kazanılan ödül veya hediyeler, d) Herkese açık konferans, sempozyum, forum, panel, yemek, resepsiyon veya buna benzer etkinliklerde verilen hatıra niteliğindeki hediyeler, e) Tanıtım amacına yönelik, herkese dağıtılan ve sembolik değeri bulunan reklam ve el sanatları ürünleri, f) Finans kurumlarından piyasa koşullarına göre alınan krediler hediye alma yasağı kapsamı dışındadır.

Aynı yönetmeliğin 15/7 maddesi uyarınca ise a) Görev yapılan kurumla iş, hizmet veya çıkar ilişkisi içinde bulunanlardan alınan karşılama, veda ve kutlama hediyeleri, burs, seyahat, ücretsiz konaklama ve hediye çekleri, b) Taşınır veya taşınmaz mal veya hizmet satın alırken, satarken veya kiralarken piyasa fiyatına göre makul olmayan bedeller üzerinden yapılan işlemler, c) Hizmetten yararlananların vereceği her türlü eşya, giysi, takı veya gıda türü hediyeler, d) Görev yapılan kurumla iş veya hizmet ilişkisi içinde olanlardan alınan borç ve krediler ise hediye alma yasağı kapsamındadır.

Bu Yönetmelik kapsamına giren en az genel müdür, eşiti ve üstü görevliler, bu maddenin beşinci fıkrası ve altıncı fıkrasının (a) bendinde sayılan hediyelere ilişkin bir önceki yılda aldıklarının listesini, herhangi bir uyarı beklemeeksizin her yıl Ocak ayı sonuna kadar Kurula bildirirler²¹⁰.

²⁰⁹ Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, m. 15/1

²¹⁰ 13.04.2005 tarih ve 25785 S. Resmi Gazetede Yayınlanarak yürürlüğe giren Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, m. 15/8

2.1.4.2. Kamu Görevlilerinin Yurt Dışında Aldıkları Hediyeler

Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 15. maddesinde, 3628 sayılı Kanunun 3'üncü maddesine atıf yapılarak hediye alma ve menfaat sağlama yasağı getirilmiş olup, uluslararası ilişkilerden doğan nezaket ve protokol kuralları uyarınca, yabancı kişi ve kuruluşlar tarafından verilen hediyeler yasak kapsamı dışında değerlendirilmiştir. Kamu görevlilerinin, Türk uyruğunda olmayan herhangi bir gerçek veya tüzel kişi veya kuruluştan, yurt dışında aldıkları hediye veya hibe niteliğindeki eşyayı, değeri on aylık net asgari ücret toplamını aşması halinde, bu hediye eşyayı bir ay içinde kendi kurumlarına teslim etmek zorundadırlar²¹¹ şeklinde yer alan düzenleme uyarınca yabancı devlet, milletlerarası kuruluş ya da Türk uyruğunda olmayan herhangi bir özel veya tüzel kişi veya kuruluş tarafından devlet memuruna milletlerarası protokol, mücamele veya nezaket kaideleri uyarınca veya diğer herhangi bir sebeple verilen ve on aylık net asgari ücret limitini aşan hediyelerin kuruma teslim edilmesi gerekmektedir. Kanuni düzenleme uyarınca öngörülen limitin altındaki hediyelerin bildirilmesine gerek olmadığı halde Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 15 inci maddesi gereğince öngörülen limit altındaki hediyelerinde beyan edilmesi gerekmektedir. Buna düzenleme uyarınca herhangi bir sınırlama olmaksızın uluslararası ilişkilerde nezaket ve protokol kuralları uyarınca yabancı kişi ve kuruluşlar tarafından verilen her türlü hediyeler beyana konu edilecektir²¹².

Yabancı devlet adamları ve milletlerarası kuruluş temsilcileri tarafından verilen imzalı hatıra fotoğraflarının çerçevelerinin ise kanunun 3. maddesinin ilk fıkrasının son cümlesi uyarınca kuruma teslim edilmesin gerek yoktur. Maliye ve Gümrük Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelik uyarınca hediyelerin bedellerinin tespiti yapılır.

2.1.5. Mal Bildirimlerinin Gizliliği ve İstisnaları

2.1.5.1. Bildirimlerin Gizliliği

3628 sayılı MBRYMK' nın 9. maddesi uyarınca mal bildirimlerinin gizliliği esastır ve bildirimde bulunanın özel dosyasında saklanır. Bu konuda açıklama yapılması, bilgi verilmesi ve içeriği hakkında yayında bulunulması suç olarak düzenlenmiştir. Verilen bilginin, yapılan açıklamanın doğru olup olmaması suçun oluşmasına engel değildir, burada korunan hukuki yarar bildirimlerin gizli olmasıdır. Gizliliğin ihlali durumunda kanunun 11. maddesinde düzenlenen gerçeğe aykırı açıklama suçu oluşacaktır²¹³.

²¹¹ 3628 S. MBRYMK, m. 3

²¹² Sökmen, 2011: 246.

²¹³ Uğur, 2010: 144.

Özel kanunlardaki düzenlemeler ayrı tutulmak kaydıyla mal bildirimleri, kanunda öngörülen makam veya mercilerin bu işleri takip eden birimlerinde, varsa kişinin sicil dosyasında yoksa şahsi dosyalarında saklanması gerekir. Mal bildirimleri yönetmeliğin amir hükmü gereği kapalı zarf içerisinde verilen beyannamelerin soruşturma ve kovuşturma dışında açılmayacağı ve kutsal bir emanet gibi kapalı zarf içerisinde ve özel dosyasında saklanacağı yönünde kamuoyunda yanlış bir kanaat vardır.

Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmelik bu konuyu açıklığa kavuşturmuş olup mal bildirimlerinin gizliliği başlıklı 15 inci maddesinde; "Mal bildirimleri, 6'ncı maddede belirtilen makam veya mercilerin ilgili birimlerinde, ilgililerin varsa sicil yoksa özel dosyalarında saklanır. Mal bildirimlerinin içeriği hakkında soruşturma ve kovuşturmaya yetkili merciler dışındakilere açıklama yapılmaz, bilgi verilemez." hükmüne yer verilmiştir. 6'ncı madde ise mal bildirimlerinin verileceği mercileri düzenlenmiştir. Yönetmeliğin 18 inci maddesinin de ise; "Yeni ve ek bildirimler, 6'ncı maddede belirtilen yetkili merciler tarafından daha önceki bildirimler ile karşılaştırılır. 6'ncı maddenin (b) ve (c) bentlerinde belirtilen mercilerde toplanan mal bildirimlerinde yer alan bilgiler, Başbakanlıkça belirlenecek esaslar çerçevesinde, kamu kurumları bilgisayarlarında mevcut bilgilerle bilgisayar ortamında ve gizliliği sağlanacak şekilde karşılaştırılır. Yapılan karşılaştırma sonucunda gerçeğe aykırı bildirimde bulundukları veya haksız mal edindikleri, kaçırdıkları veya gizledikleri anlaşılanlar hakkında yetkili mercilerce Cumhuriyet Başsavcılıklarına suç duyurusunda bulunulur." hükmüne yer verilmiştir.

Bu düzenlemeler uyarınca mal bildirimlerinin karşılaştırılması gerekmekte olup, yasal bir zorunluluktur. Ancak uygulama da istisnalar dışında böyle bir karşılaştırmanın yapılmadığı ve yapılmasının da manuel uygulamalar nedeniyle imkânsız olduğu görülmektedir²¹⁴.

3628 sayılı kanunun mal bildirimlerinin gizli tutulması gerektiğini düzenleyen 9 uncu maddesi, kanunun en çok eleştirilen maddelerinden biridir. Şöyle ki, mal bildirimlerinin gizli tutularak, içerikleri hakkında açıklama yapma, bilgi verme ve yayın yapma yasağının bulunması, bildirimlerin beyanda bulunanın özel dosyasında saklanması ve uygulamada da yetkili mercilerce beyanların karşılaştırma görevini layıkıyla yerine getirilmemesi nazara alındığında haksız mal edinimleri ile başarılı bir şekilde mücadele edilemediği görülmektedir. TBMM'de kanun görüşmeleri esnasında kamu görevlilerinin kamuoyunun denetiminde olmaları ve edindikleri malları kamuoyunun denetimine sunmaları için mal bildirimlerinin gizli olması değil, aksine alenilik ilkesi uyarınca kamuya açık tutulması gerektiği aksi

²¹⁴ <https://www.memurlar.net/haber/492585/mal-beyanlari-kutsal-bir-emanet-gibi-saklanmak-zorunda-mi.html/> (erişim tarihi: 25.03.2018).

takdirde rüşvet ve yolsuzluklarla mücadele edilmeyeceği yönünde eleştiriler yapılması ve bu kapsamda birçok kanunun teklifinde bulunulmasına rağmen herhangi bir değişiklik yapılmamış kanunun olduğu hal üzerinden yasalaşmıştır²¹⁵.

2006 yılında, 3628 sayılı kanunda değişiklik yapılması konusunda gerçekleştirilen bir çalıştayda; mal bildirilerinin istisnasız bir şekilde kamuoyuna açık hale getirilmesinin bazı sıkıntılara neden olabileceği ifade edilmiştir. Örneğin, üst düzey bir bürokratin çok talep görmeyen bir sitede evi varsa, o bürokratla yakın ilişki kurmak isteyen kimselerce o siteden ev alınmak istenecek ve o sitenin değeri lüzumsuz yere artabilecek, bu durumdan rant elde etmek isteyen kişiler olabilecektir. Ayrıca mal bildirimlerinin sürekli olarak kamuoyuna açık tutulması güvenlik zafiyetine de sebep olabileceği ifade edilmiştir. Bu ve benzeri nedenlerle, Etik Kurulu bünyesindeki bir yapının, geliri ile edindiği mal varlığı arasında uyumsuzluk olduğu tespit edilen kamu görevlilerinin mal beyanlarının kamuya açıklanıp açıklanmaması konusunda değerlendirme yapması uygun görülmüştür.

Mal beyanlarının kamuoyuna açık olması gerektiği şeklindeki tartışmalar sürekli olarak ifade edilse de, günümüzde halen beyanların gizliliği esaslı korunmakta ve uygulanmaktadır²¹⁶.

2.1.5.2. Bildirimlerin Gizliliğinin İstisnaları

Mal bildirimlerinin gizliliği ile açıklama yapılması ve bilgi verilmesi yasağına 2 istisnai düzenleme yapılmıştır. Birincisi Kanunun 20. maddesinde düzenlenen “Bilgi verme zorunluluğu”, ikincisi ise yine aynı kanun 9. maddesine 5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile eklenen ikinci fıkrada ifade edilen Kamu Görevlileri Etik Kuruluna tanınmıştır.

2.1.5.2.1. Bilgi Verme Zorunluluğu

Özel kanunlarında aksine bir düzenleme olsa bile²¹⁷ ilgili gerçek veya tüzel kişiler ile özel ve kamu kurum ve kuruluşları, 3628 sayılı Kanunla soruşturma ve kovuşturmayaya yetkili kılınan Cumhuriyet Savcısı, müfettiş veya muhakkiklerce, Maliye Bakanlığı Baş Hukuk

²¹⁵ TBMM, Tutanak Dergisi, Dönem: 18, Yasama Yılı:3, Cilt 44, 104 üncü Birleşim, 18.04.1990, Çarşamba.

²¹⁶ Sökmen, 2011: 221-222.

²¹⁷ Bu ifadenin nedeni bazı kanunlarda sır saklama yükümlülüğü getirmesi ve buna aykırı davranışlar için ceza öngörülmesidir. Örneğin, 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunun 25. Maddesinin a bendine göre “Kurul başkan ve üyeleri ile personeli ve bu Kanuna göre görevlendirilen denetim elemanları çalışmaları ve denetlemeleri sırasında ilgililere ve üçüncü kişilere ait öğrendikleri sırları açıklayamazlar ve kendi yararlarına kullanamazlar. Bu yükümlülük görevden ayrılmalardan sonra da devam eder” ve 5411 sayılı Bankalar Kanunun “ Sırların Saklanması “ başlıklı 73. Maddesinin 1 ve 3. Fıkralarında da benzer düzenlemeler mevcuttur. İşte özel kanunlarda belirtilen bu sır saklama yükümlülüğüne rağmen 3628 sayılı Kanuna göre istenilen bilgiler gecikmeksizin makul sürede eksiksiz verilmesi zorunludur.

Müşavirliği ve Muhakemat Genel Müdürlüğü veya temsilcisince ve diğer mercilerce istenen bilgileri gecikmeksizin makul sürede eksiksiz vermek zorundadırlar²¹⁸. Aksine davranan, istenilen bilgi ve belgeleri vermeyen kişiler hakkında 1 yıldan 3 yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür.

Bu düzenleme uyarınca, başta Cumhuriyet savcıları, muhakkik ve müfettişler, ilgili gerçek ya da tüzel kişiler ile özel, kamu kurum ve kuruluşlarından sadece mal beyanları ile mal beyanlarının doğruluğunu sağlayacak bilgileri değil, kanun kapsamındaki kişiler ve suç ortaklarının kapsama giren suçlarına yönelik soruşturma ve kovuşturma konusu her türlü bilgi ve belgeyi isteyebilecektir. Böyle bir durumda kendilerinden belge ve bilgilerin istenildiği mercilerde görev yapan kişiler, mal beyanlarının kendi kanunlarda özel bir düzenleme olduğunu ya da gizli olduğunu ileri sürerek bilgi vermekten kaçınamazlar.

2.1.5.2.2. Kamu Görevlileri Etik Kurulu

Kamu Görevlileri Etik Kurulu, mal bildirimlerini gerek görmesi halinde inceleyebilir, böyle bir yetkisi vardır. Mal bildirimindeki bilgilerin doğru olup olmadığının tespiti amacıyla bankalar ve özel kuruluşlarda dâhil olmak üzere ilgili kişi ve kuruluşlar talep edilen bilgileri otuz gün içinde kurula bildirmeleri gerekmektedir²¹⁹. Kamu Görevlileri Etik Kurulu, kanun kapsamındaki kuruluşlardan ve özel kuruluşlardan ilgili temsilcileri dinleyerek olaya ilişkin bilgi alma yetkisi de vardır²²⁰.

Yukarıda da açıkça ifade edildiği üzere kanunun 20. maddesine göre soruşturma ve kovuşturmaya yetkili kişiler, ilgili gerçek veya tüzel kişiler ile özel, kamu kurum ve kuruluşlarından sadece mal bildirimleri ile bu bildirimlerin doğruluğunu ispat edecek bilgileri değil, kanun kapsamındaki kişiler ve suç ortaklarının kapsama giren suçlarına yönelik soruşturma ve kovuşturma kapsamında olmak kaydıyla gerekli her türlü bilgi ve belgeyi isteyebilecek durumda iken Kamu Görevlileri Etik Kurulu 9. madde ile sınırlı olarak mal bildirimleri ve mal bildirimlerindeki bilgilerin doğruluğunun kontrolü amacıyla banka ve finans kurumları, tapu, trafik tescil müdürlüklerinden ve benzeri kurumlardan gerekli bilgileri isteyebilecektir. Çünkü kurulun soruşturma görevi olmayıp inceleme ve araştırma görevi bulunmaktadır.

Mal bildirimlerinin incelenmesi, 3628 sayılı kanun uyarınca sadece soruşturma kapsamında mümkün olmaktadır. Kanun, mal bildirimlerinin inceleme yetkisini kendisine ait olmak üzere sadece gerek görmesi halinde Kamu Görevlileri Etik Kuruluna vermiştir. Yetkili

²¹⁸ 3628 S. MBBRYMK, m. 20, Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmelik, m. 16

²¹⁹ 3628 S. MBBRYMK, m. 9/2

²²⁰ 5176 S. Kanun, m. 6.

kişileri, mal bildirimlerinin gizliliğini veya özel kanunlarda bulunan aksi bir düzenlemeyi ileri sürmek suretiyle bilgi vermekten çekinemezler²²¹.

2.2. Mal Bildiriminin Verilme Usulü

3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunun da ve Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında yönetmelik de mal bildiriminde bulunması gereken kişilerin, mal bildirimlerini ne zaman vermeleri gerektiği hususunda düzenleme yapılmıştır. Buna göre, atamaya veya seçilme yoluyla göreve başlarken, göreve devam edildiği müddetçe ve görevin sona ermesi durumunda öngörülen sürelerde mal bildiriminde bulunulması gerekmektedir.

2.2.1. Genel Mal Bildirimi

Genel mal bildirimi, belirli bir göreve başlamadan önce ve bu görevin sona ermesi ile birlikte yapılması gerekmektedir. Kamu görevine başlayacak kişiler mal bildiriminde bulunmadan görevlerine atamaları gerçekleştirilemez. Bu durumda kısaca ilk bildirim, bildirim tekrarı ve son bildirim “genel mal bildirimi” denilmektedir.

Genel mal bildiriminde beyannamenin teslim zamanları 3628 sayılı MBBRYMK’ nın 6. maddesinde şu şekilde düzenlenmiştir;

- 3628 sayılı kanun kapsamındaki göreve atanmalarda kamu görevlileri, işe başlarken mal beyannamesi vermesi gerekir, aksi halde göreve başlatılmazlar,
- Bakanlar Kurulu üyeliğine atanmalarda, atamayı izleyen bir ay içinde,
- Seçimle gelinen görevlerde seçimin kesinleşmesi tarihini izleyen iki ay içinde,
- Yönetim ve denetim kurulu üyelikleri ile komisyon üyeliklerine seçim ve atamalarda göreve başlama tarihini izleyen bir ay içinde,
- Görevin sona ermesi halinde, ayrılma tarihini izleyen bir ay içinde,
- Gazete sahibi gerçek kişiler ile gazete sahibi şirketlerin yönetim ve denetim kurulu üyeleri faaliyete geçme tarihini; sorumlu müdürleri, başyazarları ve fıkra yazarları ise bu işe veya görevlerine başlama tarihini izleyen bir ay içinde mal bildiriminde bulunulması gerekmektedir. Bu bildirim yapılmadıkça göreve atanma yapılamaz.

Özel kanunlarına göre mal bildiriminde bulunması gerekenler için, kanunlarında öngörülen süre içinde mal bildiriminde bulunmaları gerekmektedir.

Anayasa Mahkemesinin (Yüce Divan) 05/10/2017 Tarih 2004/4 Esas 2007/2 Karar sayılı kararında” 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla

²²¹ Uğur, 2010: 146-147

Mücadele Kanunu'nun "Mal Bildiriminde Bulunacaklar" başlığını taşıyan 2. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde "Her türlü seçimle iş başına gelen kamu görevlileri ve dışarıdan atanan Bakanlar Kurulu üyelerinin, anılan Kanun'un 6. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde "seçimin kesinleşmesi tarihini izleyen iki ay içinde" mal bildiriminde bulunmasının zorunlu olduğu hükümlerine yer verilmiştir. Görüldüğü üzere aynı zamanda milletvekili olan bakanların seçimlerin kesinleşme tarihinden itibaren iki ay içerisinde mal bildirimini verme zorunluluğu bulunmaktadır.

18.4.1999 tarihinde yapılan seçimlerde milletvekili seçilen sanığın seçim sonuçlarının kesinleştiği 27.4.1999 tarihinden itibaren iki ay içerisinde vermesi gereken mal bildirimini beş ay on bir gün gecikmeli olarak 8.12.1999 tarihinde verdiği anlaşılmaktadır”²²² şeklinde karar verildiği görülmüştür.

Yargıtay 7.Ceza Dairesinin 27/06/2001 Tarih ve 2001/4748 Esas, 2001/12155 Karar sayılı kararında” 3628 sayılı Mal Bildiriminde bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzlukla Mücadele Kanunun 6/e madde ve fıkrası ile mal bildiriminde bulunulması hakkındaki yönetmeliğin mal bildiriminde bulunacaklar başlığını taşıyan 3(d) maddesi ve fıkrası gereği sanığın Adana’da Emekli Sandığı Bölge Müdürlüğü’n de göreve başlaması nedeniyle verdiği 6.6.1996 tarihli mal bildiriminde 22.6.1995 tarihinde satın aldığı taşınmazı göstermediği, mal bildiriminde bulunulması hakkındaki yönetmeliğin mal bildiriminin konusu başlığını taşıyan 8.maddesi gereği dava konusu taşınmazın ipotekli olmasının bildirim zorunluluğunu ortadan kaldırmayacağı gözetilmeden dosya kapsamına uymayan gerekçelerle yazılı şekilde beraat kararı verilmesi,”²²³ şeklinde karar verildiği görülmüştür. Yargıtay’ın ilgili dairesinin vermiş olduğu bu kararda, mal bildirimine konu taşınmazın ipotekli olmasının bildirim engel teşkil etmeyeceği ifade edilmiştir.

Danıştay 12.Dairesinin 25/02/2015 Tarih ve 2011/5213 Esas, 2015/635 Karar sayılı kararında; ... gümrük muhafaza memuru olan davacının, hakkında yürütülen soruşturmaya istinaden belirlenen durum ve sürelerde mal bildiriminde bulunmamak fiilini işlediğinden bahisle 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125/D-j maddesi gereğince 1 yıl kademe ilerlemesinin durdurulması cezası ile cezalandırılmasına ilişkin davalı idarenin 22/07/2010 tarih ve 9 sayılı işleminin iptali istemiyle açılmıştır. İdare Mahkemesince, davacının eşinin kooperatif üyeliğini çalıştığı kuruma yasal sürede bildirimde bulunmadığının sabit olduğu, hakkında yapılan soruşturma sonucu isnat edilen fiilin sübuta erdiği anlaşıldığından bu fiili nedeniyle davacı hakkında 1 yıl kademe ilerlemesinin durdurulması cezasıyla

²²² <http://www.anayasa.gov.tr/files/pdf/k2007-2.pdf/> (erişim tarihi: 21.01.2018).

²²³ Uğur, 2010: 137-138.

cezalandırılması yönünde tesis edilen dava konusu işlemde hukuka ve mevzuata aykırı görülmemiştir.

3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması Rüşvet ve Yolsuzlukla Mücadele Kanununun 5. maddesinde, bu kanun kapsamına giren görevlilerin, eşlerine ve velayeti altındaki çocuklarına ait bulunan taşınmaz malları ile her biri ayrı olmak üzere para, hisse senetleri ve tahviller ile altın, mücevher ve diğer taşınır malları, hakları, alacakları ve gelirleriyle bunların kaynakları, borçları ve sebepleri mal bildiriminin konusunu teşkil edeceği, 6. ve 7. maddelerinde mal bildirim zamanı ile bildirimin yenilenmesine ilişkin esaslar düzenlenmiş ve bu kanun kapsamındaki görevlere devam edenlerin sonu (0) ve (5) ile biten yılların en geç Şubat ayı sonuna kadar bildirimlerini yenileyecekleri ve yeni bildirimlerin yetkili merciler tarafından daha önceki bildirimler ile karşılaştırılacağı kuralına yer verilmiş,..."Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmeliğin 3. maddesinde mal bildiriminde bulunacak olanlar tek tek sayılmış ve 4. maddesinde bu kanun kapsamında bulunan eşlerden her birinin eşi ile velayeti altındaki çocukların da mallarını bildirecekleri, 9. maddesinde, bu bildirimin bir ay içerisinde yapılmasının zorunlu olduğu, "Ek mal bildirimi" başlıklı 10. maddesinde ise, yönetmelik kapsamındaki ilgililerin eşleri, velayeti altındaki çocukları ve kendilerinin şahsi mal varlıklarında önemli değişiklik olduğu takdirde, değişikliği izleyen bir ay içinde yeni edindikleri mal, gelir, alacak ve borçlara münhasır olmak üzere ek mal bildirimi vermelerinin zorunlu olduğu kuralına yer verilmiştir.

Dava dosyasının incelenmesinden, ... gümrük muhafaza memuru olan davacının, hakkında yürütülen soruşturma kapsamında eşinin 24/09/2009 tarihinde...Konut Yapı Kooperatifine üye olması hususunu yasal süre içinde ek beyanname ile bildirmediğinin tespiti üzerine 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesine istinaden kademe ilerlemesinin durdurulması cezasıyla cezalandırılmasına karar verildiği, bunun üzerine de bakılan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Davacı, eşi adına satın alınan kooperatif hissesinin bildirimini yasal bir aylık sürede yapmamış ise de; cezalandırılma işleminden önce 22/01/2010 tarihinde mal bildiriminde bulunduğu görülmektedir.

Öte yandan, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125/D-j maddesinde düzenlenen cezanın konuluş amacı göz önünde bulundurulduğunda haksız ve geliri ile mütenasip olmayan mal edindiğine ve edindiği malı gizleme maksadı taşıdığına yönelik iddia ve tespitin bulunmaması hususları birlikte değerlendirildiğinde, davacının suç işleme kastıyla hareket etmediği sonucuna ulaşıldığından, işlemde hukuka uygunluk görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, davacının temyiz isteminin kabulü ile Mahkeme kararının bozulmasına, yeniden bir karar verilmek üzere dosyanın İdare Mahkemesine gönderilmesine,"²²⁴ şeklinde karar verildiği görülmüştür. Danıştay'ın ilgili dairesinin vermiş olduğu bu kararda, mal bildiriminde bulunulması gereken ilgilinin, bir aylık süre geçtikten sonra ancak cezalandırılma işleminden önce mal bildiriminde bulunması halinde, haksız mal edindiğine veya edindiği malı gizlediğine dair herhangi bir iddia ve tespitin bulunmaması nedeniyle disiplin cezasının uygulanmaması gerektiğine hükmettiği. Bu kapsamda, 657 sayılı kanunun 125/D-j maddesinde yer alan bu düzenlemenin doğrudan doğruya uygulanamayacağı, suçun manevi unsuru olan kastın değerlendirilmesi gerektiği, yani kanunda ön görülen süreler geçtikten sonra dahi cezalandırılmadan hemen önce iyi niyetle hareket eden ilgilinin, mal bildiriminde bulunması ve kazanımın haksız olduğuna veya mal gizleme kastı ile hareket ettiğine dair herhangi bir tespitin bulunmaması halinde disiplin ceza verilemeyecektir.

2.2.2. Ek Mal Bildirimi

Ek mal bildirimi, 3628 sayılı kanunun 6/d maddesinde ve ilgili Yönetmeliğin 10 uncu maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemelere göre; 3628 sayılı kanun kapsamında sayılan görevlerde bulunanlar, kendileri, eşleri ve velayeti altındaki çocuklarının şahsi mal varlıklarında önemli bir değişiklik olduğunda, değişikliği izleyen bir ay içinde yeni edindikleri mal, hak, gelir, alacak ve borçlar ile ilgili olmak üzere ek mal bildirimi vermek gerekmektedir. İlk bildirim, bildirim tekrarı ve son bildirim arasında yapılan bu bildirim "ek mal bildirimi" denir. Ek mal bildirimde, daha önce bildirilen malların yeniden bildirilmesine gerek yoktur.

Mal varlığındaki "önemli değişiklik", net aylıklarının, ödeme yapılmayanlar için 2017 yılı için 4.151,79 TL'yi beş katını aşan mahiyet ve miktardaki malın hak, alacak veya gelir sağlanması veya borçlanması olarak ifade edilmiştir. Mal varlığındaki önemli değişiklik, sadece artış değil, azalma içinde söz konusudur. Burada dikkate edilmesi gereken hususu yukarıda açıkça ifade edildiği üzere; ek beyanname verilmesi için mal varlığındaki değişikliğin memurun net aylığının beş katını aşması gerekliliğidir. Örneğin, 5.000-TL net aylık alan bir memur 26.000-TL'lik bir mal elde edindiği takdirde ek beyanname vermesi gerekmekte iken 8.000-TL net aylık alan bir memurun 26.000-TL tutarında bir mal elde ettiği için ek beyanname vermesi hususunda zorunluluğu bulunmamaktadır.

²²⁴ <https://www.memurlar.net/haber/573551/edinme-tarihinden-3-ay-sonra-mal-bildirimi-verene-ceza-verilir-mi/> (erişim tarihi: 21.01.2018).

Yönetmelik hükmünde belirtilen “mahiyet ve miktardaki malın iktisabı” ifadesinden ek mal bildirimini verilmesinde malın mahiyetinin ve miktarının birlikte aranması gerektiği ifade edilmektedir. Buradan hareketle, taşınmaz veya taşınır mal fark etmeksizin net aylık tutarının beş katından az tutardaki mal edinimlerinin beyan zorunluluğunun bulunmadığı. Taşınmazlar için genel beyan döneminde değerine bakılmaksızın beyan zorunluluğu varken ek mal beyanında taşınmazın net aylık tutarının beş katı olması durumunda beyan zorunluluğu vardır²²⁵.

Miras yoluyla kazanılan mallar içinde ek mal bildiriminde bulunulması gerekmektedir.

Askeri Yargıtay’ın 3. Dairesinin 01/05/2007 Tarih, 2007/1055 Esas 2007/1052 Karar sayılı kararında “3628 sayılı Kanunun 5. maddesinde, bildirim konusu olan malların kamu görevlisinin fiilen kullanımında olup olmaması bakımından bir ayırım yapılmadığından ve mal bildirimlerinin, mal varlığında önemli bir değişiklik olduğunda bir ay içinde verilmesi zorunlu olduğundan sanığın, adına kayıtlı bulunan ve edinme tarihi...olan...marka ve edinme tarihi ...olan...marka binek otomobillerini mal bildiriminde beyan etmemesi gerçeğe aykırı mal bildiriminde bulunmak suçunu oluşturmaktadır”²²⁶ şeklinde karar verildiği görülmüştür.

Yargıtay 7.Ceza Dairesi 28/05/2007 Tarih ve 2006/17634 Esas, 2007/4269 Karar sayılı kararında” ...Dosya kapsamına göre eski Halter Federasyonu Başkanı olan sanığın geliriyle orantılı olmayacak şekilde mal varlığında artış olduğuna 28.02.2000 tarihinde verdiği mal beyanında belirtilen 2 adet dükkân ile 1 adet evin edinme tarihlerinden itibaren 1 ay içerisinde bildirilmediğine, 3628 sayılı Kanun’un 6.maddesinin (c) bendinde gösterildiği şekilde seçimle iş başına gelenlerin seçimin kesinleşmesinden itibaren 2 ay içinde ve görevin sona ermesi halinde ise 1 ay içinde mal bildiriminde bulunulması gerektiği halde, bildirimde bulunulmadığına dair. Kırıkkale Ağır Ceza Mahkemesinin 23.05.2003 gün ve 2003/475 müteferrik sayılı kararının CMK’nın 309/4-a maddesi uyarınca BOZULMASINA, ”²²⁷ şeklinde karar verildiği görülmüştür.

Örneğin; Aylık net maaşı 7.000- TL olan bir memurun 01/01/2017 tarihinde 70.000 TL tutarında bir taşınmaz edindiği, bu taşınmazı edinmek için 20.000-TL tutarında kredi çektiği ve 50.000-TL tutarındaki arabasını satması halinde;

- 70.000-TL’lik taşınmazın değeri ve 50.000-TL’lik araba satış tutarı; memurun net maaşının 5 katını (7.000 x 5 = 35.000-TL) aştığı için hem taşınmaz hem de araba satışı için 01/02/2017 tarihine kadar ek mal bildiriminde ve 29/02/2020 tarihine kadar da genel mal

²²⁵ <http://www.dpb.gov.tr/tr-tr/duyuru/al-bildirimine-iliskin-rehber/> (erişim tarihi: 21.01.2018).

²²⁶ www.uyap.gov.tr/yargitay içerik ile arama/ (erişim tarihi:24.03.2018).

²²⁷ www.uyap.gov.tr/yargitay içerik ile arama/ (erişim tarihi:24.03.2018).

bildiriminde bulunması gerekmektedir. Ayrıca, 20.000-TL'lik kredinin memurun net maaşının 5 katını ($7.000 \times 5 = 35.000$ -TL) aşmamasına rağmen aynı zaman dilimi ve aynı iş için kullanıldığı dikkate alındığında buna ilişkin bildirimde bulunulması gerektiğinden bu kredi tutarının da aynı ek mal bildirimiyile birleştirilerek diğer mallar ile bildirilmesi gerekmektedir.

- Aynı kişinin her ay maaşından arttırarak biriktirdiği ve net maaşının 5 katını aşacak şekilde 40.000-TL tutarında bir meblağ için de ek mal bildiriminde bulunmasına gerek bulunmamaktadır. Çünkü bu tutar ani bir artış olarak değerlendirilmediği için kişinin mal varlığında önemli bir değişiklik sayılmamaktadır.

- Aynı kişinin veraset yoluyla edindiği taşınmaz veya herhangi bir mal, alacak, borç bulunması halinde önemli bir artışı ifade edeceğinden bu mallar için de edinilen tarihten itibaren 1 ay içinde ek mal bildiriminde ve sonu (0) ve (5) ile biten izleyen genel mal beyanı döneminde de genel mal bildiriminde bulunması gerekmektedir²²⁸.

Konuyu daha net anlayabilmek için başka bir örnek olay üzerinden soru - cevap şeklinde anlatmak gerekirse,²²⁹

3 ay sonra düğünü olan ve ailesi tarafından mobilya ve beyaz eşya satın alınan ve faturalar kendi adına kesilen memurun, satın aldığı mobilya veya beyaz eşya tek başına maaşının 5 katını geçmemesine rağmen toplamının 5 katını geçmesi halinde ek mal bildiriminde bulunmam gerekir mi?

Anayasanın 71. maddesi uyarınca kamu hizmetine girenlerin mal bildiriminde bulunmaları ve bu bildirimlerin tekrarlanma sürelerinin kanunla düzenleneceği, yasama ve yürütme organlarında görev alanların bundan istisna edilemeyeceği açıkça ifade edilmiştir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 14'üncü maddesinde; devlet memurlarının kendileriyle, eşlerine ve velayetleri altındaki çocuklarına ait taşınır ve taşınmaz malları, alacak ve borçları hakkında, özel kanunda yazılı hükümler uyarınca mal bildirimini verileceğine yer verilmiş ve aynı Kanunun 125/D maddesinde yer alan "j) Belirlenen durum ve sürelerde mal bildiriminde bulunmamak" hali, kademe ilerlemesinin durdurulması cezası verilmesini gerektiren fiil ve haller arasında sayılmıştır.

3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanununda, "Bildirimlerin konusu" başlıklı 5 inci maddesinde; "Bu Kanun kapsamına giren görevlilerin kendilerine, eşlerine ve velayetleri altındaki çocuklarına ait bulunan taşınmaz malları ile görevliye yapılan aylık net ödemenin, ödeme yapılmayan görevlilerin ise, 1 inci derece Devlet Memurlarına yapılan aylık net ödemenin beş katından fazla tutarındaki her biri

²²⁸ <http://www.dpb.gov.tr/tr-tr/duyuru/al-bildirimine-iliskin-rehber/> (erişim tarihi:24.03.2018).

²²⁹ www.memurlar.net/mal-bildirimi/ (erişim tarihi: 21.01.2018).

için ayrı olmak üzere, para, hisse senetleri ve tahviller ile altın, mücevher ve diğer taşınır malları, hakları, alacakları ve gelirleriyle bunların kaynakları, borçları ve sebepleri mal bildiriminin konusunu teşkil eder." hükmüne yer verilmiştir. Aynı Kanunun 6'ncı maddesinde mal bildirimlerinin mal varlığında önemli bir değişiklik olduğunda bir ay içinde verilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmeliğin "Ek mal bildirimi" başlıklı 10 uncu maddesinde; "3'üncü maddede sayılan görevlerde bulunanlar, eşleri velayeti altındaki çocukları ve kendilerinin şahsi mal varlıklarında önemli bir değişiklik olduğunda, değişikliği izleyen bir ay içinde yeni edindikleri mal, hak, gelir, alacak ve borçlara münhasır olmak üzere ek mal bildirimi vermek zorundadırlar.

Yukarıda açıkça ifade edilen kanuni düzenlemelerden de anlaşılacağı üzere; memurlar ve işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri, kendileri, eşleri ve velayeti altındaki çocuklarının mal varlığında net aylıklarının veya ücretlerinin beş katından fazla değişiklik olması durumunda ek mal bildiriminde bulunmak zorundadır.

3628 sayılı Kanunda ve ilgili Yönetmelikte mal bildirimine tabi taşınır, taşınmaz malların ve alacakların edinilme şekline değinilmemiş olup bağış, miras, sözleşme vs. ne suretle olursa olsun malvarlığında önemli değişiklik halinde mal bildirim zorunluluğu bulunmaktadır.

Mal varlığındaki değişimin hesabında mal, hak, alacak, borç ve gelirlerin toplam değerleri dikkate alınacaktır. Örneğin, 3.000 TL net aylığı olan memurun 7.000 TL tutarında altın, 5.000 TL tutarında motosiklet, 4.000 TL tutarında ev eşyası edinmesi halinde toplam edinme tutarı olan 16.000 TL, memurun maaşının net aylık tutarının beş katı olan 15.000 TL'yi geçtiğinden söz konusu edinimleri ayrı ayrı göstermek suretiyle değişiklikten itibaren en geç bir ay içerisinde ek mal bildiriminde bulunması gerekir.

Bu açıklamalar ışığında, evlenmesi nedeniyle ailesi tarafından mobilya ve beyaz eşya alınan kamu görevlisinin edindiği ev eşyalarının toplam tutarının, maaşının beş katını geçmesi nedeniyle ek mal bildiriminde bulunması gerektiğini söyleyebiliriz.

2.2.3. Mal Bildirimlerin Yenilenmesi

3628 sayılı Kanunun 7'nci maddesine göre; Kanun kapsamında sayılan görevlerde bulunanlar, görevde bulundukları süre boyunca, daha önce bildirdikleri mal beyanlarında herhangi bir değişiklik olmasa bile sonu (0) ve (5) ile biten yılların en geç Şubat ayı sonuna kadar **(2020 yılı için 29/02/2020 tarihine kadar)** mal bildirimlerini yenilemek zorundadırlar.

Sonu (0) ve (5) ile biten beş yılda bir yapılan bildirim tekrarı genel mal bildirimi içerisinde değerlendirilir. Mal bildirimleri yenilenirken, önceki genel beyanda bildirilenler ile

ek beyanda bildirilenlerin tamamı tek bildirimde birleştirilerek suretiyle yapılır. Yetkili mercilerce, yeni bildirimler daha önce yapılan bildirimler ile karşılaştırılır ve bir usulsüzlük tespit edilirse kanun çerçevesinde gereği yerine getirilir.

Örneğin, Önceki genel mal beyanında 70.000-TL değerinde bir taşıt, 150.000-TL değerinde bir arsa, ek bildirimde ise toplam 50.000- TL tutarında nakit para beyanında bulunan kişi, 2020 yılı genel mal beyanında 70.000-TL değerinde bir taşıt, 150.000-TL değerinde bir arsa ile 50.000- TL tutarında nakit parayı 29/02/2020 tarihine kadar tek beyanda bildirmek zorundadır.

2.2.4. Eşlerin Mal Bildirimi

Eşlerden her biri mal bildiriminde bulunması gereken kişilerden olması halinde her ikisinde ayrı ayrı mal bildiriminde bulunması gerekmektedir. Bu durumda eşlerden her biri, eşi ile velayeti altındaki çocuklarının mal varlığını bildirmek zorundadır. Mal bildiriminde bulunmak zorunda olan kişi, eşinin mal bildiriminde bulunmuş olması nedeniyle bildiriminden kaçınmaması, boş veya eksik vermemesi gerekir. Eşlerden sadece biri mal bildiriminde bulunmakla yükümlü ise doğal olarak kapsama girmeyen diğer eşin beyanda bulunmasına gerek yoktur. Kamu görevlisi ile birlikte yaşayan ancak velayet hakkı sona eren çocukların mal varlıklarının bildirilmesine de gerek yoktur, ayrıca gayri resmi olarak evli olunan eşin veya boşanmış eşin mal varlığını da bildirmeye gerek yoktur²³⁰.

Yargıtay 7.Ceza Dairesi 11/10/1999 Tarih ve 1999/9424 Esas, 1999/10212 karar sayılı kararında Sanık baştan beri değişmeyen savunmalarında eşinin hemşire olması nedeni ile boş zamanlarında sağlıkla ilgili faaliyetleri olduğu, kendisinin de memuriyet sıfatı ile resmi kayıtlı olmasa da ticari faaliyetleri bulunduğunu savunması karşısında bu savunmalarda nazara alınarak bu konuda idari soruşturma olup olmadığı da tespit edilip kendisi ve eşinin adlarına kayıtlı bulunan taşınmaz mallar ile otomobilin edinme tarihleri itibarı ile değerleri tespit edilerek, edinim tarihlerinden önceki dönemde sanığın mal bildirimlerindeki aktifler, özlük ve kadro durumu itibarı ile maaşı ve sınav komisyonlardaki görevleri nedeni ile aldığı ek ücretlerde nazara alınarak yasal ve genel ahlaka uygun tüm gelirleri karşılaştırılıp edinimlerinin tamamının haksız mal edinme niteliğinde olup olmadığının konusunda uzman üç kişilik bilirkişi heyetine tespit ettirilerek sonucuna göre sanığın hukuki durumunun tayin ve takdiri gerektiğinin gözetilmemesi. “²³¹şeklinde karar verildiği görülmüştür. Yargıtay’ın ilgili dairesinin vermiş olduğu bu kararında ve birçok

²³⁰ <https://www.ssk.biz.tr/eslerin-mal-bildirimi/> (erişim tarihi: 21.01.2018).

²³¹ Sökmen, 2011: 218.

kararında ilgilinin edinimlerinin haksız olup olmadığının tespiti bakımından üç kişilik uzman bilirkişi heyetinden rapor alınması gerektiğine hükmetmiştir.

Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 15/10/2008 Tarih 2006/13770 Esas, 2008/19344 Karar sayılı kararında “Tüm dosya kapsamına göre, şüpheli T. D. ile birlikte eşi C. D. ve kardeşi N. D. adlarına İmar Bankasında 21, Vakıfbank da 7, Tekfenbank da 5 ve Pamukbank da 3 adet olmak üzere toplam 36 adet farklı hesap bulunduğu, bahsedilen hesaplardaki mali varlık toplamının 2003 yılı Mart ayı sonu itibarıyla 251.074 USD ve 72 milyar Türk lirası olup, bahsedilen tarih itibarıyla 397 milyar Türk lirasına tekabül ettiği, bu miktarın T. D.'nin geliriyle mütenasip olmayıp, kaynağının tam olarak tespit edilemediği gibi Adalet Başmüfettişi tarafından 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu uyarınca, kendisi ve eşinin mal beyanını bildirmesi 05/04/2004 tarihli yazı ile talep edildiğinde adı geçen T. D.'nin 397 milyar Türk lirasının 80 milyar Türk lirasını bildirdiği halde, geriye kalan miktarını ise soruşturmayı yürüten Adalet Başmüfettişine bildirmediği gibi, muhtelif tarihlerde Bakanlığa verdiği mal bildirim beyannamelerinde de göstermediği cihetle, mevcut delillerin tartışılması ve değerlendirilmesinin son soruşturma aşamasında davayı görececek olan mahkemeye ait bulunduğu gözetilmeksizin yazılı şekilde karar verilmesinde isabet görülmemiş... ”²³² şeklinde karar verildiği görülmüştür.

2.2.5. Birden Fazla Mal Bildirimi

Kamu görevlileri, asli görevlerinin yanı sıra ikinci başka bir görev yürütmeleri halinde (yönetim kurulu, danışma kurulu üyeliği vb.), sadece asli görevlerinden kaynaklı bir kez mal bildiriminde bulunmaları yeterlidir. İkinci görev ya da vekâleten yerine getirilen görevlerden dolayı ayrıca mal bildiriminde bulunmak zorunda değildirler. Aynı şekilde kamu görevlisi olmayıp görev yaptığı birden fazla kuruma mal bildiriminde bulunması gerekenler, bu kurumlardan sadece bir tanesine beyanda bulunmaları yeterlidir. Ancak, mal bildiriminde bulunulan kurum, diğer kuruma da bu konuda bilgi vermekle yükümlüdür²³³.

2.2.6. Görev Değişikliği Nedeniyle Mal Bildirimi

3628 sayılı Kanunda ve ilgili Yönetmelikte kamu görevlilerinin, mal bildiriminin verilmesi gereken zamanlar belirtilmiş olmakla birlikte, söz konusu düzenlemede görevlerinin veya kurumlarının değişmesi halinde mal bildiriminde bulunacaklarına dair herhangi bir düzenleme yer almamaktadır.

²³² www.uyap.gov.tr/yargitay içerik ile arama/ (erişim tarihi:24.03.2018).

²³³ Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmelik, m. 5

Her ne kadar ilgili yönetmeliğin 9. maddesinin (e) bendinde görevi sona erenlerin ayrılma tarihini izleyen bir ay içinde mal bildiriminde bulunmalarının gerektiği belirtilmiş olsa da görev veya kurum değişikliği hallerini “görevin sona ermesi hali” olarak değerlendirmeyeceği için bu hükmün üst göreve atanma veya naklen atanma gibi hallerde uygulanmasının uygun olamayacağı değerlendirilmektedir. Bu nedenlerle kamu görevlilerinin, görevlerinin veya kurumlarının değişmesi hallerinde mal bildiriminde bulunmalarına gerek yoktur²³⁴.

2.2.7. Aylıksız İzinde Bulunanların Mal Bildirimi

Aylıksız izinde bulunan ve mal bildiriminde bulunmakla yükümlü olan kişinin genel ve ek mal bildiriminde bulunup bulunmayacağı konusunda Devlet Personel Başkanlığı’nın 30 Mart 2006 tarihli ve 24 sayılı Bülten de yapmış olduğu açıklama; “Bu itibarla, gerek kamu personel mevzuatında gerekse mal bildiriminde bulunulmasına ilişkin usul ve esasları düzenleyen mevzuatta ücretli ya da ücretsiz izinde olan personelin ek mal bildiriminde bulunacağı süreye ilişkin ayrı bir düzenleme yapılmamış olması sebebiyle, takdir ve uygulama Genel Müdürlüğünüzde olmak üzere, ek mal bildirimlerinin verilmesine ilişkin sürenin izin bitimini müteakip göreve dönüş tarihinden itibaren başlatılabileceği düşünülmektedir”²³⁵ şeklindedir.

Bu mütalaa uyarınca da mal bildiriminde bulunmakla yükümlü olan kişi aylıksız izne ayrılması durumunda daha önce görevde bulunduğu zaman dilimindeki sıfatında herhangi bir değişiklik olmayacağı ve memurluk statüsü devam ettiği için mal varlığında meydana gelen önemli değişikliklerin aylıksız izin dönüşünden itibaren göreve başladıktan sonra bir ay içerisinde beyan edilmesi gerekmektedir.

2.2.8. Seçimlere Katılmak İçin İstifa Edenlerin Mal Bildirimi

Seçimlere katılmak için bulundukları görevlerinden istifa eden mal bildiriminde bulunmakla görevli kişilerin, istifa nedeniyle yapmış oldukları görevleri ile ilişkisi kesileceğinden dolayı ilgili Yönetmeliğin 9 uncu maddesinin (e) bendindeki “Görevi sona erenler ayrılma tarihini izleyen bir ay içinde,” mal bildiriminde bulunması gerektiği şeklindeki düzenleme uyarınca istifa ettiği tarihten itibaren 1 ay içerisinde mal bildiriminde bulunması gerekmektedir. Seçimler nedeniyle istifa eden ilgilinin seçilememesi durumunda

²³⁴ <http://www.dpb.gov.tr/tr-tr/duyuru/al-bildirimine-iliskin-rehber/> (erişim tarihi: 21.01.2018).

²³⁵ <https://www.memurlar.net/haber/473890/mal-beyaninda-sikintiya-dusulebilecek-konular/> (erişim tarihi: 21.01.2018).

görevine dönmesi halinde de aynı maddenin (a) bendi gereğince göreve başlayış belgeleri ile birlikte mal bildiriminde bulunması gerekmektedir.

Danıştay 12.Daire 18/09/2013 Tarih ve 2009/7516 Esas, 2013/6366 Karar sayılı kararında “, İstanbul Gümrük ve Muhafaza Başmüdürlüğü emrinde muhafaza memuru olarak görev yapmakta iken Yüksek Disiplin Kurulu'nun 20.02.2007 tarihli kararıyla Devlet memurluğundan çıkarma cezası ile cezalandırılıp 06.04.2007 tarihinde görevinden ayrılan davacının, belirlenen durum ve sürelerde mal bildiriminde bulunmadığından bahisle İl Disiplin Kurulu'nun 13.02.2008 tarih ve 2008/22 sayılı kararı ile 657 sayılı Yasa'nın 125/D-j maddesi uyarınca "1 yıl süre ile kademe ilerlemesinin durdurulması" cezası ile cezalandırılmasına karar verildiği, temyize konu davanın da bu işlemin iptali istemiyle açıldığı anlaşılmıştır. Disiplin cezalarının amacı, memuru görevine bağlamak ve kamu hizmetlerinin en iyi düzeyde yürütülmesini sağlamaktır. Disiplin cezaları kamu hizmetlerinin gereği gibi yapılması, memurların hiyerarşik düzen içerisinde uyumlu hareket etmesi, memuriyet şeref ve haysiyetini koruması, memuru iyi yola sevk etmesi amacıyla uygulanır. 657 sayılı DMK' nın 124. Maddesinin II fıkrasındaki "Kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacıyla..." ifadesi, disiplin cezalarının amacını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, memuriyet içerisindeki hal ve davranışları nedeniyle bir kamu görevlisine memuriyet sıfatı sona erse bile disiplin cezası verilmesi mümkün iken, memuriyet görevi sona erdikten sonraki dönemde işlediği fiillerden dolayı disiplin cezası verilebilmesi hukuken mümkün bulunmamaktadır. Olayda, 20.02.2007 tarihli işlem ile devlet memurluğundan çıkarma cezası ile cezalandırılan ve 06.04.2007 tarihinde göreviyle ilişkisi kesilerek memuriyet sıfatı sona eren davacının, bu tarihten sonra işlediği ileri sürülen fiilleri nedeniyle disiplin cezası ile cezalandırılması hukuken mümkün olmadığından dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmamaktadır”²³⁶ şeklinde karar verildiği görülmüştür. Danıştay'ın ilgili dairesinin vermiş olduğu bu kararda, memuriyet görevi sona erdikten sonraki dönemde işlenen fiiller için disiplin cezasının uygulanmayacağı ifade edilmiştir.

²³⁶<https://www.personelmebhaber.net/arsiv/gorevden-ayrilan-her-memurun-mal-bildirimi-verme-zorunlulugu-var-mi-h4294.html/> (erişim tarihi: 21.01.2018).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MAL BİLDİRİMLERİNİN VERİLMESİNDE AMİRLERİN SORUMLULUĞU

MAL BİLDİRİMİ SUÇLARI VE CEZALARI İLE SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA USULÜ

3.1. Genel Olarak Amir ve Sorumluluk

Mal beyannamesinin verileceği kurumlar²³⁷, mal bildirimlerinin süresi içerisinde sunulmasında sorumlu ve görevlidirler. Bu yerler, mal bildirimlerinin süresinde verilmesini sağlamak amacıyla birim veya memur görevlendirmesi yaparlar²³⁸. Müsteşarlar²³⁹, merkez teşkilatlarıyla varsa bağlı ve ilgili kuruluşlarında görevli kamu personelinin mal bildiriminde bulunmasından, karşılaştırmaların yapılmasından, verilen mal bildirimlerinin gerekli incelemelerinden ve gerek görmesi halinde personelin mal beyanlarıyla ilgili denetim birimlerince inceleme yapılmasını sağlamaktan, konuyu Cumhuriyet Başsavcılıklarına bildirmekten görevli ve sorumludurlar.

Amir, bir işte emir verme yetkisi bulunan kişi olarak belirtilebilir²⁴⁰. Kamu görevinde amir, astların faaliyetlerini yönlendiren, onları denetleme ve emir verme yetkisine sahip, bulunduğu kurumun işleyişinden sorumlu kişi olmakla beraber 3628 sayılı kanun kapsamında ise amir, mal bildiriminde bulunulacak mercilerde göre yapan ve süresinde mal bildiriminde bulunmayanlara ihtarında bulunan, verilen mal bildirimlerini öncekilerle karşılaştıran ve gerekli gördüğü hallerde denetim birimlerince inceleme yapılabilmesi için girişimde bulunarak konuyu Cumhuriyet Başsavcılıklarına bildirmekle yükümlü olan kişi olarak ifade edilmiştir.

3.1.1. Süresinde Mal Bildiriminde Bulunmayanlara İhtarda Bulunmak

Kamu görevine ilk atanmada, göreve başlamak için gerekli belgelerle birlikte göreve başlamadan önce; seçim sonucu gelinen görevlerde seçimin kesinleşmesi tarihini izleyen iki ay içinde; diğer seçim ve atamalar ile yazılı basın kuruluşlarında işe veya görevlerine başlama tarihini izleyen bir ay içinde; mal varlığında önemli bir değişiklik olduğunda bir ay içinde; görevin sona ermesi halinde, ayrılma tarihini izleyen bir ay içinde; mal bildiriminde

²³⁷ Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmelik, m. 6

²³⁸ Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmelik, m. 7

²³⁹ Müsteşar, bir bakanlıkta bakandan sonra en yüksek rütbeli kamu yöneticisidir. Arapça' da kelime anlamı "kendisinden bilgi alınan, kendisine danışılan kimse." demektir ve görevin adı da buradan gelmektedir. Örneğin Millî İstihbarat Teşkilatı müsteşarı. Müsteşar, bakandan sonra gelen en yetkili kişidir. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Müsteşar/> (erişim tarihi: 31.03.2018).

²⁴⁰ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori=veritbn&kelimesec=14800/ (erişim tarihi: 31.03.2018).

bulunmayanlara, beyanın verileceği mercilerce yazılı olarak ihtarda bulunularak, mal bildiriminde bulunmaları istenir. Bu ihtar, 7201 sayılı Tebligat Kanununa göre yapılır²⁴¹.

Süresinde mal bildiriminde bulunmayanlara, 30 gün içerisinde mal bildiriminde bulunmaları için bildirimlerin verileceği mercilerce yazılı olarak ihtarda bulunulur. Yazılı olarak yapılacak olan bu ihtarın kanunda belirtilen mal bildiriminde bulunulması için öngörülen sürelerden sonra 30 günlük süre verilmek suretiyle açıkça yapılmalıdır. Yani 30 günlük süre geçtikten sonra, 30 gün süre verilerek mal bildiriminde bulunulması gerektiği ihtar olunur. Örneğin, mal varlığında önemli bir değişiklik olduğu zaman kanunen tanınan bir aylık süre geçmeden onuncu veya yirmi beşinci günde mal bildiriminde bulunulması için ihtarda bulunulamaması gerekmektedir. Sürelerin hesaplanmasında; gün ile belirlenen süreler, tebligatın yapıldığının ertesi günü işlemeye başlar. Süre ay olarak belirlenmişse, tebligatın yapıldığı günün, son ayda sayı itibarıyla karşılığı olan günün mesai saati bitiminde sona erer²⁴².

Mal bildirimlerinin verileceği mercilerde görev yapan amirlerin, hangi hallerde mal bildiriminde bulunmaması durumunda ihtarda bulunacakları açıkça ifade edilmiştir. Göreve devam eden mal bildiriminde bulunmakla yükümlü kişilerin sonu (0) ve (5) ile biten yılların Şubat ayı sonuna kadar mal bildirimini yenilenmesi gerekir, yenilememesi durumunda ihtarda bulunulması gerek yoktur. Çünkü ihtar, süresi içerisinde mal bildiriminde bulunmayanlara yapılmakta olup, süresinde mal beyanı da 1 ve 2 aylık süreler olarak belirlenmiştir. Göreve devam halinde sonu (0) ve (5) ile biten yılların Şubat ayı sonuna kadar yenilenmesi gereken mal beyanı için belirlenmemiştir.

Uygulamada; mal varlığından veya değişikliğinden haberdar olunup, her hangi bir ihtar yapılmadığı veya o dönem içerisinde haberdar olunmadığı hallerde, süresi içerisinde mal bildiriminde bulunulmadığının mal bildiriminin yenilenmesi döneminde öğrenen idarenin memurlara disiplin cezası vermesi söz konusu olabilmektedir.

Peki, verilen bu disiplin cezası usul ve yasaya uygun mudur? Süresi geçtikten sonra mal varlığını beyan eden kişiye, zamanaşımı süresi içerisinde disiplin cezası uygulanabilir²⁴³. Örneğin, 657 sayılı kanun kapsamında bir memurun iki yıl önce mal varlığında meydana gelen değişikliği bildirmişse zamanaşımı nedeniyle ceza almayacak ancak iki yıl içerisindeki

²⁴¹ 3628 S. MBBRYMK, m. 10/1, Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmelik, m. 17/1

²⁴² 5271 S. CMK, m. 39

²⁴³ 657 S. DMK. m.127 “ Bu Kanunun 125 inci maddesinde sayılan fiil ve halleri işleyenler hakkında, bu fiil ve hallerin işlendiğinin öğrenildiği tarihten itibaren; a) Uyarma, kınama, aylıktan kesme ve kademe ilerlemesinin durdurulması cezalarında bir ay içinde disiplin soruşturmasına, b) Memurluktan çıkarma cezasında altı ay içinde disiplin kovuşturmasına, Başlanmadığı takdirde disiplin cezası verme yetkisi zamanaşımına uğrar. Disiplin cezasını gerektiren fiil ve hallerin işlendiği tarihten itibaren nihayet iki yıl içinde disiplin cezası verilmediği takdirde ceza verme yetkisi zamanaşımına uğrar.”

mal varlığı değişikliği bildirmesi halinde ceza alması söz konusu olabilecektir. Bu durumda beyanda bulunan kişiye ceza, beyanda bulunmayan kişiye ise ceza yok gibi adaletsiz bir durumu ile karşı karşıya kalınabilmektedir. 657 sayılı Kanunun 125/D-j maddesine göre; belirlenen durum ve sürelerde mal beyanında bulunmamak, “kademe ilerlemesinin durdurulması cezasını” öngörmektedir. Fakat kötü niyet söz konusu olmaksızın, haksız mal edinme olmadan doğru bir mal bildiriminde bulunan kişiye, sadece zamanını geçirdin gerekçesi ile ceza verilmesi gerek hukuku gerekse hakkaniyete elverişli değildir. Ayrıca, bu ceza 657 sayılı kanunda yer alan bu düzenleme gereğince sadece devlet memurları için uygulanabilmekte olup, mal bildirim yükümlüsü memur olmayan diğer kişiler hakkında uygulanamamaktadır. Ayrıca 3628 sayılı Kanunda geç mal bildirimini cezalandırılmamış olup, ihtarla rağmen süresi içerisinde bildirimde bulunmamak cezalandırılmıştır. Bu nedenlerle özel kanunda cezalandırılması öngörülmemeyen bir durumun sırf 657 sayılı DMK’ da düzenlemesi var gerekçesi cezalandırılması doğru olmayacaktır. Ayrıca diğer kamu görevlileri hakkında uygulanma imkânı olmayan bir disiplin cezasının, memurlar hakkında uygulanması Anayasamızın 10 uncu maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesi ile de bağdaşmamaktadır²⁴⁴.

Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 27/09/2007 Tarih 2007/3297 Esas, 2007/6555 Karar sayılı Kararında “Mülkiye Başmüfettişi ... tarafından 19.11.2002 tarihinde hazırlanan 162/05-5 sayılı ile “...1995-2000 yılı genel ve ek bildirimlerinizin incelendiği, karşılaştırma yapıldığı ve mal bildirimlerinde farklılık görüldüğünün anlaşılması üzerine Komisyona vermiş olduğunuz izahatların ve mal bildirimlerinin yeniden incelenmesi neticesinde; Anılan Yönetmeliğin 7'nci maddesinin 2'nci fıkrası gereğince, Komisyonca izahatlarınız yeterli görülmediğinden hakkınızda bu konuda inceleme başlatılmıştır. bu konudaki ifadenizi 7 gün içerisinde Müfettişliğimizin aşağıdaki adresine göndermenizi rica ederim” şeklinde hazırlanarak sanığa tebliğ edilen yazı üzerinde sanığın düzenlediği 10.12.2002 tarihli cevap dilekçesinde 12.08.2002 tarihinde adına tapu senedi düzenlenen Yakuplu Köyü 645 ada 2 parsel sayılı taşınmaz ile ilgili açıklamada bulunmadığı anlaşılmakta ise de; sanıktan yeniden bir mal bildirimini istenmemiş olduğu cihetle, sanığın düzenlediği dilekçenin 3628 sayılı yasada belirtilen yeni bir mal bildirimini niteliğinde bulunmadığı düşünülmeyen, sanığın beraati yerine yazılı şekilde hüküm tesisi yasaya aykırı...”²⁴⁵ şeklinde karar verildiği görülmüştür. Yargıtay’ın ilgili dairesinin vermiş olduğu bu kararda, mal bildiriminde bulunulması ihtarının kanunda öngörülen usuller çerçevesinde yapılması gerektiği, usule uygun olmayan taleplerin yerine getirilmemesi halinde cezaya hüküm olunamayacağı ifade edilmiştir.

²⁴⁴ Sökmen, 2010: 28 vd.

²⁴⁵ www.uyap.gov.tr/yargitay içerik ile arama/ (erişim tarihi:31.03.2018).

Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 06/04/2000 Tarih 2000/73 Esas , 2000/5372 Karar sayılı Kararında “... mal varlığında önemli bir değişiklik olduğunda bir ay içinde bildirimlerinin verileceği mercilere mal bildirimlerin verilmesi zorunlu olduğu, bu lazimeye riayet etmeyen sanığa merciince ihtarda bulunulması gerektiği, ihtarın kendisine tebliğinden itibaren otuz gün içinde mazeretsiz olarak bildirimde bulunmayanın tecziyesi cihetine gidileceği gözetilerek öncelikle yetkili mercii tarafından sanığa usulüne uygun yapılmış bir ihtaratın olup olmadığı”²⁴⁶ şeklinde karar verildiği görülmüştür.

3.1.2. Mal Bildirimlerinin Karşılaştırılması

Mal bildirimlerinin yapıldığı mercilerce yeni ve ek beyanlar ile daha önceki beyannameleri karşılaştırılır²⁴⁷. Yetkili mercilerce alınan mal bildirimlerinde yer alan bilgiler, T.C. Başbakanlığı tarafından belirlenecek usuller kapsamında bilgisayar ortamında ve gizliliğe riayet edilecek şekilde mevcut daha önceki bilgilerle karşılaştırmaları yapılır. Yapılan karşılaştırma sonucunda gerçeğe aykırı beyanda bulundukları veya haksız mal edindikleri, kaçırdıkları veya gizledikleri anlaşılan kişiler hakkında yetkili mercilerce Cumhuriyet Başsavcılıklarına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

Mal beyannamelerinde yer alan bilgiler kurulacak komisyon marifetiyle bilgisayar ortamına aktararak, öncelikle mal alan taşıt ve tapu kayıtlarına ilişkin bilgilerin Emniyet Genel Müdürlüğü ile Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü bilgisayarlarındaki taşıt ve tapu bilgileri ile karşılaştırılması yapılır. Karşılaştırma neticesinde beyan edilen mal varlığı ile tespit edilen mal varlığı arasında farklılık olduğunun tespit edilmesi halinde kamu görevlisinden bu konuda açıklama yapması varsa belgelerini sunmaları istenir. Yapılan açıklamanın yeterli olmaması halinde ilgili birimlerce beyan edilen mal varlığının incelenmesi sağlanır. İnceleme neticesine göre de tespit edilen yolsuzluklarla ilgili Cumhuriyet Başsavcılıklarına bilgi verilir²⁴⁸.

Başbakanlığın, 2000/16 sayılı genelgesi uyarınca, bazı kamu kurum ve kuruluşları yasal düzenleme gereği mal beyan formlarının elektronik ortamda arşivlenmesi ve bu belgelerin komisyonca güvenli ve hızlı biçimde incelenmesini, önceki beyanla karşılaştırmayı elektronik olarak yapmayı sağlayan sisteme geçmişlerdir. Örneğin, Sağlık Bakanlığı Yönetim Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün 2015/3 genelgesi ile mal bildirimlerinde yer alan bilgiler, belirlenen esaslar çerçevesinde, kamu kurumlarındaki mevcut bilgilerle, elektronik ortamda

²⁴⁶ Sökmen, 2011: 236.

²⁴⁷ 3628 S. MBBRYMK, m. 7, Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmelik, m. 18/1

²⁴⁸ Başbakanlığın 13/07/2000 tarihli 2000/16 sayılı genelgesi, <https://www.basbakanlik.gov.tr/genelge/> (erişim tarihi: 27.01.2018).

ve gizliliği sağlanacak şekilde karşılaştırılacağı ifade edilmiştir. Bilgisayar ortamında yapılan incelemeler ile bildirimde bulunmayan kişiler ile mal varlığında meydana gelen ve ispat edilemeyen değişiklikler anında tespit edilebilmesi mümkündür. Henüz bu sistemi kuramayan ya da kullanmayan kamu kurum ve kuruluşlar manuel olarak karşılaştırılma yapabilmekte ve bu nedenle söz konusu karşılaştırmalar layıkıyla yerine getirilememektedir. Tüm kurumlar yasal düzenleme gereğince kişilerin bulundukları mal beyanlarını bilgisayar ortamına almalı ve gerekli inceleme ve karşılaştırmaları bilgisayar ortamında yapmaları gerekmektedir. Bu şekilde gözden kaçmaların önüne geçilebilmesi söz konusu olacaktır.

3628 sayılı Kanun da ve ilgili yönetmelikte, mal beyanlarının incelemesi ve karşılaştırmasının hangi değerlendirmelere göre yapılacağına dair kapsamlı bir düzenlemeye gidilmemiştir. Uygulamada ilgili mercilerce yapılan karşılaştırmalar verilen beyan ile önceki beyanın karşılaştırmasının ötesine gidilememesi durumu söz konusu olmaktadır. Oysa banka, tapu, belediye vb. kurum kayıtlarına kolay bir şekilde ulaşılmasını sağlayacak bir düzenleme yapılmış olsa, mal varlığında önemli değişiklikler, bildirimin süresi içerisinde yapıp yapılmadığı ve kimin bildirimde bulunup bulunmadığını sistem otomatik olarak tespit edebilecek ve yolsuzluklar ortaya kolay bir şekilde çıkartılmış olacaktır. Böylelikle, uzun sürelerce biriktirilen ve toplanan on binlerce mal bildirim evrakına yenilerinin eklenmesinin önüne geçilmiş olunacaktır²⁴⁹.

3.1.3. İhbarda Bulunmak

Mal bildirimlerinin süresi içerisinde yapılmasını sağlamakla sorumlu olan merciler ilgiliye usulüne uygun şekilde ihtarda bulunmasına rağmen ilgilinin bir ay içerisinde geçerli mazereti olmaksızın beyanda bulunmaması halinde veya yapılan yeni ve ek beyanlar ile daha önceki beyannameleri karşılaştırdıklarında ilgilinin gerçeğe aykırı beyanda bulunduğunu, haksız mal edindiğini, mal kaçırdığını veya gizlediğini tespit etmesi halinde daha detaylı ve kapsamlı bir inceleme yapılabilmesi için denetim birimlerini harekete geçirerek ya da doğrudan doğruya Cumhuriyet Başsavcılıklarına suç duyurusunda bulunarak tespit ettiği hususların araştırılmasını ve soruşturulmasını sağlamakla yükümlüdür²⁵⁰.

İhbar üzerine Cumhuriyet Başsavcılığınca verilen takipsizlik kararı veya iddianame Maliye Bakanlığı Baş Hukuk Müşavirliği ve Muhakemat Genel Müdürlüğü ile varsa diğer

²⁴⁹ Sökmen, 2010: 26 vd.

²⁵⁰ Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmelik, m. 17, 18

ilgili kamu kurum veya kuruluşlarına bildirilir²⁵¹. Kurum avukatının yazılı başvurusu ile herhangi bir katılma kararı verilmesine gerek olmaksızın başvuru tarihinden itibaren Maliye Bakanlığı müdahillik sıfatını kazanır.

Müfettiş ve muhakkikler de 3628 sayılı kanun kapsamına yapmış oldukları soruşturma neticesinde soruşturulması gerekli delil veya bulgu elde etmeleri halinde Cumhuriyet Başsavcılıklarına suç duyurusunda bulunurlar. Aksi halde ihmali davranışla görevi kötüye kullanma suçu işlenmiş olacaktır²⁵². 3628 sayılı kanunda yazılı suçlar bakımından soruşturma yapma yetkisi ve görevi Cumhuriyet Başsavcılıklarına aittir. Bu nedenlerle Cumhuriyet Başsavcılığınca kendisine gönderilmesine lüzum görülmeyen araştırmaya konu olaya ilişkin doğrudan doğruya soruşturma yapmak üzere gerekçe göstererek bilgi ve belgeleri ilgili kurumlardan isteyebilir. 3628 sayılı Kanunda yazılı suçlardan dolayı delil veya emare elde eden müfettiş ve muhakkikler durumu yetkili ve görevli Cumhuriyet Başsavcılığına ihbar ve evrakı tevdi etmedikleri takdirde bunlar hakkında da yapılacak takibattan dolayı Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkat Hükümleri uygulanmaz²⁵³. İhbara konu suç hakkında dava açılıncaya kadar bilgi vermek ve yayın yapılması yasaktır²⁵⁴. Bu yasa, hakkında soruşturma yürütülen kişilerin gereksiz yere lekelenmesini önlemek, soruşturmanın gizliliğini ve güvenini sağlamak için getirilmiştir²⁵⁵.

3.2. Mal Bildirimi Suçları ve Cezaları

3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet Yolsuzlukla Mücadele Kanunun Üçüncü Bölümünün Ceza Hükümleri Başlığının altında;

10. madde de Mal bildiriminde bulunmakla yükümlü olanların “ihtara rağmen süresi içerisinde mal bildiriminde bulunmama suçunu ve cezasını”,

11. madde de “Gerçeğe aykırı açıklama suçunu ve cezasını”,

12. madde de “Gerçeğe aykırı bildirimde bulunma suçunu ve cezasını”,

13. madde de “Haksız mal edinme, mal kaçırma veya gizleme suçunu ve cezasını” düzenlenmiştir,

²⁵¹ Bu bildirim sadece bilgilendirmek ve disiplin yönünden gereğinin yapılmasını sağlamak amacıyla yapılmakta olup, hazine (Maliye Bakanlığı) dışında kimselerin, kamu kurum ve kuruluşların doğrudan doğruya suçtan zarar görme durumları söz konusu olmadığı için davaya müdahil sıfatı ile katılmaları söz konusu değildir.

²⁵² Gökcan ve Artuç, 2008: 524.

²⁵³ 4483 Sayılı Kanunun 16/2 maddesine göre “ Kanunlarda Memurin Muhakematı Hakkında Kanunun Muvakkatın uygulanmayacağı belirtilen hallerde genel hükümler uygulanır.”

²⁵⁴ 3628 S. MBBRYMK, m. 18

²⁵⁵ Bu yasağa aykırı davranılması halinde kanunda herhangi bir yaptırım öngörülmemiştir. Ancak 3628 sayılı kanunun 9. maddesinde düzenlenen “ mal bildirimlerindeki bilgiler ve kayıtlar esas alınarak içeriği hakkında yayında bulunulamaz” hükmünü ihlal edici nitelikte ise aynı kanunun 11. maddesine göre, 517 sayılı Basın Kanunun 19. maddesindeki suçun unsurları varsa buna göre işlem yapılması söz konusu olabilir.

Ayrıca kanunun 18. maddesinde de Müfettiş ve Muhakkiklerin ihbar ve evrakı tevdi etmemesi halinde “Görevi ihmal suçu” ile 20. maddesinde de “Bilgi verme zorunluluğuna uymamak suçu ve cezası” düzenlemiştir.

3.2.1. Süresinde Mal Bildiriminde Bulunmama Suçu

3628 sayılı MBBRYMK’nın 2. maddesinde mal bildiriminde bulunulması zorunlu olan kamu görevlileri ve diğer kimseler sayılmıştır. Kanunun 10. maddesinde ise öngörülen sürelerde mal bildiriminde bulunması gereken ancak bulunmayan ilgiliye, bildirimlerin verileceği mercilerce ihtarla bulunulmasına rağmen ihtarın kendisine tebliğinden itibaren 30 gün içerisinde mazeretsiz olarak bildirimde bulunmamak (1. fıkra), soruşturma ile ilgili verilen süre zarfında mal bildiriminde bulunmamak (2. fıkra) suçları düzenlenmiştir.

Mal bildiriminde bulunmama suçu ani suçlardandır²⁵⁶. Suç tarihi de bildirimde bulunulması gereken sürenin sonudur. Bu suçlarda özel kast aranmaz genel kast yeterlidir. Kastın iki unsuru vardır, bilme ve istemedir. Kast, 5237 sayılı TCK’nın 21/1. maddesinde; “suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir” biçiminde tanımlanmıştır²⁵⁷. Kastın tanımı, doktrinde de “yasal tanımda yer alan tüm unsurların öngörülmesi ve bilinmesi”²⁵⁸ ya da “öngörülen ve suç teşkil eden bir fiili gerçekleştirmeye yönelen irade”²⁵⁹ ifadeleriyle yapılmıştır. Genel kast, hareketin ve sonucun fail tarafından istenmesinin ve bilinmesinin yeterli olduğu, suçun hangi amaçla işlendiğinin bir öneminin bulunmadığı durumlarda söz konusudur, özel kast ise suçun oluşması için sadece sonucun yeterli olmadığı, failin belli bir saik ve özel bir amaçla hareket etmesinin arandığı durumlarda söz konusudur. Süresinde mal bildiriminde bulunmaması suçunda failin belli bir saikle hareket etmesine gerek olmayıp, kendisine ihtarla bulunulduktan sonra geçerli bir mazereti olmaksızın öngörülen sürede mal bildiriminde bulunmazsa suç gerçekleşmiş sayılır. Yargıtay 7. Ceza Dairesinin ve Yargıtay Ceza Genel Kurulunun yerleşmiş kararları da bu yöndedir.

3.2.1.1. İhtara Rağmen Mal Bildiriminde Bulunmama

3628 sayılı Kanun 10/1 fıkrası “6’ncı madde belirtilen sürelerde mal bildiriminde bulunmayana bildirimlerin verileceği mercilerce ihtarla bulunulur. İhtarın kendisine tebliğinden itibaren 30 gün içerisinde mazeretsiz olarak bildirimde bulunmayana üç aya kadar hapis cezası verilir.” hükmü uyarınca,

²⁵⁶ Ani suç, ihmal ve icra hareketlerinin meydana getirdiği sonuç devam etmeden hemen sonra son bulması halinde gerçekleşen suçtur. Alacakaptan, 1975: 51.

²⁵⁷ Düzgün ve Elmacı, 2009: 29.

²⁵⁸ İçel vd., 2000: 230.

²⁵⁹ Dönmezer ve Erman, 1997: 216.

Bu suçun oluşabilmesi için mal bildiriminde bulunmakla yükümlü olmak koşuluyla;

-Kanunun 6. maddesinde düzenlenen süreler içerisinde mal bildiriminde bulunulmaması,

-Bildirim verileceği merci tarafından yazılı olarak ve usulüne uygun şekilde ihtarla bulunulması,

-İhtardan itibaren verilen süre sonunda mazeretsiz olarak bildirimde bulunulmaması gerekir.

Öngörülen süre ve zamanlarda mal bildirimini de bulunmamak, idari yönden disiplin soruşturması ve cezasını gerektirebilir²⁶⁰.

Bu suçun faili belirtilen sürelerde mal bildiriminde bulunmakla yükümlü olan kişilerdir.

Madde düzenlemesi uyarınca mal bildirimini süresi içerisinde yapmamak değil ihtara rağmen mazeretsiz olarak süresinde bildirimde bulunmamak eylemi cezalandırılmıştır. Suçun faili 6. madde de belirtilen süreler içerisinde mal bildiriminde bulunmayanlar olarak sınırlandırılmıştır. 6. madde de; göreve atanmada, seçilmede veya başlama tarihinden itibaren ya da mal varlığında önemli bir değişiklik olduğunda madde düzenlenen süreler içerisinde mal bildirimini verilmesi zorunlu tutulmuştur. Bir sonraki madde olan 7. madde de ise görevine devam edenlerin mal varlığında bir değişiklik olsun olmasın sonu 0 ve 5 ile biten yıllarda bildirimlerini yenilemesi öngörülmüştür. Bu kanun düzenlemesine göre 7. maddeye aykırı davranmak yaptırımsız bırakılmıştır. Şöyle ki, mal bildirimlerini takip etmekle görevli ve sorumlu kimseler kanun ve yönetmeliğin 7. maddelerine göre bu kanunun kapsamında göreve devam edenlere sonu 0 ve 5 ile biten yılların en geç Şubat ayı sonuna kadar verilecek bildirimlerin daha önceki bildirimler ile karşılaştırılmasını, gerekli görülen hallerde denetim birimlerince inceleme yapılmasını sağlamak veya konuyu Cumhuriyet Başsavcılıklarına bildirmekle görevli ve sorumludurlar. Ancak Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmeliğin 17. maddesi uyarınca da²⁶¹ sonu 0 ve 5 ile biten yıllarda mal bildiriminde bulunmayanlara uyarılarda bulunularak mal bildiriminde bulunmaları sağlanabilir. Böylece 0 ve 5 ile biten yıllarda bildirimlerini yenilemeyenler için kanunda doğrudan doğruya bir müeyyide düzenlenmemiş ise de Kanun ve Yönetmelik hükümlerinin işletilmesi sonucu

²⁶⁰ Parlar ve Hatipoğlu, 2003: 1058.

²⁶¹ Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmelik madde 17 ” Bu Yönetmelikte belirtilen süreler içinde mal bildiriminde bulunmayanlara, bildirim verileceği mercilerce yazılı olarak ihtarla bulunulur. Bu ihtar, ilgisine Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ olunur. İhtarın kendisine tebliğinden itibaren bir ay içinde bildirimde bulunmayanlar hakkında gerekli işlem yapılmak üzere yetkili Cumhuriyet başsavcılığına suç duyurusunda bulunulur.

Müfettiş ve muhakkikler de, soruşturma ile ilgili olarak verdikleri süre zarfında mal bildiriminde bulunmayan hakkında yetkili Cumhuriyet başsavcısına suç duyurusunda bulunurlar.”

Yönetmeliğin 17 maddesine göre yazılı ihtarla rağmen bildirimde bulunulmaması halinde suç ve cezada kanunilik ilkesi uyarınca suç oluşmayacak ancak bu konu 657 sayılı Kanunun 125/D-j maddesi uyarınca disiplin soruşturmasına konu olabilecektir²⁶².

Süresinde mal bildiriminde bulunmamaya ilişkin olarak Başbakanlık Gümrük Müsteşarlığı Teftiş Kurulu Başkanlığınca hazırlanarak Gümrük Müsteşarına sunulan 03.05.2010 tarihli raporda önemli hususlara yer verilerek konu bütün detaylarıyla açıklanmaya çalışılmıştır. Bu nedenlerle konunun daha iyi anlaşılabilmesi için rapor aynen aktarılmış olup hazırlanan raporda şu tespitler yer almıştır:

“657 sayılı Yasanın yukarıda belirtilen 125/D-j maddesinde bahsedilen mal bildiriminde bulunulmasını gerektiren durum ve süreler belirlenmiştir.

Durum böyle iken, örneğin mal varlığında 3628 sayılı Yasanın 5. Maddesinde tarif edildiği şekilde önemli bir değişiklik olan memur, buna ilişkin mal bildirimini değişiklik olduğu tarihten itibaren bir ay içerisinde vermez veya unuttur ya da bu bildirim süresini geçirdikten sonra verir ise hakkında hangi disiplin cezası uygulanmalıdır?

Bu gibi durumlarda gecikmeli olarak mal bildirimini verilse dahi, belirlenen durum ve sürelerde bildirimde bulunulmadığı gerekçesiyle 657 sayılı Yasanın 125/D-j maddesi uyarınca kademe ilerlemesinin durdurulması cezası, birçok idarece tereddütsüz olarak uygulanmaktadır. Bu nedenle memur, mal varlığında değişiklik olduğundan bir ay içerisinde mal bildirimini vermeyi unuttuysa ise telaşa kapılmakta, bir ayı geçirdikten sonra iyi niyetli olarak mal bildirimini verse dahi ceza alacağını bildiği için bundan sonra da mal bildirimini verememektedir. Hatta çoğu zaman mal bildirimini vermeyi unuttuğu amirlerince de bilindiği halde, uygulanacak olan cezanın ağırlığı nedeniyle olay bilmezden gelmekte, devamlı suçluluk psikolojisi içerisinde olan memurun, disiplin cezası zamanaşımı olan 2 yıl içerisinde idarenin durumu öğrenmek zorunda kalmamasını umut etmekten başka çaresi kalmamaktadır. Sadece basit bir dikkatsizlik ve ihmalden kaynaklanan bu fiile uygulanan kademe ilerlemesinin durdurulması cezası, kanımızca ağır bir ceza olup, fiil ile orantılı değildir ve mal bildirimine ilişkin daha önceki uygulamalar ve yasal düzenlemeler ile uyum göstermemektedir.

2871 sayılı Yasada; olağan olarak mal bildirimini verilmesi gereken durum ve sürelerde mal bildiriminde bulunulmaz ise hangi idari yolun izleneceği ve ilgiliye hangi disiplin cezasının verileceği konusunda 5440 sayılı Yasadan farklı olarak açık bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu nedenle, 657 sayılı Yasanın 125/D-j maddesinde tanımlanan ve esasen bir inceleme ve soruşturma nedeniyle kendisinden mal bildirimini istendiği halde bu bildirim

²⁶²Uğur, 2010: 167-168

vermeyen veya eksik veren memur hakkında, “belirlenen durum ve sürelerde mal bildiriminde bulunmadığı” gerekçesiyle uygulanacak olan kademe ilerlemesinin durdurulması cezasının, olağan durumlarda mal bildiriminde bulunmadığı anlaşılan memurlara da uygulanıp uygulanmayacağı hususu tartışmalı hale gelmiştir.

Ancak konu ile ilgili olarak mülga 4237 ve 5440 sayılı Yasalar ile halen yürürlükte olan 657 sayılı Yasanın özüne bakıldığında; söz konusu cezaya sadece, 2871 sayılı Yasanın 9 uncu maddesi uyarınca hakkında yapılacak inceleme ve soruşturmaya istinaden kendisinden mal bildiriminde bulunması istenmesine karşın, zorunlu sebepler olmaksızın bu bildirimde bulunmayanların muhatap olacağı anlaşılacaktır. Zira aksi takdirde, basit bir dikkatsizlik nedeniyle mal varlığındaki değişiklikten itibaren bir ay içinde bildirimde bulunmayan ile kendisinden bildirimde bulunması istenmesine rağmen bu süre içerisinde kasten bildirimde bulunmayan veya eksik bildirimde bulunana aynı disiplin cezasının uygulanması söz konusu olacaktır. Bu durum, ceza hukukunun temel ilkeleri ile de çelişmektedir.

Söz konusu tartışmalı durum, 2871 sayılı Yasayı yürürlükten kaldıran 3628 sayılı Yasada kanaatimizce açıklığa kavuşturulmuştur.

1990 tarihinde yürürlüğe giren 3628 sayılı Yasanın 10. maddesinin birinci fıkrasında; aynı Yasanın 6. maddesinde belirtilen sürelerde, yani inceleme ve soruşturmadan kaynaklanmayan olağan durumlarda mal bildiriminde bulunmayana, bildirimlerin verileceği mercilerce ihtarla bulunulacağını, ihtarın kendisine tebliğinden itibaren otuz gün içinde mazeretsiz olarak bildirimde bulunmayana ise üç aya kadar hapis cezası verileceğini belirtmektedir.

10. maddesinin ikinci fıkrasında, soruşturma ile ilgili olarak verilen süre zarfında mal bildiriminde bulunmayana da üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verileceği ayrıca düzenlenmiştir. Soruşturma nedeniyle mal bildiriminde bulunması istenenin, bu bildirimini yedi gün içinde vermesi zorunludur.

Buradan da anlaşılabacağı üzere; bir ihbar, inceleme veya soruşturmadan kaynaklanmamakla birlikte 6'ncı madde uyarınca mal bildiriminde bulunma yükümlülüğünü yerine getirmediği anlaşılan memur, öncelikle ihtar edilmekte ve 30 günlük ek süre içerisinde bildirimde bulunması istenmektedir. Belirtilen otuz günlük ek süre içerisinde bildirimde bulunan memur hakkında, daha önceden süresi içerisinde mal bildiriminde bulunmadığı gerekçesiyle yapılması gereken başkaca bir işleme ihtiyaç yoktur. Ancak memurun, davranışlarında daha dikkatli olması, ödev ve sorumluluklarını zamanında yerine getirmesi bakımından uyarılmasının önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır.

Eğer memur belirtilen otuz günlük ek süre içerisinde kasten bildirimde bulunmaz ise, bu durumda açıkça bir disiplin suçunun işlendiğini ve buna karşılık olarak uygulanması gereken disiplin cezasının da 657 sayılı Yasanın 125/D-j maddesi uyarınca kademe ilerlemesinin durdurulması cezası olacağını kabul etmek gerekecektir.

Soruşturma nedeniyle istenen mal bildiriminin verilen yedi günlük süre içerisinde kasten verilmemesi halinin de yine aynı şekilde kademe ilerlemesinin durdurulması cezası ile cezalandırılması uygun olacaktır.

Dikkat edileceği üzere 3628 sayılı Yasa'da, olağan durumlarda verilmesi gereken bildirimin verilmediğinin idarece anlaşılması hali bakımından bir zaman sınırı getirilmemiştir. Yani idare bu durumun farkına vardığı andan itibaren memuru ihtar etme ve 30 günlük ek süre içerisinde mal bildiriminde bulunmasını isteme hakkına sahiptir. Dolayısıyla kademe ilerlemesinin durdurulması cezası verilebilmesinin zamanaşımı olan iki yıllık süre, örneğin mal varlığındaki önemli değişikliğin meydana geldiği tarihten değil, eğer ihtarın verilen 30 günlük sürenin sonunda bildirimde bulunulmamış ise bu tarihten itibaren işlemeye başlayacaktır.

Belirtilen dönemlerde yenileme yapılmamasının; idarece yapılacak karşılaştırmalar sırasında daha önceden verilmiş olan mal bildirimlerinin bir arada görülmesini zorlaştırmak dışında bir sakıncası olamayacağından, örneğin 2010 yılı Şubat ayı sonuna kadar mal bildirimini yenilemeyen memura kademe ilerlemesinin durdurulması cezasının verilebilmesi de kanaatimizce mümkün görünmemektedir.

Düşüncemize göre hiçbir ayırım yapılmaksızın yenileme dahil günümüzde mal bildirimi verilmeyen her durum için idarece 657 sayılı Yasanın 125/D-j maddesi uyarınca kademe ilerlemesinin durdurulması cezasının uygulanması; öncelikle buna ilişkin, 1965 tarihli Devlet Memurları Kanununda yer alan düzenlemeye atıfta bulunulan Yasanın, 1990 tarihinde yürürlüğe giren 3628 sayılı Yasa değil 1942 tarihli ve 4237 sayılı Yasa olmasından kaynaklanmaktadır. Anılan disiplin cezası 3628 sayılı Yasa değil, 4237 sayılı Yasa hükümlerinin ihlali halinde uygulanmak üzere düzenlenmiştir. Ancak 4237 sayılı Yasanın 1983 yılında yürürlükten kalkması ve yerine gelen diğer yasalarda durumu açıklayan düzenlemelere yer verilmemiş olması, bahsedilen yanlış uygulamanın günümüze kadar gelmesinde en etkili faktör olmuştur.

Sonuç olarak; mal bildirimi verilmemesi halinde uygulanacak disiplin cezalarının, açıklamaya çalıştığımız kriterler dikkate alınarak belirlenmesi durumunda, hem 1942 yılından itibaren ortaya konulmuş olan yasa koyucunun iradesine uygun olarak aynı ve benzer fiillerin aynı ve benzer cezalar ile cezalandırılması sağlanmış hem de kanımızca yanlış

olan günümüzdeki uygulamanın memurlar üzerindeki olumsuz etkileri giderilmiş olacaktır.”²⁶³

Kanunda açıkça belirtilmese de ihtarın yazılı olarak yapılması gerekir. Yazılı olarak yapılacak ihtar otuz günlük²⁶⁴ sürenin de yazılması gerekir. İhtarın, kanunda öngörülen sürelerin bitiminden sonra yapılması gerekir. 30 günlük süre geçtikten sonra, 30 gün süre verilmek suretiyle ihtar da bulunulur. Örneğin, mal varlığında önemli bir değişiklik olduğu durumlarda kanunen öngörülen bir aylık süre geçmeden onuncu veya yirmi beşinci günde mal beyanı için ihtar da bulunulması halinde suç oluşmayacaktır. Sözlü olarak mal bildiriminde bulunmaya davet etmek, uyarmak suçun oluşmasını neden olmaz. Ancak Cumhuriyet Savcısı, Müfettiş veya Muhakkikler tarafından yapılan soruşturma ile ilgili olarak şüpheli veya madde de belirtilen yakınlarından mal bildiriminde bulunulması istenilmiş ise artık 6. madde de düzenlenen süreler söz konusu değildir. Yönetmeliğin 17. maddesinde de ihtarın yazılı olarak tebligat hükümleri uyarınca yapılacağı açıkça düzenlenmiştir.

Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 27/09/2007 tarih 2007/3297 Esas, 2007/6555 Karar sayılı kararında; ...1995-2000 yılı genel ve ek bildirimlerinizin incelendiği, karşılaştırma yapıldığı ve mal bildiriminde farklılık görüldüğü anlaşılmaması üzerine komisyona vermiş olduğunuz izahatların ve mal bildirimlerinin yeniden incelenmesi neticesinde; anılan yönetmeliğin 7. maddesinin 2. fıkrası gereğince, komisyonca izahatlarınız yeterli görülmediğinden hakkınızda bu konuda inceleme başlatılmıştır. Bu konudaki ifadenizi 7 gün içerisinde müfettişliğimizin aşağıdaki adresine göndermesini rica ederim.” Şeklinde hazırlanarak sanığa tebliğ edilen yazı üzerinde sanığın düzenlediği 10.12.2002 tarihli cevap dilekçesinde 12.08.2002 tarihinde adına tapu senedi düzenlenen Yakuplu Köyü 645 ada 2 parsel sayılı taşınmaz ile ilgili açıklamada bulunmadığı anlaşılmakta ise de; sanıktan yeniden bir mal bildirimini istenmemiş olduğu cihetle, sanığın düzenlediği dilekçenin 3628 sayılı yasada belirtilen yeni bir mal bildirimini niteliğinde bulunmadığı düşünülmeyen, sanığın beraatı yerine yazılı şekilde hüküm tesisi yasaya aykırıdır”²⁶⁵ şeklinde karar verildiği görülmüştür.

Kanunda “ihtarın kendisine” yönetmelikte “ihtarın ilgilisine” yapılması ifade edilmiş ise de ihtarın bizzat mal bildiriminde bulunmayana tebliği edilmesi şart olmayıp 7201 sayılı Tebligat Kanuna göre uygun bir şekilde yapılması yeterli ve geçerlidir.

Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 21/12/2006 tarih 2004/6397 Esas, 2006/19430 Karar sayılı kararında; “İstanbul Gümrükleri Başmüdürlüğü emrinde görevli iken 30/03/2001

²⁶³ <https://www.memurlar.net/haber/408232/mal-beyanina-dair-tum-detaylar.html/> (erişim tarihi: 28.01.2018).

²⁶⁴ 3628 S. Kanunun 10. maddesinde “otuz gün” denilmesine rağmen Yönetmeliğin 17. maddesinde “bir ay” ifadesi kullanılmıştır.

²⁶⁵ www.uyap.gov.tr/yargitay içerik ile arama/ (erişim tarihi: 28.01.2018).

tarihinde müstafi sayılan sanığa, idarece 3628 sayılı yasanın 6/f maddesince mal bildiriminde bulunması için 7201 sayılı yasa gereğince tebligat yapıldığı, sanığın hazırlıkta CMUK'un 135. Maddesine uygun olarak alınan ilk samimi beyanında tebligatı kapsına yapıştırılmış vaziyette gördüğünü, ancak görevde olmaması nedeniyle mal bildiriminde bulunmadığını belirttiği cihetle, sanığın eyleminin 3628 sayılı yasanın 10/1 maddesinde belirtilen suçu oluşturduğu ve anılan madde de öngörülen cezanın türü ve miktarı da dikkate alınıp sanığa TCK'nın 119. Maddesi gereğince ön ödeme ihtarında bulunulup sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesis edilmesi yasaya aykırıdır.”²⁶⁶ şeklinde karar verildiği görülmüştür. Yargıtay'ın ilgili dairesinin vermiş olduğu bu kararda, ilgilinin kamu görevinden ayrılmış olsa bile kamu görevi esnasındaki eylemleri nedeniyle cezaya hükmolunabileceği ifade edilmiştir.

Maddenin 1. fıkrasında bu suçun cezasının üç aya kadar hapis cezası olduğu belirtilmiş ise de cezanın alt sınırı gösterilmediği için 01/01/2009 tarihinden önce²⁶⁷ işlenen suçlarda 765 sayılı eski TCK'nın 15/1. maddesine göre asgari haddi yedi gün, 01/01/2009 tarihinden itibaren 5237 sayılı TCK'nın 49/1. maddesi uyarınca bir ay olarak uygulanır.

Kanun 16. maddesindeki hükme göre “ Tecil, Paraya Çevirme ve Ön Ödeme Yasağı” 10. maddenin 1. fıkrası için geçerli değildir²⁶⁸. Bu suça üç aya kadar hapis cezası öngörüldüğü için 5237 sayılı Kanunun 75. maddesi uyarınca (765 sayılı TCK'nın m.119) ön ödemeye tabidir²⁶⁹.

Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 19/10/2004 tarih 2004/9715 Esas, 2004/11448 Karar sayılı kararında; “basın beyannamesinin verildiği 22.07.2000 tarihinden 3 gün sonra 25.07.2000 günü sanığa tebliğ edilen valilik yazısı, içeriği itibariyle 3628 sayılı yasanın 6. Maddesinin hatırlatılmasından ibaret olup, anılan yasanın 10. maddesinde söz edilen ihtar

²⁶⁶ Uğur, 2010: 172.

²⁶⁷ 5237 sayılı TCK'nın 5. Maddesindeki “ Bu kanunun genel hükümleri, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanır “ hükmü, 5237 sayılı TCK'nın Yürürlük ve Uygulama Şeklin Hakkında Kanuna 5349 sayılı Kanunla eklenen ve 5560 sayılı kanunla değişik geçici maddesindeki “ Diğer kanunların, 5237 sayılı TCK'nın birinci kitabında yer alan düzenlemelere aykırı hükümleri, ilgili kanunlarda gerekli değişiklik yapılmaya ve en geç 31 Aralık 2008 tarihine kadar uygulanır” hükmü gereği 1 Ocak 2009 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

²⁶⁸ Kanun teklifinde erteleme, paraya çevirme ve ön ödeme yasağı için bir istisna öngörülmemesine rağmen TBMM Adalet Komisyonunda madde metni 10. maddenin birinci fıkrası hariç tutulacak şekilde düzenlenmiştir. Buna göre “ Bu bölümde yazılı olan cezalar 10. maddenin birinci fıkrası hariç tecil edilemez, şahsi hürriyeti bağlayıcı olanlar para veya tedbire çevrilemez, failler hakkında TCK'nın 119. maddesi hükümleri uygulanamaz”

²⁶⁹ 5237 sayılı Kanunun 75. maddesinde düzenlenen önödeme kurumu “Uzlaşma kapsamı dışında kalan ve sadece adli para cezası veya üç ayı aşmayan hapis cezası gerektiren suçların failine, soruşturma aşamasında Cumhuriyet savcısı, kovuşturma aşamasında ise hâkim (mahkeme) tarafından 75. maddeye göre belirlenen miktar para ile, o zamana kadar ki soruşturma/ kovuşturma giderlerini devlet hazinesine ödediği takdirde, soruşturma aşamasında hakkında kamu davasının açılmasını önleme, kovuşturma aşamasında ise hakkında açılan kamu davasının düşürülmesini sağlama imkânı veren bir kurumdur” şeklinde ifade edilebilir. Ceylan, 2010: 5.

niteliği bulunmadığı ve bu nedenle atılı suçun unsurlarının gerçekleşmediği gözetilmeden sanığın beraatı yerine mahkûmiyetine hükmedilmesi,

Kabul ve uygulamaya göre de;

Sanık hakkında uygulanan mal bildiriminde bulunulması, rüşvet ve yolsuzlukla mücadele kanununun 16. Maddesi “bu bölümde yazılı olan cezalar 10. Maddenin 1. Fıkrası hariç tecil edilemez, şahsi hürriyeti bağlayıcı olanlar para ve tedbire çevrilemez, failer hakkında TCK’nın 119. Maddesi hükümleri uygulanamaz” hükmünü taşımakta olup anılan kanunun 10/1. Maddesi gereğince uygulama yapıldığına göre; bu maddede ön görülen cezanın miktarı dikkate alınıp TCK’nın 119. Maddesinin tatbikine kanunen engel bulunmadığı cihetle, sanığa TCK’nın 119. Maddesi gereğince ön ödeme ihtarında bulunulup sonucuna göre bir karar verilmesi gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde hüküm tesisi yasaya aykırıdır”²⁷⁰ şeklinde karar verildiği görülmüştür.

Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 08/12/2005 Tarih 2004/498Esas, 2005/21078 Karar sayılı kararında; “Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun 03/02/1998 gün ve 7/288-11 sayılı kararında da belirtildiği üzere haksız mal edinme suçları anî suç niteliğinde olduklarından, suç tarihinin mal veya paranın haksız edinim tarihiyle mal bildiriminde bulunulması gereken tarih olduğu cihetle, sanığın Dikili İlçesinde haksız edindiği gayrimenkulü 10/07/1995 ve Çınarcık İlçesinde bulunana gayrimenkulün satışında elde ettiği 1.100.000.000 lira içi bildirimde bulunması gereken 23/05/1998 tarihleri itibariyle suç tarihinde yürürlükte bulunan 765 sayılı TCK’nın 102/4 ve 104/2 maddelerinde ön görülen zaman aşımı süresi temyiz inceleme gününde tahakkuk etmiş olduğundan hükmün bozulmasına, sanık hakkındaki kamu davasının anılan maddeler uyarınca zaman aşımı nedeniyle ortadan kaldırılmasına,”²⁷¹ şeklinde karar verildiği görülmüştür.

Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 06/04/2000 Tarih 2004/73 esas 2004/5372 sayılı kararında; “3628 sayılı kanununun 10/1 ve 6/d maddelerinde “mal varlığında önemli bir değişiklik olduğunda 1 ay içinde” bildirimlerin verileceği mercilere mal bildirimlerinin verilmesi zorunlu olduğu, bu lazıme riayet etmeyen sanığa merciince ihtarla bulunulması gerektiği, ihtarın kendisine tebliğinde itibaren 30 gün içinde mazeretsiz olarak bildirimde bulunmayanın tecziyesi cihetine gidileceği gözetilerek yetkili mercii tarafından sanığa usulüne uygun yapılmış bir ihtarın olup olmadığı araştırılmadan yazılı şekilde hüküm tesisi, bozmayı gerektirmiştir”²⁷² şeklinde karar verildiği görülmüştür.

²⁷⁰ Gökcan ve Artuç, 2007: 421.

²⁷¹ Uğur, 2010: 173.

²⁷² Gökcan ve Artuç, 2007:422

3.2.1.2. Soruşturma Kapsamında Mal Bildiriminde Bulunmama

3628 sayılı Kanunun 10/2 fıkrası uyarınca soruşturma ile ilgili verilen süre zarfında²⁷³ mal bildiriminde bulunmaması halinde bu suç ortaya çıkmaktadır. Bu suçun kanunda öngörülen cezası üç aydan bir yıla kadar hapis cezasıdır. Kanunun düzenlenmesinde yer alan “Soruşturma ile ilgili” kısmı hem Cumhuriyet Savcısının hazırlık soruşturmasını hem de müfettiş ve muhakkiklerin görevleri nedeniyle yapmış oldukları soruşturmayı da kapsadığı için müfettiş ve muhakkiklerin mal bildirim talebine uyulmaması halinde de kanunda düzenlenen bu suç oluşacaktır²⁷⁴.

Cumhuriyet Savcısı soruşturmaya başladığında iddiaları doğrulayan delillere ulaştığı durumlarda şüpheliden, haksız edinilen malın kaçırıldığı konusunda delillere ulaştığı zamanda şüphelinin ikinci dereceye kadar kan ve sıhrî hısımları ile gelini ve damadından mal yedi gün içerisinde mal bildiriminde bulunmalarını ister. Öngörülen süre içerisinde mal bildiriminde bulunulması gerekir aksi takdirde bu suç oluşacaktır. Soruşturmanın müfettiş veya muhakkik tarafından yapılması halinde de bir farklılık öngörülmemekle birlikte, şüpheliden ve yukarıda ifade edilen kişilerden mal bildiriminde bulunmaları istenir. Bu istemin şüpheli ve ilgililere bildirildiği tarihten itibaren 7 gün içerisinde müfettiş veya muhakkike mal beyanının verilmesi gerekir. Bu husus kanunun 19/2 maddesinde açıkça düzenlenmiştir²⁷⁵.

Bu suçun faili, mal beyanında bulunacağı öngörülen kişiler ile Cumhuriyet Savcısının, müfettiş ve muhakkikin mal bildiriminde bulunmasını istediği kişilerdir.

Kanunun 10/2 maddesinde düzenlenen bu suç, 1.fıkra da düzenlenen suçtan fail sınırlaması bakımından farklıdır. 2. fıkra da düzenlenen bu suçun faili sadece 6. madde de belirtilen sürelerde mal bildiriminde bulunmayanlar hakkında yapılan soruşturmalarla ilgili olarak mal bildiriminde bulunmayanlar değil, mal bildiriminde bulunacağı belirtilen kişiler ile Cumhuriyet Savcısının ve müfettiş ve muhakkikin beyanda bulunmasını istediği kişilerdir.

3628 sayılı kanunun her iki fıkrasında da düzenlen suçlar şekli suçlardan olup, suçun oluşması için de özel kasta gerek yoktur, genel kast yeterlidir. Bu durumda 2. fıkra gereği bir soruşturma ile ilgili olarak öngörülen zaman diliminde mal bildiriminde bulunmayan ilgilinin, suçunun oluşabilmesi soruşturmanın sonucuna bağlı değildir. Başka bir ifadeyle suçun oluşabilmesi için dava açılması veya açılmış olan bir davada mahkûm olunmasına gerek

²⁷³ 3628 S. MBBRYMK ‘nun 19/2 maddesine göre bu süre 7 gündür.

²⁷⁴ Gökan, 1991: 237.

²⁷⁵ Cumhuriyet Savcısı soruşturmaya başladığında ihbarı doğrulayan emareler bulduğu takdirde sanıktan, haksız edinilen malın kaçırıldığı yolunda delil ve emare elde edildiği takdirde sanığın ikinci dereceye kadar kan ve sıhrî hısımları ile gelini ve damadından mal bildiriminde bulunmalarını ister. Bu istemin sanığa ve diğer ilgililere ulaştığı tarihten itibaren yedi gün içinde Cumhuriyet Savcısına mal bildirimini verilmesi zorunludur. Soruşturmanın müfettiş veya muhakkik tarafından yapılması halinde müfettiş veya muhakkik de sanıktan ve yukarıda sayılan ilgililerden mal bildirimini isteminde bulunurlar. Bu istemin sanık ve ilgililere ulaştığı tarihten itibaren yedi gün içinde müfettiş veya muhakkike mal bildirimini verilmesi keza zorunludur.”

yoktur. Soruşturma sonucu takipsizlik kararı verilebilmesi de mümkündür. 2. fıkra yönünden böyle bir unsur arandığı takdirde 1. fıkradaki suç anlamsız kalacaktır. Şöyle ki, 1. fıkra da düzenlenen suçta herhangi bir soruşturma söz konusu değildir. Kaldı ki Cumhuriyet Savcısının mal bildiriminde bulunma talebinde bulunduğu kimse her zaman bir suçun şüphelisi konumunda olan kişi değildir, şüphelinin ikinci dereceye kadar kan ve sıhrî hısımları ile gelini ve damadında mal bildiriminde bulunulmaları istenebilir.

Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 27/09/2007 Tarih 2007/3297 Esas, 2007/6555 Karar sayılı kararında;” 3628 sayılı kanuna muhalefetten yapılan yargılama neticesinde:

I-Bağcılar Güngören Küçük Sanayii Sitesi 13/A blok 13 nolu dükkâna ilişkin olarak 21.02.2000 tarihli mal bildiriminde gerçeğe aykırı bildirimde bulunmak suçundan kurulan mahkûmiyet hükmünün incelenmesinde;

Suç tarihi olan 21.02.2000 tarihi itibarıyla temyiz inceleme gününde suç ve karar tarihinde yürürlükte bulunan 765 sayılı TCK.nun 102/4 ve 104/2.maddelerinde öngörülen zamanaşımı tahakkuk etmiş olduğundan, sanık müdafii ve sanığın temyiz itirazları bu itibarla yerinde görüldüğünden hükmün BOZULMASINA, anılan maddeler uyarınca sanık hakkındaki kamu davasının zamanaşımı nedeniyle ORTADAN KALDIRILMASINA,

II-Yakuplu Köyü 645 ada 2 parsel sayılı taşınmazın 12.08.2002 tarihinde edinildiği halde müfettişe verilen 10.12.2002 tarihli ifade de bu edinimi gizlemek suretiyle gerçeğe aykırı bildirimde bulunmak suçundan kurulan hükme yönelik temyiz incelemesinde;

Mülkiye Başmüfettişi ... tarafından 19.11.2002 tarihinde hazırlanan 162/05-5 sayılı ile "...1995-2000 yılı genel ve ek bildirimlerinizin incelendiği, karşılaştırma yapıldığı ve mal bildirimlerinde farklılık görüldüğünün anlaşılması üzerine Komisyona vermiş olduğunuz izahatların ve mal bildirimlerinin yeniden incelenmesi neticesinde; Anılan Yönetmeliğin 7'nci maddesinin 2'nci fıkrası gereğince, Komisyonca izahatlarınız yeterli görülmediğinden hakkınızda bu konuda inceleme başlatılmıştır. bu konudaki ifadenizi 7 gün içerisinde Müfettişliğimizin aşağıdaki adresine göndermenizi rica ederim" şeklinde hazırlanarak sanığa tebliğ edilen yazı üzerinde sanığın düzenlediği 10.12.2002 tarihli cevap dilekçesinde 12.08.2002 tarihinde adına tapu senedi düzenlenen Yakuplu Köyü 645 ada 2 parsel sayılı taşınmaz ile ilgili açıklamada bulunmadığı anlaşılmakta ise de; sanıktan yeniden bir mal bildirimini istenmemiş olduğu cihetle, sanığın düzenlediği dilekçenin 3628 sayılı yasada belirtilen yeni bir mal bildirimini niteliğinde bulunmadığı düşünülmeyen, sanığın beraati yerine yazılı şekilde hüküm tesisi yasaya aykırı,

III-Haksız mal edinmek suçundan kurulan hükme yönelik temyiz itirazlarına gelince;

Sanığın kooperatiflere üye olduğu tarihler itibariyle ve üyeliklerinin devamı süresinde yaptığı ödemelerin sanığın geliri ile edinilip edinilemeyeceği bilirkişi incelemesi yaptırılarak edinimlerinin haksız mal edinme niteliğinde olup olmadığı saptanıp hasıl olacak sonuca göre hukuki durumunun tayin ve taktiri gerekirken, eksik incelemeye dayalı yazılı şekilde hüküm tesisi yasaya aykırı, sanık müdafii'nin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görüldüğünden hükmün BOZULMASINA,”²⁷⁶ şeklinde karar verildiği görülmüştür.

Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 14/07/2004 Tarih 2004/3405 Esas, 2004/9396 Karar sayılı kararında;”1-Sanığın soruşturma nedeniyle 21/07/2000 günü verdiği ek mal beyanında, Kaynaşlı’da bulunan arsasını, Bilecik’te bulunan tarlasını, Bayrampaşa Vakıfbank Şubesinde hesabında bulunan 3.642.171.017 ile 6413 USD’yi göstermediği ve mal beyanında bulunmama suçunu işlediği bilirkişi raporu ve ek mal bildirim raporu ile tespit edildiği halde yazılı şekilde beraat kararı verilmesi,

2-2000 yılında 403 milyon lira maaş alan sanığın geliri ile 21/07/2000 tarihinde verdiği ek mal bildirim beyanında belirttiği mal ve paralar ile beyanda belirtmediği mal ve paraları edinip edinilemeyeceği hususu araştırıp, konunun uzmanı 3 kişilik bilirkişi heyetinde inceleme yaptırılarak sonucuna göre sanığın hukuki durumunun tayin edilmesi gerektiği gözetilmeden... “²⁷⁷ şeklinde karar verildiği görülmüştür.

Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 02/01/2001 Tarih 2001/14331 Esas, 2001/16905 Karar sayılı kararında; “İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Polis Teftiş Kurulu Başkanlığının 5.8.1997 tarihli yazısı ile mal bildirimini ile ilgili resmi belgeleri göndermediğinden bahisle suç duyurusunda bulunulmuş ve 26.9.1997 günlü iddianamede de 1996 yılı Eylül ayında mal bildiriminde bulunulması istenen sanığının vermiş olduğu bildirimde önceki yıllara oranla artışlar olduğundan 30 günlük süre içerisinde mal bildiriminde belirtilen mallarla ilgili resmi belgelerin gönderilmesi istenilmiş ancak sanığın mazeretsiz olarak bu süre içerisinde herhangi bir belgeyi Emniyet Genel Müdürlüğüne göndermediği anlatılarak 3628 sayılı Kanunun 10/1-2. maddesi gereğince cezalandırılması istemiyle dava açılmış olup gerçeğe aykırı bildirimde bulunma eylemi iddianamede konu edilmediği gözetilmeden yazılı şekilde hüküm tesisi, Kabule göre de; ek savunma hakkı verilmeden sanık hakkında 3628 sayılı Kanunun 15. maddesi uygulanarak CMUK’nun 258. Maddesine aykırı davranılması”²⁷⁸ şeklinde karar verildiği görülmüştür. Yargıtay’ın ilgili dairesinin vermiş olduğu bu kararda, mahkemenin iddianameye konu eylem ile bağlı olduğu,

²⁷⁶ www.uyap.gov.tr/yargitay içerik ile arama/ (erişim tarihi: 01.04.2018).

²⁷⁷ Gökcan ve Artuç, 2007: 422.

²⁷⁸ Sökmen, 2011: 253.

şayet hukuki nitelendirme de bir farklılık düşünüyorsa ve eylem iddianamede belirtilmiş ise ek savunma verilmek suretiyle karar verilebileceği ifade edilmiştir.

3.2.2. Gerçeğe Aykırı Açıklama Suçu

3628 sayılı Kanunun “Gerçeğe Aykırı Açıklama” başlıklı 11. maddesinde; “Mal bildiriminin muhtevası hakkında 9 uncu maddeye aykırı davranan üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu fiilin basın yoluyla işlenmesi halinde verilecek ceza yarı oranında artırılır” hükmü gereğince Mal bildirimlerinin gizliliği esastır ve bildirimde bulunanın özel dosyasında saklanır. Özel kanunlardaki hükümler saklı kalmak kaydıyla mal bildirimini konusunda her türlü açıklama yapılması, bilgi verilmesi, içeriği hakkında yayında bulunulması yasaklanmıştır. Verilen bu bilginin, açıklamanın veya yayının doğruluğu, gerçekliği suçun oluşmasına engel değildir. Kanunda korunana hukuki yarar mal bildirimlerinin gizliliğidir. Bu suçun basın yoluyla işlenmesi cezayı ağırlaştıran bir sebeptir.

Bu suçun faili, gizli kalması gereken bilgileri ifşa eden kimseler ile yayın yoluyla bu bilgileri açıklayan kişilerdir. Özellikle, mal bildirimlerinin verildiği mercilerde görev yapan kişiler bu konuda bilgi sahibidirler.

3628 sayılı Kanunun 11. maddesinin başlığı, “Gerçeğe aykırı açıklama” olarak düzenlenmesine rağmen içerikte mal bildiriminin içeriği hakkında 9. maddeye aykırı davranmak suç olarak tanımlanmıştır. Bu düzenleme nedeniyle konun uygulamada farklı şekillerde yorumlanmasına sebep olmuştur. Şöyle ki, yetkili kişi veya mercilerce istenen bilgileri eksiksiz verme zorunluluğu 20. maddede suç olarak düzenlenmiştir^{279 280}.

Kanunun 9. maddesinin 2. fıkrasında “(Ek fıkra: 25/5/2004-5176/8 md.) Ancak, Kamu Görevlileri Etik Kurulu mal bildirimlerini gerektiğinde inceleme yetkisine sahiptir. Mal bildirimlerindeki bilgilerin doğruluğunun kontrolü amacıyla ilgili kişi ve kuruluşlar (bankalar ve özel finans kurumları dâhil) talep edilen bilgileri en geç otuz gün içinde Kurula vermekle yükümlüdürler.” şeklinde hukuka uygunluk nedeni düzenlenmiştir. Bu konuda yasal bir düzenleme söz konusu olduğu için Özel kanunlardaki hükümler saklı kalmak kaydıyla mal bildiriminin açıklanması suç teşkil etmeyecektir ve cezalandırılma söz konusu olmayacaktır.

Yargıtay 19. Ceza Dairesinin 09/11/2016 Tarih 2015/4764 Esas, 2016/22227 Karar sayılı kararında; “... İddianamede sanığın eyleminin, 3628 sayılı Kanun’un 12. maddesi

²⁷⁹ Gündel, 2000: 1167.

²⁸⁰ Kanun teklifinde 10. Madde olarak yer alan maddenin başlığı “Gizliliğe Uymama” olup, Adalet Komisyonunda maddeler teselsül ettirilirken 11. Madde olarak kabul edilmiştir. Adalet Komisyonu Raporuna göre “madde başlığı diğer maddelerde yapılan değişiklik doğrultusunda ‘Gerçeğe Aykırı Açıklama’ olarak değiştirilmiş ve maddede gerekli düzeltme yapılarak 11. madde olarak kabul edilmiştir.” Ancak kanun teklifindeki gibi madde başlığını “gizliliğe uymama” şeklinde olmasının madde içeriği ile uyumlu olduğu bu değişikliğin isabetli olmadığı görülmektedir.

uyarınca gerçeğe aykırı mal bildiriminde bulunma biçiminde açıklanması ve aynı Kanun'un 11. maddesi uyarınca gerçeğe aykırı açıklama suçundan açılmış bir kamu davası bulunmaması karşısında, iddianamedeki eylem ile bağlılık kuralı dikkate alınmayıp, dava açılmayan 3628 sayılı Kanun'un 11. maddesi uyarınca hükümlülük kararı verilerek, CMK'nın 225/1. maddesine aykırı davranılması,

Sanığın beyan etmediği para miktarının 3628 sayılı Kanun'un 5. maddesindeki şartları taşıyıp taşımadığı tespit edilmeden eksik kovuşturma ile yetinilerek karar verilmesi,

Sanık hakkında yasal şartları taşıdığı halde yasal ve yerinde olmayan gerekçe ile CMK'nın 231. Maddenin uygulanamayacağına karar verilmesi,

TCK'nın 53/l-(c) maddesindeki hak yoksunluğunun sanığın kendi altsoyu üzerindeki velayet, vesayet ve kayyımlik yetkileri yönünden koşullu salıverme tarihine kadar, diğer kişilere karşı belirtilen yetkiler yönünden mahkum olunan hapis cezasının infazı tamamlanuncaya kadar geçerli olacağının gözetilmemesi ve kasıtlı suçtan hapis cezasına mahkumiyetin kanuni sonucu olarak sanık hakkında 5237 sayılı TCK'nın 53. maddesi uyarınca hak yoksunluklarına hükmedilmiş ise de, 24/11/2015 tarih ve 29542 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 08/10/2015 tarih ve 2014/140 E. , 2015/85 K. sayılı kararı ile anılan maddenin bazı hükümlerinin iptal edilmiş olması nedeniyle yeniden değerlendirme yapılması zorunluluğu Bozmayı gerektirmiş... ”²⁸¹ şeklinde karar verildiği görülmüştür.

3.2.3. Gerçeğe Aykırı Bildirimde Bulunma Suçu

3628 sayılı Kanunun 12. maddesinde yer alan “Kanunen daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde gerçeğe aykırı bildirimde bulunana altı aydan üç yıla kadar hapis cezası verilir “hükmü gereğince, mal bildirimine konu her türlü malvarlığına ve bunların kaynaklarına ilişkin bilgiyi gerçeğe aykırı olarak ifade edilmesi durumunda bu suç oluşmaktadır.

Gerçeğe aykırı bildirim iki şekilde olabilir; Bir malvarlığı, hak ve alacağın cinsi, niteliği, miktarı hakkında gerçeğe aykırı, yanıltıcı bildirimde bulunmak suretiyle ya da gerçekte mevcut olduğu halde bir malvarlığı, hak ve alacağın bildirimde gösterilmemesi suretiyle gerçekleşmesi söz konusu olabilir.

Gerçeğe aykırı bildirimde bulunma suçu da şekli bir suç olup, suçun oluşabilmesi için özel kasta gerek yoktur, genel kast yeterlidir,

²⁸¹ www.uyap.gov.tr/yargitay içerik ile arama/ (erişim tarihi: 01.04.2018).

Suçun faili, yazılı olarak bildirilmek zorunda olunan her türlü malvarlığına ve bunların kaynaklarına ilişkin bilgi ve belgeyi gerçeğe aykırı olarak bildiren kişidir.

5237 sayılı TCK'nın 44. maddesindeki fikri içtima kuralı gereğince Gerçeğe aykırı bildirimde bulunma" suçunun cezalandırılabilmesi için eylemin daha ağır bir cezayı içermemesi gerekir²⁸². Gerçeğe aykırı bildirimde bulunulurken eylem aynı zamanda resmi veya özel belgede sahtecilik suçunu oluşturuyorsa daha ağır cezayı içeren sahtecilik suçundan hüküm kurulması gerekir.

Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmeliğin 18. maddesinde yer alan "Yeni ve ek bildirimler, 6'ncı maddede belirtilen yetkili merciler tarafından daha önceki bildirimler ile karşılaştırılır. Yapılan karşılaştırma sonucunda gerçeğe aykırı bildirimde bulundukları veya haksız mal edindikleri, kaçırdıkları veya gizledikleri anlaşılanlar hakkında yetkili mercilerce Cumhuriyet Başsavcılıklarına suç duyurusunda bulunulur." şeklinde ki düzenlemeye göre mal bildirimlerin verildiği merciler önceki bildirimler ile karşılaştırma yapmak suretiyle gerçeğe aykırı bildirimde bulunulduğunun saptanması halinde gerekli mercilere ihbarda bulunarak eylem hakkında soruşturma yapılmasını sağlaması gerekir.

Bu suç başlığı altında açığa kavuşturulması gereken iki önemli konu vardır:

Bunlardan birincisi, Yasal olarak mal bildirimine konu edilmesi zorunlu olmadığı halde, bu konuyla ilgili mal bildiriminde bulunulması durumunda ve bu bildirimin gerçeğe aykırılık teşkil etmesi halinde "Gerçeğe aykırı bildirimde bulunma" suçunun oluşup oluşmayacağıdır. Örneğin net aylığın beş katını geçmeyen değişiklikler için bildirimde bulunulma zorunluğu yok iken buna rağmen bildirimde bulunulmuş ise, bu bildirimin gerçeğe aykırı olmaması gerekir. Aksi halde Gerçeğe Aykırı Bildiriminde Bulunma suçu oluşacaktır.

²⁸² Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 06/07/2010 tarih 2010/ 8-51 Esas, 2010/162 Karar sayılı kararında, "5237 sayılı TCK'nın 44. Maddesinde işlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır'. Bu kuralın uygulanabilmesi için işlenen bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşması gerekir. Failin işlediği bir fiil olacak, bu fiille birden fazla fakat birbirinden farklı suç işlenecek ve fail hakkında bu suçlar için gösterilen en ağır ceza uygulanacaktır. Fiil ise hareketten başka sonucu da kapsar. Buradaki fiilin tekliğinden hareket unsuru değil, hareket ile ondan doğan neticeyi ve hareket ile netice arasındaki nedensellik bağına anlamak gerekir. Yapılan bir hareket dış dünyada aynı anda birden çok maddi sonucun doğmasına neden olmuşsa, eylemin hukuken tek sayılmasına olanak yoktur. Bir fiilden söz edebilmek için dış alem deki değişikliğin tek olması, aynı zamanda meydana gelmesi gerekir. Bu nedenle hareketin tek olup olmadığını belirlemede dış dünyaya yansıyan sonuç sayısı önemlidir. Ancak sonuç tek ise ve bu tek sonuç aynı anda farklı suç tanımlarını ihlal ediyorsa fikri içtima hükmü uygulanarak faile sadece en ağır ceza verilir. Buna karşılık hareket tek olmakla birlikte, dış dünyaya yansıyan maddi sonuç sayısı birden çok ise, bunların ayrı ayrı cezalandırılması gerekir. Bir başka deyişle fiil, dış alem deki değişiklik olduğuna göre, fiilin esas kısmını netice oluşturun fikri içtimanın söz konusu olabilmesi için öncelikle bu neticenin tek olması gerekir. Dış alemdeki değişikliğin birden fazla olması halinde fikri içtima kuralı uygulanamayacaktır.", <https://www.kararara.com/> (erişim tarihi: 04.02.2018).

Diğeri ise olmayan veya olduğundan fazla bir malın, mal bildiriminde de gösterilmesi durumunda da “Gerçeğe aykırı bildirimde bulunma” suçunun oluşup oluşmayacağıdır. Uygulamada; Mal bildiriminde bulunmakla yükümlü olan kişiye, haksız olarak edineceği malların hesabının kendisinden açıklanması istendiğinde, daha önce verdiği gerçeğe aykırı bildirim ile gerçekte olmayan malvarlığı veya alacak kaynak olarak göstermek suretiyle kendisini suçtan kurtarmaya çalışmaktadır. Örneğin mal bildiriminde bulunmakla yükümlü olan kişi düğün esnasında kendisine takılan ziynet eşyalarını olduğundan daha fazla göstermek suretiyle ilerleyen süreçte elde ettiği haksız kazançla kaynak gösterebilmektedir. Bu durumda da olmayan veya olduğundan fazla bir malın, mal bildirimine konu edilmesi halinde de “Gerçeğe Aykırı Bildirimde Bulunma” suçu oluşacaktır. Çünkü Kanunun da herhangi bir ayırım yapmaksızın “gerçeğe aykırı bildirimde bulunmak” eylemi cezalandırılmıştır.

Ancak Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 24/12/1998 tarih 1998/10419 Esas, 1998/11215 Karar sayılı kararında; “... var olan taşınmaz mallarını gizleyip bildirmeme olmayıp gerçekte mevcut olmayan iki daire ve bir arsaya malikmiş gibi beyanda bulunma niteliğindeki fiilin kanunun 12. maddesindeki gerçeğe aykırı bildirimde bulunma suçu olarak kabulü mümkün değildir. Sanığın fiili olsa olsa disiplin soruşturmasına konu olabilir. Davaya konu suç maddi ve manevi unsurları itibarıyla oluşmamıştır..., ” şeklinde karar vermiş olmasına rağmen, kararın ilgili kısmında “sanığın, mevcut olmadığı halde iki daire ve arsayı ilerde kanuna ve ahlaka aykırı edineceği mal varlığına dayanak yapmak amacıyla kasten gerçeğe aykırı bildiriminde beyan ettiğine dair kabulü veya herhangi bir delil bulunmamaktadır” şeklinde ki gerekçesinden de anlaşılacağı üzere şayet sanığın olmayan malvarlıklarını ilerleyen süreçte elde ettiği haksız kazançla kaynak göstermek kastıyla mal bildirimine konu ettiğinin ispatı halinde söz konusu suçun oluşabileceği değerlendirilmiştir²⁸³ şeklinde karar verildiği görülmüştür. Yargıtay’ın ilgili dairesinin vermiş olduğu bu kararda, her somut olayın gerçekliğine göre suçun manevi unsuru kast değerlendirilmek suretiyle suçun kanuni unsurlarının oluşup oluşmayacağı ortaya çıkartılması gerekmektedir.

Birçok mahkeme bakmakta oldukları davalarda 21.12.2000 günlü 4616 sayılı "23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanunun 1. maddesinin;”5.” bendinin (h) alt bendinin 3628 sayılı Kanunun 12. maddesi yönünden 2 ve 10. maddelerinde düzenlenen hukuk devleti ve eşitlik ilkesine aykırı olduğundan bahisle Anayasa aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunulduğu,

²⁸³ Uğur, 2010: 180-181.

Anayasa Mahkemesinin bu itirazlar üzerine verdiği 18/07/2001 Tarih 2001/4 Esas 2001/332 Karar sayılı kararında “

I-OLAY Bakmakta oldukları davalarda, 4616 sayılı Yasa'nın kimi kurallarının Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan ya da tarafların Anayasa'ya aykırılık savlarını ciddi bulan mahkemeler iptalleri için başvurmuşlardır.

5. Bendin (h) Alt Bendinin Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'nun 12. Maddesi Yönünden İnceleme;

İtiraz başvurularında, Türk Ceza Yasası'ndaki memur suçları 4616 sayılı Yasa'nın kapsamına alındığı halde 3628 sayılı Yasa'nın 12. maddesinin kapsam dışı bırakılmasının Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3628 sayılı Yasa'nın amacını belirten 1. maddesinde "rüşvet ve yolsuzluklarla mücadele cümlesinden olarak; bu Kanunda sayılanların mal bildiriminde bulunmalarını, bildirimlerin yenilenmesini, mal edinmelerin denetimiyle, haksız mal edinme veya gerçeğe aykırı bildirimde bulunma halinde uygulanacak hükümleri, bu Kanunda belirlenen suçlarla bazı suçlardan dolayı kamu görevlileri ve suç ortakları hakkında takip ve muhakeme usulünü düzenlemektir." denilmektedir.

Yasa'nın 10 ilâ 16., 20. ve Geçici 1. maddelerinde ceza hükümleri yer almakta olup, 12. maddesinde de "kanunen daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde gerçeğe aykırı bildirimde bulunanlara altı aydan üç yıla kadar hapis cezası verilir" kuralı yer almaktadır.

3628 sayılı Yasa'nın 12. maddesinin devletin rüşvet ve yolsuzlukların engellenmesi amacıyla getirildiği anlaşılmaktadır.

Diğer yasalarda belirtilen suç türlerinden farklı nitelikte olduğu gözetildiğinde bu maddedeki suçun, 4616 sayılı Yasa'nın kapsamına alınan diğer suçlarla karşılaştırılamayacağı sonucuna varılmıştır.

Bu durumda 3628 sayılı Yasa'nın 12. maddesinin koruduğu hukuki yarar nedeniyle kapsam dışında tutulmasında Anayasa'nın 2. maddesine aykırılık görülmemiştir.

Konunun Anayasa'nın 10. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

VII- SONUÇ

21.12.2000 günlü, 4616 sayılı "23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun"un:

(h) alt bendinin Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'nun 12. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE”²⁸⁴ şeklinde karar verildiği görülmüştür.

Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 04/07/2007 tarih 2006/7187 Esas, 2007/5352 Karar sayılı kararında “3628 sayılı kanuna muhalefetten sanık ... hakkında yapılan duruşma sonunda: Sanığın beraatine dair KADIKÖY 5.Asliye Ceza Mahkemesi’nden verilen 8.3.2006 tarihli hükmün Yargıtay’ca incelenmesi müdahil vekili tarafından süresinde istenilerek dava evrakı Cumhuriyet Başsavcılığının onama isteyen 15.6.2006 tarihli tebliğnamesiyle daireye verilmekle dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra Türk Milleti adına gereği görüşülüp düşünüldü:

... Sanığın kendisi adına 6.6.2000 ve 18.3.2003 tarihli, eşi adına 3.12.2001 tarihli ek mal bildirimini verdiği bu tarihler itibariyle maliki bulunduğu Gebze’deki 971 ve 972 no’lu parsellerde 2252 ve 1240 metrekarelik tarlalar, İzmir Karaburun Merkez Mahallesinde 20.6.1991 tarihinde edindiği 1960 metrekarelik tarla, Antalya Keşirler Köyünde kızkardeşi Ayşe ile müştereken sahip olduğu 26.12.1997 tarihinde edindiği 3356 metrekarelik arsa, İstanbul Üsküdar Beylerbeyi Mahallesi Havuzbaşı Sokak 117 pafta, 769 ada, 4. parselde 26.11.1999 tarihinde edinilen 294 metrekarelik ahşap ev, aynı yer 5. parselde aynı tarihte edinilen 8/6 hissesine sahip olduğu 119 metrekarelik arsa, İstanbul Çavuşbaşı Y.Selim Mahallesi Güzelbahçede B2 vasfında tapusuz arazi olduğu kabul edilip miras kaldığı ileri sürülen 5000 metrekarelik arsa ve bu arsa üzerinde 31.12.1999 tarihinde yapılan üç adedi 300 metrekare, bir adedi 180 metrekare olan betonarme binalar, emekli olmadan önce 11.9.2002 tarihinde 2 milyar lira karşılığı hissesinin –ki sermaye arttırımı sonucu 23.12.2002 itibariyle 400 milyar liraya çıkmıştır- yüzde kırkına ortak olduğu Görkem Denizcilik A.Ş.deki ortaklığı ile 1998 yılından itibaren çeşitli bankalarda milyarlarca liralık ve yüzbin doları aşan hesap hareketleri ve emekliliğinden beş ay sonraki tarih itibariyle Takasbank’ta çeşitli menkul kıymet şirketlerinde 6 ayrı hesapta 3,5 trilyon lirayı aşkın hisse senetlerini bildirmediği gibi, edinim tarihi dosyadan belli olmamakla birlikte eşi Şadıman Cantez’e miras kaldığı belirtilen İstanbul Fatih Haydar Mahallesi 1007 ada, 43 parselde hisseli 41 metrekarelik arsa, Unkapanı’nda yarı hisseli bir apartman dairesi ve Görkem Denizcilik A.Ş.deki hissesini de bildirmediği, böylece dört yıl içinde verdiği üç ayrı mal bildiriminde gerçeğe aykırı bildirimlerde bulunduğu sabit olduğu halde dosyada mevcut üç ayrı bilirkişi raporundan “sanığın her yıl muntazaman mal beyanında bulunduğu ve mal varlığındaki değişimleri de beyan ettiği” yönünde dosyayla uyuşmayan, afaki bilgiler içeren 7.2.2006

²⁸⁴ <https://www.lexpera.com.tr/resmi-gazete/metin/anayasa-mahkemesinin-e-2001-4-4616-sayili-kanunla-ilgili-k-2001-332-sayili-karari/> (erişim tarihi: 04.02.2018).

tarihli rapora itibar edilerek delil yetersizliği ve unsurları itibariyle suçun oluşmadığından bahisle beraat kararı verilmesi,

.... Dosyada mevcut soruşturma raporları ve ekleriyle tespit edilen sanık ve ailesine ait malvarlıklarının edinim şekilleri, gerektiğinde vergi kayıtları, şirket sermayeleri de araştırıldıktan sonra nasıl ve ne şekilde edinildiği konularında, suç tarihinin malların edinim tarihleri olacağı da gözetilerek savunma doğrultusunda biri bankacı, biri yeminli mali müşavir veya hesap uzmanı ve biri de sanığın yaşam tarzına ve sosyal seviyesine göre harcamaları ile yasal gelirlerini karşılaştırıp, tasarruflarını hesaplayabilecek kişi olmak üzere seçilecek üç kişilik bilirkişi heyetinden alınacak rapora göre, sanığın malvarlığı ile yasal ve genel ahlaka uygun gelirleri karşılaştırılarak edinimlerinin tamamının veya bir kısmının haksız mal edinme niteliğinde olup olmadığı tespit edilerek karar verilmesi gerekirken, dosyayla uyuşmayan, afaki bilgiler içeren 7.2.2006 tarihli rapora itibar edilerek delil yetersizliği ve unsurları itibariyle suçun oluşmadığından bahisle eksik soruşturma sonucu yazılı şekilde beraat kararı verilmesi BOZMAYI gerektirmiştir”,²⁸⁵ şeklinde karar verildiği görülmüştür.

Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 26/12/2001 tarih 2001/15738 Esas, 2001/20165 Karar sayılı kararında;” Sanık hakkında düzenlenen iddianamede 5.5.2000 tarihli mal bildiriminde ve önceki bildirimlerinde Bodrum ilçesi Yalıkavak Köyü 314 ada 2 parselde kain 1253 metrekare dubleks ev ve müstemilatının gösterilmemesi nedeniyle cezalandırılması talep edilmiş, haksız mal edinmek suçundan dava açılmadığı anlaşılmış olup, bu konu da zamanaşımı süresi içinde her zaman bir dava açılması, mümkün görüldüğünden bozma nedeni yapılmamıştır.

Sanığın Borum ilçesi Yalıkavak'ta bulunan 1253 metrekare taşınmazı 02.03.1995 tarihinde satın aldıktan sonra 15.03.1995 tarihinde sattığı ½ payını 21.12.1998 tarihinde tekrar satın alarak dubleks ev inşaatına başladığı, 12.03.2000 tarihinde inşaatı tamamlayarak belediyeye emlak beyanında bulunduğu anlaşılan taşınmazı, 3628 sayılı yasa hükümlerine göre hakkında yapılan soruşturma sırasında verdiği 05.05.2000 tarihli mal bildiriminde ve önceki mal bildiriminde göstermediği ancak soruşturma esnasında tapu müdürlükleri ile yapılan yazışmalar sonucunda Bodrum Tapu Müdürlüğü'nün 11.08.2000 tarihli mal bildiri ile tespit edildiği cihetle gerçeğe aykırı mal bildiriminde bulunması nedeniyle 3628 sayılı yasanın 12. Maddesi uyarınca cezalandırılması gerekirken suç kastının

²⁸⁵ www.uyap.gov.tr/yargitay içerik ile arama/ (erişim tarihi: 02.04.2018).

bulunmadığı gerekçesiyle beraatine karar verilmesi yasaya aykırıdır”²⁸⁶ şeklinde karar verildiği görülmüştür.

Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 15/10/2008 tarih 2006/13770 Esas, 2008/19344 Karar sayılı kararında;” Tüm dosya kapsamına göre, şüpheli T. D. ile birlikte eşi C. D. ve kardeşi N. D. adlarına İmar Bankasında 21, Vakıfbankta 7, Tekfenbankta 5 ve Pamukbankta 3 adet olmak üzere toplam 36 adet farklı hesap bulunduğu, bahsedilen hesaplardaki mali varlık toplamının 2003 yılı Mart ayı sonu itibarıyla 251.074 USD ve 72 milyar Türk lirası olup, bahsedilen tarih itibarıyla 397 milyar Türk lirasına tekabül ettiği, bu miktarın Temel Doğangün'ün geliriyle mütenasip olmayıp, kaynağının tam olarak tespit edilemediği gibi Adalet Başmüfettişi tarafından 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu uyarınca, kendisi ve eşinin mal beyanını bildirmesi 05/04/2004 tarihli yazı ile talep edildiğinde adı geçen T. D.'nin 397 milyar Türk lirasının 80 milyar Türk lirasını bildirdiği halde, geriye kalan miktarını ise soruşturmayı yürüten Adalet Başmüfettişine bildirmediği gibi, muhtelif tarihlerde Bakanlığa verdiği mal bildirim beyannamelerinde de göstermediği cihetle, mevcut delillerin tartışılması ve değerlendirilmesinin son soruşturma aşamasında davayı görecek olan mahkemeye ait bulunduğu gözetilmeksizin yazılı şekilde karar verilmesinde isabet görülmemiş ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 309. Maddesi uyarınca anılan kararın bozulması lüzumu kanun yararına bozmaya atfen ihbar olunmuş bulunmakla Türk Milleti adına gereği görüşüldü:

Mahkemece yaptırılan, konusunda uzman üç kişilik bilirkişi heyeti tarafından düzenlenen rapor esas alınmak suretiyle verilen karar usul ve yasaya uygun bulunduğu cihetle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın Kanun Yararına Bozma isteminin REDDİNE”²⁸⁷ şeklinde karar verildiği görülmüştür. Yargıtay'ın ilgili dairesinin vermiş olduğu bu kararda, üç kişilik bilirkişi heyetinden alınan rapor neticesinde delillerin takdirinin mahkemeye ait olduğu ve bu kapsamda verilen kararının usul ve yasaya uygun olduğu ifade edilmiştir.

Yargıtay 7.Ceza Dairesinin 12.3.2007 tarih, 2004/2012 E., 2007/ 1547 K. Nolu Kararında "...gerçeğe aykırı mal bildiriminde bulunma suçuna gelince; Sanığın, 30.09.1999 ve 05.10.1999 tarihlerinde M. K.'den aldığı borçlarla ilgili olarak M. K.'nin tanık sıfatıyla dinlenerek alacak-borç ilişkisinin bulunup bulunmadığı, var ise ödeme süresi ve miktarı konusunda beyanının tespitinden sonra sonucuna göre karar verilmesi gerekirken eksik

²⁸⁶ Gökcan ve Artuç, 2007: 423.

²⁸⁷ www.uyap.gov.tr/yargitay içerik ile arama/ (erişim tarihi: 02.04.2018).

*soruşturma ile yazılı şekilde hüküm tesisi, yasaya aykırıdır*²⁸⁸ şeklinde karar verildiği görülmüştür.

3.2.4. Haksız Mal Edinme, Mal Kaçırma veya Gizleme Suçu

3628 sayılı kanunun 13. maddesi “Kanunun daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde haksız mal edinene üç yıldan beş yıla kadar hapis ve beş milyon liradan on milyon liraya kadar ağır para cezası²⁸⁹ verilir. Haksız edinilen malı kaçıran veya gizleyene de aynı ceza verilir. “ hükmü uyarınca kanuna veya genel ahlaka uygun olmayan mal edinmek ya da geliriyle ölçülü olmayan harcamalar yapmak, haksız mal edinme, mal kaçırma veya gizleme suçunu oluşturmaktadır.

3638 sayılı kanunun 13/1 maddesinde düzenlenen “Haksız Mal Edinme” suçu ani suçlardandır ve suç tarihi malın edinim tarihidir. Kanunun 13/2 maddesinde düzenlenen “haksız edinilen malı kaçırmak veya gizlemek” suçu ise mütemadi (devam eden) suçlardandır, suç tarihi ise temadinin kesildiği tarihtir

Suçun faili, haksız mal edinen, haksız edinilen malı kaçıran veya gizleyen kişilerdir.

TCK’nın 44. maddesi uyarınca fikri içtima hükümleri gereğince Kanunda ki düzenlemeye göre bir kişinin 13. madde uyarınca cezalandırılabilmesi için eylemin daha ağır bir cezayı içermemesi gerekir. Fikri içtima kavramı, bir fiil ile birden çok farklı kanun hükmünün ihlali halinde, her bir ihlal için ayrı ayrı ceza vermek yerine, en ağır cezayı gerektiren suçtan ceza verilmesini ifade eder. Genel kural, bir fiil ile birden çok kanun hükmünün ihlali halinde, her bir ihlal için ceza yaptırımını uygulanması ve dolayısıyla cezaların içtima ettirilmesidir. Fikri içtima, bu açıdan genel kuralın bir istisnasını oluşturmaktadır²⁹⁰.

Fikri İçtima hükümleri kapsamında haksız mal edinme, irtikap, rüşvet, zimmet, görev sırasında veya görevinden dolayı kaçakçılık, resmi ihale ve alım ve satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarının açıklanması veya açıklanmasına sebebiyet verme suçlarından veya bu suçlara

²⁸⁸Başbakanlık Teftiş Kurulu, 3628 sayılı Kanunun Kapsamına Giren Suçlar ve İlgili Yargı Kararları, www.teftis.gov.tr/ (erişim tarihi: 04.02.2018).

²⁸⁹ 5252 sayılı Türk Ceza Kanunun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 5. Maddesi: “Ağır Para Cezasının dönüştürülmesi”

Madde 5: Kanunlarda öngörülen "ağır para" cezaları, "adli para" cezasına dönüştürülmüştür.

(2) Bu kanunlarda Türk Ceza Kanununda belirlenen cezalar sistemine uygun değişiklik yapıncaya kadar, alt veya üst sınırlar arasında uygulama yapılmasını gerektirir nitelikteki adli para cezalarında cezanın alt sınırı dört yüz elli milyon, üst sınırı yüz milyar Türk Lirası olarak uygulanır. Bu fıkra hükümleri, nispi nitelikteki adli para cezaları hakkında uygulanmaz.

(3) **(Ek fıkra: 11/5/2005 – 5349/1 md.)** Ağır para cezasından dönüştürülen adli para cezasının ödenmemesi halinde, 13.12.2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 106 ncı maddesi hükümlerine göre hapis süresinin belirlenmesinde bir gün karşılığı olarak yüz milyon Türk Lirası esas alınır.

²⁹⁰ Özen, 2008: 297.

iştirakten kaynaklanıyor ise kişiye haksız mal edinme suçundan değil daha ağır cezayı içeren bu suçlardan ceza verilmesi gerekir²⁹¹.

3.2.4.1. Haksız Mal Edinme

Haksız mal edinme, kanuna ya da genel ahlaka göre elde edildiği ispatlanamayan mallar²⁹² veya ilgilinin geliri ile uyumlu olduğu kabul edilemeyecek harcamalar şeklinde ortaya çıkan artışlardır²⁹³.

Suçun maddi unsurunu, haksız mal edinme fiili oluşturmaktadır. Haksız mal edinme hukuka ve ahlaka uygun biçimde ispat edilmeyen bu nedenle kanun dışı edinildiği kabul edilen mal varlığıdır. Bu suçlar da genel kast yeterlidir. Haksız mal edinme suçu ani suçlardandır. Suç tarihi malın edinim tarihidir.

3628 sayılı kanunun amacı rüşvet ve yolsuzlukla mücadeledir. Kanunun 13/1 maddesin de yer alan hüküm de bu amaçla düzenlenmiştir. Kamu görevlilerinin rüşvet veya diğer bir suçu işlemek suretiyle yolsuzlukta bulunduğu hususu herhangi bir şekilde ispatlanamamış olması durumunda bu kişinin yasal geliri ile orantılı olmayacak şekilde mal varlığı olduğunun tespit edilmesi halinde, bu mal varlığının hukuka aykırı bir şekilde elde edildiği kanun koyucu tarafından kabul edilmiştir²⁹⁴.

Birleşmiş Milletler Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesinin 20. maddesinde “Haksız Zenginleşme” suçu tanımlanırken bir kamu görevlisinin mal varlığında meydana gelen ve yasal geliri ile mantıklı bir açıklama getiremediği önemli bir artış şeklinde ifade edilmiştir.

Kanuna uygun olmayan gelir ifadesinden, türü ve mahiyeti ne olursa olsun gerek Türk Ceza Kanunun da gerekse özel ceza yasalarında yer alan herhangi bir suçun veya kabahatin işlenmesi suretiyle elde edilmiş olan ekonomik değerler, her türlü kazanç ve mal varlığının anlaşılması gerekir.

Her suç genel ahlaka aykırı olmadığı gibi genel ahlaka aykırı olan her eylemde suç ve kabahat olmayabilir. Bazı davranışlar ise hem genel ahlaka aykırı olabilir hem de suç teşkil edebilir. Örneğin, bir memurun kumar oynaması halinde hem kabahatler kanunun 34. maddesine hem de genel ahlaka ve sosyal statüsüne aykırıdır. Bu durumda kişinin malvarlığının bir kısmını kumardan kazandığı savunması kendisini suçtan kurtarmayacaktır.

²⁹¹ Uğur, 2010: 193.

²⁹² Bu ifadeyle ispat külfeti haksız mal edildiği suçlaması ile karşı karşıya kalan kişiye yüklenmektedir. İlgili malvarlığını kanuna veya genel ahlaka uygun olarak sağladığını ispat edecek varsa bu yönde delillerini ortaya koyacaktır.

²⁹³ 3628 S. MBBRYMK, m.4

²⁹⁴ Artuç ve Tosun, 2008: 1657.

Genel ahlakın herkesçe kabul edilen bir tanımı olmamakla birlikte, belirli bir anda ve belirli bir toplumda benimsenen etik düşüncelerin asgarisi olarak ifade edilebilir²⁹⁵.

Sosyal yaşantı ölçütü, sosyal çevre ve bu yaşantıya göre insanların harcama ve birikim oranları kişiden kişiye farklılık gösterebilir. Bu durumda her somut olaya göre değerlendirme yapılması gerekir. Kişinin statüsüne ve çevresine göre geliri, harcamaları ve tasarruf miktarları belirlenip gerekirse tanık dinlenmesi, kolluk araştırması ve bilirkişi incelemesi yaptırılmak suretiyle kişinin, geliriyle uygun olduğu kabul edilemeyecek harcamaların olup olmadığının tespit edilmesi gerekir.

Anayasa Mahkemesinin 05/10/2007 Tarih 2004/4 (Yüce Divan) Esas, 2007/2 Karar sayılı kararında;” ... mal varlığındaki artışların ispatında rakamsal açıdan kesin bir uyuşmadan daha çok, kabul edilebilir bir açıklamanın ortaya konulmasının amaçlandığı, mal varlığındaki artışların kaynağının varlığının kabul edilebilecek bir biçimde ispatlanması durumunda haksız mal edinmeden söz edilemeyecektir.”²⁹⁶ şeklinde bir gerekçeyle haksız mal edinmeye ilişkin olarak bir ölçüt belirlemiştir.

Yargıtay 7.Ceza Dairesinin 04/07/2007 tarih, 2006/7187 Esas., 2007/ 5352 Karar sayılı Kararında “Dosyada mevcut soruşturma raporları ve ekleriyle tespit edilen sanık ve ailesine ait malvarlıklarının edinim şekilleri, gerektiğinde vergi kayıtları, şirket sermayeleri de araştırıldıktan sonra nasıl ve ne şekilde edinildiği konularında, suç tarihinin malların edinim tarihleri olacağı da gözetilerek savunma doğrultusunda biri bankacı, biri yeminli mali müşavir veya hesap uzmanı ve biri de sanığın yaşam tarzına ve sosyal seviyesine göre harcamaları ile yasal gelirlerini karşılaştırıp, tasarruflarını hesaplayabilecek kişi olmak üzere seçilecek üç kişilik bilirkişi heyetinden alınacak rapora göre, sanığın malvarlığı ile yasal ve genel ahlaka uygun gelirleri karşılaştırılarak edinimlerinin tamamının veya bir kısmının haksız mal edinme niteliğinde olup olmadığı tespit edilerek karar verilmesi gerekirken, dosyayla uyuşmayan, afaki bilgiler içeren 7.2.2006 tarihli rapora itibar edilerek delil yetersizliği ve unsurları itibariyle suçun oluşmadığından bahisle eksik soruşturma sonucu yazılı şekilde beraat kararı verilmesi,

Yasaya aykırı, müdahil vekilinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülümüş olduğundan hükmün 5320 sayılı yasanın 8/1.maddesi gereğince yürürlükte bulunan 1412 sayılı CMUK.nun 321.maddesi uyarınca isteme aykırı olarak BOZULMASINA”²⁹⁷ şeklinde karar verildiği görülmüştür.

²⁹⁵ Kaboğlu, 1989: 137.

²⁹⁶ Uğur, 2010: 127.

²⁹⁷ www.uyap.gov.tr/yargitay içerik ile arama/ (erişim tarihi: 02.04.2018).

Askeri Yargıtay Daireler Kurulu'nun 01/04/2005 Tarih, 2005/27 Esas 2005/32 Karar sayılı Kararında “Doğruluğu sanık tarafından kabul edilen ve sanığın gelir ve giderlerinin tespitine ilişkin bilirkişi incelemesinde açıklandığı üzere, 199 yılı itibariyle sanığın sadece kredi kartlarına yatırdığı para 1 yıllık süre içerisindeki toplam gelirlerinden 797.797.731 TL fazladır.

Sanık ve eşinin gelirleri ile, sanığın sadece kredi kartları için harcadığı para arasındaki aleyhe fark (açık) tutarı 2000 yılı itibariyle 6.611.278.539 TL iken, bu miktar 2001 yılı içerisinde 12.962.296.741 TL'ye ve nihayetinde 2002 yılı içinde 35.452.621.249 TL'ye çıkmıştır.

Sanığın edinmiş olduğu malvarlığı ve gelirlerinin; kanuna uygunluğunu ispatlayacak emarelerin mevcut olmaması ve gelirleri ile harcamaları arasındaki aşırı orantısızlığının kaynağının açıklanamadığı somut olayda, haksız mal edinme suçunun oluştuğunun kabulü gerekir”²⁹⁸ şeklinde karar verildiği görülmüştür.

Yargıtay 19.Ceza Dairesinin 27/09/2017 tarih, 2017/3885 Esas, 2017/ 7439 Karar sayılı Kararında “Sanık hakkında 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'nun 6/d maddesi delaletiyle 10/1. maddesinde düzenlenen mal bildiriminde bulunmamak suçundan kamu davası açıldığı, yapılan ihbar ve şikayet içeriğinde sanık hakkında aynı Kanun'un 4. maddesi delaletiyle 13. maddesinde düzenlenen haksız mal edinme suçunun da işlendiğine yönelik iddiaların bulunması karşısında, haksız mal edinme suçu açısından herhangi bir karar verilmediği anlaşılmış olup; sanığın üzerine atılı haksız mal edinme suçu açısından yapılan soruşturma sonunda bu suçla ilgili herhangi bir karar verilmediği anlaşılmış olup; sanığın üzerine atılı haksız mal edinme suçu açısından dosya Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilerek ilgili suç açısından bir karar verilmesi sağlanarak kamu davası açılması halinde dosyaların birleştirilip sonucuna göre sanığın hukuki durumunun tayini gerekirken, eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm tesisi,

Kanuna aykırı ve O yer Cumhuriyet Savcısının temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görüldüğünden, tebliğ nameye uygun olarak HÜKMÜN 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nın 321. maddesi uyarınca BOZULMASINA”²⁹⁹ şeklinde karar verildiği görülmüştür.

Yargıtay 19.Ceza Dairesinin 01/03/2017 Tarih, 2017/88 Esas., 2017/ 1770 Karar sayılı Kararında “Kadıköy Belediyesinde Destek Hizmetleri müdür yardımcısı olarak görev yapan sanık hakkında Kadıköy Cumhuriyet Başsavcılığının 2009/64601 soruşturma sayılı dosyasında 04/10/2011 tarihinde ikametinde yapılan aramada Ziraat Bankası Suadiye

²⁹⁸ www.uyap.gov.tr/yargitay içerik ile arama/ (erişim tarihi: 02.04.2018).

²⁹⁹ www.uyap.gov.tr/yargitay içerik ile arama/ (erişim tarihi: 02.04.2018).

Şubesi'ne ait kasa anahtarının bulunması üzerine, bahse konu kasada yapılan aramada 3 ayrı kesenin içinde birinci kesede 375 adet cumhuriyet altını, ikinci kesede 80 adet cumhuriyet altını, 12 adet çeyrek altın ve bir adet alyans ile birinci kesede küçük bir not kağıdında üzeri çizili "Sabri 355" yazılı bir not kağıdı bulunmuştur. Ayrıca sanık hakkında ihaleye fesat karıştırma, rüşvet almak ve vermek suçlarından Kadıköy 2. Ağır Ceza Mahkemesine açılmış bir davanın bulunduğu dosya kapsamından anlaşılmış olup ihaleye fesat karıştırma, rüşvet almak ve vermek suçlarından görülmekte olan davanın akıbeti araştırılması, sonucuna göre de, 3628 sayılı Kanun'un 4. maddesinde "Kanuna veya genel ahlaka uygun olarak sağlandığı ispat edilmeyen mallar veya ilgilinin sosyal yaşantısı bakımından geliriyle uygun olduğu kabul edilemeyecek harcamalar şeklinde ortaya çıkan artışlar, bu Kanun'un uygulanmasında haksız mal edinme "sayılacağı belirtilmiş olup, suç tarihinin malların edinim tarihleri olacağı da gözetilerek, sanığa ait maaş, ikramiye, ek ödeme gibi kamu görevlisi olduğu döneme ilişkin gelirler, hisse senetleri, hazine bonusu, döviz, ziynet eşyası, gayrimenkul (arsa, tarla ve daireler), banka hesapları, otomobil ve kira gelirleri gibi malvarlıklarının edinim tarihleri ve ne şekilde edinildiğinin tespiti, mal varlıklarındaki aktif ve pasiflerin birlikte değerlendirilmesi amacıyla biri bankacı, biri yeminli mali müşavir veya hesap uzmanı ve biri de sanığın aile fertleriyle birlikte yaşam tarzına, mesleki durumuna ve sosyal seviyesine göre (yiyecek, giyecek, kira, eğitim, telefon faturaları, kredi kartı gibi) harcamaları ile yasal gelirleri yönünden denetime imkan verecek şekilde karşılaştırma yapabilecek uzman kişiden oluşacak bilirkişi heyetinden rapor alınarak bir karar verilmesi gerekirken dava konusu olan 3628 Sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'nun 12. maddesine aykırılık suçu ile ilgisi bulunmayan gerekçe ile eksik kovuşturma yapılmak suretiyle karar verilmesi, Bozmayı gerektirmiş ve katılan vekilinin temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görüldüğünden, hükmün 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nın 321. maddesi uyarınca, tebliğnameye aykırı olarak BOZULMASINA,"³⁰⁰ şeklinde karar verildiği görülmüştür.

3.2.4.2. Haksız Edinilen Malın Kaçırılması veya Gizlenmesi

3628 sayılı Kanunun 13/2 maddesi uyarınca, haksız edinilen malı kaçırarak veya gizleyen de 13/1 maddesinde yer alan ceza ile cezalandırılır. Burada haksız edinilen malı kaçırarak veya gizleyen kişiler mal bildiriminde bulunmakla yükümlü olan kişiler ve kamu

³⁰⁰ www.uyap.gov.tr/yargitay içerik ile arama/ (erişim tarihi: 02.04.2018).

görevlisi olmayan suç ortaklarıdır. Kanunun 17/1 maddesinde bu husus açıkça ifade edilmiştir³⁰¹.

MBBRYMK' nın 13. maddesinin 1. ve 2. fıkrasına göre hem haksız mal edinen hem de bu niteliğini bildiği halde haksız edinilen malı kaçıran veya gizleyen kimse aynı ceza ile cezalandırılır³⁰².

Haksız mal edinen kimsenin, bu edindiği malların kendi adına tapuda, bankada ve diğer kayıtlarda mevcut olması halinde ve mal bildirimine konu edilmemesi durumunda bu hususun ortaya çıkartılması her zaman mümkündür. Ancak kendisine ait olduğu halde bu malvarlığı değerlerini muvazaa yoluyla başkasının üzerine geçirmesi halinde bu durumun ispatı kolay olmamaktadır. Bu nedenle haksız edinilen malı kaçıran veya gizleyen de, haksız mal edinen gibi cezalandırılmaktadır. Ancak bu kişilerin cezalandırılabilmesi için suça konu malın haksız edinildiğini bilmesi gerekmektedir. Haksız edinilen malı kaçırmak veya gizlemek suçu ise mütemadi (devam eden) suçlardandır, bu suçlarda hukuka aykırılık, zaman içerisinde failin iradesi veya herhangi bir sebeple kesinti gerçekleşinceye kadar sürmektedir³⁰³. Suç tarihi temadinin kesildiği tarihtir.

3628 sayılı MBBRYMK' nın 13. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen “haksız mal edinme” suçunun failinin, ikinci fıkrada düzenlenen “haksız edinilen malı kaçırmak veya gizlemek” suçunun faili olup olmayacağı konusunda,

Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 30/05/2006 tarihinde vermiş olduğu 2005/7-173 esas, 2006/145 sayılı kararın da “... maddenin birinci fıkrasındaki suç, bu yasanın kapsamına giren görevlerde bulunan kişilerin haksız mal edinmesi ile oluşur. Üçüncü kişilerin bu suçu işlemesi, uça katılma hükümleri haricinde olanaksızdır.... Hayatın doğal akışı gereği, haksız edinilen malın gizlenmesi söz konusudur. Haksız mal edinme, dolayısıyla bünyesinde gizlenmeyi de barındırmaktadır. ... bu suç ancak üçüncü kişiler tarafından işlenebilen bir suçtur. Birinci fıkrada ki suçun faili olan haksız mal edinen kişi, bu suçun faili olamaz. Nitekim, maddede de yer alan “de” eki, bu durumu vurgulamaktadır. Bu suretle yasa koyucu, haksız edinilen malın üçüncü kişilerce kaçırılması veya gizlenmesi eylemlerini engellemeye amaçladığı” vurgulanmıştır.”³⁰⁴ şeklinde oyçokluğuyla vermiş olduğu bu karar da 13. maddenin birinci fıkrasında düzenlenen bu suçun failinin ikinci fıkrada düzenlenen suçun faili

³⁰¹ (Değişik birinci fıkra: 12/12/2003-5020/12 md.) Bu Kanunda ve 18.6.1999 tarihli ve 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nda yazılı suçlarla, irtikâp, rüşvet, basit ve nitelikli zimmet, görev sırasında veya görevinden dolayı kaçakçılık, resmî ihale ve alım ve satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarının açıklanması veya açıklanmasına sebebiyet verme suçlarından veya bu suçlara iştirak etmekten sanık olanlar hakkında 2.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz.

³⁰² Gündel, 2000: 1169.

³⁰³ Hafizoğulları, 2006: 216.

³⁰⁴ Uğur, 2010: 203-204.

olamayacağı şeklinde bir karar vermiştir. Böyle bir durumda asıl fail cezalandırılmazken ona yardımcı olan kişilerin cezalandırılabilmesi söz konusu olabilmekte, bu durumun kabulü de adalet duygusu ile bağdaşmayacaktır.

Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 03/02/1998 Tarih 288/11 sayılı kararında;” Sanık, 15.1.1990 ve 3.6.1990 tarihlerinde ve süresinde mal bildirimlerinde bulunmuştur. Yine sanık, gelirlerini belirtmediği iddia olunan taşınmazlardan en sonuncusunu 11.10.1989 tarihinde ölen babasının ölümünden önce 279.1989 tarihinde alarak adına tescil ettirmiştir.3628 sayılı yasanın 12 ve 13 maddelerinde düzenlenen eksik bildirimde bulunma ve haksız mal edinme suçlarının ani birer suç olduklarında, mal bildirimi için öngörülen sürenin bitimi ile haksız mal edinme tarihlerinde oluştuklarında kuşku yoktur. Sanığın, 3628 sayılı yasanın yürürlüğe girdiği 4.5.1990 tarihinden itibaren bir ay içinde, diğer bir deyişle 4.6.1990 günü mesai bitimine kadar mal bildiriminde bulunabileceği ve iddiaya konu son taşınmazı, 27.9.1989 tarihinde satın aldığı nazara alındığında, uygulanması istenilen yasa maddelerinde ki cezanın üst sınırına ve suç ile inceleme tarihleri arasında geçen süreye göre TCK’nın 102/4, 104/2 maddelerindeki 7 yıl 6 ay zamanaşımı dolduğu anlaşılmaktadır”³⁰⁵ şeklinde karar verildiği görülmüştür. Yargıtay’ın ilgili dairesinin vermiş olduğu bu kararda, haksız mal edinme suçlarının ani bir suç olduğu ve suç tarihinin edinim tarihi olduğundan, bu kapsamda zamanaşımı süresi bakımından değerlendirilme yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

Yargıtay 19.Ceza Dairesinin 18/02/2016 tarih, 2015/6461 E., 2016/2195 K. Nolu Kararında:” 3628 sayılı Kanun’un 4. maddesinde "Kanuna veya genel ahlaka uygun olarak sağlandığı ispat edilmeyen mallar veya ilgilinin sosyal yaşantısı bakımından geliriyle uygun olduğu kabul edilemeyecek harcamalar şeklinde ortaya çıkan artışlar, bu Kanun’un uygulanmasında haksız mal edinme "sayılacağı belirtilmiş olup, mahkemeye sunulan bilirkişi heyetince tanzim edilen 17/11/2009 tarihli raporda, "sanığın iddia ettiği, kat karşılığı inşaat sözleşmesi ile kendisine üç daire ve bir dükkanın kalıp kalmadığı, kendisinin veya eşinin adına emlak ofisi bulunup bulunmadığı, var ise bu ofisin ne zamandan beri çalıştığı, tarla ve kavaklık gelirinin bulunup bulunmadığı, var ise miktarı tespit edildikten sonra malvarlığındaki artışın haksız olup olmadığının belirlenebileceğinin" belirtilmesi karşısında, anılan raporda belirtilen hususların (eksikliklerin) araştırılıp dosyaya temininden ve sanığın mal beyanına konu etmediği kendisi üzerine, eş ve çocukları adına kayıtlı bulunan taşınmazlar, taşınır mallar ve birikimler de araştırılıp, tespit edilmesi halinde edinme tarihleri itibarıyla değerleri belirlendikten sonra, sanığın savunmaları da gözetilerek, yasal ve genel ahlaka uygun gelirleri ile giderleri denetime imkan verecek şekilde karşılaştırılıp

³⁰⁵ Gökcan ve Artuç, 2007: 425

edinimlerinin tamamının veya bir kısmının haksız mal edinme niteliğinde olup olmadığının tespiti amacıyla yeniden bilirkişi heyetine inceleme yaptırılıp alınacak raporun sonucuna göre değerlendirilme yapılması gerektiğinden ... BOZULMASINA”³⁰⁶ şeklinde karar verildiği görülmüştür.

Yargıtay 7.Ceza Dairesinin 08/02/2012 Tarih, 2011/6329 E., 2012/3216 K. sayılı Kararında:” Dosya kapsamına göre, Başbakanlık Gümrük Müsteşarlığı Gümrük Kontrolörlüğünün 26.02.2009 tarihli ve 54-217/1 sayılı soruşturma raporunda "Türkiye Garanti Bankası A.Ş. Genel Müdürlüğünden alınan 28.05.2008 tarihli ve 975/97665 sayılı yazıya ekli bulunan ve Abdulkadir Genç adına açılmış olan 6614388 numaralı mevduat hesabı dökümünde önemli bir hususun dikkat çektiği, her vergi dönemindeki iki araca ilişkin olmak ve 2004 yılının Ocak ayından başlamak üzere, 34 AT 3503, 34 AN 1439, 34 AC 6007 ve 34 TE 7207 plakalı araçların motorlu taşıtlar vergisinin bu hesaptan ödendiği, A. G.'in kardeşleri F. G. ve M. S. G. adına tescil görmüş olan bu araçların alım-satım tarihleri ve F. G.'in ifadesinin de, bu araçların gerçekte A. G.'e ait olduğu ve mal bildirimine konu edilmediğini ortaya koyduğu, bu fiilin, haksız mal edinme ve haksız edinilen bu malı gizleme fiilinden ziyade, başka bir endişeyle mal varlığının tümüyle beyan edilmemesi ve dolayısıyla gerçeğe aykırı bildirimde fiiliyle örtüştüğü anlaşılmış" hususlarına yer verilmiş olması karşısında, delillerin kamu davasının açılmasını gerektirir nitelikte bulunduğu gibi bu delillerin mahkemesince takdir ve değerlendirilmesi gerektiği gözetilmeksizin, itirazın kabulü ile kamu davasının açılmasına karar verilmesi ...

3628 sayılı Mal bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu kapsamında Maliye Hazinesi'nin davayı takip ve katılma hakkı bulunduğundan Ümraniye Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair karara karşı Gümrük Müsteşarlığı İstanbul Gümrük Müdürlüğünü izafeten Muhakemat Müdürlüğünce itiraz edilemeyeceğinin anlaşılmasına göre Ümraniye Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair karara karşı kanun yararına bozma isteminde bulunulması hususunun takdiri için dosyanın Adalet Bakanlığı'na gönderilmek üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına TEVDİİNE”³⁰⁷ şeklinde karar verildiği görülmüştür. Yargıtay'ın ilgili dairesinin vermiş olduğu bu kararda, soruşturma neticesinde atılı suçun işlediği hususunda yeterli şüphenin bulunması halinde kamu davasının açılması ve Savcılık makamının delil değerlendirmesinde bulunmaması gerektiği ifade edilmiştir.

³⁰⁶ www.uyap.gov.tr/yargitay içerik ile arama/ (erişim tarihi: 02.04.2018).

³⁰⁷ www.uyap.gov.tr/yargitay içerik ile arama/ (erişim tarihi: 02.04.2018).

3.2.5. Müfettiş ve Muhakkiklerin Görevi İhmal Suçu

3628 sayılı MBBRYMK'ın 18/3 maddesi uyarınca Müfettiş ve muhakkikler bu kanun kapsamına giren suçlardan dolayı delil veya emare elde ettikleri takdirde işi yetkili ve görevli Cumhuriyet Başsavcılığına bildirmekle yükümlüdürler, yapmadıkları takdirde Müfettiş ve muhakkik ihmal suretiyle görevi kötüye kullanma suçu işlemiş olacaktır³⁰⁸.

Bu suçun faili, 3628 sayılı Kanun kapsamına giren suçu tespit etmesine rağmen Cumhuriyet Başsavcılığına bildirmeyen muhakkik ve müfettişlerdir.

5237 sayılı TCK'nın 257/2 maddesinde; “ Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstererek, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. “Şeklindeki düzenlemeye göre görevi ihmal suçundan bahsedebilmek için, memurun bulunduğu mevki itibarıyla emir ve talep olmaksızın yapmak zorunda olduğu bir işi yapmaması veya mevzuata uygun bir biçimde işi yerine getirmemesi ya da belirli ve makul bir sürede yapması gereken işi geciktirmesi, süresinde yapmaması veya yasal emirlerin sebepsiz olarak uygulamaması gerekir³⁰⁹.

İhmali davranışla görevi kötüye kullanma suçu, belirli bir kamu hizmeti görmekte veya yürütmekte olan kamu görevlisinin, emir veya talep olmaksızın görevinin gereği olarak yerine getirmek zorunda olduğu hususu yapmaması veya kanun ya da kural olarak yükümlü olduğu şekilde yapmayıp hareketsiz kalması, yine belirli bir sürede yerine getirmesi gereken hizmeti, o süre içerisinde yerine getirmemesi ile oluşmaktadır³¹⁰. Salt görevine giren bir iş veya işlemi, görevin gereklerine aykırı olarak yapmayan kamu görevlisinin görevini kötüye kullanma suçu işlediğinden bahsedilemez, bu suçun oluşabilmesi için ihmal sonucunda kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına ya da kişilere haksız bir kazanç sağlanmasına gerek vardır³¹¹.

Görevinin gereklerini yerine getirmeyen, ihmal eden müfettiş ve muhakkikler hakkında yapılacak takibattan dolayı Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkat hükümleri uygulanmaz³¹². Genel hükümlere göre soruşturma yürütülerek müfettiş ve muhakkikler hakkında 4483 sayılı Kanun uygulanmayacak ve ihbar ve evrakı tevdi etmeme suçu işlendiği takdirde, 3628 sayılı Kanun uygulanarak soruşturma yapılacaktır³¹³.

³⁰⁸ Gökcan ve Artuç, 2008: 524.

³⁰⁹ Ateş, 2011: 57.

³¹⁰ Parlar ve Hatipoğlu, 2009: 739.

³¹¹ Polat, 2008: 1083.

³¹² 3628 S. MBBRYMK, m. 18/4

³¹³ Sökmen, 2011: 273.

3.2.6. Bilgi Verme Zorunluluğuna Uymamak

3628 sayılı Kanunun 20. Maddesine göre, Özel kanunlarında aksine bir hüküm bulunsa bile ilgili gerçek veya tüzel kişiler veya kamu kurum ve kuruluşları; bu Kanuna göre takip, soruşturma ve kovuşturmaya yetkili kişi (müfettiş, muhakkik ve Cumhuriyet Savcısı), Maliye Bakanlığı Baş Hukuk Müşavirliği ve Muhakemat Genel Müdürlüğü veya temsilcisi ve bu Kanundaki diğer mercilerce³¹⁴ istenen bilgileri gecikmeksizin makul sürede eksiksiz vermek zorundadır. Bu zorunluluğa uymayanlar bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu ceza, para cezasına veya tedbirlerden birine çevrilemez ve ertelenemez³¹⁵.

Bu suçun faili, istenen bilgileri vermeyen veya eksik veren gerçek veya tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşlarının yetkili kişileridir.

3628 sayılı kanuna göre mal bildirimleri gizlidir ve bildirimde bulunanın özel dosyasında saklanır. Bu konuda her türlü açıklama yapılması, bilgi verilmesi, içeriği hakkında yayında bulunulması yasaktır. Ancak 20. madde de ki bu düzenlemeyle bu kurala bir istisna getirilmiştir. Yetkili kişileri, mal beyanlarının gizliliğini veya özel kanunlarda mevcut aksine bir hükmü ileri sürerek bilgi vermekten çekinemezler.

Yargıtay 7.Ceza Dairesinin 08/07/2003 Tarih, 2003/2670 E., 2003/5882 K. sayılı Kararında: "3628 sayılı Kanunun 20. Maddesine muhalefet suçunda idarenin doğrudan bir zararı olmadığı ve müdahilliğine karar verilmesi temyiz hakkı vermeyeceği cihetle müşteki vekilinin temyiz talebinin CMUK'nun 317. Maddesi uyarınca isteme aykırı olarak reddine"³¹⁶ şeklinde karar verildiği görülmüştür. Yargıtay'ın ilgili dairesinin vermiş olduğu bu kararda "bilgi verme zorunluluğuna uymamak" suçunda idarenin doğrudan doğruya suçtan zarar gören sıfatının bulunmadığı, bu nedenle hakkında müdahilliğine karar verilemeyeceği verilse dahi kanun yoluna başvuru hakkının bulunmadığı ifade edilmiştir.

3.3. Soruşturma ve Kovuşturma Usulü

Soruşturma ve kovuşturma aşamasındaki tüm işlemlerin, adli makamlarca yapılması genel kuraldır. 5271 sayılı CMK' nın 2. maddesi uyarınca " Kanuna göre yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evre" soruşturma evresi olarak tanımlanmıştır. Cumhuriyet Savcısının temel görevi, ihbar veya başka bir suretle suçun işlendiği izlemine veren bir hali öğrenir öğrenmez kamu davası açmaya yer olup olmadığının

³¹⁴"Bu kanundaki diğer mercilerden" kanunun 8. Maddesinde belirtilen bildirimlerin verileceği makam ve merciler, bu makamlar bünyesindeki denetçiler ve teftiş kurulu üyeleri, soruşturmaya ve kovuşturmaya yetkili makamlar ve Kamu Görevlileri Etik Kurulu anlaşılabilir.

³¹⁵ Verilecek ceza "para cezasına veya tedbirlerden birine çevrilemez veya ertelenemez "hükmü, 5237 sayılı TCK'nın 5. Maddesi karşısında geçersiz hale gelmiş olup unsurları varsa aynı yasanın 50 ve 51. Maddeleri hükümleri uyarınca kısa süreli (1 yıl ve daha az süreli) hapis cezası seçenek yaptırımlarına çevrilebilecek ve 2 yıl kadar (2 yıl dahil) hapis cezası ertelenebilecektir.

³¹⁶ Uğur, 2010: 387.

tespiti için işin gerçeğini araştırıp saptamak üzere harekete geçmektir³¹⁷. Kamu davasının açılması için yeterli şüphe aranmaktadır. Yeterli şüphe, eldeki delillerle yapılacak muhakeme sonucunda sanığın mahkûm olma ihtimali beraat etme ihtimalinden kuvvetli ise yeterli şüpheden bahsedilir³¹⁸.

3628 Sayılı MBBRYMK' nın 17. maddesinde yazılı suçların önemine binaen Cumhuriyet Savcısının yapacağı soruşturmayı nasıl yapacağına ilişkin usul 19. madde düzenlenmiştir. Açıkça hüküm bulunmayan hallerde ise CMK hükümleri uygulanacaktır.

Memur veya Kamu görevlileri hakkında soruşturma usulü konusunda ise çerçeve kanunun 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'dur. 3628 sayılı MBBRYMK' nın 17/1. maddesinde ise bu kanunda düzenlenen suçlar ile diğer suçlar bakımından 4483 sayılı Kanunun hükümleri değil genel hükümlere göre soruşturma ve kovuşturma yapılacağı düzenlenmiştir. Yani 3628 sayılı kanunda yazılı suçlar bakımından Cumhuriyet Savcısının herhangi bir makamdan izin almasına gerek olmaksızın doğrudan doğruya soruşturmaya başlama yetkisi vardır, sadece ihbar edilen veya resen haberdar olunan durumlarda suç, atamaya yetkili amire veya kanunun 8. maddesinde belirtilen mal bildirimlerinin verileceği mercilere bildirmesi gerekir³¹⁹. Bu bildirim izin almaya yönelik olmayıp sadece bilgi verme amacına yöneliktir³²⁰.

3628 sayılı MBBRYMK' nın 17. maddesinin 2. ve 3. fıkralarında, 1. fıkra da belirtilen suçlar Müsteşar, Vali ve Kaymakam bakımdan söz konusu olması halinde 4483 sayılı Kanun hükümlerine göre, özel soruşturma ve kovuşturma usulüne tabi olanlar ise kendileri ile ilgili kanun hükümlerine göre değerlendirme yapılması gerektiği şeklinde istisnai hükümler düzenlemiştir.

Cumhuriyet Savcısı, soruşturmaya başladıktan sonra iddiaları doğrulayan deliller elde etmesi halinde sanıktan, haksız edinilen malın kaçırıldığı yolunda deliller elde etmesi halinde sanığın ikinci dereceye kadar kan ve kayın hısımları ile gelini ve damadından mal bildiriminde bulunmalarını talep eder. Bu talep ilgilisine ulaştıktan sonra 7 gün içerisinde Cumhuriyet Savcısına mal bildiriminde bulunulması gerekmektedir. Soruşturmanın müfettiş veya muhakkik tarafından yapılması halinde de herhangi bir farklılık öngörülmemiş olup müfettiş veya muhakkik de sanıktan ve yukarıda ifade edilen ilgililerden mal beyanında bulunmalarını ister. Bu istem ilgilisine ulaştıktan sonra 7 gün içerisinde müfettiş veya muhakkike mal bildiriminde bulunulması gerekmektedir³²¹.

³¹⁷ Parlar ve Hatipoğlu, 2008: 758-759.

³¹⁸ Centel ve Zafer, 2008: 82.

³¹⁹ 3628 S. MBBRYMK. m. 19/1

³²⁰ Uğur, 2010: 383.

³²¹ 3628 S. MBBRYMK, m. 19/2

Cumhuriyet Savcısı, soruşturma aşamasında kamu davası açmadan önce haksız edinildiği yolunda delil bulunan para veya mal ile ilgili tedbirin alınmasını görevli mahkemeden veya para veya malın bulunduğu yer hukuk mahkemesinden isteyebilir³²². 3628 sayılı kanunda el koymanın nasıl yapılacağı konusunda açık bir düzenleme olmadığı için 5271 sayılı CMK'nın 128. maddesi gereği “taşınmazlara, hak ve alacaklara el koyma” yapılabilmesi mümkündür³²³. Ancak el koyma işleminin yapılabilmesi için suçun CMK'nın 128/2 maddesinde belirtilen suçlardan olması gerekir. 3628 sayılı kanunda yazılı suçlar bu katalog suçlar içerisinde belirtilmese de 17. madde belirtilen 5411 sayılı Bankacılık Kanunda yazılı zimmet suçu, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunda yazılı görev sırasında veya görevinden dolayı kaçakçılık, 5237 sayılı TCK'da yazılı İrtikâp, Rüşvet, Zimmet, Resmi İhale ve Alım ve Satımlara Fesat Karıştırma, Devlet Sırlarının Açıklanması veya Açıklanmasına Sebebiyet Verme suçlarında CMK'nın 128. maddesi uyarınca el koyma yapılabilir.

3.3.1. 3628 Sayılı MBBRYMK Kapsamında Soruşturma Usulü

3628 sayılı MBBRYMK' nın 17/1. maddesinde ki düzenlemeye göre bu kanunda yer alan suçlar ile diğer suçlar bakımından 4483 sayılı Kanunun hükümlerine göre değil genel hükümlere göre soruşturma ve kovuşturma yapılacağı düzenlenmiştir.

Bu suçlar;

3628 sayılı Kanunun da yazılı suçlar; Süresinde Mal Bildiriminde Bulunmamak (m.10), Gerçeğe Aykırı Açıklama (m.11), Gerçeğe Aykırı Bildirimde Bulunmak (m.12), Haksız Mal Edinmek, Haksız Edinilen Malı Kaçırarak veya Gizlemek (m.13), Bilgi Verme Zorunluluğuna Uymamak (m.20),

5411 Sayılı Bankacılık Kanununda³²⁴ yazılı suçlar; Herhangi bir ayırım yapılmaksızın 4389 sayılı Bankalar Kanunun da yazılı bütün suçlar 17. maddedeki soruşturmaya dâhil edilmiştir. Bu kapsamda 5411 sayılı Bankacılık Kanunun 14. Kısım 2. Bölümde yer alan,

³²² 3628 S. MBBRYMK, m.19/3

³²³ 5271 S. CMK'nın “Taşınmazlara, hak ve alacaklara elkoyma” başlıklı 128/1 Maddesine göre; Soruşturma veya kovuşturma konusu suçun işlendiğine ve bu suçlardan elde edildiğine dair somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebebi bulunan hallerde, şüpheli veya sanığa ait; a) Taşınmazlara, b) Kara, deniz veya hava ulaşım araçlarına, c) Banka veya diğer mali kurumlardaki her türlü hesaba, d) Gerçek veya tüzel kişiler nezdindeki her türlü hak ve alacaklara, e) Kıymetli evraka, f) Ortağı bulunduğu şirketteki ortaklık paylarına, g) Kiralık kasa mevcutlarına, h) Diğer malvarlığı değerlerine, El konulabilir. Somut olarak belirlenen Bu taşınmaz, hak, alacak ve diğer malvarlığı değerlerinin şüpheli veya sanıktan başka bir kişinin zilyetliğinde bulunması halinde dahi, elkoyma işlemi yapılabilir

³²⁴ 5411 Sayılı Bankacılık Kanununun 1.11.2005 gün 25983 mükerrer sayılı resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 168. Maddesinin (A) fıkrasına göre “bu kanunun geçici maddelerindeki düzenlemeler hariç olmak üzere, 18.06.1999 tarihli ve 4389 sayılı Bankalar Kanunu ile ek ve değişiklikleri yürürlükten kaldırılmıştır.” 169. Maddesine göre de “diğer kanunlarda mülga 3182 sayılı Bankalar Kanunu ve bu kanunla yürürlükten kaldırılan 4389 sayılı Bankalar Kanununa yapılan atıflar bu kanunun ilgili maddelerine yapılmış sayılır.”

İzinsiz faaliyette bulunmak (m.150), Mevduat ve katılım fonu sahiplerinin haklarını engellemek (m.151), Düzeltici, iyileştirici ve kısıtlayıcı önlemleri almamak (m.152), Yetkili merciiler ile denetim görevlilerince istenen bilgi ve belgeleri vermemek ve görevlerini yapmalarını engellemek (m.153), Belgelerin saklanması yükümlülüğüne aykırı davranmak (m.154), Gerçeğe aykırı beyanda bulunmak (m.155), İşlemlerin kayıt dışı bırakılması ve gerçeğe aykırı muhasebeleştirme (m.156), İtibarın zedelenmesi (m.158), Sırların açıklanması (m. 159), Zimmet (m.160), Bilirkişilerin raporlarını süresinde vermemesi (m.165/2),

5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda yazılı suç;

Görev sırasında veya görevinden dolayı kaçakçılık suçları, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 3. maddesinde tanımlanan kaçakçılık fiillerini tarif etmek üzere kullanılmaktadır.

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunun da yazılı suçlar; İrtikap (m. 250), Rüşvet (m.252), Basit nitelikli zimmet (m.247), Resmi ihale ve alım ve satımlara fesat karıştırma (m. 235, 236), Devlet sırlarının açıklanması veya açıklanmasına sebebiyet verme (m. 329,330, 336, 337) suçları ile yukarıda sayılan bütün suçlar bakımından iştirak edenler hakkında 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanunun hükümleri³²⁵ uygulanmaz. Genel hükümlere göre soruşturma yürütülür.

3.3.2. Soruşturma Usulünün İstisnaları³²⁶

3628 sayılı MBBRYMK' nın 17/1. maddesinde bu kanunda düzenlenen suçlar ile diğer suçlar bakımından genel hükümlere göre soruşturma yapılacağı düzenlenmiştir. 17. maddenin 2. ve 3. fıkralarında ise 1. fıkrada belirtilen suçlar Müsteşar, Vali ve Kaymakam bakımdan söz konusu olması halinde 4483 sayılı kanun hükümlerine göre, özel soruşturma ve

³²⁵ 4483 Sayılı Kanununa Göre Yargılama Usulü; Kamu yönetiminin hizmeti memurlar ve kamu görevlileri tarafından yapılmaktadır. Devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürüttükleri kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri kamusal yetki ve usuller kullanmak suretiyle yerine getiren memurlar ve diğer kamu görevlilerinin bu görevleri sebebiyle işledikleri suçlar nedeniyle doğrudan doğruya adli makamlarca soruşturmalara tabi tutulmaları kamu hizmetinin işleyişinde aksamlara ve kamu otoritesinin saygınlığının zedelenmesine neden olabilir. Bu sakıncaları gidermek, memur ve diğer kamu görevlilerini asılsız isnat ve iftiralara karşısında korumak için görevi sebebiyle işledikleri suçlar nedeniyle haklarında adli makamlarca soruşturma yapılmadan önce idarenin bir inceleme yaparak sonucuna göre olayı adli mercilere aktarılmasını öngören bir sistem getirilmiştir.

Öncelikle bu kapsamda getirilen en kapsamlı düzenleme 1913 yılında kabul edilerek yürürlüğe konulan Memurin Muhakematı Hakkında Kanunun Muvakkattir. Daha sonra bu kanunun zaman içerisinde yetersiz kaldığı anlaşılmakla 4.12.1999 tarihinde yürürlüğe giren 4483 sayılı Kanunun getirilmiştir. Bu kanuna göre görevi sebebiyle suç işlediği değerlendirilen memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında kanunda yazılı mercilerce ilgili araştırma ve tahkikat yapıldıktan sonra soruşturma izni verilmesi halinde Yetkili Cumhuriyet Savcılıklarınca genel hükümlere göre soruşturma yürütülür, soruşturma sonucuna göre kamu davası açılır ya da kovuşturmayla Yer Olmadığına dair karar verilir. Kamu davası açılması halinde genel hükümlere göre kovuşturma yapılır.

³²⁶ Uğur, 2010: 310-338.

kovuşturma usulüne tabi olanlar bakımından ise kendileri ile ilgili kanun hükümlerine göre değerlendirme yapılması gerektiği şeklinde istisnai düzenlemeler getirilmiştir.

3.3.2.1. Müsteşar, Vali ve Kaymakamlar

3628 sayılı Kanunun 17/2. maddesine göre müsteşarlar, valiler ve kaymakamlar bu kanunun 17. maddesinin ilk fıkrasında sayılan suçları görevleri sebebiyle işlemleri halinde haklarındaki soruşturma 4483 sayılı kanunun hükümlerine göre yapılacaktır.

4483 sayılı sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanunun 12. maddesine göre; “...müsteşarlar ve valiler ile ilgili olarak yapılacak olan hazırlık soruşturması Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı veya Başsavcı Vekili, kaymakamlar ile ilgili hazırlık soruşturması ise il Cumhuriyet Başsavcısı veya Başsavcı Vekili tarafından yapılır.

Hazırlık soruşturması sırasında hâkim kararı alınmasını gerektiren hususlarda; Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreteri, müsteşarlar ve valiler için Yargıtay’ın ilgili ceza dairesine, kaymakamlar için il asliye ceza mahkemesine, diğerleri için ise genel hükümlere göre yetkili ve görevli sulh ceza hâkimine başvurulur” şeklindeki düzenleme ile Müsteşar, Vali ve Kaymakamlar hakkında soruşturmaların kimler tarafından yapılacağı ve ilgili mahkemelerin hangileri olduğu açıkça belirtilmiştir.

13. madde de ise “Davaya bakmaya yetkili ve görevli mahkeme, genel hükümlere göre yetkili ve görevli mahkemedir. Ancak Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreteri, müsteşarlar ve valiler için yetkili ve görevli mahkeme Yargıtay’ın ilgili ceza dairesi, kaymakamlar için ise il ağır ceza mahkemesidir.” şeklindeki düzenleme ile yetkili ve görevli mahkeme gösterilmiştir.

Maddede ki müsteşar tabirinden 15.5.1930 Tarih ve 1609 sayılı Bazı Cürümlerden Dolayı memurlar ve Şerikleri Hakkında Takip ve Muhakeme Usulüne Dair Kanun’da olduğu gibi Başbakanlık ve Bakanlık Müsteşarlarının anlaşılması gerekmektedir³²⁷.

3.3.2.2. Özel Soruşturma ve Kovuşturma Usulüne Tabi Olanlar

Özel soruşturma ve kovuşturma usullerine dair çerçeve bir kanun bulunmamaktadır. Cumhurbaşkanı, Başbakan, Bakanlar ve Milletvekilleri hakkında Anayasa da, diğer kişiler hakkında ise ilgili yasalarda özel düzenlemeler mevcuttur³²⁸.

³²⁷ Pınar, 1987: 148.

³²⁸ Uğur, 2010: 319.

3.3.2.2.1. Cumhurbaşkanı

Anayasanın 6771 sayılı kanunla değiştirilen 105. maddesine göre “Cumhurbaşkanı hakkında, bir suç işlediği iddiasıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının salt çoğunluğunun vereceği önergeyle soruşturma açılması istenebilir. Meclis, önergeyi en geç bir ay içinde görüşür ve üye tamsayısının beşte üçünün gizli oyuyla soruşturma açılmasına karar verebilir.

Soruşturma açılmasına karar verilmesi halinde, Meclisteki siyasi partilerin, güçleri oranında komisyona verebilecekleri üye sayısının üç katı olarak gösterecekleri adaylar arasından her siyasi parti için ayrı ayrı ad çekme suretiyle kurulacak on beş kişilik bir komisyon tarafından soruşturma yapılır. Komisyon, soruşturma sonucunu belirten raporunu iki ay içinde Meclis Başkanlığına sunar. Soruşturmanın bu sürede bitirilememesi halinde, komisyona bir aylık yeni ve kesin bir süre verilir.

Rapor Başkanlığa verildiği tarihten itibaren on gün içinde dağıtılır, dağıtımından itibaren on gün içinde Genel Kurulda görüşülür. Türkiye Büyük Millet Meclisi, üye tamsayısının üçte ikisinin gizli oyuyla Yüce Divana sevk kararı alabilir. Yüce Divan yargılaması üç ay içinde tamamlanır, bu sürede tamamlanamazsa bir defaya mahsus olmak üzere üç aylık ek süre verilir, yargılama bu sürede kesin olarak tamamlanır.

Hakkında soruşturma açılmasına karar verilen Cumhurbaşkanı, seçim kararı alamaz.

Yüce Divanda seçilmeye engel bir suçtan mahkûm edilen Cumhurbaşkanının görevi sona erer.

Cumhurbaşkanının görevde bulunduğu sürede işlediği iddia edilen suçlar için görevi bittikten sonra da bu madde hükmü uygulanır.” şeklindeki düzenleme ile Cumhurbaşkanının işlemiş olduğu 3628 sayılı kanunun 17/1 maddesinde düzenlenen suçlar ile ilgili Anayasa da belirtilen hükümler uyarınca soruşturma yapılması mümkündür.

3.3.2.2.2. Başbakan ve Bakanlar

Anayasanın 100. maddesinde yer alan “Başbakan veya bakanlar hakkında, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının en az onda birinin vereceği önerge ile soruşturma açılması istenebilir. Meclis, bu istemi en geç bir ay içinde görüşür ve gizli oyla karara bağlar.

Soruşturma açılmasına karar verilmesi halinde, Meclisteki siyasi partilerin, güçleri oranında komisyona verebilecekleri üye sayısının üç katı olarak gösterecekleri adaylar arasından her parti için ayrı ayrı ad çekme suretiyle kurulacak on beş kişilik bir komisyon tarafından soruşturma yapılır. Komisyon, soruşturma sonucunu belirten raporunu iki ay içinde Meclise sunar. Soruşturmanın bu sürede bitirilememesi halinde, komisyona iki aylık yeni ve

kesin bir süre verilir. (Ek cümle: 3/10/2001-4709/31 md.) Bu süre içinde raporun Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına teslimi zorunludur.

(Değişik fıkra: 3/10/2001-4709/31 md.) Rapor Başkanlığa verildiği tarihten itibaren on gün içinde dağıtılır, dağıtımından itibaren on gün içinde görüşülür ve gerek görüldüğü takdirde ilgilinin Yüce Divana sevkine karar verilir. Yüce Divana sevk kararı ancak üye tamsayısının salt çoğunluğunun gizli oyuyla alınır. Meclisteki siyasi parti gruplarında, Meclis soruşturması ile ilgili görüşme yapılamaz ve karar alınamaz.” şeklindeki düzenleme uyarınca Başbakan ve Bakanlar işlemiş oldukları 3628 sayılı kanunun 17/1 maddesinde düzenlenen suçlar ile ilgili Anayasa da belirtilen hükümler uyarınca soruşturma yapılması mümkündür.

3.3.2.2.3. Milletvekilleri

Anayasanın Yasama Dokunulmazlığı başlıklı 83. maddesine göre " Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerinden, Mecliste ileri sürdükleri düşüncelerden, o oturumdaki Başkanlık Divanının teklifi üzerine Meclisçe başka bir karar alınmadıkça bunları Meclis dışında tekrarlamak ve açığa vurmaktan sorumlu tutulamazlar.

Seçimden önce veya sonra bir suç işlediği ileri sürülen bir milletvekili, Meclisin kararı olmadıkça tutulamaz, sorguya çekilemez, tutuklanamaz ve yargılanamaz. Ağır cezayı gerektiren suçüstü hali ve seçimden önce soruşturmasına başlanılmış olmak kaydıyla Anayasanın 14 üncü maddesindeki durumlar bu hükmün dışındadır. Ancak, bu halde yetkili makam durumu hemen ve doğrudan doğruya Türkiye Büyük Millet Meclisine bildirmek zorundadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi hakkında, seçiminden önce veya sonra verilmiş bir ceza hükmünün yerine getirilmesi, üyelik sıfatının sona ermesine bırakılır; üyelik süresince zamanaşımı işlemez.

Tekrar seçilen milletvekili hakkında soruşturma ve kovuşturma, Meclisin yeniden dokunulmazlığını kaldırmasına bağlıdır.

Türkiye Büyük Millet Meclisindeki siyasi parti gruplarınca, yasama dokunulmazlığı ile ilgili görüşme yapılamaz ve karar alınamaz.” şeklindeki düzenleme uyarınca Milletvekilleri işlemiş oldukları 3628 sayılı kanunun 17/1 maddesinde düzenlenen suçlar ile ilgili Anayasa da belirtilen hükümler uyarınca soruşturma yapılması mümkündür.

3.3.2.2.4. Anayasa Mahkemesi Başkan ve Üyeleri

6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 16. maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesi Başkan ve Üyelerinin görevlerinden

doğan ve şahsi suçlarından dolayı soruşturma açılması Genel Kurulun kararına bağlıdır. Ancak, ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçüstü hâllerinde, soruşturma genel hükümlere göre yürütülür. Soruşturma açılmasına karar verildiği takdirde, Genel Kurul, üyeler arasından üç kişiyi Soruşturma Kurulunu oluşturmak üzere seçer. Kıdemli üye Soruşturma Kuruluna başkanlık eder. Soruşturma Kurulu, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun Cumhuriyet savcısına tanıdığı bütün yetkilere sahiptir. Kurulun soruşturma ile ilgili yapılmasını istediği işlemler, mahallinde yetkili adli makamlar tarafından derhâl yerine getirilir, şeklindeki düzenleme uyarınca Anayasa Mahkemesi Başkan ve Üyelerinin işlemiş oldukları 3628 sayılı kanunun 17/1 maddesinde düzenlenen suçlar ile ilgili yukarıda açıkça ifade edilen 6216 sayılı kanunda belirtilen hükümler uyarınca soruşturma yapılması mümkündür

3.3.2.2.5. Yargıtay Başkanı ve Üyeleri ile Başsavcı ve Vekili

2797 sayılı Yargıtay Kanunu'nun 46/1 maddesi uyarınca Yargıtay Birinci Başkanı, birinci başkanvekilleri, daire başkanları, üyeleri, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcı vekilinin görevleriyle ilgili veya kişisel suçlarından dolayı haklarında soruşturma yapılabilmesi Birinci Başkanlık Kurulunun kararına bağlıdır.

Bahsedilen kişiler hakkında bir suç ihbarı alan birinci başkanlık kurulu soruşturma açılmasını gerektirir bir durum olup olmadığını araştırarak soruşturma açılması yönünde karar verdiği takdirde ceza dairesi başkanlarından birini muhakkik olarak görevlendirir.

Soruşturmayı tamamlayan muhakkik raporunu birinci başkanlık kuruluna sunar. Burada son soruşturma açılmasına gerek görülmediği takdirde evrak işleminden kaldırılır. Son soruşturma açılması yönünde karar verilir ise görevleri ile ilgili suçlardan dolayı Anayasa Mahkemesine sunulmak üzere, kişisel suçlardan dolayı ise Yargıtay Ceza Genel Kuruluna sunulmak üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir, şeklindeki düzenleme uyarınca Yargıtay Başkanı ve Üyeleri ile Başsavcı ve Vekilinin işlemiş oldukları 3628 sayılı kanunun 17/1 maddesinde düzenlenen suçlar ile ilgili yukarıda açıkça ifade edilen 2797 sayılı kanunda belirtilen hükümler uyarınca soruşturma yapılması mümkündür.

3.3.2.2.6. Danıştay Başkanı ve Üyeleri ile Başsavcısı

2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun 76. maddesine göre; Danıştay Başkanı, Başsavcı, başkanvekilleri, daire başkanları ve üyelerin görevlerinden doğan veya görevleri sırasında işlemiş bulundukları suçlardan dolayı, Danıştay Başkanının seçeceği bir daire başkanı ile iki üyeden oluşan kurul tarafından soruşturma yapılır. Bu kurulun hazırladığı rapor Danıştay

İdari İşler Kuruluna sunulur. Burada yapılan inceleme neticesinde verilen ve kesinleşen kararlar gereği için Danıştay başkanı veya başkan vekili tarafından Danıştay Başsavcılığına gönderilir. Yargılamayı ise Yüce Divan sıfatıyla Anayasa Mahkemesi yapar.

Şahsi suçlar bakımından ise Danıştay Kanunu'nun 82. Maddesi uyarınca yukarıda belirtilen hükümlere göre yapılır, şeklindeki düzenleme uyarınca Danıştay Başkanı ve Üyeleri ile Başsavcısı işlemiş oldukları 3628 sayılı kanunun 17/1 maddesinde düzenlenen suçlar ile ilgili yukarıda açıkça ifade edilen 2575 sayılı kanunda belirtilen hükümler uyarınca soruşturma yapılması mümkündür.

3.3.2.2.7. Sayıştay Başkanı ve Üyeleri

832 sayılı Sayıştay Kanunu'nun 66. maddesine göre, Sayıştay Başkanı, daire başkanları ve üyelerden birinin görevleri sebebiyle işlediği iddia edilen bir suçtan dolayı Sayıştay Genel Kurulunca seçilecek üç daire başkanı ve iki üyeden kurulu bir heyet tarafından ön inceleme yapılarak hazırlanacak rapor ile sair evrak soruşturma izni verilmesine veya verilmemesine esas alınmak üzere Daireler Kuruluna verilir. Genel Kurulun soruşturma izni verilmemesine ilişkin kararı kesindir. Soruşturma izni verilmesine ilişkin karar katılanların üçte iki çoğunluğu ile alınır. Yargılamanın lüzumuna dair verilen kesin karar üzerine dosya Anayasa Mahkemesine gönderilir.

Sayıştay Başkan ve üyelerinin şahsi suç işlemeleri halinde yapılacak kovuşturma Yargıtay üyelerinin şahsi suçlarının kovuşturulmasına ilişkin hükümler uygulanır, şeklindeki düzenleme uyarınca Sayıştay Başkanı ve Üyeleri işlemiş oldukları 3628 sayılı kanunun 17/1 maddesinde düzenlenen suçlar ile ilgili yukarıda açıkça ifade edilen 832 sayılı kanunda belirtilen hükümler uyarınca soruşturma yapılması mümkündür.

3.3.2.2.8. Bölge Adliye Mahkemeleri Başkanı ve Üyeleri ile Cumhuriyet Savcıları

5235 sayılı Adli Yargı İl Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un 47. maddesine göre, Bölge adliye mahkemesi başkanı, daire başkanları, üyeleri, Cumhuriyet başsavcısı ve Cumhuriyet savcılarının görevden doğan veya görev sırasında işlenen suçları ile şahsî suçlarından, sıfat ve görevleri gereklerine uymayan tutum ve davranışlarından dolayı haklarında yapılacak soruşturma ve kovuşturmalarda 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununda yazılı hükümler uygulanır. Şu kadar ki, bunların görevden doğan veya görev sırasında işledikleri suçlar nedeniyle soruşturma ve kovuşturma mercii olarak kanunda yazılı ağır ceza mahkemesi ile bu mahkeme nezdindeki Cumhuriyet başsavcısına verilen görevler, en yakın bölge adliye

mahkemesi ceza dairesinin suç türüne göre görevli ceza dairesi ile bu mahkeme nezdindeki Cumhuriyet başsavcısı tarafından yerine getirilir. Kovuşturma mercii Yargıtay'ın görevli ceza dairesidir. Bölge adliye mahkemesi başkanı, daire başkanları, üyeleri, Cumhuriyet başsavcısı ve Cumhuriyet savcılarının şahsî suçları hakkında genel hükümlere göre yapılacak soruşturma ve kovuşturma görevi, en yakın bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcısı ile bu bölge adliye mahkemesi ceza dairesinin suç türüne göre görevli ceza dairesine aittir, şeklindeki düzenleme uyarınca Bölge Adliye Mahkemeleri Başkanı ve Üyeleri ile Cumhuriyet Savcıları işlemiş oldukları 3628 sayılı kanunun 17/1 maddesinde düzenlenen suçlar ile ilgili yukarıda açıkça ifade edilen 5235 sayılı kanunda belirtilen hükümler uyarınca soruşturma yapılması mümkündür.

3.3.2.2.9. Hâkimler ve Cumhuriyet Savcıları

2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun 82/1 maddesi uyarınca Hâkimlerin ve Cumhuriyet Savcılarının görevden doğan veya görev sırasında işlenen suçları, sıfat ve görevleri gereğine uymayan tutum ve davranışları nedeniyle, haklarında inceleme ve soruşturma yapılması Adalet Bakanlığının iznine bağlıdır. Adalet Bakanı inceleme ve soruşturmayı, adalet müfettişleri veya hakkında soruşturma yapılacak olandan daha kıdemli hâkim veya savcı eliyle yaptırılabilir.

Hâkimler ve savcıların işledikleri kişisel suçlardan dolayı soruşturma ve kovuşturma yapılması herhangi bir makam ve mercinin iznine tabi tutulmamıştır. 680 sayılı KHK ile yapılan değişiklik ile hâkim ve savcıların kişisel suçları hakkında soruşturma ve kovuşturma yapma yetkisi, ilgilinin görev yaptığı yerin bağlı olduğu bölge adliye mahkemesinin bulunduğu yerdeki il Cumhuriyet Başsavcılığı ve aynı yer Ağır Ceza Mahkemesine verildi. Bu düzenleme uyarınca Hâkimler ve Cumhuriyet Savcılarının işlemiş oldukları 3628 sayılı kanunun 17/1 maddesinde düzenlenen suçlar ile ilgili yukarıda açıkça ifade edilen 2802 sayılı kanunda belirtilen hükümler uyarınca soruşturma yapılması mümkündür

3.3.2.2.10. Avukatlar

1163 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 58-61 maddeleri arasında yer alan soruşturma ve kovuşturma usulüne göre, Avukatların avukatlık veya Türkiye Barolar Birliği ya da baroların organlarında ki görevlerinden doğan ve görevi sırasında işledikleri suçlardan dolayı haklarında soruşturma yapılması Adalet Bakanlığının izni ile suçun işlendiği yer Cumhuriyet Başsavcılıklarınca yapılır.

Avukatların kişisel suçlarından dolayı soruşturma ve kovuşturma yapılması konusunda herhangi bir kanuni düzenleme söz konusu olmayıp, genel hükümler göre soruşturma yürütülür.

3.3.2.2.11. Noterler

Kamu hizmeti gören Noterler hakkında soruşturma ve kovuşturma usulü Avukatlar gibidir. 1512 sayılı Noterlik Kanunu'nun 151 ve 156. maddeleri arasında yer alan düzenlemeye göre, noterlerin görevlerinden doğan veya görevi sırasında işlediği suçlar bakımından kovuşturma yapılabilmesi Adalet Bakanlığının iznine bağlıdır.

Noterlerin kişisel suçlarından dolayı soruşturma ve kovuşturma yapılması konusunda herhangi bir kanuni düzenleme söz konusu olmayıp, genel hükümler göre soruşturma yürütülür.

3.3.2.2.12. Yükseköğretim Kurulu Başkanı ve Rektörleri ile Diğer Görevliler

YÖK Başkanı ve Rektörler ile 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunda yazılı diğer görevliler, 1609 sayılı Bazı Cürümlerden Dolayı Memurlar ve Şerikleri Hakkında Takip ve Muhakeme Usulüne Dair Kanun'un kapsamına giren TCK'da ki zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, görev sırasında ve görevinden dolayı kaçakçılık, alım satıma fesat karıştırma, devlet sırlarının açıklanması veya bu suçlara iştirak gibi suçlar yönünden 2547 sayılı Yükseköğretim Kanun'un 53/c maddesindeki soruşturma usulüne tabidir.

3.3.2.2.13. Türkiye ve Orta – Doğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE) Mensupları

7163 sayılı Türkiye ve Orta – Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Mensupları Teşkilat Kanun'un 27. maddesine göre, Türkiye ve Orta- Doğu Amme İdaresi Enstitü mensuplarının Enstitüdeki görevleri dolayısıyla veya görevlerini yapma sırasında işledikleri suçlar üzerine, Memurin Muhakemat Kanununun gerektirdiği ilk tahkikat, Umum Müdürün gereğine göre tayin edeceği bir veya iki muhakkik tarafından yapılır. Umum Müdür hakkında yapılacak tahkikat muhakkiklerini Başvekil tayin eder.

Yukarıda açıkça 13 ayrı başlık halinde belirtildiği üzere görevleri ve sıfatları sebepleri ile özel soruşturma ve kovuşturma usulüne tabi olan kişiler hakkında 3628 sayılı Kanun 17/1 maddesinde düzenlen suçlar bakımından doğrudan genel hükümlere göre soruşturma yapılamayıp, kendi kanunlarında düzenlenen usuller çerçevesinde soruşturma ve kovuşturma yapılabilmesi mümkündür.

3.3.3. Müsadere (Zoralım)

3628 sayılı kanunun 14. maddesinde müsadere konusunda, TCK’ da yer alan genel müsadere hükümleri yetinilmeyip bu konuda ayrıntılı ve daha açık bir düzenlemeye gidilmiştir. Bu düzenleme, “Haksız edinilmiş olan malların zoralımına hükmolunur. Bu malların elde edilememesi veya bir malın tümünün haksız mal edinme konusu teşkil etmemesi sebepleri ile zoralımın mümkün olmadığı hallerde haksız edinilen değere eşit bedelinin hazineye ödenmesine karar verilir. Bu bedel, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Hükümlerine göre tahsil olunur” şeklinde olup, 5237 sayılı TCK’nın 55. maddesinde yer alan kazanç müsadereğine paralel bir düzenleme yapılmıştır.

5237 sayılı TCK’nın 5. maddesinde yer alan “Bu Kanunun genel hükümleri, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanır” hükmü 5252 sayılı Türk Ceza Kanunun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanuna 5349 sayılı kanunla eklenen ve 5560 sayılı kanunla değişik geçici maddesindeki “Diğer kanunların, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun Birinci Kitabında yer alan düzenlemelere aykırı hükümleri, ilgili kanunlarda gerekli değişiklikler yapılmaya ve en geç 31 Aralık 2008 tarihine kadar uygulanır” hükmü gereği 1 Ocak 2009 tarihinde yürürlüğe girmesi nedeniyle 3628 sayılı kanun 14. maddesinde yer alan “Zoralım” hükmünü hem 3628 sayılı kanunun 14. maddesine hem de 5237 sayılı TCK’nın 55. maddesine göre açıklamak gerekir³²⁹. Suç tarihi itibarıyla 31 Aralık 2008 ve öncesinde 3628 sayılı kanunun 14. maddesinin hükümleri, 1 Ocak 2009 ve sonrasında 5237 sayılı TCK’nın kazanç müsadereğini düzenleyen 55. maddesinin uygulanması söz konusu olmaktadır³³⁰.

3638 sayılı kanunun 14. maddesine göre; haksız olarak elde edildiği tespit edilen her türlü malın (alacak, altın, döviz, taşınır mal, taşınmaz mal, hisse senedi vb.) müsadereğine karar verilir. Bu malların herhangi bir şekilde elden çıkartılmış olması (satılması, tüketilmesi, telef olması, kaybolması vb.) durumunda ele geçirilememiş olması veya malın tamamının haksız mal edinmenin konusu olmaması (araba, ev, ziynet eşyası vb. bir malın belli bir kısmının haksız edinilmiş olması gibi) durumunda haksız edinilen değere eşit bedelin hazineye ödenmesine karar verilir. Bu bedel 6183 sayılı AATUHK hükümlerine göre tahsil olunur.

Haksız edilen değere eşit bedelin hazineye ödenmesine karar verilmiş ise, suç tarihindeki değeri değil hazineye ödenmesine karar verildiği tarihteki değerinin esas alınması gerekir. Ancak Yargıtay 7. Ceza Dairesinin mevcut uygulaması “ suç tarihinin mal veya paranın haksız edinim tarihi olduğu gözetilerek, yüzüklerin edinme tarihinin, sanığın nişanlı

³²⁹ Uğur, 2010: 259-260.

³³⁰ Savaş ve Mollamahmutoğlu, 1995: 391.

olduğu dönemde hediye ettiği 14 Şubat 2000 günü olarak kabulü ile bu tarih itibariyle haksız edinilen değere eşit bedelin hazineye ödenmesine karar verilmesi yönündedir. Bu uygulama haksızlıkların ortaya çıkmasına ve kanundan beklenen menfaatin gerçekleşmemesine neden olur. Şöyle ki altın, gayrimenkul, döviz zamanla değişkenlik gösteren ve değer kazan mallar olup, haksız edinilen malın suç tarihi itibariyle değeri 10 birimken haksızlığın tespit edildiği ve hazineye ödenmesine karar verildiği dönemde 50 birim olması halinde ilgiliye 10 birime denk gelen bir ödemede bulunmasını istemek adalete uygun olmadığı düşünülmektedir³³¹.

Türk Ceza Hukukun da müsadere, 765 sayılı TCK'nın 36. maddesinde üç farklı şekilde düzenlenmiştir. 36/1.maddesinde “suçla ilgili eşya”, 36/2.maddesinde “suç teşkil eden eşya” kullanılması, yapılması, taşınması, bulundurulması ve satılması cürüm veya kabahat teşkil eden eşya, 36/3.maddesinde taşınması yasak olmayan ve fakat ruhsatsız taşınan silahlar şeklinde olup, 5237 sayılı TCK'nın 54. ve 55. maddelerinde ise eşya müsadere ve kazanç müsadere olmak üzere iki başlık altında düzenlenmiştir³³². 5237 sayılı TCK'da müsadere hukuki niteliği itibariyle bir güvenlik tedbiri olarak öngörülmüştür.

Eşya müsadere³³³, kasıtlı bir suçun işlenmesi sırasında kullanılan ya da suçun işlenmesine tahsis edilen veya suçtan elde edilen ya da kamu güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlak açısından tehlikeli olması koşuluyla suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşyanın, elden çıkarılması, tüketilmesi veya müsaderesinin herhangi bir surette imkânsız olması durumunda, söz konusu eşyanın değeri kadar paranın veya taşınması, alım ve satımı suç oluşturan eşyanın mülkiyetinin devlete geçmesi şeklinde ifade edilmektedir³³⁴.

3628 sayılı kanunun 14. maddesine paralel düzenleme içeren Kazanç müsadere³³⁵; suçun işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için

³³¹ Uğur, 2010: 261-262.

³³² Genç, 2009: 38.

³³³ 5237 s. TCK'nın 54. Maddesi “(1) İyiniyetli üçüncü kişilere ait olmamak koşuluyla, kasıtlı bir suçun işlenmesinde kullanılan veya suçun işlenmesine tahsis edilen ya da suçtan meydana gelen eşyanın müsadere hükmolunur. Suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşya, kamu güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlak açısından tehlikeli olması durumunda müsadere edilir. (Ek cümle: 24/11/2016-6763/11 md.) Eşyanın üzerinde iyiniyetli üçüncü kişiler lehine tesis edilmiş sınırlı ayni hakkın bulunması hâlinde müsadere kararı, bu hak saklı kalmak şartıyla verilir. (2) Birinci fıkra kapsamına giren eşyanın, ortadan kaldırılması, elden çıkarılması, tüketilmesi veya müsaderesinin başka bir surette imkânsız kılınması halinde; bu eşyanın değeri kadar para tutarının müsadere kararına karar verilir. (3) Suçta kullanılan eşyanın müsadere edilmesinin işlenen suça nazaran daha ağır sonuçlar doğuracağı ve bu nedenle hakkaniyete aykırı olacağı anlaşıldığında, müsadere hükmolunmayabilir. (4) Üretimi, bulundurulması, kullanılması, taşınması, alım ve satımı suç oluşturan eşya, müsadere edilir. (5) Bir şeyin sadece bazı kısımlarının müsadere gerektiğinde, tümüne zarar verilmeksizin bu kısmı ayırmak olanaklı ise, sadece bu kısmın müsadere kararına karar verilir. (6) Birden fazla kişinin paydaş olduğu eşya ile ilgili olarak, sadece suça iştirak eden kişinin payının müsadere hükmolunur. “

³³⁴ Özbek, 2005: 594.

³³⁵ 5237 s. TCK'nın 55. Maddesi “(1) Suçun işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için sağlanan maddi menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançların müsadere kararına karar verilir. Bu fıkra hükmüne göre müsadere kararı verilebilmesi için maddi menfaatin suçun mağduruna iade edilememesi gerekir. (2) Müsadere konusu eşya veya maddi menfaatlara el konulmadığı veya bunların merciiine teslim edilmediği hallerde, bunların karşılığını

sağlanan maddi menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançların mülkiyetinin devlete geçmesidir³³⁶. Kazanç müsadere ile suç işleme neticesinde veya dolaylı olarak temin edilmiş olan maddi menfaatlerin, kişinin yanına kar olarak kalmasının önüne geçilmek istenmiştir.

Kazanç müsadereğine karar verilebilmesi için, TCK'nın 55/3 maddesi uyarınca kazanç müsadereğine konu menfaatin iyi niyetli üçüncü kişiye ait olmaması gerekir. Kazanç müsadereğinde, yasada orantılılıktan bahsedilmediği için, haksız ekonomik kazancın tamamı diğer yasal şartlarında oluşması halinde müsadere kararı verilecektir. Kanun koyucu kazanç müsadereğinde mecburi müsadere ilkesini benimsemiştir³³⁷.

3628 sayılı kanunun 14. maddesindeki “ haksız edinilen değere eşit bedelden” ve 5237 sayılı TCK'nın 55. maddesindeki “ müsadere konusu eşya veya maddi menfaatlara el konulmadığı veya bunların merciine teslim edilemediği hallerde, bunların karşılığını oluşturan değerlerin” müsadereğine kaim değer müsadereği denilmektedir. Kaim değer müsadereğini düzenleyen TCK 55/2 maddesinde yer alan “bunların karşılığını oluşturan değer” ifadesinden hangi eşya veya maddi menfaat müsadere edilecekse o şeyin parasal değerinin anlaşılması gerekir. Zira madde gerekçesinde de bu durum açıkça ifade edilmiştir. Kazancın suç nedeniyle elde edilip edilmediğini ve bu kazancın tam olarak miktarını tespit etmek için uzman bilirkişiden faydalanılması gerekir³³⁸.

Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 26/04/2007 Tarih ve 2004/17283 Esas, 2007/3061 Karar sayılı kararında “....haksız mal edinme suçları ani suç niteliğinde olduklarından suç tarihinin mal veya paranın haksız edinim tarihi olduğu gözetilerek, yüzüklerin edinme tarihinin, sanığın nişanlı olduğu dönemde hediye ettiği 14 Şubat 2000 günü olarak kabulü ile bu tarih itibariyle haksız edinilen değere eşit bedelin hazineye ödenmesine karar verilmesi gerekirken, bilirkişi incelemesi yaptırılıp yüzüklerin suç tarihi itibariyle rayiç değerleri belirlenmeden (yüzüklerin dosya kapsamında belirlenen özelliklerine göre), hazırlıkta Can Özkök kuyumcu tarafından beyan edildiği Emniyet Müdürlüğü'nün üst yazısında açıklanan 15.000 USD döviz değerinin, Merkez Bankasının 11.02.2001 tarihi itibariyle bildirildiği döviz kuru esas alınması suretiyle haksız edinilen değere eşit değer tazminine hükmedilmesi,

Uygulamaya göre de;

oluşturan değerlerin müsadereğine hükmedilir. (3) (Ek: 26/6/2009 – 5918/2 md.) Bu madde kapsamına giren eşyanın müsadere edilebilmesi için, eşyayı sonradan iktisap eden kişinin 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun iyi niyetin korunmasına ilişkin hükümlerinden yararlanamıyor olması gerekir.

³³⁶ Centel vd., 2011: 705.

³³⁷ Centel, 2008: 52.

³³⁸ Centel vd., 2011: 711

*Elde edilemeyen yüzüklerin bedeli olarak dikkate alınan 15.000 USD dövizin 2000 yılı yerine 2001 yılındaki karşılığının hükme esas alınması yasaya aykırı,*³³⁹ şeklinde karar verildiği görülmüştür. Yargıtay'ın ilgili dairesinin vermiş olduğu bu kararda, haksız mal edinme suçlarının ani suçlardan olduğu ve suç tarihinin haksız edinimlerin kazanıldığı tarih olduğundan bahisle suç tarihi itibarıyla haksız edinilen değere eşit bedelin hazineye ödenmesi gerektiği ifade edilmiş ise de, zamanaşımı süresi içerisinde hasız edinilen malın değerinin, suçun tespit edildiği tarih itibarıyla çok düşük olması durumunda sanık lehine bir sonuç ortaya çıkabileceği, örneğin soruşturmaya konu altın yüzüğün veya bir gayrimenkulün 3 yıl önceki değeri ile bugün kü değer arasında fahiş bir fiyat farkının olabileceği, bu durumda hasız edinilen malın edinim tarihi itibarıyla eşit bedelin hazineye ödenmesine karar verilmesi halinde kanundan beklenen amacın hâsıl olamayacağı ortadır.

Yargıtay 19. Ceza Dairesinin 19/02/2018 Tarih ve 2018/1481 Esas, 2018/1569 Karar sayılı kararında "İtiraza konu uyuşmazlık sanıklar S. D. ve A. E. hakkında eksik araştırma ve inceleme ile mahkûmiyet kararı verilip verilmediği ve sanık A. E. hakkında haksız edinilen malların müsadereesine karar verilirken iddianamede bu malların müsadereisinin istenmemesi sebebiyle ek savunma hakkı verilmesi gerekip gerekmediğine ilişkindir.

Yasal Mevzuat incelendiğinde;

3628 sayılı Kanun'un "Haksız mal edinme" başlıklı 4. maddesi: Kanuna veya genel ahlaka uygun olarak sağlandığı ispat edilmeyen mallar veya ilgilinin sosyal yaşantısı bakımından geliriyle uygun olduğu kabul edilemeyecek harcamalar şeklinde ortaya çıkan artışlar, bu Kanunun uygulanmasında haksız mal edinme sayılır.

3628 sayılı Kanun'un "Haksız mal edinme, mal kaçırma veya gizleme" başlıklı 13. maddesi: Kanunun daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde haksız mal edinene üç yıldan beş yıla kadar hapis ve beş milyon liradan on milyon liraya kadar ağır para cezası verilir. Haksız edinilen malı kaçıran veya gizleyene de aynı ceza verilir.

3628 sayılı Kanun'un "Zoralım" başlıklı 14. maddesi: Haksız edinilmiş olan malların zoralımına hükmolunur. Bu malların elde edilememesi veya bir malın tümünün haksız mal edinme konusu teşkil etmemesi sebepleri ile zoralımın mümkün olmadığı hallerde haksız edinilen değere eşit bedelinin hazineye ödenmesine karar verilir. Bu bedel, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunur, şeklindedir.

... Sanık A. E. Çerkezköy ilçesi Veliköy'de bulunan meskenin edinme tarihini 13.06.2006 ve maliki de eşi olarak belirtmesine karşın dosya kapsamındaki nüfus kaydına göre evlilik tarihinin 26.05.2007 olması cihetle, ilgili yere ait tapu kaydı dosyaya celp

³³⁹ Uğur, 2010: 274 -275.

edilerek dava konusu yerin edinme tarihi ve kimin adına kayıtlı olduğunun tespitinden sonra sonucuna göre sanığın hukuki durumunun tayini gerektiği gözetilmeden, eksik kovuşturma ile yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi, ... hakkında düzenlenen iddianamede haksız edindiği belirtilen suça konu imalathanenin 1/2 payın ve meskenin müsadere talebi edilmemiş olmakla, bu konuda ek savunma hakkı verilmeden 3628 sayılı Kanun'un 14. maddesi gereğince müsadere kararı verilmek suretiyle 5271 sayılı CMK'nın 226. maddesine aykırı davranılması, BOZMAYI gerektirmiş “³⁴⁰” şeklinde karar verildiği görülmüştür.

Yargıtay 11. Ceza Dairesinin 11/06/2007 Tarih ve 2007/2157 Esas, 2007/3988 Karar sayılı kararında” Suçtan sağlanan maddi menfaatin suçun mağduruna iade edilememesi halinde müsadere kararının mümkün olduğu cihetle, öncelikle sanığa ait İş Bankası Başkent Şubesindeki 406524 sayılı hesap numarasında bulunan paraya el konulup konulmadığı araştırılıp, el konulduğunun anlaşılması halinde bu paranın katılan kuruma iadesinin mümkün olduğu gözetilmeden 5237 sayılı TCK'nın 55/1. maddesi uyarınca kazanç müsadere hükmünün uygulanması,

Kabul ve uygulamaya göre de; 5237 sayılı TCK. nun 55. maddesi gereğince kazanç müsadere kararının, ancak suçun işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için sağlanan maddi menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançların suçun mağduruna iade edilememesi halinde mümkün olduğu gözetilerek; suça konu el konulamayan para ile ne gibi maddi menfaatler ve ekonomik kazançlar elde edildiği de tespit edilmeden yazılı şekilde müsadere hükmünün uygulanması,

Yasaya aykırı, sanık müdafii ve katılan vekilinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülmesi olduğundan hükmün bu sebepten dolayı 5320 Sayılı Yasanın 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 Sayılı CMUK. nun 321. maddesi uyarınca istem gibi BOZULMASINA”³⁴¹ şeklinde karar verildiği görülmüştür.

3.3.4. Kamu Hizmetlerinden Yasaklanma

3628 sayılı kanunun 14. maddesi uyarınca, bu kanunun 11. maddesinde düzenlenen “gerçeğe aykırı açıklama” ve 12. maddesinde düzenlenen “gerçeğe aykırı bildirimde bulunma” suçlarından cezalandırılanlar hakkında aldıkları ceza süresi kadar, 13. maddesinde düzenlenen “haksız mal edinme, mal kaçırma veya gizleme” suçundan ceza alanlar hakkında

³⁴⁰ www.uyap.gov.tr/yargitay içerik ile arama/ (erişim tarihi: 04.04.2018).

³⁴¹ www.uyap.gov.tr/yargitay içerik ile arama/ (erişim tarihi: 04.04.2018).

ise müebbetten (süresiz) kamu hizmetlerinden yasaklanmalarına karar verileceği düzenlenmiştir.

Kanunda açıkça 11, 12 ve 13. maddelerde düzenlenen suçlardan ceza alanlar hakkında kamu hizmetlerinden yasaklanmalarına kara verileceği belirtildiğinden, 10. madde de düzenlenen “süresinde mal bildiriminde bulunmama” ve 20. madde de düzenlenen “bilgi verme zorunluluğuna uymama” suçlarından mahkûm olunması halinde kamu hizmetlerinden yasaklama kararı verilemeyecektir.

5237 sayılı TCK’nın 5. maddesinde yer alan “Bu Kanunun genel hükümleri, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanır” hükmü 5252 sayılı Türk Ceza Kanunun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanuna 5349 sayılı kanunla eklenen ve 5560 sayılı kanunla değişik geçici maddesindeki “Diğer kanunların, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun Birinci Kitabında yer alan düzenlemelere aykırı hükümleri, ilgili kanunlarda gerekli değişiklikler yapıncaya ve en geç 31 Aralık 2008 tarihine kadar uygulanır” hükmü uyarınca 1 Ocak 2009 tarihine kadar işlenen suçlar bakımından 3628 sayılı kanunun Kamu hizmetlerinden yasaklanmasına ilişkin hükmü uygulanacakken, 1 Ocak 2009 ve sonrasında işlenen suçlar bakımından 5237 sayılı TCK’nın 53. Maddesinde ki “ belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma” güvenlik tedbirine hükmedilecektir.

Bu başlık altında yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı TCK’nın 53. maddesinde³⁴² düzenlenen “ belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma” güvenlik tedbirinden de bahsetmek gerekirse; Belli hakları kullanmaktan yoksun bırakma adı altında yer alan güvenlik

³⁴² 5237 S. TCK’nın 53. Maddesi “(1) Kişi, kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak; a) Sürekli, süreli veya geçici bir kamu görevinin üstlenilmesinden; bu kapsamda, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğinden veya Devlet, il, belediye, köy veya bunların denetim ve gözetimi altında bulunan kurum ve kuruluşlarca verilen, atamaya veya seçime tabi bütün memuriyet ve hizmetlerde istihdam edilmekten, b) Seçme ve seçilme ehliyetinden (...) (2) , c) Velayet hakkından; vesayet veya kayımlığa ait bir hizmette bulunmaktan, d) Vakıf, dernek, sendika, şirket, kooperatif ve siyasi parti tüzel kişiliklerinin yöneticisi veya denetçisi olmaktan, e) Bir kamu kurumunun veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşunun iznine tabi bir meslek veya sanatı, kendi sorumluluğu altında serbest meslek erbabı veya tacir olarak icra etmekten, Yoksun bırakılır. (2) Kişi, işlemiş bulunduğu suç dolayısıyla mahkûm olduğu hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar bu hakları kullanamaz. (3) Mahkûm olduğu hapis cezası ertelenen veya koşullu salıverilen hükümlünün kendi altsoyu üzerindeki velayet, vesayet ve kayımlık yetkileri açısından yukarıdaki fıkralar hükümleri uygulanmaz. Mahkûm olduğu hapis cezası ertelenen hükümlü hakkında birinci fıkranın (e) bendinde söz konusu edilen hak yoksunluğunun uygulanmamasına karar verilebilir. (4) Kısa süreli hapis cezası ertelenmiş veya fiili işlediği sırada on sekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında birinci fıkra hükmü uygulanmaz. (1) (5) Birinci fıkrada sayılan hak ve yetkilerden birinin kötüye kullanılması suretiyle işlenen suçlar dolayısıyla hapis cezasına mahkûmiyet halinde, ayrıca, cezanın infazından sonra işlemek üzere, hükmolunan cezanın yarısından bir katına kadar bu hak ve yetkinin kullanılmasının yasaklanmasına karar verilir. Bu hak ve yetkilerden birinin kötüye kullanılması suretiyle işlenen suçlar dolayısıyla sadece adli para cezasına mahkûmiyet halinde, hükümde belirtilen gün sayısının yarısından bir katına kadar bu hak ve yetkinin kullanılmasının yasaklanmasına karar verilir. Hüküm kesinleşmesiyle icraya konan yasaklama ile ilgili süre, adli para cezasının tamamen infazından itibaren işlemeye başlar. (6) Belli bir meslek veya sanatın ya da trafik düzeninin gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla işlenen taksirli suçtan mahkûmiyet halinde, üç aydan az ve üç yıldan fazla olmamak üzere, bu meslek veya sanatın icrasının yasaklanmasına ya da sürücü belgesinin geri alınmasına karar verilebilir. Yasaklama ve geri alma hükmün kesinleşmesiyle yürürlüğe girer ve süre, cezanın tümüyle infazından itibaren işlemeye başlar.

tedbirleri ceza hukuku sistemimizde hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak öngörülmüştür³⁴³. Her ne kadar, belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma tedbiri, güvenlik tedbirleri başlığı altında düzenlenmiş ise de, bu tedbir ceza mahkûmiyetinin kanuni sonucu olduğundan hukuki niteliği itibari ile bir güvenlik tedbiri değil mahkûmiyetin kanuni sonucu olan bir ek ceza niteliğindedir³⁴⁴. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu sisteminde, mahkûmiyete bağlı hak yoksunlukları kural olarak süresiz olmayıp belli bir süreye tabi tutulmuştur³⁴⁵. Hak yoksunluklarının başlama süresi ile ilgili kanunda bir düzenleme yapılmamıştır. Ancak Kanunun 53 maddesinin 2. fıkrasında belirtildiği üzere işlemiş bulunduğu suç dolayısıyla mahkûm olan kişinin hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar yoksun bırakıldığı hakları kullanamayacağı ifade edilmiştir. Bu kapsamda hak yoksunluklarının kural olarak, hükmün kesinleşmesi ile başlayıp cezanın infazının tamamlanması ile sona ereceği sonucuna varılır. Bu nedenlerle 765 sayılı TCK yer alan yasak hakların geri verilmesi (memnu hakların iadesi) kurumuna 5237 sayılı TCK’ da yer verilmemiştir. Kural olarak güvenlik tedbirlerinin infaz sürecince devam edecek olsa da istisnai olarak TCK’nın 53/5 ve 53/6 maddelerinde düzenlenen hallerde failler bakımından, işlenen suçun özelliklerine göre cezanın infazının bitiminden sonra başlayacak ve belirli bir süre devam edecek hak yoksunluğu halleri de öngörülmüştür.

Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 28/05//2007 Tarih ve 2006/17588 Esas, 2007/4231 Karar sayılı kararında” Sanığın ... 5237 sayılı TCK.nun 53/1,a,b,c,d,e bentlerinde öngörülen hakları kullanmaktan yoksun bırakılmasına dair MALATYA 1.Ağır Ceza Mahkemesi’nden verilen 8.3.2006 tarihli hükmün Yargıtay’ca incelenmesi sanık müdafii tarafından süresinde ve duruşmalı inceleme isteğinde de bulunulan dava evrakı Cumhuriyet Başsavcılığının bozma isteyen 1.12.2006 tarihli tebliğ namesiyle daireye verilmekle dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra Türk Milleti adına gereği görüşülüp düşünüldü:

Katılan Tekel Genel Müdürlüğü vekilinin temyizinin incelenmesinde;

Suçtan doğrudan doğruya zarar görmeyen Tekel Genel Müdürlüğünün davaya katılmaya veya hükmü temyize yetkisi bulunmadığından temyiz isteğinin 5320 sayılı yasanın 8/1.maddesi gereğince yürürlükte bulunan 1412 sayılı CMUK.nun 317.maddesi uyarınca REDDİNE,

Sanık vekilinin sanığın mahkumiyetine yönelik temyizinin incelenmesinde ise; sanığa verilen cezanın nevi ve miktarına göre sanık vekilinin duruşmalı inceleme isteğinin reddine,

³⁴³ Hafizoğulları, 2007: 50.

³⁴⁴ Öztürk vd, 2006: 323.

³⁴⁵ Arslan ve Azizağaoğlu, 2004: 215.

Sanık hakkında 5237 sayılı TCK.nun 53/1-a-b-c-d-e bentlerinde öngörülen hakları kullanmaktan mahrumiyetine karar verilmesi,

Yasaya aykırı, sanık vekili'nin temyiz itirazları bu nedenlerle yerinde görüldüğünden ve bu hususlar yeniden yargılamayı gerektirmediğinden, 5320 sayılı yasanın 8/1.maddesi gereğince yürürlükte bulunan 1412 sayılı CMUK.nun 322.maddesi uyarınca, 5237 sayılı yasanın 53/1-a-b-c-d-e bentlerinde öngörülen hakları kullanmaktan mahkumiyeti kısmının karardan çıkartılması ve sanık hakkında lehe hüküm içeren 3628 sayılı kanunun 15/1.maddesi gereğince ceza süresi kadar kamu hizmetlerinden yasaklanmasına denilmek suretiyle hükmün DÜZELTİLEREK ONANMASINA”³⁴⁶ şeklinde karar verildiği görülmüştür.

Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 12/07//2006 Tarih ve 2004/36072 Esas, 2006/14165 Karar sayılı kararında”3682 sayılı kanunun 15. maddesinde “ bu kanunun 11 ve 12. maddeler hükümleri ile cezalandırılanlara ceza süresi kadar; 13. madde hükmüne göre cezalandırılanlara müebbetten kamu hizmetlerinden yasaklanması cezası” öngörüldüğünün gözetilmemesi... temyiz edenin sıfatına göre bozma sebebi yapılmamıştır”³⁴⁷ şeklinde karar verildiği görülmüştür.

3.3.5. Tecil, Paraya Çevirme ve Ön Ödeme Yasağı

3628 sayılı kanunun 16. maddesi uyarınca kanunun 3. Bölümünde yer alan (Süresinde mal bildiriminde bulunmama (madde 10), Gerçeğe aykırı açıklama (madde 11), Gerçeğe aykırı bildirimde bulunma (madde 12), Haksız mal edinme, mal kaçırma veya gizleme (madde13)) yer alan suçlar bakımından 10. maddenin birinci fıkrasında yer alan “ihtara rağmen süresinde mal bildiriminde bulunmama” suçundan öngörülen ceza hariç tecil edilemeyeceği, şahsi hürriyeti bağlayıcı olanların paraya veya tedbire çevrilemeyeceği, TCK’nın 119. maddesi³⁴⁸ hükümlerinin uygulanamayacağı ifade edilmiştir. Ancak 5237 sayılı TCK’nın 5. maddesinin yürürlüğe girmesiyle birlikte bu düzenleme hükümsüz kalacağından TCK’nın 50. maddesi uyarınca şartlarının varlığı halinde bir yıl veya daha az süreli hapis cezaları seçenek yaptırımlarına çevrilebilecek, 51. maddesi uyarınca da yine şartların varlığı halinde iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilenlerin hapis cezalarının ertelenmesi söz konusu olabilecek. Ayrıca CMK’nın 231. maddesinde düzenlenen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun da bu suçlar bakımından uygulanmasında da 5271 sayılı CMK’nın 23.01.2008 tarih, 5728 sayılı kanunla değişik 231. maddesin 14. fıkrası

³⁴⁶ www.uyap.gov.tr/yargitay içerik ile arama/ (erişim tarihi: 05.04.2018).

³⁴⁷ Uğur, 2010: 289.

³⁴⁸ 765 sayılı TCK’nın 119. Maddesi “Kanunda hilafı yazılı olamadıkça en çoğu iki yüz liradan ibaret hafif cezayı nakdi tayin kılınmış olan kabahat failleri takibat icrasından evvel kabahat için muayyen cezayı nakdinin en yüksek haddini teşkil eden miktarı merciiine ödeyerek hukuku amme davasını ortadan kaldırtabilirler.”

uyarınca bir engel bulunmadığını ifade etmekle, kanunda belirtilen şartların bulunması halinde iki yıl ve daha az süreli hapis cezalarında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi mümkündür.

Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 01/05//2008 Tarih ve 2008/3195 Esas, 2008/11756 Karar sayılı kararında” ... 5271 sayılı CMK’nun 5560 sayılı yasa ile değişik 231. maddesinin 5. ve 14. fıkralarında değişiklik yapan 5728 sayılı yasanın 562. Maddesi uyarınca hükmün açıklanmasının geri bırakılması uygulaması olanaklı hale geldiğinden, 5237 sayılı TCK.nun 7. maddesi gözetilerek, yasal koşullarının oluşup oluşmadığının saptanması ve sonucuna göre uygulama yapma görevinin de yerel mahkemeye ait bulunması zorunluluğu,

Bozmayı gerektirmiş, sanık müdafinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görüldüğünden hükmün sair yönleri incelenmeksizin **BOZULMASINA**”³⁴⁹ şeklinde karar verildiği görülmüştür.

Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 09/10//2004 Tarih ve 2004/9715 Esas, 2004/11448 Karar sayılı kararında” ... “Bu bölümde yazılı olan cezalar 10 uncu maddenin birinci fıkrası hariç tesil edilemez, şahsi hürriyeti bağlayıcı olanlar para veya tedbire çevrilemez, failleri hakkında Türk Ceza Kanununun 119 uncu maddesi hükümleri uygulanamaz.” Hükmünü taşımakta olup, anılan kanunun 10/1. Maddesi gereğince uygulama yapıldığına göre; bu maddede öngörülen cezanın miktarı dikkate alınıp TCK’nın 119. Maddesi tatbikine kanunen engel bulunmadığı cihetle, sanığa TCK’nın 119. Maddesi gereğince ön ödeme ihtaratında bulunulup sonucuna göre karar verilmesi gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde hüküm tesisi,”³⁵⁰ şeklinde karar verildiği görülmüştür.

³⁴⁹ www.uyap.gov.tr/yargitay içerik ile arama/ (erişim tarihi: 05.04.2018).

³⁵⁰ Uğur, 2010: 295.

SONUÇ

Rüşvet ve yolsuzluk, Devleti zafiyete uğratan sosyal bir yaradır. Kanun koyucu, bu konuya dikkat çekerek daha önceki kanunların bu suçlarla mücadele de yetersiz kaldığı düşüncesiyle, daha kapsamlı özel soruşturma usulleri içeren 04 Mayıs 1990 tarihinde yürürlüğe giren, 19.04.1990 tarihli 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu düzenlemiştir. Bu kanunun amacının, rüşvet ve yolsuzluklarla mücadele cümlesinden olarak; kanunda sayılanların mal bildiriminde bulunmalarını, bildirimlerin yenilenmesini, mal edilmelerin denetimiyle, haksız mal edinme veya gerçeğe aykırı bildirimde bulunma halinde uygulanacak hükümleri, bu kanunda belirlenen suçlarla bazı suçlardan dolayı kamu görevlileri ve suç ortakları hakkında takip ve muhakeme usulünü düzenlemek şeklinde olduğu ifade edilmiştir.

Yirmi beş maddelik bir düzenleme içeren ve beş bölümden oluşan 3628 sayılı kanunun, tereddütlere mahal verecek, anlaşılmayı zorlaştıracak yazım şekli, yönetmelik ile arasındaki bir takım uyumsuzluklar, 5728 sayılı “Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amacıyla Çeşitli Kanunlarda ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile birçok kanunda değişiklik öngörülmesine rağmen 3628 sayılı kanunda yapılması gereken değişikliklerinin yapılmaması, kanunun 14. maddesinde düzenlenen “zoralm”, 15. maddesinde düzenlenen “Kamu hizmetlerinden yasaklanma” ve 16. maddesinde düzenlenen “Tecil, paraya çevirme ve ön ödeme yasağı” ilişkin düzenlemeler TCK’nın 5. maddesi uyarınca 01 Ocak 2009 tarih itibarıyla geçersiz hale gelmesi ve özellikle 3628 sayılı kanunda önemli değişiklikler içeren “Siyasi Etik Komisyonunun Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanunun” yasallaşmaması nedeniyle büyük umutlarla çıkartılmasına rağmen ihtiyaçlara cevap vermesi konusunda bekleneni karşılayamamıştır.

3628 sayılı kanun 2. maddesinde mal bildiriminde bulunacak kişiler açıkça ifade edilmiştir. Bu kişilerden birisi de maddenin “g” bendinde ifade edilen “gazete sahibi gerçek kişiler ile gazete sahibi şirketlerin yönetim ve denetim kurulu üyeleri, sorumlu müdürleri, başyazarları ve fıkra yazarlarıdır”. Kanunun kapsamını genişletmek mümkün olmadığından, köşe yazarları hariç gazetelerin muhabirleri, süreli olan veya olmayan yayınların sahipleri ve yazarları kanun kapsamı dışındadır. Yargıtay’ın ilgili dairesinin görüşleri de bu yöndedir (Yargıtay 7. C.D. 10.03.2015 tarih 2003/7555 E., 2005/1783 K.). Günümüzde medya dünyası sadece gazetelerden ibaret değildir. Şöyle ki artık gazetecilik mesleği ve gazetecilik sektörü yazılı, görsel ve dijital olarak; gazete, radyo, televizyon, internet gibi kitlesel yayın organları ile faaliyet göstermektedir. Kanun gereği gazete sahipleri, yöneticileri, sorumlu müdürleri ve

yazarlarının bu kanun kapsamında olması gerekiyorsa yeni bir kanuni düzenleme ile yazılı, görsel ve dijital medyanın tamamının sahip ve yöneticileri ile bu sektörde görev alanlarında 3628 sayılı Kanunun kapsamına dâhil edilmesi gerekir.

3628 sayılı kanun 3. maddesinde “ yukarıdaki maddelerde sayılan kamu görevlileri milletlerarası protokol, mücamele veya nezaket kaideleri uyarınca veya diğer herhangi bir sebeple, yabancı devletlerden, milletlerarası kuruluşlardan, sair milletlerarası hukuk tüzelkişiliklerinden, Türk uyruğunda olmayan herhangi bir özel veya tüzelkişi veya kuruluştan; aldıkları tarihteki değeri on aylık net asgari ücret toplamını aşan hediye veya hibe niteliğindeki eşyayı aldıkları tarihten itibaren bir ay içinde kendi kurumlarına teslim etmek zorundadırlar” şeklinde bir düzenlemeye gidilmiştir. Bu düzenleme uyarınca hediye, yabancı devlet, milletlerarası kuruluş ya da Türk uyruğunda olmayan herhangi bir özel veya tüzel kişi veya kuruluş tarafından kamu görevlisine verilmektedir. Hediyein verilış amacı konusunda herhangi bir sınırlamaya gidilmemesi uygulamada çeşitli sıkıntılara ortaya çıkmasına neden olabilir. Şöyle ki, Türk uyruğunda olmayan herhangi bir özel veya tüzelkişi, kamu görevlisine çıkar amaçlı hediye verebilir, böyle bir durumda da kamu görevlisinin o ülkeye karşı olan tutumunu etkilenebilir. Hediye vermenin Türk uyruğunda olmayan kişi ve kuruluşlarca serbest olmasına rağmen Türklere tamamen yasaklanması kanuni bir çelişkidir.

Kanun koyucu, yukarıda ifade edilen hediyelerin çıkar amacıyla verildiğini kabul etmemektedir. Ancak verilen hediyein on aylık asgari ücret toplamının üzerinde bir değere sahip olması halinde bu hediyelerin kuruma teslim edilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Kanuni düzenlemeye göre öngörülen limitin altındaki hediyelerin kuruma bildirilmesine gerek yoktur. Ancak, Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 15 inci maddesinde yer alan düzenlemede herhangi bir sınırlamaya gitmeden limitin altındaki hediyelerin de beyan edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Kanuni düzenleme de bulunmayan bildirim mecburiyetinin yönetmelik hükümleri getirilmesi hukuk mantığı ile örtüşmemektedir. Ayrıca madde düzenlemesi uyarınca mal bildiriminde bulunmak zorunda olan herkesin değil sadece kamu görevlilerinin bu kapsama dâhil edildiği şeklinde kanun lafzından bir anlam çıkartılmaktadır. Çünkü kanuni düzenlemede açıkça “kamu görevlileri” ifadesi kullanılmıştır. Kanun kapsamında ki herkesin değil de sadece kamu görevlilerinin aldığı hediyelerin belli bir miktarını aşması halinde kurumlarına teslim etmeleri diğer kişilere böyle bir yükümlülük yüklenmemesinin kanundan beklenen amacın hâsıl olmayacağı düşüncesindeyiz.

3628 sayılı kanunun 4. maddesinde yer alan düzenleme uyarınca haksız mal edindiği iddiası ile suçlanan kişiye, kazanımlarını kanuna ve genel ahlaka uygun olarak edindiğini

ispat etmesi istenmiştir. Hukukun genel uygulaması olan “müddei iddiasını ispatla mükelleftir” ilkesi burada tam tersi şeklinde düzenlenmiştir. Atılı suçun işlendiğini delilleri ile ortaya koymanın iddia ve yargılama makamının görevleri olduğu hususu suçlanan kişi tarafından haklı olarak ileri sürülebilir.

3628 sayılı kanun 7. maddesinde yer alan düzenlemeye göre mal bildiriminde bulunması gerekenler, görevleri boyunca sonu (0) ve (5) ile biten yıllarda ve en geç Şubat ayının sonuna kadar bildirimlerini yenilemesi gerektiği ifade edilmiştir. Ancak bildirimlerin yenilenmesi için öngörülen 5 yıllık süre denetimi etkisiz kılan, hasıl olan amacı sağlamaktan öte uzun bir süredir. Bu süreler Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu Üyeleri için her iki yılda bir, Kamu İhale Kurulu ve RTÜK üyeleri için ise her yıldır. En azından kanunda bir değişiklik yapılarak yenileme süresinin iki yıl olarak değiştirilmesi mümkündür. Böylelikle suçların zamanaşımına uğramasına engellenebilir.

657 sayılı DMK’ nın 125. maddesinin (B-b) bendine göre; eşlerinin, reşit olamayan veya mahcur olan çocuklarının kazanç getiren sürekli faaliyetlerini belirlenen sürede kurumuna bildirmesi gerektiği ifade edilmiş olup, aksine davranış “kınama” cezasını, 125. maddenin (D-j) bendine göre ise belirlenen durum ve sürelerde mal bildiriminde bulunmama “kademe ilerlemesinin durdurulması” cezasını öngörmektedir. 3628 sayılı Kanunda ise geç mal bildirimini cezalandırılmamış olup, ihtarla rağmen süresi içerisinde bildirimde bulunmamak cezalandırılmıştır. 657 sayılı kanuna tabi bir memurun kötü niyet içermeyen basit bir dikkatsizlik ve ihmalinden kaynaklanan bu fiiline uygulanan kademe ilerlemesinin durdurulması cezası verilmesi, diğer mal bildiriminde bulunmak zorunda olan kişiler hakkında ise herhangi bir disiplin cezasının uygulanmaması, Anayasada düzenlenen eşitlik ilkesi ile bağdaşmamaktadır. Uygulamada öngörülen süreden sonra mal bildiriminde bulunulması halinde, zamanaşımı süresi içerisinde zamanında bildirimde bulunulmadığı gerekçesi ile disiplin cezası verilebilmektedir. Bu nedenle memur, mal varlığında meydana gelen değişikliği bir ay içerisinde bildirmeyi unutmaması halinde disiplin ceza alacağını bildiği için mal beyanında bulunmaktan imtina etmektedir. Bu aşamadan sonra memurun tek yapacağı bir şey kalıyor oda zamanaşımı süresi içerisinde idarenin bu durumda haberdar olmamasını sağlamak veya çaresiz bir şekilde beklemek. Özel yasasında cezalandırılmayan bir durumun, memur yasasında yaptırımını var düşüncesiyle ceza uygulaması kanunlar arasındaki uyumsuzluktan kaynaklanmakta olup, bu çerçevede de yasal bir düzenleme yapılması gerektiği düşüncesindeyiz.

Kanunun 7. maddesinin son cümlesinde yeni bildirimlerin yetkili mercilerce daha önceki bildirimler ile karşılaştırılacağı ifade edilmiştir. Ancak kanun da ve ilgili yönetmelikte,

mal bildirimlerinin değerlendirilmesinin hangi kıstaslara göre yapılacağına dair ayrıntılı bir düzenlemeye gidilmemiştir. Başbakanlığın, 2000/16 sayılı genelgesi uyarınca, bazı kamu kurum ve kuruluşları yasal düzenleme gereği mal beyan formlarının elektronik ortamda arşivlenmesi ve bu belgelerin komisyonca güvenli ve hızlı biçimde incelenmesini, önceki beyanla karşılaştırmayı elektronik olarak yapmayı sağlayan sisteme geçmişlerdir. Halen Birçok kurum ise bu sisteme geçmemiş olup manuel olarak karşılaştırılma yapabilmekte ve bu nedenle söz konusu karşılaştırmalar layıkıyla yerine getirememektedir. En kısa sürede tüm kurumlar kişilerin bildirimde bulundukları mal beyanlarını bilgisayar ortamına almalı ve gerekli inceleme ve karşılaştırmaları bilgisayar ortamında yapmaları gerekmektedir. Bu şekilde sağlıklı bir karşılaştırma imkânına kavuşmuş olunacak ve suçlarla mücadele de daha etkin olunacaktır. Böylelikle, uzun sürelerce biriktirilen ve toplanan on binlerce mal bildirim evrakına yenilerinin eklenmesinin önüne geçilmiş olunacaktır³⁵¹.

Yukarıda da açıkça ifade edildiği üzere kanuni düzenlemeden ve uygulamadan kaynaklanan sorunlar nedeniyle 3628 sayılı kanun beklenen amaç hâsıl olmamıştır. Özellikle, mal bildirimlerinin, bildirimde bulunanın özel dosyasında saklanması, içerikleri hakkında, açıklama yapma, bilgi verme, yayında bulunma yasağının bulunması ve 7. maddede uyarınca yetkili mercilerin de görevlerini tam olarak yerine getirmemiş olmaları nazara alındığında, şeffaflıktan ve kamuoyu denetiminden uzak bir şekilde bu suçlarla mücadele edilemeyeceği aşikârdır.

Sonuç olarak; yolsuzluklarla mücadele edebilmek için, kamu görevlilerinin, mali işlemlerinin bütün aşamalarının düzenli bir kayıt sistemine dayandırılarak, kurumlar arasında koordinasyonun sağlanması, 3628 sayılı kanunun günümüz ihtiyaçlarına cevap vermeyen maddelerinin yeniden ele alınarak başta Türk Ceza Kanunu olmak üzere diğer kanunların ilgili maddeleri ile uyumlu bir hale getirecek yasal düzenlemelerin yapılması ve toplumun genelini kapsayacak kültürel altyapının gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

³⁵¹ Sökmen, 2010: 26 vd.

KAYNAKÇA

- Akgüner, T. ve Berk, K. (2017). İdare Hukuku. Der Yayınları, 8.Basım, İstanbul.
- Akıntürk, T. ve Kahraman, D. A. (2013). Medeni Hukuk. Beta Yayınevi, 19.Bası, İstanbul.
- Akipek, J. G. ve Akıntürk, T. (2009). Eşya Hukuku. Beta Yayınları, İstanbul.
- Akipek, J. G., Akıntürk, T. ve Kahraman, D. A. (2012). Türk Medeni Hukuku- Başlangıç Hükümleri- Kişiler Hukuku. Beta Yayınları, C.1, 9. Baskı, İstanbul.
- Alaca, Ü. (2008). Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Yeniden Yapılandırılmasında Uluslararasılaşmanın Önemi ve Bir Model Önerisi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Alacakaptan, U. (1975). Suçun Unsurları. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Artuç, M. ve Tosun, K. (2008). Türk Hukukunda Suçlar ve Kabahatler ile Tüm Özel Ceza Yasaları. Adalet Yayınevi, 4. Baskı, Cilt 2, Ankara.
- Artuk, M. E., Gökçen, A. ve Yenidünya, C. (2011). Ceza Hukuku Özel Hükümler. Turhan Kitabevi, 11. Bası, Ankara.
- Arslan, Ç. ve Azizağaoğlu, B. (2004). Yeni Türk Ceza Kanunu Şerhi. Asil Yayınevi, Ankara.
- Atasayan, M. (2012). Kamu Hizmetinde Süreklilik ve Düzenlilik İlkesi. On İki Levha Yayıncılık, İstanbul.
- Ateş, B. (2011). 5237 sayılı (Yeni) Türk Ceza Kanunu'nda Görevi Kötüye Kullanma ve Görevi İhmal Suçları. Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Aydın, H. (2010). "Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı". Ankara Barosu Dergisi, 2010/1: 111.
- Bakıcı, S. (1988). Açıklamalı Zimmet, İrtikâp ve Rüşvet Cürümleri. Adalet Yayınevi, Ankara.
- Baştürk, Z. (2010). Markadan Patente. Elma Yayınevi, Ankara.
- Batmaz, M. O. (2014). Noterlerin Hukuki Sorumluluğu. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Berkman, Ü. (1983). Azgelişmiş Ülkelerde Kamu Yönetiminde Yolsuzluk ve Rüşvet. TODAİE Yayını, Ankara.
- Bozkurt, Ö., Ergun, T. ve Sezen, S. (2008). Kamu Yönetimi Sözlüğü (Fransızca ve İngilizce Karşılıklarıyla). TODAİE Yayını, Ankara.
- Centel, N. ve Zafer, H. (Ocak-2008). Ceza Muhakemesi Hukuku. Beta Yayınları, 5. Bası, İstanbul.

- Centel, N., Zafer, H. ve Çakmut, Ö. (2011). Türk Ceza Hukukuna Giriş. Beta Yayınevi, 7. Bası, İstanbul.
- Certel, A. (2008). Müsadere. Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Ceylan, H. (2010). Türk Ceza Kanuna Göre Önödeme. Yüksek lisans Tezi. Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Çetin, S. (Aralık 2009), Yerel Yönetim Birimi Olarak Türkiye’de İl Özel İdareleri. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S. 25: 249-258.
- Danıştay Dergisi. S.82-83, s.636.
- Demirbaş, T. (2012). Ceza Hukuku Genel Hükümler. Seçkin Yayınları, 8. Baskı, Ankara.
- Dönmezer, S. (1984). Özel Ceza Hukuku Dersleri. Fakülteler Matbaası, İstanbul.
- Dönmezer, S. ve Erman, S. (1997). Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku. Der Yayınları, Cilt 1, 14.Bası, İstanbul.
- Dural, M. (1995). Türk Medeni Hukukunda Gerçek Kişiler. Filiz Kitabevi, 4. Bası, İstanbul.
- Duran, L. (1984). "Anayasa'nın 128 ve 129.Maddeleri Yönünden Kamu Görevlileri, Bakanların Durumu ile ilgili Yorumu". Anayasa Yargısı, 201-202.
- Durmuş, A. A. (2009). Memur Disiplin Hukuku. Adalet Yayınevi, Ankara.
- Düzgün, N. ve Elmacı, Ş. (2009). 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununa Göre Olası Kast Bilinçli Taksir ve Taksirle işlenen Suçlar. Adalet Yayınevi, Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara.
- Eren, H. (1998). “ 1982 Anayasası ve Kamu Görevlileri Kavramı “. Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, Sayı 1, Cilt 2: 55-56.
- Erman, S. ve Özek, Ç.(1992). Ceza Hukuku Özel Bölüm Kamu İdaresine Karşı İşlenen Suçlar. Işık Matbaacılık, İstanbul.
- Genç, S. (2009). 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Müsadere, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Gökcan, H. T. (Eylül-Ekim 1991). “MMHK. Uygulamasında “Memur” Kavramı ve 3628 sayılı Kanunun Getirdiği Soruşturma Sistemi Hakkında İnceleme”. Adalet Bakanlığı Kararları Dergisi, Yarı Açık Cezaevi Matbaası, Sayı 5: 237.
- Gökcan, H. T. ve Artuç, M. (2007). Ceza ve Usul Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı ve Özel Soruşturma Usulleri. Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Gökcan, H. T. ve Artuç, M. (2008). Kamu Görevlisi ve Özel Soruşturma Usulleri (Memur Yargılaması). Seçkin Yayınevi, 2. Baskı, Ankara.
- Gözler, K. (2008). İdare Hukukuna Giriş. Ekin Basım Yayın Dağıtım, 9.Bası, Bursa.
- Gözler, K. (2016). Hukuka Giriş. (13. Baskı). Ekin Yayınları, Ankara.
- Günday, M. (2003). İdare Hukuku. İmaj Yayınları, 7. Bası, Ankara.

- Gündel, A. (2000). Asliye Ceza Davaları. Seçkin Yayınevi, 2. Baskı, Ankara.
- Güran, S. (1984). "Anayasanın 128. ve 129. maddeleri Yönünden Kamu Görevlileri, Bakanların Durumu". Amme İdaresi Dergisi, Cilt XVII: 195
- Güran, S. (1989). "Anayasa Mahkemesinin 1982 Anayasası Döneminde Personel Hukukuna Bakışı". Anayasa Yargısı Dergisi, Cilt 6: 39-43..
- Güzel, M. N. (2010). İl Özel İdaresi. Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Hafizoğulları, Z. (2006). Türk Ceza Hukuku Ders notları. Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ankara.
- Hafizoğulları, Z. (2007). 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Cezalar ve Güvenlik Tedbirleri. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Sayı 1: 78-81.
- Hakeri, H. (2012). Ceza Hukuku Genel Hükümler. Adalet Yayınevi, 14. Baskı, Ankara.
- Helvacı, S.. (2013). Gerçek Kişiler. Legal Yayıncılık, 5. Bası, İstanbul.
- İçel, K., Akıncı, F. S., Özgeç, İ., Sözüer, A., Mahmutoglu, F.S. ve Ünver, Y. (2000). Suç Teorisi. Beta Yayınevi, 2.Baskı, İstanbul.
- Kaboğlu, İ. (1989). Kollektif Özgürlükler. DÜHF Yayınları, Diyarbakır.
- Kaplan, M. (2015). Türk Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı, Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt (5): 49 -77.
- Koca, M. ve Üzülmüş, İ. (2013). Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler. Seçkin Yayıncılık, 6. Baskı, Ankara.
- Köprülü, B. (1984). Medeni Hukuk-Genel Prensipler-Kişinin Hukuku. Hazırlayan İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 2.Bası, İstanbul.
- Neziroğlu, İ. (2008). Türk Parlamento Hukukunun Temel Kavramları. Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Oğuzman, K., S., Özer ve Özdemir, S. O. (2014). Kişiler Hukuku. Filiz Kitabevi, 14. Bası, İstanbul.
- Okşar, M. (2012). 1982 Anayasası Çerçevesinde Bakanlar Kurulu. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Onarok, C. (2014). Türk Ceza Hukuku'nda Faillik. Yüksek Lisans Tezi. Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ozansoy, C. (1989). Tarihsel ve Kuramsal Açından İdarenin Kusurdan Doğan Sorumluluğu. Basılmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Önder, A. (1994). Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler. Filiz Kitapevi, 4. Bası, İstanbul.

- Özbek, V. Ö. (2005). TCK İzmir Şerhi, Yeni Türk Ceza Kanunu'nun Anlamı. Seçkin Yayınevi, Cilt 1, 2. Bası, Ankara.
- Özbudun, E. (2005). Türk Anayasa Hukuku. Yetkin Yayınevi, 8. Baskı, Ankara.
- Özdemir, D. Ş. (2008). Türkiye de Mahalli İdare Birlikleri. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Özen, M. (2008). Suçların İçtimaı (zincirleme suç - fikri içtima - bileşik suç). Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özgenç, İ. (2005). Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi- Genel Hükümler. Seçkin Yayınevi, 2. Bası, Ankara.
- Özsunay, E. (1979). Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu. Sulhi Garan Matbaası, 4. Bası, İstanbul.
- Öztürk, B. ve Erdem, M. R. (2006). Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku. Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Parlar, A. ve Hatipoğlu, M. (Kasım 2003). Özel Ceza Yasaları. Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, Ankara.
- Parlar, A. ve Hatipoğlu, M. (Kasım 2008). 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu Yorumu Ve İlgili Mevzuat. Yayın matbaacılık, Ankara.
- Parlar, A. ve Hatipoğlu, M. (2009). 5237 Sayılı TCK'da Özel ve Genel Hükümler Açısından Sulh Ceza Davaları. Adalet Yayınevi, Ankara.
- Pınar, İ. (1987). “Memur Suçlarında İdari Soruşturma”. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Polat, H. (2008). Teori ve Uygulamada Cumhuriyet Savcısının El Kitabı. Adalet yayınevi, Ankara.
- Sancakdar, O., Us, E., Turhan, M. K. ve Önüt, L. B. (2015). İdare Hukuku Teorik Çalışma Kitabı. Seçkin Yayıncılık, 5. Baskı, Ankara.
- Savaş, V. ve Mollamahmutoğlu, S. (Ocak 1995).TCK'nın Yorumu. Seçkin Yayınevi, 1. Baskı, Ankara.
- Sökmen, U. (Ocak - Mart 2010). Kamu Hizmetinde Kamu Görevinde Bulunanların Servet Beyanı. Mali Kılavuz Dergisi. Yıl:12, Sayı:47, 28 vd.
- Sökmen, U. (Temmuz - Aralık 2011). Devlet Memuruna Hediye Rüşvet (mi) dir?. Maliye Dergisi, Sayı 161, 231-258.
- Sökmen, U. (2009). “Kamu İdaresinde Soruşturma Kovuşturma”. Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, Yayın No: 2009/400, Ankara.
- Sökmen, U. (2011). Açıklamalı- İctihatlı- Örnekli Mal Beyanı. Türkiye Belediyeler Birliği, Ankara.

- Taştan, F. G. (2012). Borçlar Hukuku Genel Hükümleri. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ders Notları, Ankara.
- Tezcan, D., Erdem, M. R. ve Önok, R. M. (2006). 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununa Göre Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku. Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Toroslu, N. (2005). Ceza Hukuku Genel Kısım. Savaş Yayınevi, 8. Baskı, Ankara.
- Tortop, N., Aykaç, B., Yayman, H. ve Özer, M. A. (2006). Mahalli İdareler. Nobel Yayınları, Ankara.
- Türkçe Sözlük (Türk Dil Kurumu). (2010). 11. Bası, Ankara. 2246.
- Uğur, H. (2008). 3628 Sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'na Eleştirel Bir Bakış ve Çözüm Önerileri. TBB Dergisi, sayı 76.
- Uğur, H. (2010). Mal Bildiriminde Bulunulması Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu -Ulusal ve Uluslararası Boyutta Yolsuzlukla Mücadele. Adalet Yayınevi, Ankara.
- Velidedeoğlu, H. V. (1963). Türk Medeni Hukuku- Şahsın Hukuku. İstanbul Üniversitesi Yayınlar, Cilt 1, 6. Bası, İstanbul.
- Yılmaz, E. (1985). Hukuk Sözlüğü. Seçkin Kitabevi, Ankara. 792.
- Yılmaz, E. (2011). Hukuk Sözlüğü. Seçkin Kitabevi, Ankara. 1312.
- Zevkliler, A., Acabey, M. B. ve Gökyayla, K. E. (2000). Medeni Hukuk. Seçkin Yayıncılık, 6. Bası, Ankara.

İnternet Kaynakları

- <https://www.tnb.org.tr>, (erişim tarihi: 27.12.2017).
- <https://www.tbb.gov.tr>, (erişim tarihi: 28.12.2017).
- <https://www.siviltoplumsaati.com>, (erişim tarihi: 28.12.2017).
- <https://www.turkcebilgi.com>, (erişim tarihi: 28.12.2017).
- <https://kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar>, (erişim tarihi: 29.12.2017).
- <https://www.acikogretimadalet.com/medeni-hukuk-hisimlik-yerlesim-yeri-kisilik-hakki-ve-korunmasi-konusu.html>, (erişim tarihi: 29.12.2017).
- medeni- hukuk- hisimlik- yerlesim- yeri- kisilik- hakki- ve- korunmasi- konusu.
<https://www.acikogretimadalet.com>, (erişim tarihi 29.12.2017).
- [www.yargitay.gov.tr /kararlar](http://www.yargitay.gov.tr/kararlar), (erişim tarihi: 30.12.2017).
- <https://www.maasmutemetleri.com>, (erişim tarihi: 07.01.2018).
- <https://emsal.danistay.uyap.gov.tr/BilgiBankasiIstemciWeb>, (erişim tarihi: 07.01.2018).
- <https://www.lexpera.com.tr/resmi-gazete/metin/anayasa-mahkemesinin-e-2001-4-4616-sayili-kanunla-ilgili-k-2001-332-sayili-karari>, (erişim tarihi 07.01.2018).

- <https://www.uyap.gov.tr/yargitay/icerik/ile/arama>, (erişim tarihi: 14.01.2018).
- <https://www.dunya.com/foto-galeri/kultur-sanat/dunyanin-en-pahali-tablolari-galeri-43238?page=6>, (erişim tarihi: 14.01.2018).
- <https://www.memurlar.net>, (erişim tarihi: 21.01.2018).
- <https://www.personelmebhaber.net>, (erişim tarihi: 21.01.2018).
- <https://www.teftis.gov.tr>, (erişim tarihi: 21.01.2018).
- <https://www.ssk.biz.tr/eslerin-mal-bildirimi>, (erişim tarihi: 21.01.2018).
- <https://www.dpb.gov.tr/tr-tr/duyuru/al-bildirimine-iliskin-rehber>, (erişim tarihi: 21.01.2018).
- <https://www.basbakanlik.gov.tr>, (erişim tarihi: 27.01.2018).
- Soyaslan, D., “Ceza Hukukunda Memur Kavramı (Kamu Menfaati İçin Görevlendirilmiş Şahıslar)”, https://dergiler.ankara.edu.tr/detail.php?id=38&sayi_id=297&makale_id=2729. Pdf, (erişim tarihi: 13.02.2018).
- <https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar>, (erişim tarihi: 15.02.2018).
- Mecek, M., “Usul ve Esas Açısından Kamu Personelinin Mal Bildiriminde Bulunması Zorunluluğu“ <https://mehmetmecek.com.tr>, (erişim tarihi: 15.02.2018).
- Kanlıgöz, C., “1982 Anayasasına Göre Kamu Görevlisi Kavramının Anlamı ve Kapsamı”. <https://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/299/2796.pdf>, (erişim tarihi: 15.02.2018).
- <https://www.seslisozluk.net/yolsuzluk-nedir-ne-demek>, (erişim tarihi: 17.02.2018).
- <https://www.tdk.gov.tr>, (erişim tarihi:18.02.2018).
- <https://tr.wikipedia.org>, (erişim tarihi: 18.02.2018).
- <https://acikacik.org>, (erişim tarihi: 24.02.2018).
- <https://www.yargitaycb.gov.tr/sayfa/faaliyette-olan-siyasi-partiler/documents/SPartiler31122017.pdf/>, (erişim tarihi: 24.02.2018).
- <https://www.turkey.coop>, (erişim tarihi: 24.02.2018).
- <https://www.mynet.com>, (erişim tarihi: 24.02.2018).
- <https://www.gazeteler.co.uk>, (erişim tarihi: 24.02.2018).
- <https://www.lafsozluk.com>, (erişim tarihi: 24.02.2018).
- vakifta-organlarin-olusumu-ve-yetkileri-ile-vakfin-sona-ermesi-halinde-malvarliginin-ne-olacagi-hususuu.<https://www.selingundogdu.av.tr/index.php/makaleler/1460->, (erişim tarihi: 24.02.2018).
- <https://www.nedirnedemek.com/alacak-nedir-alacak-ne-demek>, (erişim tarihi: 20.03.2018).
- ikutuphane/ bordrolama/ net- maas - ve- brut- maas. <https://www.kolayik.com>, (erişim tarihi: 20.03.2018).
- <https://www.baskent.edu.tr/gurayk/islefinhissebonospktnimlari>, (erişim tarihi: 22.03.2018).

<https://www.nkfu.com/tarim-makineleri-nelerdir>, (erişim tarihi: 22.03.2018).

<https://www.operatorluksurucukursu.com/ismakinalaritur>, (erişim tarihi: 22.03.2018).

<https://www.google.com.tr/koleksiyon+ne+demek>, (erişim tarihi: 22.03.2018).

<https://www.nenedirvikipedi.com/tarim-ve-hayvancilik/hayvan-nedir-hayvanlar-kaca-ayrilir-omurgali-ve-omurgasiz-hayvanlara-ornekler-6582.html>, (erişim tarihi: 22.03.2018).

<https://www.odevustam.com/kara-hava-ulasim-araclari-nelerdir>, (erişim tarihi: 23.03.2018).

şen, M. L., Kamu Görevlilerini Yoldan Çıkaran Bubi Tuzakları: Hediye Ve Kişisel Kullanım Amacıyla Yapılan Bağışlar, <http://www.etikturkiye.com>, (Erişim tarihi: 24.03.2018).

<https://www.maliyeokulu.org.tr>, (erişim tarihi: 14.04.2018).

<https://www.telifhaklari.gov.tr/Telif-Hakki-Nedir>, (erişim tarihi: 14.04.2018).

<https://www.tdk.gov.tr>, (erişim tarihi: 14.04.2018).



EK 1- MAL BİLDİRİMLERİNİN VERİLECEĞİ MERCİLER TABLOSU

MAL BEYANI VERECEK KİŞİLER	MAL BEYANININ VERİLECEĞİ MERCİLER
1)Her Türlü seçim ile iş başına gelen kamu görevlileri (Muhtarlar ve İhtiyar Heyeti Üyeleri hariç) Cumhurbaşkanı TBMM Üyeleri Bakanlar Kurulu üyeleri (Dışardan atanan dâhil) Belediye Başkanları Belediye Meclis üyeleri İl Genel Meclis üyeleri Sayıştay Başkan ve Üyeleri Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Başkan ve Üyeleri	Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği TBMM Başkanlığı TBMM Başkanlığı İçişleri Bakanlığı Belediye Başkanları Valiler Sayıştay Genel Sekreterliği TBMM Başkanlığı
2)Kamu Görevlileri ile İşçi Niteliği Taşımayan Diğer Kamu Görevlileri 1.Genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinde <u>1.1.Merkezi Yönetim</u> a)Genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinde b)Özel bütçeli idarelerde(Yükseköğretim Kurulu, üniversiteler, yüksek teknoloji enstitülerinde ve Özel bütçeli diğer idarelerde) c) Düzenleyici ve denetleyici kurumlarda -Aylık, ücret ve ödenek almak suretiyle kamu hizmeti gören memurları	-Merkezi Yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin özlük İşleri ile ilgili sicil ve belge raporlarının bulunduğu makam ve

-İşçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri -Yönetim ve denetim kurulu üyeleri <u>1.2. Sosyal güvenlik kurumlarında</u> a)Sosyal Güvenlik Kurumu b)Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü -Aylık, ücret ve ödenek almak suretiyle kamu hizmeti gören memurları -İşçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri -Yönetim ve denetim kurulu üyeleri <u>1.3.Mahalli idareler</u> a) Belediyeler ve bunlara bağlı kuruluş veya alt kuruluşlarda -Aylık, ücret ve ödenek almak suretiyle kamu hizmeti gören memurları -İşçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri -Yönetim ve denetim kurulu üyeleri b) İl Özel idarelerinde ve bunlara bağlı kuruluş veya alt kuruluşlarda -Aylık, ücret ve ödenek almak suretiyle kamu hizmeti gören memurları -İşçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri -Yönetim ve denetim kurulu üyeleri 2. Kamu iktisadi teşebbüsleri (İktisadi devlet teşekkülleri ve kamu iktisadi kuruluşları) ile bunlara bağlı müessese,	merci -Yüksek mahkemelerin daire başkanları ve üyeleri için mahkemenin başkanı -Mal beyannamesi verecek son merciler için kendi kuruluşlarının özlük işleriyle ilgili makam veya merci -Sosyal Güvenlik kurumlarının özlük İşleri ile ilgili sicil ve belge raporlarının bulunduğu makam ve merci -Belediyelerin özlük İşleri ile ilgili sicil ve belge raporlarının bulunduğu makam ve merci -İl Özel İdarelerinin özlük İşleri ile ilgili sicil ve belge raporlarının bulunduğu makam ve merci
--	--

bağlı ortaklık ve işletmelerinde -Genel Müdür ve yönetim ve denetim kurulu üyeleri -İşçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri 3. Özel kanunlarla veya özel kanunların verdiği yetkiye dayanılarak kurulan ve kamu hizmeti gören kurum ve kuruluşlar ile bunların alt kuruluşlarının veya komisyonlarının -Genel Müdür ve yönetim ve denetim kurulu üyeleri -İşçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri	-İlgili Bakanlık -Atamaya yetkili makam veya merci -İlgili Bakanlık -Atamaya yetkili makam veya merci
--	--

3) Noterler	Adalet Bakanlığı
--------------------	------------------

4) Türk Hava Kurumunun Genel Başkanı Genel Yönetim Kurulu üyeleri Merkez Denetleme Kurulu üyeleri Merkez Disiplin Kurulu üyeleri Genel Merkez Teşkilatında Görev alanlar Şube Başkanları Türk Kuşu Genel Müdürlüğünün Genel Müdürlük Teşkilatında görev alanlar	İçişleri Bakanlığı İçişleri Bakanlığı İçişleri Bakanlığı İçişleri Bakanlığı THK Genel Başkanlığı İl Valilikleri Genel Müdürlük
---	--

5) Türkiye Kızılay Derneğinin Genel Başkanı Genel Merkez Yönetim Kurulu üyeleri Genel Merkez Denetim Kurulu üyeleri Merkez Kurullarında görev alanlar Kızılay Genel Müdürlüğü Teşkilatında	İçişleri Bakanlığı İçişleri Bakanlığı İçişleri Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Dernek Genel Başkanlığı
--	---

görev alanlar Şube Başkanları, Şube Yönetim Kurulu, Şube Denetçisi	İl Valilikleri
--	----------------

6) Kooperatiflerin ve Birliklerinin Başkanları Yönetim Kurulun Üyeleri Denetim Kurulu Üyeleri Genel Müdürleri	1163 sayılı Kooperatifler Kanununa tabi kooperatif veya üst kuruluşun, 4572 sayılı Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun hükümlerine göre faaliyet gösteren tarım satış kooperatiflerinin merkezinin bulunduğu ilin Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüklerine
--	---

7) Siyasi Parti Genel Başkanları	Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı
---	----------------------------------

8) Vakıfların İdare Organlarında Görev Alanlar	Vakıflar Genel Müdürlüğü
---	--------------------------

9) Yeminli Mali Müşavirler	Maliye Bakanlığı
-----------------------------------	------------------

10) Kamu Yararına Sayılan Derneklerde Yöneticiler Denetçiler Şube Başkanları	İçişleri Bakanlığı İçişleri Bakanlığı İl Valilikleri
--	--

11) Yazılı Basın Kuruluşlarında Gazete Sahibi Gerçek Kişiler Yönetim Kurulu Üyeleri Denetim Kurulu Üyeleri Sorumlu Müdürler Başyazarları Fıkra Yazarları	Bulundukları yerin en büyük mülki amirliği
12)Özel Kanunlarına Göre Mal	

Bildiriminde Bulunmak Zorunda Olanlar 1. Asker kişiler 2. Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu Üyeleri 3.Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurulu Üyeleri 4.Kamu İhale Kurulu Üyeleri 5.Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Üyeleri 6.Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu Başkan ve Üyeleri 7.Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Başkan ve Üyeleri 8. Bankaların Yönetici ve Diğer Görevlileri a)Bankaların yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile müdürler kurulu başkan ve üyeleri, genel müdür ve yardımcıları ve imza yetkisine sahip mensuplarından bölge müdürleri, şube müdürleri ve genel müdürlük merkez teşkilatında yer alan bölüm, kısım, grup ve bunlara eşdeğer isimler altında faaliyet gösteren birimlerin yöneticileri b) Diğer görevliler 9.Konfederasyon Başkanı ve Yöneticileri 10.Sendika Başkanı ve Yöneticileri, Şube Başkanı ve Yöneticileri 11.Federasyon Başkanı ve Yöneticileri, Şube Başkanı ve Yöneticileri	-Askeri Makamlar -Enerji ve Tabi Kaynaklar Bakanlığı -İlişkili Devlet Bakanlığı -Maliye Bakanlığı -TBMM Başkanlığı -Başbakanlık veya İlişkili Devlet Bakanlığı -Başbakanlık veya İlişkili Devlet Bakanlığı -Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu -Bankaların Özlük İşleri İle İlgili Birimi -Noterler -Noterler -Noterler
---	---

13)Soruşturma Sırasında Mal Bildiriminde Bulunmak Zorunda Olan Kamu Görevlileri İle Bunların Suç Ortakları 1.Soruşturmaya başladığında ihbarı	
--	--

doğrulayan emareler bulunduğu takdirde şüpheli kamu görevlisi veya kamu hizmetinde bulunan	-Cumhuriyet Savcısı, müfettiş veya muhakkikler
2.Yukarıda sayılanlar hakkında yapılan soruşturma sırasında haksız edinilen malın kaçırıldığı yolunda delil ve emare elde edildiği takdirde şüphelinin	
a) İkinci Dereceye Kadar Kan ve Kayın Hısımları	-Cumhuriyet Savcısı, müfettiş veya muhakkikler
- Baba, anne, çocuklar	
- Kardeş, torun, büyükanne, büyükbaba	
- Kayınpeder, kayınvalide	
- Eşinin 20 kan hısımları	
b) Gelini	-Cumhuriyet Savcısı, müfettiş veya muhakkikler
c) Damadı	-Cumhuriyet Savcısı, müfettiş veya muhakkikler

Kaynak : Sökmen, 2010: 124 -130.

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI	Metin ERDEM
Doğum Yeri - Tarihi	05/02/1984 - Anamur/MERSİN
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	Anamur Anadolu Lisesi - 2002
Lisans Diploması	Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi - 2006
Yüksek Lisans Diploması	Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı - 2018
Tez Konusu	Kamu Görevlisinin Mal Bildiriminde Bulunma Mecburiyeti (3628 Sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu Kapsamında)
Yabancı Dil / Diller	İngilizce
İŞ DENEYİMİ	
Çalıştığı Kurumlar	Cumhuriyet Savcısı
E-Posta	mtn84@hotmail.com